

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
BANKACILIK VE SİGORTACILIK ENSTİTÜSÜ
SİGORTACILIK BÖLÜMÜ

5684 SAYILI SİGORTACILIK KANUNU AÇISINDAN SİGORTA ŞİRKETLERİNİN
KURULUŞU VE FAALİYETE GEÇMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN: NAZAN PARTAL İLERİ

İstanbul, 2008

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
BANKACILIK VE SİGORTACILIK ENSTİTÜSÜ
SİGORTACILIK BÖLÜMÜ

**5684 SAYILI SİGORTACILIK KANUNU AÇISINDAN SİGORTA ŞİRKETLERİNİN
KURULUŞU VE FAALİYETE GEÇMESİ**

DANIŞMAN: Prof. Dr. Merih Kemal OMAĞ
HAZIRLAYAN: NAZAN PARTAL İLERİ

İstanbul, 2008

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü

Aşağıda belirtilen lisansüstü tez, Lisansüstü Öğretim Yönetmeliği hükümlerinde belirtilen esaslar çerçevesinde jüri önünde savunulmuş ve jüri tarafından başarılı bulunmuştur.

TEZ BAŞLIĞI : 5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu Açısından Sigorta Şirketlerinin Kuruluşu ve Faaliyete Geçmesi

TÜRÜ : Yüksek Lisans

TEZİ HAZIRLAYAN : Nazan PARTAL İLERİ

ANABİLİM DALI : Sigortacılık

SAVUNMA TARİHİ : 20.10.2008

JÜRİ ÜYELERİ :

GÖREVİ

ADI SOYADI

İmza

Danışman

Prof.Dr. Merih Kemal OMAĞ

Üye

Prof.Dr. Tiğınçe OKTAR

Üye

Prof.Dr. Ali Rıza OKUR

ÖZET

Son yıllarda mali sektörde yaşanan gelişmelere paralel olarak sigortacılık alanında da büyük atılımların gerçekleşmesi ve sigortacılığın giderek yaygınlaşması, şirket birleşmelerinin çoğalması ve yabancı yatırımcıların Türk Sigortacılık Piyasasına artan ilgileri gibi nedenlerle, sektörün büyüyen ihtiyaçlarına cevap verici nitelikte ve rekabet gücünü artırıcı yönde gerekli yasal düzenlemelerin yapılmasına ihtiyaç duyulmuş; yine Türkiye ve AB mevzuatının uyumlaştırılması çalışmaları çerçevesinde, mevcut kanunun da yetersizliği nedeniyle değişiklik yapılması gereğinin ortaya çıkmıştır.

Bu nedenlerle 03.06.2007 tarihli 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu 14.06.2007 tarih ve 26552 sayılı resmi gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Sigortacılık Kanunu ile, sigorta ve reasürans şirketlerinin faaliyetlerinin, varlıklarının, iştiraklerinin, alacaklarının, özkaynaklarının, borçları ile mali bünyeyi ve idari yapıyı etkileyen tüm unsurlarının, tespit ve tahliline yönelik yeni düzenlemelerin daha etkin bir denetimi sağlamayı hedeflemiştir.

Çalışmamızda yeni Sigortacılık Kanunu ile sigorta şirketlerinin kuruluş ve çalışma esaslarına ilişki getirilen esaslar ayrıntılı bir şekilde ele alınmış ve ayrı ayrı bölümlerde incelenmiştir.

Bu değişikliklere kısaca değinmek gerekirse; Şirket kuruluşunda ön izin kaldırılması, minimum sermayenin 5 milyon YTL olarak belirlenmesi, minimum sermayeye ilave olarak branş bazında sermaye uygulamasının kabul edilmesi, ilk 3 yıl için “İşletme Planı” hazırlanması ilkesi benimsenmesi, ruhsat talebinin Müsteşarlıkça reddinin açık kurallara bağlanması, kurucu, yönetici ve denetçiler için getirilen şartların belirlenmesi ve bu kişiler için güvenilir kişi olma şartı getirilmesi, Sigortacılık Kanunu ile Sigorta ve Reasürans Şirketlerinin kuruluşlarına ilişkin başlıca yeniliklerdir. Kooperatif şeklinde örgütlenmeler de yeniden düzenlenmiştir.

Sigorta ve reasürans şirketlerinin faaliyetine ilişkin getirilen yenilikler ise; yükümlülük karşılama yeterliliği uygulaması ve minimum garanti fonu düzenlemesi yapılması, teknik

karşılıkların yeniden düzenlenmesi ve ilave teknik karşılıklar getirilmesi, şirketler için iç denetim sistemi kurulması zorunlu kılınması, mali bünye zafiyeti sayılan hallerin eskisine göre daha da somutlaştırılması, müdahale sisteminin daha etkin kılınması ve teminat sisteminin yeniden düzenlenmesi ve tarifelerde ilke olarak serbesti getirilmesi, hayat dışı sigorta şirketlerine de aktüer çalıştırma zorunluluğu getirilmesi şeklinde sıralanabilir.

Türkiye’de de AB’de olduğu gibi, sigorta şirketleri hayat-hayat dışı sigorta branşlarından birinde faaliyet gösterebilir. AB’ye uygun olarak ruhsat iptali ile ilgili detaylı düzenlemeler yapılmıştır. Sigorta ve reasürans şirketleri, yükümlülükleri için AB’ye uygun olarak yeteri kadar karşılık ayırmak zorundadır. Sigorta ve reasürans şirketlerinin denetiminde risk odaklı denetim sistemi benimsenmiştir. Sigorta ve reasürans şirketlerinde iç denetim ve risk yönetim sistemi getirilmiştir. AB ile uyum açısından tarifeler kural olarak serbest bırakılmıştır.

Son olarak sigorta şirketlerindeki organizasyonel yapısına değindiğimizde burada iç organizasyon olarak şirket içinde yer alan yönetim ve diğer çalışan kadroların ne yaptıkları detaylandırılmış, dış organizasyon bölümünde ise sigorta şirketlerinin prim üretimlerini gerçekleştirmek amacıyla sahip oldukları acente, broker ve prodüktör gibi satış kanalları anlatılmıştır.

Yeni kanun kapsamında sigorta şirketlerinin dış organizasyonlarının en önemli unsurları olan sigorta acenteleri ve eksperler için TOBB bünyesinde mesleki örgütlenme getirilirken, Sigortacılık Eğitim Merkezi kurularak sigorta alanında sendikasyon türü yapılanmalara imkan verilmiştir.

ABSTRACT

Being in line with the developments experienced in the financial sector in recent years, due to reasons such as the existence of important advances in the insurance field, pervasion of the selling insurance, increases in the company mergers and increasing attention of the foreign investments in the Turkish Insurance Market, legal regulations that are responsive to the increasing demands of the sector and supporting the competitiveness had been deemed necessary. With in the frame of the harmonization studies of Turkish and EU legislation, due to the insufficiency of the existing laws, amendment requirement had came into question.

Due to the abovementioned reasons, the Insurance Law no. 5684 was enforced by being published in the Official Gazette d.d 14.6.2007 and no. 26552. Insurance Law intended to efficiently audit the new regulations directed towards the determination and analysis of all factors effecting the financial constitution and administrative structure together with the activities, assets, associations, receivables, equities, debentures of the insurance and reinsurance companies.

In our study, the principles that had correlated the establishment and operation principles of the insurance companies by the new Insurance Law had been approached in detail and examined in different sections.

If we would like to explain such amendments in brief, abolition of the preliminary permissions in the company corporations, determination of the minimum capital as YTL 5 million, acceptance of branch-basis application in addition to the minimum capital, adopting the principle of preparing an "Operation Plan" for the first 3 years, determining clear rules for the rejection of the license request by the Undersecretariat, identification of the conditions for the founders, managers and auditors and bringing a rule of being reliable for the said individuals are the most important novelties of the Insurance Law regarding the establishment of the Insurance and Reassurance companies. Organizations in form of cooperatives had also been reorganized.

We can list the novelties regarding the activities of the insurance and reinsurance companies as follows: practice of solvency margin and issuing a minimum warranty reserve, reorganization of technical reserves and ringing additional technical reserves, making the internal audit system establishment mandatory for the companies, objectifying the conditions deemed as financial constitution weakness more, making the interference system more efficient and reorganizing the assurance system and applying tariff liberty as a principle and bringing the obligation of employing an actuary for the non-life insurance companies also.

Being similar to EU, insurance companies in Turkey may also deal with life or non-life insurance branches. Being in conformity with EU, detailed regulations had been made regarding the license cancellation. Insurance and reinsurance companies have to reserve sufficient funds for their liabilities being in conformity with EU. In the audits of insurance and reinsurance companies, risk based auditing system had been adopted. Internal audit and risk management system had been brought for insurance and reinsurance companies. Tariffs were maintained free as a rule in terms of being in conform with EU.

Finally, when we refer to the organizational structures of the insurance companies, as an internal organization, the tasks of the administrative and other employed staff within the company were explained in detail and in the external organization part, the sales channels of the insurance companies such as agencies, brokers and producers they own in order to realize their premium production had been explained.

In the scope of the new law, while a professional organization had been introduced in the TOBB (Union of Chamber and Commodity Exchanges) body for the insurance agencies and experts that are the most important external organization factors of the insurance companies, Insurance Training Centre had been established and organizations such as syndication in the field of insurance had become possible.

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	i
KISALTMALAR	vi
GİRİŞ	viii

BÖLÜM I

1. SİGORTA	1
1.1. Kavram.....	1
1.1.1. Sigortanın Önemi	4
1.1.2. Sigortanın Tarihçesi ve Gelişimi	8
1.1.2.1. Dünya’da Sigortacılık	8
1.1.2.2. Türkiye’de Sigortacılık.....	11
1.1.3. Türkiye’de Sigorta Hukuku’nun Kaynakları.....	15
1.1.3.1. Kanunlar	21
1.1.3.2. Yönetmelikler	23
1.2. Denetim	29
1.2.1. Sigorta Kontrol Makamı.....	29
1.2.1.1. Teşekkül Tarzı ve Yetkileri	29
1.2.1.2. Kontrol Makamının Mesuliyeti.....	33
1.2.1.3. Kontrol Makamının Mükellefiyetleri	34
1.2.1.3.1. Sigortacılık Faaliyetlerini Kontrol.....	34
1.2.1.3.2 Tarife ve Genel Şartların Kontrolü	38
1.2.2. Kontrole Yardımcı Kuruluşlar	39
1.2.2.1. Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği.....	39
1.2.2.2. Sigorta İhtisas Komiteleri	43
1.2.2.3. Bağımsız Denetim Kuruluşları	44
1.2.2.4. Sigorta Eksperleri İcra Komitesi	44
1.2.2.5. Sigorta Acenteleri İcra Komitesi.....	46

BÖLÜM II

2. SİGORTA ŞİRKETLERİNİN KURULUŞU.....	50

2.1. Sigorta Şirketlerinin Anonim Şirket Şeklinde Kuruluşu	50
2.1.1. Anonim Ortaklığın Kuruluşu.....	52
2.1.1.1. Kuruluş Yöntemleri ve Aşamaları	55
2.1.1.1.1. Kurucu Sıfatı	57
2.1.1.1.2. Tedrici Kuruluş İşlemleri ve Aşamaları	58
2.1.1.1.3. Ani Kuruluş İşlemleri ve Aşamaları	61
2.1.1.1.3.1. Ana Sözleşmenin Hazırlanması	61
2.1.1.1.3.2. Ana Sözleşmenin İçeriği	62
2.1.1.1.3.2.1. Ana Sözleşmede Bulunmaları Zorunlu Olan Hususlar	62
2.1.1.1.3.2.2. Ana Sözleşmede Bulunması Şarta Bağlı Hususlar	63
2.1.1.1.3.2.3. Ana Sözleşmelerin Düzenlenmesinde Emredici Hükümler	64
2.1.1.1.3.2.4. Ana Sözleşmede Aksi Kararlaşdırılabilecek Hususlar.....	66
2.1.1.1.3.2.5. Uygulanması Ana Sözleşmede Hüküm Bulunmasına Bağlı Hususlar	66
2.1.1.1.3.2.6. Ani Kuruluş Halinde Ana Sözleşmenin Düzenlenmesinde Dikkate Alınacak Hususlar.....	66
2.1.1.1.3.2.7. Ana Sözleşmenin İmzalanması ve Onaylatılması	67
2.1.1.1.3.2.8. Ana Sözleşme Giderleri	68
2.1.1.1.3.2.9. Ana Sözleşmenin Usulüne Uygun Düzenlenmemiş Olmasının Sonucu	68
2.1.1.1.3.3. Kurucu İmzaları ve Noter Onayı	69
2.1.1.1.3.4. Gerekliyse Bakanlık İzni	69
2.1.1.1.3.5. Sermayenin Temini İşlemleri.....	71
2.1.1.1.3.5.1. Tedrici Kuruluşta Sermayenin Temini İşlemleri.....	71
2.1.1.1.3.5.2. Ani Kuruluşta Sermayenin Ödenmesinde İlişkin Düzenlemeler	75
2.1.1.1.3.6. Ticaret Siciline Tescil ve İlan	76

2.1.1.1.3.7. Son İşlemler	81
2.1.1.1.3.7.1. Bloke Paranın Çözdürülmesi	81
2.1.1.1.3.7.2. İmza Sirküleri Çıkarılması	82
2.1.1.1.3.7.3. Vergi Dairesine Müracaat	82
2.1.1.1.3.7.4. Defterlerin Tasdik Ettirilmesi	83
2.1.1.1.3.7.5. Meslek Odasına Kayıt	84
2.1.1.1.3.7.6. Belediyelere Müracaat	84
2.1.1.1.3.7.7. Sosyal Sigortalar Kurumu'na Müracaat	84
2.1.1.1.3.7.8. Bölge Çalışma Müdürlüğü'ne Müracaat	85
2.1.1.1.3.7.9. Bağkur'a Müracaat	85
2.1.1.1.3.8. Kurulmanın Sonuçları	85
2.2. Sigorta Şirketlerinin Kooperatif Şirket Şeklinde Kuruluşu	86
2.2.1. Kooperatif Şirketlerin Kuruluşu	86
2.2.1.1. Kooperatif Şirketler Hakkında Genel Bilgi	86
2.2.1.2. Yasal Tanım	88
2.2.1.2.1. Sağlayıp Koruma Amacı	89
2.2.1.2.2. Amacın Elde Edilmesi İçin Kullanılan Araçlar	89
2.2.1.2.2.1. İş Gücü ve Parasal Katkılar	89
2.2.1.2.2.2. Karşılıklı Yardım	89
2.2.1.2.2.3. Dayanışma	90
2.2.1.2.2.4. Karşılıklı Kefalet	90
2.2.1.2.3. Kooperatif Ortakların Nitelikleri	90
2.2.1.2.4. Değişir Ortaklık	91
2.2.1.2.5. Sermayenin Değişkenliği	91
2.2.1.2.6. Şirket Niteliği	92
2.2.1.2.7. Tüzel Kişilik	92
2.2.1.3. Çeşitleri	93
2.2.1.4. Ortak Dışı İşlemler	94
2.2.1.5. Ortaklık Senedi	95
2.2.1.6. Kooperatif Payı ve Kooperatif Üyeliği	95
2.2.1.7. Kooperatif Şirketlerin Kuruluşu	96
2.2.1.7.1. Ana Sözleşmenin Hazırlanması	96
2.2.1.7.2. İzin	98
2.2.1.7.3. Tescil ve İlan	99

2.2.1.7.3.1. Tescil	99
2.2.1.7.3.2. İlan.....	106
2.2.1.8. Ortak Sıfatının Kazanılması ve Kaybedilmesi.....	107
2.2.1.8.1. Açık Kapı İlkesi.....	107
2.2.1.8.2. Kooperatifin Korunması İlkesi	109
2.3. Sigorta Şirketlerinin Sahip Olması Gereken Diğer Özellikler	110
2.3.1. Kooperatif Şeklinde Kurulacak Olan Sigorta Şirketlerinin Özellikleri	112
2.3.2. Sigorta Şirketlerinin Başka Konuda Çalışmamaları.....	113
2.3.3. Kurucuların Sahip Olması Gereken Özellikler.....	114
2.3.4. Sigorta Şirketlerinin Tacir Sıfatı.....	117

BÖLÜM III

3. SİGORTA ŞİRKETLERİNİN FAALİYETE GEÇMESİ.....	118
3.1. Ruhsat	118
3.1.1. Genel Olarak.....	118
3.1.1.1. Ruhsat Başvurusu	121
3.1.1.1.1. Ruhsat Başvurusunda Aranacak Nitelikler	123
3.1.1.1.2. İlk Ruhsat Başvurusu	126
3.1.1.1.3. Müteakip Ruhsat Başvuruları.....	131
3.1.1.2. Ruhsat Talebinin Değerlendirilmesi.....	132
3.1.1.3. Ruhsat Talebinin Reddi	134
3.2. Teşkilat.....	135
3.2.1. Sigorta Şirketlerinin Teşkilatı.....	135
3.2.1.1 Organları	138
3.2.1.1.1 Genel Kurul	138
3.2.1.1.2 Yönetim Kurulu.....	140
3.2.1.1.3 Genel Müdür ve Yardımcıları	144
3.2.1.1.4 Denetçiler	148
3.2.1.1.5. İç Denetim Birimi	151
3.2.2. Hizmet ve Teknik Birimleri	156
3.2.2.1. Satış ve Pazarlama Bölümü	156
3.2.2.2. Hasar Bölümü	157

3.2.2.3. Aktüerya ve İstatistik Bölümü	158
3.2.2.4. Reasürans Bölümü	159
3.2.2.5. Hukuk Bölümü	160
3.2.2.6. Personel Bölümü	161
3.2.2.7. Muhasebe ve Tahsilât Bölümü.....	161
3.2.2.8. Teklifname Kabul Bölümü	162
3.2.2.9. Poliçe Düzenleme Bölümü	162
3.2.3. Bölge Müdürlükleri ve Şubeler	162
3.2.4. Dış Organizasyon.....	163
3.2.4.1. Sigorta Acenteleri.....	163
3.2.4.2. Sigorta Brokerleri.....	166
3.2.4.3. Sigorta Prodüktörleri	169
SONUÇ	170
EKLER	173
KAYNAKÇA	187

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
a.g.e	: Adı Geçen Eser
A.Ş.	: Anonim Şirket
A.Y.	: Aktuerler Yönetmeliği
DASK	: Doğal Afet Sigortaları Kurumu
GK	: Genel Kurul
KoopK	: Kooperatifler Kanunu
KHK.	: Kanun Hükümünde Kararname
m.	: Madde
M.Ö.	: Milattan Önce
S.	: Sayfa
SAİK	: Sigorta Acenteleri İcra Komitesi
SAY	: Sigorta ve Acenteleri Yönetmeliği
SASMSAİKKÇUEHY	: Sigorta Acenteleri Sektör Meclisi İle Sigorta Acenteleri İcra Komitesinin Kuruluş Ve Çalışma Usul Ve Esasları Hakkında Yönetmelik
SBDİİY	: Sigortacılık Bağımsız Denetim İlkelerine İlişkin Yönetmelik
SDKY	: Sigorta Denetleme Kurulu Yönetmeliği
SEİK	: Sigorta Eksperleri İcra Komitesi
SEY	: Sigorta Eksperleri Yönetmeliği
SerPK.	: Sermaye Piyasası Kanunu
SİKY	: Sigorta İhtisas Komiteleri Yönetmeliği
S.K	: Sigortacılık Kanunu
SMK	: Sigorta Murakabe Kanunu
S.P.K.	: Sermaye Piyasası Kurulu
SPKT	: Sermaye Piyasası Kurulu Tebliği
SRBY	: Sigorta ve Reasürans Brokerleri Yönetmeliği
SREŞİSİY	: Sigorta ve Reasürans ile Emeklilik Şirketlerinin İ Sistemlerine İlişkin Yönetmelik
SREŞSYÖDİY	: Sigorta ve Reasürans İle Emeklilik Şirketlerinin Sermaye Yeterliliklerinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin

	Yönetmelik
SRŞKÇEY	: Sigorta ve Reasürans Şirketlerinin Kuruluş ve Çalışma Esaslarına İlişkin Yönetmelik
SRŞBDYY	: Sigorta ve Reasürans Şirketlerinin Bağımsız Dış Denetim Kuruluşlarınca Denetlenmesi Hakkında Yönetmelik
SSBİY	: Sigorta Sözleşmelerinde Bilgilendirmeye İlişkin Yönetmelik
STB	: Sanayi ve Ticaret Bakanlığı
T.A.Ş.	: Türk Anonim Şirketi
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
T.C.	: Türkiye Cumhuriyeti
TEFE	: Toptan Eşya Fiyat Endeksi
TOBB	: Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
TSRŞBÇEUY	: Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği'nin Çalışma Esas ve Usulleri Hakkında Yönetmelik
T.S.T	: Ticaret Sicil Tüzüğü
TSRŞB	: Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği
T.T.K.	: Türk Ticaret Kanunu
vb.	: Ve Benzerleri
VUK	: Vergi Usul Kanunu
YK	: Yönetim Kurulu
Yy	: Yüzyıl

GİRİŞ

Çalışmamızın amacı; 5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu açısından sigorta şirketlerinin nasıl kurulduğunu, kurulmalarının hangi şartlara bağlı olduğunu ve ne şekilde faaliyete geçtiklerini ortaya koymaktır.

Çalışma üç ana bölümden oluşmakta olup, ilk bölümde öncelikle sigortacılığın tanımı ve tarihçesi üzerinde durulduktan sonra Türkiye’de sigorta hukukunun kaynaklarına değinilecek, bu bağlamda yeni yürürlüğe giren 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu’na neden ihtiyaç duyulduğu ve Sigortacılık Kanununa dayanılarak çıkartılan ikincil mevzuat hakkında açıklamalar yer alacaktır. Birinci bölümümüzde yine sigorta şirketlerinin kuruluş ve faaliyete geçmelerinde önemli bir unsur olan kontrol makamı konusunda da değinilmiş olup; bu makamın yetkileri, teşekkül tarzı ve mükellefiyetleri hakkında bilgiler aktarılacaktır. Sonrasında kontrol makamına yardımcı kuruluşlardan bahsedilecek olup yeni Sigortacılık Kanunu ile ilk defa uygulamada yerini alan kontrole yardımcı makamlardan Sigorta Acenteleri ve Sigorta Eksperleri İcra Komitelerine ilişkin de detaylı bilgiler verilecektir.

Çalışmanın ikinci bölümünde; bir A.Ş veya Kooperatif şirket olarak kurularak gerçekleştirilebilecek olan sigortacılık faaliyetinde, A.Ş. ve Kooperatif şirketin, kuruluş sistemleri, aşamaları ve prosedürleri detaylı bir şekilde işlenecektir. Burada kanunun izin verdiği heriki şirket tipi de ayrı ayrı ele alınarak kuruluş işlemleri detaylı bir şekilde aktarılacak bunun yanında da sigorta şirketlerinde aranan diğer ek şartlara da değinilecektir. Son olarak da Sigorta şirketlerinin kuruluşu ve kurucuların özellikleri, kurucularda aranan şartlar günümüz koşulları de anlatılacaktır.

Çalışmanın üçüncü ve son bölümünde ise sigorta şirketlerinin faaliyete geçişi ile ilgili konulara değinilecektir. Sigorta şirketlerinin kurulmuş olmaları faaliyet gösterebilmeleri için yeterli olmadığı, AŞ veya Kooperatif Şeklinde kurulmuş olduktan ve gerekli şartları

taşıdıktan sonra ayrıca ruhsat alma zorunlulukları bulunduğundan ruhsat alma ile ilgili hususlar detaylı bir şekilde ele alındıktan sonra sigorta şirketlerinin teşkilatlanmaları hakkında bilgiler verilecektir. Sigorta şirketlerinin teşkilatlanmaları iç organları, teknik ve hizmet birimleri ile dış teşkilat olarak iki ayrı bölümde aktarılacak olup, iç yapılanmada sigorta şirketlerinde bulunması zorunlu organlar ve bunlara ilişkin 5684 sayılı yeni Sigortacılık Kanunu düzenlemeleri ile getirilen hükümlerden, şirket içinde yer alan yönetim ve diğer çalışan kadroların işbölümlerinden bahsedilecektir. Dış organizasyon bölümünde ise sigorta şirketlerinin prim üretimlerini gerçekleştirmek amacıyla sahip oldukları acente, broker ve prodüktör gibi satış kanalları anlatılacaktır.

BÖLÜM I

1. SİGORTA

1.1 KAVRAM

Sosyal ve ekonomik sahası sürekli doğal ve sosyal tehlikelerle karşı karşıya olan insan bunlardan korunmak için; ya bu tehlikeleri önlemek, ya da bunların meydana getirdiği zararları taşınır hale getirmek zorundadır. Tecrubeler insanlara öğretmiştir ki, tehlikenin kime zarar vereceğinin önceden kestirilebilmesi olanaksızdır. Diğer taraftan tecrubelerin öğrettiği diğer bir husus da tehlike, bu tehlikeye maruz kalan insanlar arasında paylaşılır ise daha çekilir hale gelir. İşte, sözleşme ve tecrubelerin öğrettiği bu hususlar insanoğlunu sigorta fikrine ve sigorta uygulamasına götürmüştür.¹

İnsanların başlarına gelebilecek tehlikelere karşı birleşmeleri ve böylece tek başına üstlenmek zorunda kalacakları zararları aralarında bölüşmeleri sigorta sisteminin esasını oluşturur. Bir başka deyişle, sigorta, aynı türden tehlikeyle karşı karşıya olan kişilerin belirli bir miktar para ödemesi yoluyla toplanan tutarın, sadece o tehlikenin gerçekleşmesi sonucu bilfiil zarara uğrayanların zararını karşılamada kullandığı bir ekonomik düzenlemedir. Böylece bazı kişilerin uğradığı zararların, birçok kişinin katkılarıyla karşılandığı bir riziko devridir.²

Esasen sigorta, latince kökenli bir kavram olup Türkçe karşılığı güven, emniyet anlamına gelmektedir.³ Dilimize İtalyanca “sicurta” (sigurta) kelimesinden gelip yerleşmiştir.⁴ Literatürde rastalanan diğer bazı tanımları ise şöyledir; Aynı ya da benzer

---

¹ Arseven, Haydar. **Sigorta Hukuku**, Beta Yayınevi, 1. Bası, İstanbul 1987, s.4-5.

² Nomer, Cahit / Yunak, Hüseyin. **Sigortanın Temel Prensipleri**, Ceyma Matbaacılık, İstanbul 2000, s.14.

³ Dumanoglu, Sezayi / Gedikoğlu, Hacer. **Türkiye, Avrupa Birliği ve ABD’de Sigorta Uygulamaları Muhasebesi ve Yükümlülük Karşılama Yeterliliği**, Türkmen Kitapevi, İstanbul 2004, s.7.

⁴ Arseven, s.3.

tehlikelere maruz bulunan kişilerin oluşturduğu toplulukta, tehlikenin gerçekleşmesi karşısında oluşabilecek gereksinimin belirli bir pay karşılığında azaltılmasına veya giderilmesine veyahut kişilerin kötü olayların sonuçlarına karşı korumaya yönelik bağımsız bir hukuki talebe sahip olunmasıdır.⁵ Sigorta sistemi sayesinde aynı tehlikelere maruz kalan insanların, bu tehlikelere birlikte karşı koymaları sağlanmıştır.⁶

Sigorta öyle bir gruplaşmadır ki, burada burada aynı cins tehlikeyle karşı karşıya bulunan kimseler belirli bir miktar para öder ve toplanan bu para sadece o tehlikeden zarar görenlerin uğradığı zararı gidermek için kullanılır.⁷ Diğer bir ifadeyle sigorta, bireylerin tek başına taşıyamadıkları riskleri topluma yayma işi olarak tanımlanabilir.⁸

Riskin çok çeşitli tanımları vardır. Riskin matematikçi için başka, bilim adamı için başka, kumarbaz için başka, aktuer için başka anlamı vardır. Bu durumda bizi ilgilendiren sigortacılıkta risk, ani ve beklenmedik şekilde ortaya çıkan tehlike olarak ifade edilir.⁹

Finans literatüründe de risk tanımına ilişkin farklı görüşler yer almaktadır. Bir görüşe göre risk “varlıkların değerlerinde meydana gelebilecek kayıp teklisesidir.” Diğer bir görüşe göre ise “her türlü ekonomik faaliyetin tabii olduğu ve işletmelerin planlanan faaliyetlerini tehdit eden tehlikeler” olarak tanımlanmaktadır.¹⁰ Bu tanımlardan yola çıkarak sadece tek bir sonuç oluşma olasılığı varsa riskten bahsedilemez sonucuna ulaşılmaktadır.¹¹

---

⁵ Özkan, Mehmet. **Sigorta İşlemleri ve Muhasebesi**, İstanbul 1998, s.11.

⁶ Kuşçu, Sinan. **Sigorta Talep Teorisi ve Türkiye Uygulamaları**, Erzurum 1996, s.1.

⁷ Özay, Ferhan. **Mal Sigortaları Ders Notları**, Marmara Üniversitesi BSY, İstanbul 2007, s.1.

⁸ Duman, Şebnem. **Türk Sigorta Sektöründe Boş Kapasiteler ve Ekonomik Kayıplar**, İstanbul 1990, s.25.

⁹ Ezerdi, H. Cemal. **Risk Yönetimi**, Sigortacı Dergisi Eki, Ağustos 2000, sayı 231, s.2.

¹⁰ Berk, Niyazi. **Sigortacılıkta Risk Yönetimi**, İstanbul 1992, s.2.

¹¹ Dumanoğlu / Gedikoğlu, s.5.

Sigorta terminolojisinde tehlike (risk) birçok anlamda kullanılmakla birlikte, asıl anlamı, teminat altına alınmış sigorta konusunu karşı karşıya bulunduğu tehlikelerdir. Yangın, sel, fırtına, deprem tehlike kavramı için birer örnektir. Bunun yanında belirsizlik, hasarın meydana gelme ihtimali, sigortanın konusu olan menfaati ifade etmek için de kullanılabilir. ¹²

Bir rizikonun sigorta konusu olabilmesi için; sonucu önceden bilinmeyen bir olaya dayanması, gerçekleşmesinde ilgililerin müdahalesinin olmaması ve sigortalanabilen bir menfaate bağlı olması gerekmektedir ve tüm sigorta sözleşmelerinde bu üç koşulun bulunması gerekmektedir. ¹³

Sigorta sözleşmesi TTK.'nın 1263 üncü maddesinde şöyle tanımlanmaktadır: "Sigorta bir akittir ki, bununla sigortacı bir prim karşılığında diğer bir kimsenin para ile ölçülebilir bir menfaatini halele uğratan bir tehlikenin (rizikonun) meydana gelmesi halinde tazminat vermeyi yahut bir veya birkaç kimsenin hayat müddetleri sebebiyle veya hayatlarında meydana gelen belli birtakım hadiseler dolayısıyla bir para ödemeyi veya sair edalarda bulunmayı üzerine alır." ¹⁴

Sigorta sözleşmesi, tarafların karşılıklı irade beyanlarının birleşmesiyle kurulur; yazılı bir belgenin düzenlenmesi ve imzalanması şart değildir. ¹⁵ Sigorta sözleşmesi herhangi bir şekle bağlı değildir. Sigorta poliçesi sözleşmenin ispatı açısından önem

---

¹² Çuhacı, Y. Kemal. **Açıklamalı Sigorta ve Reasürans Terimleri Sözlüğü**, Milli Reasürans Yayınları, Ceyma Matbaacılık, İstanbul 2004, s.244.

¹³ Özkan, s.273.

¹⁴ Yürürlükte olan kanun maddesinde sigorta sözleşmesi hakkında yapılan tarif, modern sigorta tekniğine ve memleketimizde de kabul olan murakabe sistemine uymadığı için kanunun uygulanma sahasına münhasır kalmak üzere yeni bir tarif yapılmıştır. Bknz. **Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Hakkında Hükümet Gerekçesi, TBMM Zabıt Ceridesi**, Devre 10, CXII, Sayı 109 s.59.

¹⁵ Atabek, Reşat. **Sigorta Akdinin Yorumu**, Sigorta Hukuku Dergisi, C.I.S.2, Ankara 1982, s.130; M. Fatih Dikici, **Ticaret Hukuku II. Kıymetli Evrak Hukuku-Deniz Ticareti Hukuku-Sigorta Hukuku**, Ankara 2002, s.218; Y11H.D. 19.04.2976, E5397, K.2151 s. 78; HGK. 26.09.1979, E.11-130, K.1265 s. 902. (Kazancı Bilişim)

taşıır. Sigorta bir özel hukuk sözleşmesidir.¹⁶

Sigorta;

1. Belli bir prim karşılığında,
2. Kişi hayatının ya da organlarının veya kişi ve kuruluşların para ile ölçülebilir değerlerinin,
3. Sigorta kural, kanun ve yönetmeliklerince belirlenmiş rassal rizikoların gerçekleşmesinden doğacak maddi hasarları,
4. Aynı rizikonun tehdidi altında bulunan kişileri ya da kuruluşları bir araya getirerek,
5. Ölçülen değer üzerinden ve gerçekleşen hasar oranında karşılayarak,
6. Sosyo-ekonomik çöküntüleri dağıtan ve önleyen,
7. Yatırımlara aktarılan fonları ve ikrazları ile ekonomiye kaynak yaratan işlemler bütünüdür.¹⁷

1.1.1 Sigortanın Önemi

Sigortanın, ekonomik ve sosyal hayatta çok büyük önemi vardır. Bireyler sigorta

---

¹⁶ Yavuz, Cevdet. **Türk Borçlar Hukuku, Özel Hükümler**, Genişletilmiş ve Yenilenmiş 4. Bası, İstanbul 1996, s.19.

¹⁷ Güvel, Enver Alper / Güvel, Afıtap Öndaş. **Sigortacılık**, 3.Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2006, s.27.

sayesinde geleceklerini güvence altına almış olurlar. Bugün için elde etmiş olduğu kazancının bir kısmını ayırarak sigorta yaptıran kişi, ileride uğrayacağı zararları sigortasından karşılayabilmektedir. Ancak sigorta bilincinin yerleşebilmesi için bireylerin günlük ihtiyaçlarından para artıracak bir ödeme gücüne erişmiş olmaları gerekmektedir.

İnsanoğlu, risklerle dolu sosyal ve ekonomik yaşamında bunlara karşı önlem alma zorunluluğu duymuştur. Yardımlaşma şeklinde başlayan mali önlemlerin başında devlet yardımı, kişilerin kendi tasarrufu ile kendisine yapacağı yardım ve nihayet kollektif yardımlar gelmektedir. Kollektif yardım düşüncesi de sigortacılık kavramının çekirdeğini oluşturmuştur.¹⁸

Bireylerin ve kuruluşların kayıplarını bir topluluk arasında paylaştırarak ve dağıtarak, hasarın hızla telafi edilmesini sağlayan bir dayanışma işleri organizasyonu olan sigorta rizikonun gerçekleşmesi durumunda ortaya çıkan ekonomik sonuçları telafi ederek bireyin ya da ailenin yoksul duruma düşmesini, veya işletmenin iflas etmesini önler. Böylece birey, aile ve işletme için bir istikrar ve güvence sağlar.¹⁹

Sigortacılar zaman içinde elde ettikleri geniş bilgi ve deneyim sonucu, hasarların azalması için alınması gereken önlemler konusunda poliçe sahiplerine önerilerde bulunurlar, böylelikle birçok ekonomik faaliyet sigorta aracılığı ile gelişebilmektedir.

Sigorta bir yandan ayrı bir sektör oluşturup yeni iş alanları yaratarak, bir yandan da önemli felaketlerin çalışma yaşamında asgari kesintiyle atlatılmalarını sağlayarak, istihdama katkıda bulunur. Yine sigortacıların elinde toplanan fonların sermaye piyasasında yatırıma yönlendirilmesi yoluyla ülke ekonomisine katkıda bulunur.²⁰

---

¹⁸ Ulaş, Işıl. **Uygulamalı Sigorta Hukuku Mal ve Sorumluluk Sigortaları**, 6. Bası, Turhal Kitabevi Yayınları, Ankara 2007, s.3.

¹⁹ Güvel / Güvel, s.28.

²⁰ Yunak / Nomer, s.16-17.

Sigorta, güncel olaylarla çok yakın ilişki içindedir. Örneğin teknolojik gelişmeler, bir doğal felaket veya bir terör olayı sigorta üzerinde etkisini derhal gösterir. 11 Eylül 2001 tarihinde Amerika Birleşik Devletleri'nde gerçekleştirilen terör eylemleri, sigorta poliçelerindeki terör kavramının yeniden tanımlanması gereğini ortaya çıkarmış, sigorta primlerinin artmasına neden olmuş ve sigorta sektörü sermaye piyasası araçlarının değer kaybetmesine yol açmıştır.²¹

Sigorta kredi teminine de geniş ölçüde yardım eder ve krediyi işler hale getirir.²² Alacaklısına teminat gösteremeyecek olan bir kişi sigorta aracılığı ile kredi alabilir. Örneğin alacaklı hesabına kredi sigortası yaptırılır ya da sadece borçlunun şahsına güvenerek alacağını taksitlere bağlayan bir alacaklıya, borçlunun ölmesi durumunda bakiye alacağını karşılayacak tutarın ödenmesini sağlayan bir sigorta yapılabilir. Yangın sigortaları sayesinde binaların ipoteki karşılığı kredi sağlanması olanağı doğar. Bankalar ve diğer bazı kuruluşlar işletmeleri ve dış ticaret işlemlerini finanse etmek için nakliyat sigortaları isterler. Kaza sigortaları ise kişi ve kuruluşların tek başlarına karşılayamayacakları tehlikelere karşı güvence sağlar.

Sigorta, bireylerin tasarruf yapmalarına da sebep olur. Özellikle hayat sigortaları uzun vadeli olmaları nedeniyle önemlidir. Sigorta şirketlerinin elde etmiş oldukları primler de büyük meblağlara ulaşmaktadır.

Sigortalıların menfaatlerinin korunması ve sigorta şirketlerinin mali bünyelerinin kuvvetlendirilmesi için devlet bu fonları kontrol etmekte ve ne tür yatırımlara tahsis edileceğini kanun ile tayin etmektedir.

Sigortacılığın sosyal yönü ağır basar. Bu yüzden, sigortacılığın kurallarına uygun bir biçimde, verimli sonuçlar almasını sağlayacak şekilde organize edilmesi ve düzenlenmesi gerekmektedir. Bu nedenle sigortacılığın fon tesisi için bir araç olarak görülmesi doğru değildir. Fon, sigortacılığın gereği gibi yerine getirilmesi için bir

---

²¹ Kubilay, Huriye. **Uygulamalı Özel Sigorta Hukuku**, 2.Basım, Barış Yayınları, İzmir 2003, s.3.

²² Arseven, s.21.

araçtır. Fon miktarların tespiti sırasında ise bu amaç mutlaka göz önünde bulundurulmalıdır.²³

Sigortacılıkta tüm bu paylaşımları yapmak için istatistik ilminden, büyük adetler kanunundan ve ihtimaller hesabı teorisinden faydalanılmaktadır.

İstatistik ilmi; araştırma konusu ile ilgili, birbiri ile alakalı kitle sayılarını toplayan, bunları sistemli bir şekilde derleyen, sınıflandıran bir ilim dalıdır. Bu toplamının sağlıklı olması için büyük adetler kanunundan (İng: the law of large numbers, Alm: Gesetz der Grossen, Fr: la loi des grands nombres) faydalanılır. Büyük adetler kanunu ilk kez Fransız matematikçisi Poisson tarafından isimlendirilmiş bir kanundur. Bu kanuna göre ne kadar fazla hadiselere dayanılırsa, var sayılan ihtimale o kadar yaklaşılr. Bu sebeple istatistiklerden doğru sonuç alabilmemiz için bir şehrin iki mahallesinde değil tümünde hatta bütün memleketteki evler üzerindeki yangınları saptamamız gerekir.

Büyük adetler kanunu yalnızca riziko paylarının yani primlerin paylaşılmasında değil, aynı zamanda bu paylaşımı yapacak olan sigortacıların yapacağı akitlerde de uygulanması gerekir. Prensiptir şudur: sigortacı aynı türden büyük miktarlarda sigorta yapmalıdır ki, kendi rizikosunu öngörülen ihtimale göre saptayabilsin. Büyük adetler kanununa göre yapılacak olan hesaplamalarda ihtimaller hesabı teorisi (İng: the theory of probability, Alm: Wahrscheinlichkeitsrechnung, Fr: La loi de probabilité) rol oynar. Bu teoriye göre hadiseler aynı olduğunda, aynı miktarda riziko sigortalandığında, meydana gelecek hasarlar, gelecekte de, geçmişteki kadar olacaktır. Bu sayededir ki her sigortalıya düşecek prim, yani sigorta ücreti miktarı gerçeğe yakın bir şekilde hesap ve tespit edilebilir.²⁴

Ancak bu matematik kuralın, ihtimaller teorisinin doğru işleyebilmesi için hadiselerin istatistiklere elverişli şekilde çok meydana gelmesi gerekir. Mesela zaman zaman meydana gelen, zelzele, yanardağ patlamaları gibi hadiselerde büyük adetler

---

²³ Kender, Rayegan. **Türkiye’de Hususi Sigorta Hukuku**, 9.Bası, Arıkan, İstanbul 2008, s.5–7.

²⁴ Arseven, s.6-7.

kanunundan dolayısıyla ihtimaller teorisinden yeterince faydalanamayız. Aynı husus bugün nükleer enerjiden meydana gelecek zararlar için de söylenebilir.²⁵

1.1.2 Sigortanın Tarihçesi ve Gelişimi

Sigorta, insanların kendilerini tehlikelere karşı korunma ve tehlikeyi paylaşmak amacı ile ortaya çıkmıştır.²⁶ Zaman içinde büyük gelişme göstermiş ve insanlara fayda sağlamıştır. Bugünkü anlamda prim karşılığı sigorta orta zamanların son yüzyıllarında ortaya çıkar. Fakat ondan evvel daha eski devirlerde de riziko paylaşılmasının öncülerine rastamak mümkündür.²⁷ Aşağıdaki bölümlerde Dünya’da ve Türkiye’deki sigortacılığın gelişimine değinilecektir.

1.1.2.1 Dünya’da Sigortacılık

Sigortacılığın dünyada ilk uygulaması deniz ticaretinin gelişmesi ile beraber ortaya çıkmıştır. Ancak deniz sigortalarının ilk ne zaman uygulandığına dair kesin bir belge bulunmamaktadır. Bilinen ilk sigorta poliçesi İtalyanca’dır.²⁸

Sigortanın başlangıcına M.Ö. 4500 yıllarında Mısır’da rastlanmaktadır.²⁹ Mısır’da yaşayan birtakım esnaf gruplarının bir sandık meydana getirerek içlerinden birisinin ölmesi halinde bu sandıktan yardım yaptıkları görülmektedir. Yine M.Ö. 2250 yıllarında Babil’de kervan tüccarlarına borç veren sermaye sahiplerinin kervanın soyulması durumunda borçlarını sildikleri yani bir anlamda sigorta uygulaması yapıldığı araştırmacılar tarafından belirtilmektedir.

---

²⁵ Dumanoğlu / Gedikoğlu, s.8.

²⁶ Özkan, s.1.

²⁷ Arseven, s.8.

²⁸ Ezerdi, H.Cemal **Sigortacılığımızın Tarihi**, Art Line Reklam Hizmetleri, İstanbul 1998, s.8.

²⁹ Özkan, s.1.

Mevcut olan belgelerden bugünkü anlamda sigorta mukavelesi veya sigortacılık değil, riziko paylaşmasının münferit şekilleridir. Bu paylaşırma bazen bir kanun ile veya egemen gücün emri ile olmuştur bazen de ilgili çevreler ve birliklerin uygulamasıyla olmuştur. Birinciye örnek Hammurabi Kanunlarıdır.³⁰ Hammurabi Kanunları ile haydut saldırısına uğrayan kervanların zararlarının diğer bütün kervan sahipleri tarafından paylaşırılması kuralını koymuştur. Gene aynı kanunun 22/24 maddeleri bir haydut veya sokak soyguncusunun tecavüzüne uğrayanların, tecavüzcü veya soyguncu yakalanmaz ve soyulan, bütün zararının ayrıntılarını gösterir beyanda bulunur yani bunu ispatlar ise soygunun yapıldığı şehrin valisi veya hakimi onun zararını karşılamak zorundaydı. Soygunda can zararı var ise can başına belirli bir tazminat miktarı ödenirdi.³¹

Deniz ticaretinin gelişmiş olduğu Akdeniz’de aynı zamanda sigortacılık da gelişmiştir. İlk zamanlar tüccarların malları ile birlikte yola çıkması ve denizde karşılaşılan bir tehlike sırasında malların denize atılması söz konusuydu. Ancak hiçbir tüccar kendi malının denize atılmasını istemezdi. Bu nedenle denize atılacak olan malın zararının mal sahipleri arasında paylaşırılması kural haline geldi. Rodos Kaideleri (Lex Rhodia de jactu) adı altında bu müessese müşterek avarya olarak modern deniz kanunlarının hepsinde yer almakta ve geniş milletlerarası bir uygulama alanı bulmaktadır. Zamanla deniz ticareti ve deniz sigortacılığı gelişti ve 1435’te Barselona Kanunu’nda deniz sigortaları hakkında hükümler yer aldı. Bu olayı 1468’de çıkarılan Venedik Kanunu izledi.

İlk sigorta poliçesi ise 1347 yılında İtalya’nın Cenova limanından kalkan “Santa Clara” adlı geminin taşıdığı yükü sigortalamak için düzenlediğini görmekteyiz.³²

---

³⁰ Çeker, Mustafa. **Yargıtay Kararları Işığında Sigorta Hukuku**, 2. Bası, Karahan Kitapevi, Adana 4004, s.5.

³¹ Arseven, s.8.

³² Acınan, Hilmi. **Sigorta’nın Temel Prensipleri**, 1.Bası, Talat Matbaacılık, İstanbul 2005, s.10–11.

1666 yılında Londra'da meydana gelen ve 13,000 ev ve 100 kilisenin yanmasına neden olan yangın sadece İngiltere'de değil tüm dünyada yankı uyandırmıştır. Böylelikle insanlarda hem canlarını hem de mallarının korunması fikri doğmuştur. Bu durumun sigortacılığın gelişmesine büyük katkısı olmuş; gelişen bu fikir sayesinde 1667 yılında İngiltere'de yangın bürosu kurulmuş, 1684 yılında ise Friendly Society adlı ilk yangın sigorta şirketi faaliyete geçmiştir.³³

Sigortacılığın tarihinden bahsederken Lloyd'un oluşumundan da bahsetmek gerekir. Tower Street'te E.Lloyd'a ait bir kahvenin 1668 yılında açıldığı ve deniz ile ticaret yapanların uğrak yeri olduğu 1688 tarihli London Gazette'de yer almaktadır. Daha sonra deniz sigortacılarının buluşma yeri haline gelen bu kahve Lombard Street'te faaliyet gösterdiği bilinmektedir. 1696 yılında Lloyd's News adlı bir yayına başlayan Lloyd's nakliyat ile ilgili önemli haberleri bu gazetedeki toplamaktaydı. Lloyd'un ölümünden 22 yıl sonra Lloyd's List adlı bir bülten çıkarıldı. Lloyd's binası uzun süre sigortacılığın merkezi olarak kullanılmıştır. Bugün ultramodern binasında çalışan Lloyd's artık sadece denizcilik sigortalarında değil hemen hemen tüm sigorta konularında çalışan ve 100 civarında sendikaların üye olduğu çok önemli bir organizasyondur.³⁴

Lloyds nakliyat sigortalarını ilk başlatan kuruluş olmakla kalmamış, nakliyat sigortalarının gereği gibi yapılabilmesi için lüzumlu pek çok müesseseyi de sektörün hizmetine sunmuştur. Bunlar Lloyd's Agency, Salvage Association, Lloyds Intelligence, Lloyd List olarak sıralanmaktadır.³⁵

Lloyds'a üye olmak isteyenlerin bir üye tarafından aday gösterilmesi ve diğer üyeler tarafından desteklenmesi ve her yıl bir garanti poliçesi temin etmesi gibi koşullar

---

³³ TSRŞB, Sigortanın tarihi, <http://www.tsrbsb.org.tr/tsrbsb/Sigorta/Sigortanın+tarihi/>, 17 Mart 2008

³⁴ Ererdi, s.9.

³⁵ Yücesan, Osman. **Nakliyat Tekne ve Emtea Sigortaları**, Emek Matbaacılık, İstanbul 2004, s.2.

gerekmektedir.³⁶

Dünyanın bugün en önemli sigorta merkezi olan Lloyds topluluğunda hala eski geleneklerde olduğu gibi münferit sigortacılar bir rizikoyu aralarında paylaşırlar. Onsekizinci asırdan itibaren evvela Fransa'da sonra İngiltere, İtalya, Danimarka ve İsveç'de imtiyazlı şirketler sigortacılık yapmaktaydı. Fakat bu şirketler bile Lloyds müessesesinin rekabetine dayanamamışlardır. Ancak 19. asırdan itibaren sigorta piyasasında sermaye şirketleri hakim olmuştur. Gene 19. asırdadır ki karşılıklı sigorta şirketleri sigortacılık piyasasında önemli bir yer tutmuştur. Bu asırda sigorta şirketlerinin murakabesi yoluyla bu sahada gerekli emniyet sağlanmaya başlanmış ve reasürans yoluyla rizikolar bütün dünyaya yayılmış ve paylaştırılmıştır. Bu suretle büyük adetler kanunundan gereği gibi faydalanma imkanı doğmuştur.³⁷

İngiltere, reasürans ve nakliyat piyasalarının merkezi durumundadır. Bugün dünya sigortacıları tarafından kullanılan nakliyat sigortaları hakkındaki kurallar İngiliz Sigortacılar tarafından hazırlanmaktadır.

1.1.2.2 Türkiye'de Sigortacılık

Sigortacılığın Türkiye'deki gelişimi de toplumsal-ekonomik ve siyasal gelişmelerle sıkı bir ilişki içinde olmuştur. Osmanlı döneminde dini nedenlerle uzun yıllar sigortadan uzak durulmuş; sigortacılık ancak 1830'daki Tanzimat Fermanı'ndan sonra gelişme gösterebilmiştir.³⁸

Türkiye' de 19.yy.'ın ikinci yarısından önce sigortacılıktan söz etmek pek mümkün

---

³⁶ Genç, Ahmet. **İngiliz Sigortacılık Sistemi**, Milli Reasürans Yayınları, Seçkin Matbaacılık, s.15. (Lloyds'a üye olabilmek için gerekli diğer şartlar için bkz. s.15)

³⁷ Arseven, s.11-12; Özkan, s.4.

³⁸ Yunak / Nomer, s.46.

değildir.³⁹ Bazı Anadolu köylerinde bu tarihten önce gereksinme halinde yardım sağlamak, halkın uğrayacağı zararı karşılamak amacıyla sendikalar kurulduğu, esnaf kuruluşlarının ölüm ve hastalık durumlarında üyelerine yardım amacıyla örgütlendikleri bilinmekteyse de bunlar gerçek anlamda sigorta olmayıp, güvenlik, yardımlaşma, sosyal dayanışma düşüncesi ile oluşturulmuş kuruluşlardı. Bunlar da birkaç köye özgü kalmış, Anadolu'ya yayılarak bir gelişme gösterememişlerdi.

Avrupa'daki sigorta konusunda kaydedilen önemli gelişmelere karşın, Osmanlı toplumunun sosyal özellikleri, dini ortam, mali düzen, sigortacılık alanındaki gelişimi engellemekteydi. 19.yy.ın ikinci yarısında meydana gelen yangınlar ve bunların sonucunda uğranılan büyük hasarlar, sigorta hakkındaki olumsuz düşünceler üzerinde etkili olmuş ve sigortanın doğmasına neden olmuştur. Özellikle 1870 yılında, Beyoğlu'ndaki yangında (Büyük Pera Yangını) çok sayıda işyeri, ev, cami ve kilisenin yanması, bu bölgede de daha çok yabancı ve yabancılarla ilişkide olan zenginlerin oturması sigortanın gelişme sürecini hızlandırmıştır.⁴⁰

1872 yılında İngiliz sigorta şirketleri, açtıkları temsilciliklerle Türkiye'de ilk sigortacılık faaliyetlerini başlatmışlardır. İngilizler' den sonra Fransızlar da Türkiye'ye ilgi göstermişler ve 1878 yılında ilk Fransız şirketi faaliyetlerine başlamıştır. Bundan sonra Alman, İtalyan, İsviçre gibi yabancı ülkelerin sigorta şirketlerinin çalışmaları ile sigortacılık genişlemiştir. Bu şirketler duyulan gereksinimi karşılamakla beraber, o tarihlerde sigorta şirketlerinin kuruluşunu ve sigorta faaliyetini düzenleyen devlet denetimini öngören kanunların, hatta bu konuya değinen bir hükmün dahi bulunmayışı nedeniyle tamamen denetimsiz bir biçimde çalışıp, diledikleri gibi hareket edip, merkezlerinden aldıkları talimatlarla işlem yapmaktaydılar. Poliçelerini ingilizce veya fransızca olarak düzenlemekte, anlaşmazlık durumunda da dava mercii olarak Londra mahkemelerini veya ilgili şirket merkezinin bulunduğu yerel mahkemeleri göstermekteydiler. Diledikleri zaman sigorta poliçelerini iptal etmekteydiler.⁴¹

---

³⁹ Kubilay, s.13.

⁴⁰ Özkan, s.4.

⁴¹ TSSB, Sigortanın tarihi, <http://www.tsrbs.org.tr/tsrbs/Sigorta/Sigortanın+tarihi/> 20.06.2008

Böylece hukuki mevzuat ve denetimden yoksun, tamamen yabancılara özgü bir çalışma alanında ilk yıllar sigorta şirketleri adlarını duyurmak, sigorta düşüncesinin yayılmasını sağlayarak portföylerini genişletmek amacıyla vaatlerini yerine getirip, hasar ödemede dürüst davranmışlardır.⁴² Ancak zaman geçtikçe, sigortacıların istedikleri gibi çalışmaları ve kapitülasyonların kendilerine sağladığı geniş olanakları kullanabilmeleri, bu şirketlere Türkiye’de kolaylıkla çok para kazanabileceği izlenimini

vermiştir. Bu durum, kısa zamanda çok fazla sigorta şirketinin çalışmasına, sigorta ahlakının bozulmasına, haksız rekabet ve ekspertiz suistimallerine yol açmıştır. Dürüst tüccarlar bundan olumsuz yönde etkilenmelerine rağmen hiçbir denetim olmayışı yüzünden sigorta şirketleri uzun süre sıradan yangın hasarlarını bile ödemekten kaçınıp, sigortalıların hak ve hukukunu hiçe sayan bir biçimde davranmayı sürdürmüşlerdir.

Bu koşullar altında 1893 yılında Osmanlı Umum Sigorta Şirketi ilk yerli sigorta şirketi olarak çalışmaya başlamıştır.⁴³ Bunu izleyen yıllarda sigortacılığın düzene sokulabilmesi için yabancı şirketler arasında birlikte hareket etme eğilimi belirmiş; 12 Temmuz 1900 tarihinde 43 tanesi yabancı olmak üzere 44 sigorta şirketi bir araya gelerek sabit bir yangın tarifesi belirlemişlerdir. Bu Türkiye’deki ilk tarifeydi.

Tarife ile birlikte, Yangın Sigorta Şirketleri’nin Sendikası adında bir örgütün oluşturulması ve sürekli bir denetim kurulunun bulunması kararı alınmıştır. Londra’da bulunan Fire Office Committee’nin emirleriyle çalışmalarını yürüten sendika tarafından, yangınlara zamanında yetişerek büyümesini önlemek, yangının nedenlerini araştırmak üzere Fasman adlı bir örgüt kurulmuş; denetim mekanizması ve içeriği geliştirilmiştir.

Sendikanın bu olumlu çalışmalarına rağmen çalışan şirketlerin tamamı sendikaya girmemiş ve haksız rekabet yapmaya, alınan kararların tersine davranmaya devam etmiştir. 1908 ve 1914 yıllarında kanunlarda yapılan değişikliklerle yabancı şirketler kontrol altına alınmaya çalışılmıştır. 1914 yılındaki kanunla yabancı şirketler teminat

---

⁴² Kubilay, s.13.

⁴³ Kubilay, s.13.

göstermeye ve vergi vermeye zorunlu tutulmuşlardır. Sendikanın adı ise “Türkiye’ de Çalışan Sigorta Şirketleri” olarak değiştirilmiştir. Bu yeniliklerle yabancı şirketler Türkler ile ortaklık kurma yoluna gitmişlerdir.

Böylece Cumhuriyetin ilanına kadar tümü yerli sermaye ve teknisyenlerle işletilen bir sigorta kuruluşu bulunmadığı görülmektedir.⁴⁴

Cumhuriyetin kuruluşu ile birlikte Türk sigorta şirketlerinin kurulması konusunda çalışmalar hızlanmış; bunun yanında yabancı sigorta şirketlerinin unvanlarının Türkçe’ye çevrildikleri görülmeye başlanmıştır. 1923 yılında Genç Türkiye Cumhuriyeti’nde sigortacılık alanında üretilen kişi başına primin 0,35 \$ civarında olduğu hesaplanmaktadır.⁴⁵

1924 yılında Türkçe’yi kullanma zorunluluğunu getiren yasa ile poliçelerin İngilizce ve Fransızca düzenlenmesine son verilmiş ve aynı yıl Sigortacılar Kulübü kurulmuştur. 1927 yılında Sigortacılığın ve Sigorta Şirketlerinin Teftiş ve Murakabesi Hakkındaki Kanun yürürlüğe girmiştir. Yerli ve yabancı sigorta şirketlerinin denetlenmesi, döviz çıkışının önlenmesi amacını taşıyan bu kanunun çıkışıyla sigortacılık gelişmeye, yerli sermaye ile kurulan şirketlerin sayısı artmaya başlamıştır. Bunu izleyen iki yıl boyunca gerekli hazırlık ve incelemelerin yapılması sonucu işletme hakkının Türkiye İş Bankası A.Ş.’ye ait olacağı bir anonim şirket kurulmasına karar verilmiş; 1929 yılında Milli Reasürans T.A.Ş faaliyete geçmiştir. Bu tarihten itibaren Türkiye’de reasürans tekeli başlamış ve ülkedeki yerli-yabancı bütün sigorta şirketleri topladıkları primlerin bir kısmını Milli Reasürans’a devretmeye zorunlu tutulmuştur. Hemen hemen dünyada kurulan ilk reasürans tekeli olan Milli Reasürans önce çeşitli tepkiler gördüyse de suistimalleri önlemek, haksız rekabetin kalkmasını ve ödemelerin zamanında yapılmasını sağlamak gibi yanlarıyla Türk sigortacılığının gelişmesinde olumlu rol

---

⁴⁴ Bulutlu, Sema. **Sigorta Şirketlerinde Hasar Servislerinde Etkili Müşteri İletişimi**, Bilgi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2008, s.1-2.

⁴⁵ Ezerdi, s. 92.

oynamış, halkın sigortaya olan güvenini arttırmıştır.⁴⁶

Türkiye’de sigortacılığın Avrupa’nın yedi asır gerisinde kalmasının başlıca iki nedeni bulunmaktadır. Bunlardan birincisi; Osmanlı İmparatorluğu modern anlamda bir ticaret devleti olamaması, Osmanlı’da tüccar sınıfının itibar görmemesi bu sebeple orta çaptaki ticaretin çoğu müslüman olmayanların elinde kalmış olması, deniz ticareti ve ticaretin gelişmemesi nedeniyle deniz sigortalarının dolayısıyla sigortacılığın ortaya çıkmamış olmasıdır. Diğer nedeni ise, dar görüşlü din alimlerinin olumsuz tutumu olmuştur. Sigorta kumar ve bahis gibi görülmüş ve meşru olmadığı sonucuna varılması ve bu doğrultuda din adamlarınca görüşler verilerek, yayınlar yapılmasıdır.⁴⁷

1.1.3. Türkiye’de Sigorta Hukuku’nun Kaynakları

Sigorta münasebetini ve sigortacılıkla uğraşan müesseselerin çalışmalarını düzenleyen hukuk kurallarının bütününe ve bu kuralları bir sistem içinde tetkik eden hukuk dalına ‘Sigorta Hukuku’ adı verilmektedir. Sigorta Hukuku mahiyeti itibariyle iki kısma ayrılmaktadır: Hususi Sigorta Hukuku ve Sosyal Sigorta Hukuku.

Hususi sigorta münferit şahısların özel menfaatlerinin çeşitli rizikolara karşı teminat altına alınması için serbest iradeleriyle (sigorta mukavelesi ile) vücuda getirdikleri bir riziko teminatıdır. Sosyal sigorta ise muayyen halk gruplarının sosyal güvenliklerinin temini gayesiyle kanunla kurulan, çok defa mecburi bir sigortadır.⁴⁸

Türk özel sigortacılığı 1927 yılında çıkarılan Sigorta Murakabe Kanunu ile ortaya çıkmış ve gelişmiş bulunmaktadır. Bugün özel sigortaya ilişkin düzenlemeler TTK.’nın beşinci kitabında Mal Sigortası, Can Sigortası ve Denizcilik Rizikolarına karşı sigortalar başlıkları altında düzenlenmiş; ayrıca 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu’nda da trafik dolayısı ile zorunlu mali sorumluluk sigortası ve isteğe bağlı (ihtiyari) mali

---

⁴⁶ TSRŞB, **Sigortanın tarihi**, <http://www.tsrbsb.org.tr/tsrbsb/Sigorta/Sigortanın+tarihi/>, 20.06.2008

⁴⁷ Arseven, s.13-14.

⁴⁸ Kender, s.19.

sorumluluk sigortasında da sınırlı bir hüküm getirilmiş bulunmaktadır. Sigortacılık sektörü ile ilgili günümüzdeki düzenleme ise 539 sayılı KHK. ile değişik 7397 sayılı Sigorta Murakabe Kanunu'nda yer almıştır.⁴⁹

7397 sayılı Sigorta Murakabe Kanunu, 1959 yılında yürürlüğe girmiştir. 1987 yılında yürürlüğe giren 3379 sayılı yasa ile 7397 sayılı yasada, yasal alandaki boşlukları doldurmak, sigorta şirketlerini mali yönden geliştirmek ve sigorta aracılarının durumunu yeniden düzenlemek amacıyla önemli ve köklü değişiklikler yapılmıştır. Bu kanun, sigorta ile ilgili organlar ve faaliyetlerini düzenleyen yönetmelikler çıkarılmasını öngörmekteydi. 7397 sayılı yasa hükümleri uyarınca Çalışma Esasları, Sigorta ve Reasürans Şirketleri Kuruluşu ve Çalışma Esasları Yönetmeliği, Sigorta Acenteleri Yönetmeliği, Sigorta ve Reasürans Brokerleri Yönetmeliği, Aktüerler Yönetmeliği, Sigorta Eksperleri Yönetmeliği, Sigorta İhtisas Komiteleri Yönetmeliği, Sigorta ve Reasürans Şirketlerinin Bağımsız Dış Denetim Kuruluşlarınca Denetlenmesi Hakkında Yönetmelik, Hayat Sigortaları Yönetmeliği gibi düzenlemeler yapılmıştır.⁵⁰

Sigorta şirketleri Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı'na bağlanarak mali yapının bir parçası olarak kabul edilmişlerdir. 1 Mayıs 1990 tarihinden itibaren Kaza Sigortaları (zorunlu sigortalar hariç), Mühendislik Sigortaları ile Zirai Sigortalarda; 1 Ekim 1990 tarihinden itibaren de Yangın ve Nakliyat sigortalarında da Serbest Tarife Sistemine geçilmiştir.

Zaman içerisinde yeni kurulan sigorta şirketlerinin sayısı artarken, sigorta taleplerinin aynı ölçüde artmaması, ayrıca prim tahsilâtında yaşanan sorunlar nedeniyle, 1993 yılından itibaren çıkarılan Kanun Hükmünde Kararnameler ile 7397 sayılı Kanunda birtakım düzenlemelere gidilmesi ihtiyacı duyulmuştur. 1 Ocak 1995 tarihinden itibaren sigorta primlerinin tahsili sorununa çözüm getirilmesi amacıyla, primlerin acente cari hesapları üzerinden takibi sistemi yürürlükten kaldırılarak, poliçe

---

⁴⁹ Ulaş, s. 4-5.

⁵⁰ Bu yönetmelik metinleri için bkz. Işıl Ulaş, **Uygulamalı Can Sigortası Hukuku**, Ankara, 2002, 3. Kitap.

bazında takip sistemi uygulamaya konulmuştur.

2000 yılında, 1999 depremlerini takiben meskenler için zorunlu hale getirilmiş bulunan deprem sigortalarını yürütmek üzere tesis edilen "Doğal Afet Sigortaları Kurumu" (kısaca DASK) Pool'u tesis edilmiştir. Diğer taraftan Türkiye'de 23.07.1927 tarih ve 1160 sayılı yasa ile şekillendirilmiş zorunlu reasürans devri 31.12.2001'de sona ermiştir.⁵¹

28 Mart 2001 tarihinde kabul edilen "Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu" ile kurulan bireysel emeklilik sistemi 27 Ekim 2003 yılında faaliyete geçmiştir.

Türkiye'de bugün hususi sigorta hukukunun başlıca kaynakları şunlardır;⁵²

I-Kanunlar

- a) Türk Ticaret Kanunu⁵³
- b) Sigortacılık Kanunu
- c) Borçlar Kanunu⁵⁴
- d) Kooperatifler Kanunu

---

⁵¹ TSRSB, **Sigortanın tarihi**, <http://www.tsrbs.org.tr/tsrbs/Sigorta/Sigortanın+tarihi/>,20.06.2008

⁵² Kubilay, s.14-18; Dumanoglu / Gedikoğlu s.10; Sigortacılığa ilişkin mevzuatın tamamına ulaşmak için bkz. http://www.hazine.gov.tr/mevzuat/sigortacilik_mevzuat.htm.

⁵³ Sigortaya dair hükümler TTK'nun 5. kitabında 4 fasıl halinde düzenlenmiştir. Birinci Fasıl, Umumi Hükümler (madde 1263-1268); İkinci Fasıl, Mal Sigortası (madde 1268-1320); Üçüncü Fasıl, Can Sigortaları (madde 1321-1338); Dördüncü Fasıl, Denizcilik Rizikolarına Karşı Sigortalar (Madde 1339-1459) şeklinde yer almaktadır. Bunun yanında TTK 12/9 hükmü gereğince tacirlere dair hükümler ve sigorta şirketleri anonim şirket şeklinde örgütlendiklerinden anonim şirketlere dair hükümler de sigorta hukukunda kaynak teşkil eder.

⁵⁴ TTK 1264/1 hükmüncü "Bu kitapta hüküm bulunmadıkça sigorta mukavelesi hakkında Borçlar Kanunu Hükümleri uygulanır." denilmektedir.

- e) Karayolları Trafik Kanunu
- f) Karayolu Taşıma Kanunu
- g) Bireysel Emeklilik Kanunu
- h) Zorunlu Deprem Sigortasına Dair Kanun Hükmünde Kararname

II-Yönetmelikler

- a) Sigorta ve Reasürans Şirketlerinin Kuruluş ve Çalışma Esaslarına İlişkin Yönetmelik
- b) Sigorta Sözleşmelerinde Bilgilendirmeye İlişkin Yönetmelik
- c) Sigortacılıkta Tahkime İlişkin Yönetmelik
- d) Aktüerler Yönetmeliği
- e) Güvence Hesabı Yönetmeliği
- f) Hayat Sigortaları Yönetmeliği
- g) Sigorta ve Reasürans ile Emeklilik Şirketlerinin Teknik Karşılıklarına ve Bu Karşılıkların Yatırılacağı Varlıklara İlişkin Yönetmelik
- İ) Sigorta ve Reasürans Şirketlerinin Bağımsız Dış Denetim Kuruluşlarınca Denetlenmesi Hakkında Yönetmelik
- h) Trafik Sigortaları Bilgi Merkezi Yönetmeliği
- k) Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliğinin Çalışma Esas ve Usulleri Hakkında Yönetmelik
- l) Sigorta ve Reasürans Brokerleri Yönetmeliği
- m) Sigorta ve Reasürans Şirketlerinde Bağımsız Denetim Yapılmasına İlişkin Yönetmelik

- n) Okul Servis Araçları Hizmet Yönetmeliği
- o) Hazine Müsteşarlığı Sigorta Denetleme Kurulu Çalışma Yönetmeliği
- p) Karayolları Trafik Yönetmeliği
- r) Sigorta Eksperleri Yönetmeliği
- s) Sigorta Acenteleri Yönetmeliği
- t) Sigorta Denetleme Kurulu Yönetmeliği
- u) Sigorta ve Reasürans ile Emeklilik Şirketlerinin Sermaye Yeterliliklerinin Ölçülmesi ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik
- v) Sigorta ve Reasürans ile Emeklilik Şirketlerinin İç Sistemlerine İlişkin Yönetmelik
- w) Sigorta İhtisas Komiteleri Yönetmeliği
- x) Sigorta Prodükörleri Yönetmeliği⁵⁵
- y) Karayoluyla Şehirlerarası Yolcu Taşımaları Hakkında Yönetmelik
- y) Türkiye Motorlu Taşıt Bürosunun Çalışma ve Usulleri Hakkında Yönetmelik
- z) Sigorta Acenteleri Sektör Meclisi ile Sigorta Acenteleri İcra Komitesinin Kuruluş ve Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik

III-Sigorta Genel Şartları⁵⁶

IV-Mahkeme İçtihatları ve Doktrin⁵⁷

---

⁵⁵ Sigortacılık Kanunu hükümlerinde “Prodükörlük” yer olmadığından bu yönetmeliğin hükmü kalmamıştır.

⁵⁶ Genel şartlar sigortacılık alanında önemli bir kaynak teşkil etmektedir. Genel şartlar, daha ziyade TTK.’nın sigorta kitabına ilişkin hükümlerini tamamlayıcı niteliktedir.

⁵⁷ Kender, HSH, s. 20-25.

Sigorta sözleşmesini düzenleyen TTK'nın Sigorta Kitabı, kitabın sistematığı ve kitaptaki ve hükümler arasındaki tutarlılık yönünden, tam anlamıyla yeterli değildir.

Ayrıca, bazı müesseselerin de yeniden düzenlenmesi gerekmektedir. 1957 tarihli TTK. hazırlanırken, ayrı bir sigorta kanununun yürürlüğe konması düşünüldüğü için eski TTK hükümlerine esaslı bir müdahalede bulunulmamıştır. Bazı göze batan yanlışlıklar düzeltilmiş ve ayrı bir kanunda düzenlenmiş bulunan denizcilik rizikolarına karşı sigortaya ilişkin hususlar, TTK'nın 5. kitabında kara sigortaları ile birlikte hükme bağlanmıştır.

TTK Sigorta Kitabında evvela, sigorta hukukunun genel hükümleri yer alır. Sonra sırasıyla, mal sigortaları hükümleri, mal sigortaları türünden yangın sigortası, karada ve iç sularda taşıma rizikolarına karşı sigorta, ziraî sigorta, hırsızlığa karşı sigorta ayrıca, can sigortası, kaza sigortası ile denizcilik rizikolarına karşı sigorta düzenlenmiştir. Sigorta Kitabının bu tasnifinden de anlaşılacağı gibi mesuliyet sigortası bağımsız bir sigorta branşı olarak hükme bağlanmamıştır. Kanun koyucu, menfaat sahiplerine ilişkin 1269. m. ile ihbar mükellefiyetini düzenleyen 1292. m.'de mesuliyet sigortalarına değinmekle yetinmiştir. Bunun dışında yangın dolayısıyla sigorta ile hırsızlığa karşı sigorta düzenlenirken gene bu sigorta türüne özgü hükümler sevk edilmiştir. Ayrıca kaza dolayısıyla sigorta hükümleri arasında da mesuliyet sigortasına özgü hükümler vardır. Mesuliyet sigortası, esas itibariyle, Kara Yolları Trafik Kanunu'nda düzenlenmiştir. Ayrıca depreme karşı sigorta da zorunlu hale getirilmiştir.

Halen TBMM Adalet Komisyonu'nda bulunan TTK tasarısının Sigorta Kitabı'nda köklü değişiklikler yapıldığı görülmektedir.⁵⁸

Hızla gelişen sigortacılık sektörünün dinamizmine uygun bir kanuna ihtiyaç duyulması, sigortalıların hak ve menfaatlerinin korunması, Avrupa Birliği' ne uyum ve

---

⁵⁸ Bozer, Ali. **Sigorta Hukuku**, Gözden Geçirilmiş 2. Bası, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, 2007/XII, s.14-15.

uygulamadaki mevcut yasada değişiklik yapan 539 sayılı KHK'nin yasal dayanağının iptal edilmiş olması, sigortacılık mevzuatına olan ihtiyacı arttırmış ve yeni Sigortacılık Kanunu bu nedenlerle ortaya çıkmıştır.⁵⁹

Serbest piyasayı sağlayıcı, devlet müdahalesini en aza indirgeyici, buna karşılık şirketlerin mali bünye yeterliliği ve likiditesi açısından devletin iyi bir denetimini öngörecek şekilde Sigortacılık Kanunu hazırlanmıştır. Türk sigorta mevzuatı adına sevindirici nitelikteki bütün bu olumlu gelişmelere rağmen ne yazık ki Sigorta Kanunu'nun halen bir takım olumsuz sonuçlar doğmasına neden olabilecek aksaklıklar ve hatalı düzenlemeler içerdiğini ifade etmek mümkündür.⁶⁰

1.1.3.1 Kanunlar

Sigortacılık Kanunu

Ülkemizde sigorta şirketlerinin faaliyete başlama, teşkilat, yönetim, çalışma esas ve usulleri ile faaliyetlerinin sona ermesi ve denetlenmesine ilişkin hususlara ait kanun 03.06.2007 tarih ve 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu'dur.⁶¹

Türk sigortacılığının gelişmesi ile sigorta şirketlerinin ve işlemlerinin denetimine ait esas ve prensiplerin yürürlüğe konmasının, Avrupa Birliği ile bütünleşme bağlamında kaçınılmaz bir zorunluluk olarak ortaya çıkması ve mülga Sigortacılık Kanunu'nun ihtiyaçları bu bağlamda karşılayamaması neticesinde 2007 yılında yeni bir denetim kanunu olarak Sigortacılık Kanunu getirilmiştir. 7397 sayı ve 21.12.1959 tarihli Sigorta Murakabe Kanunu, Sigortacılık Kanunu'nun 45/1 hükmü ile yürürlükten kaldırılmıştır. Zira Sigorta murakabe Kanunu zaman içinde belli ölçüde AB direktifleriyle uyumlu

---

⁵⁹ Genç, Ahmet. **Türk Sigorta Sektörünün Gelişimi ve AB Uyumu** Konulu Sunum, 12.02.2008, TSEV web Sitesi Yayını, s.52, <http://www.tsev.org.tr/files/downloads/egitim/DrAhmetGenc.pdf>.

⁶⁰ Aral, İrem. **Türk Hukukunda ve AB Direktiflerinde Hayat Dışı Sigortacılığın Denetimi**, İstanbul 2008, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi HF, s.229-230.

⁶¹ RG: 14.06.2007 tarih ve sayı 26552 sayı.

hale getirilmeye çalışılmış ise de Türk Sigorta sektörünün boyut ve yapısının AB üyelerindekilerle aynı olmaması nedeniyle birebir uyum sağlanamamıştır.⁶²

Küreselleşen piyasada yer alan Türkiye'nin AB direktiflerini Türk sigorta mevzuatına adapte edilmesi zorunluluk haline gelmiştir. Kanunun gerekçesinde AB kurallarına uyum sağlanması için yapıldığı belirtilmektedir ve AB sigorta mevzuatının ilgili hükümlerinin kanuna esas alındığı görülmektedir.⁶³ Bu bağlamda AB direktiflerinde öngörüldüğü gibi, serbest piyasayı sağlayıcı, devlet müdahalesini en aza indirgeyici, buna karşılık şirketlerin mali bünye yeterliliği ve likiditesi açısından devletin iyi bir denetimini öngörecektir şekilde Sigortacılık Kanunu hazırlanmıştır.⁶⁴

Bu kanunun amacı, ülkemiz sigortacılığının geliştirilmesini sağlamak, sigorta sözleşmesinde yer alan kişilerin hak ve menfaatlerini korumak ve sigortacılık sektörünün güvenli ve istikrarlı bir ortamda etkin bir şekilde çalışmasını temin etmek üzere bu kanuna tabi kişi ve kuruluşların, faaliyete başlama, teşkilat, yönetim, çalışma esas ve usulleri ile faaliyetlerinin sona ermesi ve denetlenmesine ilişkin hususlar ve sigorta sözleşmelerinden doğan uyuşmazlıkların çözümlenmesine yönelik olarak sigorta tahkim sistemi ile ilgili usul ve esasları düzenlemektir. (SK.m.1/1)

Kanunda yer alan bu düzenlemenin temelinde sigortalıların korunması esası yatmaktadır ki bu sürekli olarak yapılacak denetimlerle, mesleki yeterlilik, mesleki

---

⁶² Aral, s.15.

⁶³ Kender, HSH, s.23 ve 38.

⁶⁴ Oksay, Suna. **Sigortacılık Kanunu ve İlgili Yönetmeliklerin Sigorta Eğitimi Açısından Değerlendirilmesi**, 2010 Yılında Türk Sigorta Sektörü Konulu, III. Ulusal Sigorta Sempozyumu, İstanbul 2007, s.1; Özer Kabukçuoğlu, Dilek. **AB'ye Uyum Süresinde Türk Sigorta Mevzuatı Çalışmaları**, TSRŞB I. Ulusal Sigorta Sempozyumu, İstanbul 2005, Sempozyum Bildiri Kitabı, s.301. Somuncu, Bülent. **5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu ve İlgili Yönetmelikleri Elementer Sigorta Şirketlerinin Gelişimi Açısından Değerlendirilmesi**, 2010 Yılında Türk Sigorta Sektörü Konulu III. Ulusal Sigorta Sempozyumu, İstanbul 2007, Sempozyum Bildiri Kitabı, s.2.

saygınlık ve mali yeterliliğin sağlanması ile gerçekleştirilecektir.⁶⁵

SK.m.1/2 uyarınca sigorta şirketleri ve, reasürans şirketleri, Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği, aracılar, aktüerler, ile sigorta eksperleri bu kanun hükümlerine tabidir. Bu bağlamda Sigortacılık Kanunu sadece sigorta şirketlerinin denetimine ilişkin hükümleri içermemekte, mülga SMK'ya göre çok daha kapsamlı şekilde düzenlemeler getirmektedir.⁶⁶

Sigortacılık Kanununun tam bir şekilde yürürlüğe girebilmesi için 24 adet yönetmeliğin ve Bakanlar Kurulu kararı gibi ek düzenlemelerin, kanunun yayımı tarihinden itibaren bir yıl için yürürlüğe konması gerekmektedir.⁶⁷ Bu kanunda öngörülen düzenlemeler yürürlüğe konuluncaya kadar mevcut düzenlemelerin bu kanuna aykırı olmayan hükümlerinin uygulanmasına devam olunacaktır.⁶⁸ Ayrıca 7397 Sayılı Kanunu'nun kaldırılmış olmasına rağmen bu kanuna yapılan atıflar 5684 Sayılı sigortacılık Kanunu'nun ilgili maddelerine yapılmış sayılacağı hükmü sevk edilmiştir.⁶⁹

1.1.3.2 Yönetmelikler

Sigortacılık Kanunu bir çerçeve kanun niteliğindedir. Kanunda sigortacılık sektörüne ilişkin temel esaslar belirlenmiş ve detaylar yönetmeliklere bırakılmıştır. Bu şekilde, kamu düzenlemelerinin sektörün dinamik yapısına gecikmeden ayak uydurması ve kanuna belli bir ölçüde esneklik kazandırarak ilerleyen dönemlerde bu kanunun uygulanabilirliğinin sağlanması amaçlanmaktadır.⁷⁰ Böylelikle AB mevzuatındaki olası

---

⁶⁵ Ünan, Samim. **Sigortacılık Kanunu'nun Sigorta Sektörünün Gelişimi Açısından Değerlendirilmesi**, 2010 Yılında Türk Sigorta Sektörü Konulu III. Ulusal Sigorta Sempozyumu, İstanbul 2007, s.1.

⁶⁶ Bozer, Sigorta Hukuku, s.10-12.

⁶⁷ Bknz. geçici m. 2/1.

⁶⁸ Bknz. geçici m. 2/2.

⁶⁹ Bknz. m.37/1; Bozer, Sigorta Hukuku, s.13.

⁷⁰ Özer Kabukçuoğlu, s.301.

değişikliklerin Türk sigorta mevzuatına yansıtılabilmesi kolaylaşacaktır. Uygulamaya ilişkin olarak yönetmeliklere bırakılan bir çok hususun temelini AB direktifleri oluşturmaktadır.⁷¹

Sigortacılık Kanunu'nun geçici 2. maddesi uyarınca kanunun uygulamasına ilişkin yönetmelikler, kanunun yayımı tarihinden itibaren bir yıl içinde Müsteşarlığın bağlı olduğu Bakanlıkça çıkarılır. Kanunda öngörülen bu düzenlemeler yürürlüğe konuluncaya kadar mevcut düzenlemelerin kanuna aykırı olmayan hükümlerinin uygulanmasına devam olunur.

Sigorta ve Reasürans Şirketlerinin Kuruluş ve Çalışma Esaslarına İlişkin Yönetmelik⁷²

SRŞKÇEY.m.3 uyarınca Sigortacılık Kanunu'na dayanılarak hazırlanan bu yönetmeliğin 1. maddesi hükmü uyarınca amacı, sigorta şirketleri, reasürans şirketleri ile yabancı ülkelerde kurulu sigorta şirketleri ile reasürans şirketlerinin Türkiye'deki teşkilatlarının kuruluşuna, ruhsat işlemlerine, teşkilat ve yöneticilerine, ana sözleşme değişiklikleri ve hisse devirlerin, sigorta primlerinin tahsiline, ilan ve reklamlarına, birleşme, devir, portföy devri ve tasfiyelerine ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

Sigorta Sözleşmelerinde Bilgilendirmeye İlişkin Yönetmelik⁷³

---

⁷¹ Hazine Müsteşarlığı Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği'nin Sigortacılık Kanunu'na ilişkin 20.06.2007 tarih ve 2007/65 sayılı basın açıklaması.

⁷² RG: 24.08.2007 tarih ve 26623 sayılı. SRŞKÇEY.m.28 hükmü ile 26.12.1994 tarihli ve 22153 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Sigorta ve Reasürans Şirketlerinin Kuruluş ve Çalışma Esasları Yönetmeliği yürürlükten kaldırılmıştır.

⁷³ R.G: 28.10.2007 tarih ve 26684 sayılı. Yönetmeliğin 15. maddesi uyarınca; 28.11.2006 tarih ve 26360 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Sigorta Sözleşmelerinde Bilgilendirmeye İlişkin Yönetmeliği yürürlükten kaldıran 14. maddesi hükmü haricinde 01.03.2008 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

SSBİY.m.1 hükmü uyarınca yönetmeliğin amacı, belli bir sigorta ilişkisine girmek isteyen kişilerin, gerek sözleşmenin müzakeresi, gerekse kurulması sırasında sözleşmenin konusu, teminatları ve diğer özellikleri hakkında oluşabilecek bilgi eksikliklerinin giderilmesi ile sözleşmenin devamı sırasında ortaya çıkabilecek ve sözleşmenin işleyişi ile ilgili olarak sigorta ettireni, sigortalı veya lehdarı etkileyebilecek nitelikteki değişiklik ve gelişmelerden ilgililerin haberdar edilebilmesini teminen sigortacı tarafından yerine getirilmesi gereken görev ve yükümlülükler dair usul ve esasları düzenlemektedir.

Hazine Müsteşarlığı Sigorta Denetleme Kurulu Yönetmeliği⁷⁴

SDKY.m.1 uyarınca yönetmelik; kurul elemanları arasında işbirliği olanaklarının artmasını ve kurulun kanun, kararname, yönetmelik ve tebliğlerle kendisine verilen görevleri daha kısa zamanda ve kolaylıkla yerine getirmesini, kurula verilmiş bulunan görevlerin yerine getirilmesinde ilgililerin yetki ve sorumluluklarının belirlenmesini; sigorta denetleme uzmanları ve aktüerler ile sigorta denetleme uzman yardımcıları ile aktüer yardımcılar arasında koordinasyonun sağlanmasını, bu yönetmelikle belirlenen görevlerin yerine getirilmesini, verilmiş olan yetkilerin kaldırılmasını ve bu konuda karşılaşılabilecek tereddütlerin giderilmesini; kurul mensuplarına, kurulun organizasyon, görev ve yetki alanları ile iş ilişkilerini tanımlamayı amaçlamaktadır.

Sigorta ve Reasürans Şirketlerinin Bağımsız Dış Denetim Kuruluşlarınca Denetlenmesi Hakkında Yönetmelik⁷⁵

SRŞBDYY.m.1 uyarınca bu yönetmeliğin amacı, Türkiye’de kurulmuş sigorta ve reasürans şirketleri ile yabancı ülkelerde kurulmuş sigorta ve reasürans şirketlerinin Türkiye’deki şubeleri tarafından sigortacılık mevzuatı dahilinde yayımlanacak finansal tablolarını denetleyecek bağımsız denetleme kuruluşlarının; niteliklerine, faaliyetlerine,

---

⁷⁴ RG: 20.02.1996 tarih ve 22208 sayı. Değişiklik RG: 01.10.1996 tarih ve 22774 sayı; 08.08.1998 tarih ve 23427 sayı.

⁷⁵ RG: 08.09.2003 tarih ve 25223 sayı.

yetkilendirilmelerine, bu yetkilerin geçici veya sürekli şekilde kaldırılmasına ve bağımsız denetim sözleşmesinin içeriği ile bağımsız denetim sözleşmesinin taraflarının yükümlülüklerine ilişkin usul ve esasları düzenlemektedir.

Sigortacılık Bağımsız Denetim İlkelerine İlişkin Yönetmelik⁷⁶

SBDİY.m.1 uyarınca bu yönetmeliğin amacı, sigorta ve reasürans şirketlerinin faaliyetlerinin güven ve açıklık içinde sürdürülmesine ve kamunun doğru bir şekilde bilgilendirilmesine yönelik olarak; Türkiye’de kurulmuş sigorta ve reasürans şirketlerinin Türkiye’deki şubelerinin hesap ve kayıtlarına göre oluşturulan finansal tablolarının, yetkili bağımsız denetim kuruluşlarınca denetlenmesine ve yapılan denetim sonucunda oluşturulan görüş çerçevesinde yayımlanacak finansal tabloların, sigorta ve reasürans şirketlerinin gerçek durumunu yansıtmadığının tespitine ilişkin ilkelerin belirlenmesidir.

Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği’nin Çalışma Esas ve Usulleri Hakkında Yönetmelik⁷⁷

TSRŞBÇEUY.m.1 hükmü uyarınca bu yönetmeliğin amacı Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği’nin organlarının görevleri, çalışma esas ve usulleri, yetkili organın alacağı kararların uygulanması esas ve usulleri ile ilgili diğer hususları düzenlemektir.

Sigorta İhtisas Komiteleri Yönetmeliği⁷⁸

SİKY.m.1 hükmü uyarınca bu yönetmeliğin amacı Sigorta Murakabe Kanunu (Sigortacılık Kanunu) ile sigortacılıkla ilgili diğer mevzuatın gerekli kıldığı tarife ve talimatların hazırlanmasına yardımcı olmak, sigortacılık mevzuatının yenilenmesine

---

⁷⁶ RG: 09.09.2003 tarih ve 25223 sayı.

⁷⁷ RG: 30.01.1989 tarih ve 20065 sayı.

⁷⁸ RG: 15.06.1995 tarih ve 22314 sayı.

ilişkin çalışmaları yaptırmak veya sigortacılığın geliştirilmesi için araştırma ve inceleme yaptırmak amacıyla, sigortacılık konusunda bilgi ve uzmanlık sahibi kişilerden oluşacak sigorta ihtisas komitelerinin kuruluş ve faaliyetlerini düzenlemektir.

Aktüerler Yönetmeliği⁷⁹

Aktüerler Yönetmeliği, Sigortacılık Kanununun 1, 21, 28 ve 31 inci maddeleri hükmüne dayanılarak; Türkiye’de aktüerlikle ilgili gerçekleştirilecek faaliyetleri kapsayacak şekilde, aktüerlik mesleğine giriş ile çalışma usul ve esaslarını düzenlemek ve aktüerlerin yetki, sorumluluk, yükümlülük ve niteliklerini belirlemek amacıyla yayımlanmıştır.

Sigorta Ekspertleri Yönetmeliği⁸⁰

SEY.m.1 hükmü uyarınca bu yönetmeliğin amacı sigorta ekspertlerinin niteliklerine ve faaliyetlerine dair usul ve esasları, ekspertlerin niteliklerine, kuruluşlarına, faaliyetlerine, belge ve kayıt düzeni ile yapamayacakları işlere ilişkin usul ve esasları düzenlemektedir. Bu Yönetmelik, 3/6/2007 tarihli ve 5684 sayılı Sigortacılık Kanununun 22 nci maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Sigorta ve Reasürans Brokerleri Yönetmeliği⁸¹

Sigortacılık Kanununun 21. maddesine dayanılarak hazırlanan SRBY.m.1 uyarınca, bu Yönetmeliğin amacı, sigorta ve/veya reasürans brokerliği yapacak gerçek ve tüzel kişilerin niteliklerine ve faaliyetlerine dair usul ve esaslarını düzenlemektir. Bu yönetmelik brokerlerin niteliklerine, kuruluşlarına, faaliyetlerine, tutacakları defter, belge ve kayıt düzeni ile yapamayacakları işlere ilişkin usul ve esaslarını kapsamaktadır.

---

⁷⁹ RG: 15.08.2007 tarih ve 26614 sayı.

⁸⁰ RG: 22.06.2008 tarih ve 26914 sayı.

⁸¹ RG: 21.06.2008 tarih ve 26913 sayı.

Sigorta ve Acenteleri Yönetmeliği⁸²

Sigortacılık Kanununun 23 üncü maddesine dayanılarak yürürlüğe giren SAY.m.1 uyarınca, bu Yönetmeliğin amacı, sigorta acenteliği yapacak gerçek ve tüzel kişilerin niteliklerine ve faaliyetlerine dair usul ve esasları düzenlemektir. Bu Yönetmelik, acentelerin niteliklerine, kuruluşlarına, faaliyetlerine, tesis edecekleri teminatlara, tutacakları defter, belge ve kayıt düzeni ile yapamayacakları işlere ilişkin usul ve esasları kapsar.

Sigorta ve Reasürans İle Emeklilik Şirketlerinin Sermaye Yeterliliklerinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik⁸³

SREŞSYÖDİY. m.1 hükmü uyarınca, bu Yönetmeliğin amacı, sigorta ve reasürans şirketleri ile emeklilik şirketlerinin mevcut yükümlülükleri ile potansiyel riskleri nedeniyle oluşabilecek zararlarına karşı yeterli miktarda özsermaye bulundurmalarının sağlanmasıdır. Bu Yönetmelik, Türkiye’de kurulu sigorta ve reasürans şirketleri, yabancı sigorta ve reasürans şirketlerinin Türkiye’deki şubeleri ile Türkiye’de faaliyet gösteren emeklilik şirketlerini kapsar.

Sigorta ve Reasürans ile Emeklilik Şirketlerinin İç Sistemlerine İlişkin Yönetmelik⁸⁴

SREŞİSİY m.1. hükmü uyarınca bu Yönetmeliğin amacı sigorta ve reasürans şirketleri ile emeklilik şirketlerinin kuracakları iç kontrol, iç denetim ve risk yönetim sistemlerine ve bunların işleyişine ilişkin usul ve esasları düzenlemektir. Bu Yönetmelik, Türkiye’de kurulu sigorta ve reasürans şirketleri, yabancı sigorta ve reasürans şirketlerinin Türkiye’deki teşkilatı ile emeklilik şirketlerini kapsar.

---

⁸² RG: 14.04.2008 tarih ve 26847 sayı.

⁸³ RG:19.01.2008 tarih ve 26761 sayı.

⁸⁴ RG: 21.06.2008 tarih ve 26913 sayı.

Sigorta Acenteleri Sektör Meclisi İle Sigorta Acenteleri İcra Komitesinin Kuruluş Ve Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik⁸⁵

SASMSAİKKÇUEHY 18/5/2004 tarihli ve 5174 sayılı Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile Odalar ve Borsalar Kanunu ve 3/6/2007 tarihli ve 5684 sayılı Sigortacılık Kanununa dayanılarak hazırlanan yönetmeliğin 1. maddesi hükmü uyarınca Sigorta Acenteleri Sektör Meclisi ile Sigorta Acenteleri İcra Komitesinin kurulmasına, yönetim, teşkilat ve faaliyetine ilişkin usul ve esasları düzenlemek amacı ile hazırlanmıştır.

Bu Yönetmelik, Sigorta Acenteleri Sektör Meclisi ve Sigorta Acenteleri İcra Komitesinin oluşumu ve görevleri, seçim esasları, toplantıları ve sigorta acentelerine uygulanacak disiplin cezalarına ilişkin hükümleri kapsar.

1.2 Denetim

1.2.1 Sigorta Kontrol Makamı

1.2.1.1 Teşekkül Tarzı ve Yetkileri

Sigortacılık Kanunu m.28/1 hükmü uyarınca, Türkiye’de faaliyet gösteren sigorta şirketleri, reasürans şirketleri, özel kanunlarına göre sigortacılık faaliyetinde bulunan kuruluşlar, sigorta ve reasürans aracıları, sigorta eksperlik faaliyetleri, aktüerler ve sigortacılık işlemi yapan veya sigortacılık alanında faaliyet gösteren diğer kişilerin her türlü sigortacılık işlemlerinin denetimi, Sigorta Denetleme Kurulu tarafından yapılır.⁸⁶

5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu’nda Sigorta Denetleme Kurulu, önceki Sigorta Murakabe Kanunundaki niteliğe sahiptir yani bağımsız bir kuruluş değildir. Buna göre

---

⁸⁵ RG: 10.09.2008 tarih ve 26993 sayı.

⁸⁶ Somuncu, s.29.

Sigorta Denetleme Kurulu Bakanlığa ve Müsteşarlığa bağlıdır.⁸⁷

Sigortacılık özellikle uzmanlığa ihtiyaç duyan bir ekonomik faaliyettir. Bu nedenle sigorta şirketlerini murakabe edecek makamın bir kamu kuruluşu şeklinde olup bağımsız ve uzman kişilerden teşekkül etmesi ya da bir teknik Bakanlığa bağlanması gerekmektedir.

Sigortacılık Kanunu'na göre denetim makamı Hazine Müsteşarlığı ile onun bağlı bulunduğu Bakanlıktır.⁸⁸

Sigorta Denetleme Kurulu, bir başkan ile sigorta denetleme uzmanları, sigorta denetleme aktüerleri ile bunların yardımcılarında oluşur. Bu Kanun ve diğer kanunların sigortacılığa, sigortaya veya sigortacılık alanında faaliyet gösteren kişi ve kuruluşlara ilişkin hükümlerinin Müsteşarlığın bağlı olduğu Bakanlığa veya Müsteşarlığa verdiği teftiş, denetim, inceleme ve soruşturma görev ve yetkileri sigorta denetleme uzmanları, sigorta denetleme aktüerleri ve bunların yardımcıları eliyle ifa edilir ve kullanılır. (SK.m28/2)

Bu alanda Hazine Müsteşarlığı'na verilen denetleme görevi Sigorta Denetleme Kurulu Başkanlığı, gözetim görevi ise Sigortacılık Genel Müdürlüğü tarafından ifa edilmektedir.

Sigorta Denetleme Kurulu'nun kuruluş amacı Sigortacılık Kanunu ve diğer kanunların özel sigortacılıkla ilgili hükümlerinin ve her türlü sigortacılık işleminin denetiminin gerçekleştirmek; sigorta şirketlerinin varlıkları, alacakları, öz kaynakları ve mali bünyelerini etkileyen tüm unsurların inceleme, araştırma, tespit ve tahlilini yapmak, bu suretle sigortacılıktan beklenen faydanın sağlanması için sistemin devamlılığının korunması ile ekonomik kalkınmanın gereklerine göre sigortacılığın

---

⁸⁷ Kender, HSH, s.76–79.

⁸⁸ Taşbaşı, s.403., Bozer, Sigorta Hukuku, s.19.

daha etkin rol almasını sağlamaktır.⁸⁹

Sigorta şirketleri ile reasürans şirketlerinin faaliyetleri, varlıkları, iştirakleri, alacakları, özkaynakları ve borçları ile kâr ve zarar hesapları arasındaki ilgi ve dengelerin ve malî bünyelerini ve idarî yapılarını etkileyen diğer tüm unsurların, tahsil edilen primler ile birikimlerin değerlendirilmesi ve korunması ile aktüeryal ve finansal hesap ve dengelerin incelenmesi, tespit ve denetimi sigorta denetleme uzmanları, sigorta denetleme aktüerleri ile bunların yardımcıları tarafından yapılır. (SK.m28/3)

Sigorta denetleme uzmanları, sigorta denetleme aktüerleri ile bunların yardımcıları; sigorta şirketleri ve reasürans şirketleri ile bunların bağlı ortaklıkları, iştirakleri, şubeleri ile temsilciliklerinden, aracılar ve bankalar da dahil olmak üzere diğer kişilerden bu Kanun ve diğer kanunların sigortacılıkla ilgili hükümleri bakımından gerekli göreceklere bilgileri istemeye ve bunların tüm defter, kayıt ve belgelerini incelemeye yetkilidir. (SK.m28/4)

Kamu kurum ve kuruluşları, Birlik ile diğer benzeri sivil toplum ve meslek kuruluşları, bu madde kapsamına giren konu ve işlemlerle sınırlı olmak üzere, Devletin güvenliği ve temel dış yararlarına karşı ağır sonuçlar doğuracak haller ile aile hayatının gizliliği ve savunma hakkına ilişkin hükümler saklı kalmak kaydıyla, özel kanunlardaki yasaklayıcı ve sınırlayıcı hükümler dikkate alınmaksızın gizli dahi olsa sigorta denetleme uzmanları, sigorta denetleme aktüerleri ve bunların yardımcıları tarafından istenecek görevleriyle ilgili her türlü bilgi ve belgeyi uygun süre ve ortamda vermeye, istenecek defter ve belgeleri ibraz etmeye ve incelemeye hazır bulundurmakla, bilgi işlem sistemini denetim amaçlarına uygun olarak açmaya ve verilerin güvenliğini sağlamaya mecburdur.⁹⁰ Sigorta denetleme uzmanları, sigorta denetleme aktüerleri ve bunların yardımcıları bu madde kapsamındaki kuruluşların yönetim ve denetim kurullarının toplantı tutanakları ile bu kurullara verilen raporları istemeye, inceleme

---

⁸⁹ Uyanık, Atilla. **AB'ye Uyum Sürecinde Sigorta Sektöründe Etkin Bir Denetim İçin Gerekli Olan Finansal Raporlama Standartları**, TSRSB Yayınları, İstanbul 2005, s.505.

⁹⁰ Somuncu, s.29.

konusu olan işlemlerle ilgisi olan diğer kişi, kurum ve kuruluşlar nezdinde inceleme yapmaya yetkilidir. (SK.m28/5)

Bu kanun hükümleri ile diğer kanunlarda yer alan hükümler çerçevesinde, bu Kanuna tâbi kuruluşların faaliyetlerinin, risk yapısının, varlıkları, alacakları, özkaynakları, borçları, yükümlülükleri ve taahhütleri, gelir ve gider hesapları arasındaki ilgi ve dengelerin ve malî bünyeyi etkileyen diğer tüm unsurların ve bu kuruluşlarca karşılaşılan risklerin gözetim faaliyetleri çerçevesinde tespiti, tahlili, izlenmesi ve ölçülmesi çıkartılacak yönetmeliğe göre Müsteşarlık tarafından yapılır. (SK.m28/7)

Müsteşarlık, bu Kanuna tâbi kuruluşlara ait bilgi ve belgeleri, bu kuruluşların konsolide ve konsolide olmayan bazda malî bünyeleri ve idarî yapılarının mevzuata uygunluğunu izlemek, analiz etmek, ilgili kuruluşlara ait rapor, tablo ve iç denetim raporları ile Müsteşarlığın denetim ve gözetim sonuçlarını karşılaştırmak suretiyle değerlendirmek, elde edilen sonuçlara göre kuruluşların taşıdıkları risklerin türleri, büyüklüğü ve kuruluşları etkileme durumunu, risk yönetim sisteminin güvenilirliği ile denetim riskini dikkate almak suretiyle kuruluşlar hakkında gerekli görülen tüm tedbirlerin alınmasını ve sonuçlandırılmasını sağlamak, söz konusu kuruluşların bağlı ortaklıklarının, malî iştiraklerinin ve şubelerinin faaliyetlerini önemli ölçüde etkileyen veya etkileyebilecek uygulamaları takip etmek, gerekirse ilgililer nezdinde girişimde bulunmak konularında yetkilidir. (SK.m28/8)

Bu Kanuna tâbi kişi ve kuruluşlar hesap ve kayıt düzenleriyle uyumlu olarak Müsteşarlıkça belirlenen formatlara uygun bir şekilde üretecekleri bilgi, belge, cetvel, rapor ve malî tabloları Müsteşarlıkça belirlenen iletişim kanallarını kullanmak suretiyle belirlenen süreler içinde Müsteşarlığa tevdi etmekle yükümlüdür. Kuruluşlar tarafından elektronik ortamda gönderilen bilgiler, iç denetim sistemi kapsamında yönetim kurulunun sorumluluğundadır. (SK.m28/9)

Sigorta Denetleme Kurulu, Sigorta ve Reasürans şirketlerinin, teşkilat ve mali durumlarını inceleyerek eksiklikleri ya da Kanuna aykırı olan durumlarını tespit ederek düzenleyeceği raporları Bakan ve Müsteşarlığa verecek, kararları Bakan ve Müsteşarlık

alacaktır.⁹¹

Bununla beraber TTK sisteminde Anonim Şirket'in hesap denetimi, esas itibariyle kanuni organlarından biri olan denetçiler tarafından da yapılır.⁹² TTK.m.353 uyarınca ortaklığın iş ve muamelelerini denetleme görevini ifa etmesi gereken denetçiler, aynı maddenin 1. bendi gereğince yönetim kurulu üyeleri ile beraber bilançoyu tanzim şeklini tayin eder ve 6. bent uyarınca da bütçe ve bilançoyu denetlerler.⁹³

1.2.1.2 Kontrol Makamının Mesuliyeti

Kontrol Makamının Mesuliyeti Sayılı Sigortacılık Kanunu'nda 35/8'de düzenlenmiştir. Buna göre; “Bu Kanunun uygulanmasında ve uygulanmasının denetiminde görev alanlar ile sigorta hakemleri ve raportörleri, sıfat veya görevleri dolayısıyla öğrendikleri, bu Kanun kapsamında faaliyet gösteren kişi ve kuruluşlar ile bunların iştirakleri, kuruluşları ve sigorta sözleşmesi ile ilgili kişilere ait sırları, görevlerinden ayrılmalarından sonra dahi, bu Kanuna ve özel kanunlarına göre yetkili olanlardan başkasına açıklamaları veya kendi yararına kullanmaları halinde iki yıldan dört yıla kadar hapis cezası ve üç yüz günden az olmamak üzere adlî para cezası ile cezalandırılır.”

Denetim organlarının, denetim esnasında öğrendikleri şirketlerin mesleki sırlarını kamu makamları dışında hiç kimseye ifşa edemeyecekleri, ettikleri takdirde de bundan sorumlu olacakları sigorta denetim hukukunun temel bir hükmüdür.⁹⁴

---

⁹¹ Kender, HSH, s.83.

⁹² Kubilay, s.144.

⁹³ Paslı, s.279.

⁹⁴ Kender, HSH, s.84.

1.2.1.3 Kontrol Makamının Mükellefiyetleri

1.2.1.3.1 Sigortacılık Faaliyetlerini Kontrol

Kontrol makamı sigorta şirketlerini çalıştıkları sürece teftiş ederek işlemlerinin kanuna uygunluğunu murakabe eder. Sigorta şirketleri, Bakanlık, Müsteşarlık ve Sigorta Denetleme Kurulu tarafından kontrol edilmektedir.⁹⁵

Sigorta şirketlerinin çalışma süreleri içerisinde murakabe makamının ikinci mükellefiyeti de gerektiği zaman düzeltici tedbirler almaktır. Bir sigorta şirketinin Murakabe Kanunu'nda tespit edilen şartlara aykırı olarak çalıştığı anlaşılırsa ilk olarak akla gelen önlem sigorta şirketinin faaliyetini durdurmaktır. Fakat pek çok durumda bu önlem sigortalıların menfaatlerini gerektiği gibi koruyamamaktır. Mali durumu sarsılmış bir sigorta şirketinin hemen tasfiye işlemi gerçekleştirilirse, sigortalılar alacaklarını tam olarak alamayarak zarara uğrayabilir. Bu nedenle Murakabe Kanunları, mali durumu bozulan şirketler için gerekli düzeltme tedbirleri konusunda murakabe makamını yetkili kılmıştır.⁹⁶

5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu ile sigorta şirketlerinin mali durumlarının düzenlenmesi ve denetlenmesi konusunda önceki kanunlardaki hükümlere benzer hükümlere ekler yapılmış, ancak bir sistem içinde ele alınmadan karışık bir şekilde yapılmıştır.⁹⁷

Malî Bünyenin Güçlendirilmesi başlıklı 20. maddesi hükmü ile mali durumun güçlendirilmesi için hangi tedbirlerin alınacağı ve bunların başarılı olmaması halinde Bakan tarafından uygulanacak yaptırımlar düzenlenmiştir. Buna göre;

1. Bir sigorta veya reasürans şirketinin minimum garanti fonu tutarını

---

⁹⁵ Kender, HSH, s.55.

⁹⁶ Kender, Murakabe, s.97.

⁹⁷ Kender, HSH, s.58.

karşılayamadığının, tesis etmesi gereken teminatı tesis edemediğinin, teknik karşılıkları karşılayacak yeterli veya teknik karşılıklara uygun varlıklarının bulunmadığının ya da sözleşmelerden doğan yükümlülüklerini yerine getiremediğinin yahut şirketin malî bünyesinin sigortalıların hak ve menfaatlerini tehlikeye düşürecek derecede zayıflamakta olduğunun tespiti hallerinde, Bakan uygun bir süre vererek, malî bünyenin güçlendirilmesine yönelik olarak ilgili sigorta ve reasürans şirketinden;

- a) Malî bünyesindeki zafiyetin nasıl giderileceğini ve sigortalıların hak ve menfaatlerinin nasıl korunacağını içeren kapsamlı bir iyileştirme planı sunulması ve uygulanmasını,
- b) Sermayesinin artırılması, ödenmemiş kısmının ödenmesi, sermayeye mahsuben şirkete ödeme yapılması veya kâr dağıtımının durdurulması ya da ilave teminat tesis edilmesini,
- c) Varlıklarının kısmen ya da tamamen elden çıkarılması veya elden çıkarılmasının durdurulmasını, yeni iştirak ve sabit değerler edinilmemesini,
- d) Malî bünyesini ve likiditesini güçlendirici ve riski azaltıcı benzer tedbirler alınmasını,
- e) Tespit edilecek gündemle genel kurulun olağanüstü toplantıya çağrılmasını veya genel kurul toplantısının ertelenmesini,
- f) Benzeri diğer hususların yerine getirilmesini,

isteyebilir.⁹⁸

---

⁹⁸ Kender, HSH, s.59.

2. Ayrıca, Bakan;

- a) Sigorta şirketlerinde şirketin faaliyette bulunduğu sigorta branşlarından, reasürans şirketlerinde ise sigorta gruplarından birine veya tamamına ait sigorta portföyünü teminat ve karşılıkları ile birlikte başka şirket veya şirketlere devretmeye, devralacak şirket bulunmadığı takdirde ise devredilecek portföyün tasfiyesine yönelik her türlü tedbiri almaya,
- b) Sigorta portföyünü sınırlandırmaya,
- c) Yönetim veya denetim kurulu üyelerinden bir kısmını veya tamamını görevden alarak ya da bu kurullardaki mevcut üye sayısını artırarak bu kurullara üye atamaya veya sigorta veya reasürans şirketinin yönetiminin kayyımına devredilmesini talep etmeye,
- d) Malî bünyenin güçlendirilmesine yönelik benzeri diğer tedbirleri almaya, yetkilidir. 4 üncü maddede öngörülen şartlar, bu fıkranın (c) bendi uyarınca atanacak kişiler için de aranır.

3. Bu maddede öngörülen tedbirlerin uygulanmaması veya uygulanamayacağına anlaşılması, sigorta veya reasürans şirketinin ödemelerini tatil etmesi, sigortalılara olan yükümlülüklerini yerine getirememesi veya şirket özkaynaklarının minimum garanti fonunun altına düşmesi halinde, Bakan, sigorta veya reasürans şirketinin tüm branşlarda veya ilgili branşlarda yeni sigorta sözleşmesi akdetme ve temdit yetkisini kaldırmaya, ruhsatlarını iptal ve varlıklarını bloke etmeye yetkilidir.

4. Sigorta şirketleri ve reasürans şirketleri dışında ve kendi özel kanunları uyarınca, Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre sigorta veya reasürans sözleşmesi yapan diğer kurum ve kuruluşların, sözleşmelerden doğan yükümlülüklerini yerine getiremediğinin ve malî bünyesinin sigortalıların hak

ve menfaatlerini tehlikeye düşürecek şekilde zayıflamakta olduğunun tespit edilmesi halinde, Bakan, malî bünyenin güçlendirilmesine yönelik tedbirler almaya, yönetim ve denetimde yer alan kişilerin tamamını veya bir kısmını görevden alarak yenilerini atamaya veya yönetimin kayyımına devredilmesini talep etmeye yetkilidir.

5. Malî bünye zaafiyetinin kriterleri yönetmelikle belirlenir.
6. Bu madde uyarınca şirket yönetim ve denetimine atananlar, şirkete ait doğmuş veya doğacak kamu borçlarından, sosyal güvenlik kuruluşlarına olan borçlarından ve şirketin diğer malî yükümlülüklerinden sorumlu tutulamaz. Bu madde uyarınca atanan kamu görevlileri hakkında ceza davası açılabilmesi Bakanın iznine tâbi olduğu gibi bu kişiler hakkında açılan hukuk davaları da Müsteşarlığa karşı açılmış sayılır. Müsteşarlık tarafından açılan davalar hariç olmak üzere bu kişiler hakkında açılan davalar ve başlatılan soruşturma ve kovuşturmalarda, yargılama giderleri ve Türkiye Barolar Birliğince açıklanan asgarî ücret tarifesinde belirlenen avukatlık ücreti, Müsteşarlık bütçesinden karşılanır. Türk Ticaret Kanununun yönetim kurulunun ibrasına ilişkin hükümleri bu madde uyarınca atananlar hakkında uygulanmaz.

Madde metninde önceki Kanundan pek çok hüküm alındığı görülmektedir. Ancak yeni kanunda Benzeri diğer hususlar, benzeri diğer tedbirler gibi geniş ifadelerin kullanılması doğru değildir. Zira bunlar geniş yorumlara yol açabilecek, Bakan'ın yetkilerini genişletebilecek tedbirlerin somut olarak belirtilmesi gerekmektedir.⁹⁹

---

⁹⁹ Kender, HSH, s.60.

1.2.1.3.2 Tarife ve Genel Şartların Kontrolü

Sigorta murakabe makamı, sigorta şirketlerinin çalıştıkları branşlarda sigorta genel şartları ile tarifelerinin ihtiyaçlara ve kanun esaslara uygun şekilde düzenlenmesini ve bunların kullanılmasını sağlamak ile mükelleftir.

Sigorta sözleşmelerinde genel şartlardan başka sigorta edilen rizikonun özellikleri göz önünde tutularak bazı özel şartlar da yer alabilmektedir. Bu özel şartlar Bakanlığın onayına tabi değildir. Ancak bunların da kanunun emredici hükümlerine aykırı olmaması gerekir.¹⁰⁰

5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu'nun 11. maddesine göre: "Genel şartlar konusu sigorta sözleşmelerinin ana muhtevası, Müsteşarlıkça onaylanan ve sigorta şirketlerince aynı şekilde uygulanacak olan genel şartlara uygun olarak düzenlenir. Ancak, sigorta sözleşmelerinde işin özelliğine uygun olarak özel şartlar tesis edilebilir. Bu hususlar, sigorta sözleşmesi üzerinde ve özel şartlar başlığı altında herhangi bir yanılığa neden olmayacak şekilde açık olarak belirtilir." şeklinde düzenlenmiştir.¹⁰¹

Maddede genel şartlar için Müsteşarlığın onayının olması öngörülmektedir. Burada genel şartların düzenlenmesi sigorta şirketlerine bırakılmıştır. Acak genel şartların değerlendirilmesinde, sigorta hukukunun temel ilkeleri, sigortalıların hak ve menfaatleri göz önünde bulundurulmalıdır.¹⁰²

5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu m.12'de Tarifeler düzenlenmiştir.

1. Sigorta tarifeleri, sigortacılık esasına ve genel kabul görmüş aktüeryal

---

¹⁰⁰ Kender, HSH, s.62.

¹⁰¹ Kender, HSH, s.62.

¹⁰² Kender, HSH, s.63.

tekniklere uygun olarak sigorta şirketleri tarafından serbestçe belirlenir. Ancak, bu Kanuna ve diğer kanunlara göre ihdas edilen zorunlu sigortaların teminat tutarları ile tarife ve talimatları Bakan tarafından tespit olunur ve Resmî Gazetede yayımlanır.

2. Bakan, gerek görülen hallerde hayat, bir yıldan uzun süreli ferdi kaza, sağlık, hastalık ve ihtiyarî deprem sigortaları tarifeleri ile prim, formül ve cetvellerinin uygulamaya konulabilmesini Müsteşarlığın onayına tâbi kılabilir veya özel kanunlardaki hükümler saklı kalmak kaydıyla gerekli görülen hallerde, tespit ve ilan ettiği aracılık komisyonlarını, tasdiğe tâbi kıldığı veya tespit ettiği her türlü tarifeyi serbest bırakabilir.

Denetim makamına yetki veren bu tip hükümlerin daha açık ifadelerle bağlanması gerekirken, anlamı belirsiz olarak belirtilen hükümlerin uygulamasında da hatalarla karşılaşılması mümkündür. Madde metnindeki ifadeler daha açık bir şekilde ifade edilmelidir.¹⁰³

1.2.2 Kontrole Yardımcı Kuruluşlar

1.2.2.1 Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği

Sigorta Murakabesi hakkında 7397 sayılı kanunun ilk metninin 36. maddesine göre kanunun mer'iyete vaz'ı tarihinden itibaren üç ay içinde sigortacılık mesleğinin inkişafı, sigorta şirketleri arasında tesanüt temini ve haksız rekabeti bertaraf edici tedbirleri ittihaz ve tatbik etmek maksadıyla hükmü şahsiyeti haiz bir "Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği" kurulmuş idi.¹⁰⁴

---

¹⁰³ Kender, HSH, s.63-64.

¹⁰⁴ Kender, HSH, s.84.

Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği, Sigortacılık Kanunu'nun 24. ncü maddesine göre sigortacılık mesleğinin geliştirilmesi, şirketler arasında dayanışma sağlanması ve haksız rekabetin önlenmesi amacıyla kurulan, tüzel kişiliği haiz kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşudur.¹⁰⁵

Sigorta ve reasürans şirketlerinin ruhsatnamelerinin iptal edilmesi, haklarında iflas kararı verilmesi veya başkaca sebeplerle faaliyetlerinin sona ermesi durumunda Birlik üyelikleri düşmektedir.

Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği,

- a. Sigortacılık mesleğinin ve sigortacılık hizmetlerinin gelişmesi ve yaygınlaşması,
- b. Yurt içinde ve dışında sigortacılığa ait gelişmelerin izlenmesi ve sigortacılık alanında araştırmalar yapılması,
- c. Sigortacılığı ilgilendiren konularda Kamu İdaresine istişari mahiyette mütalaa verilmesi,
- d. Yurt içinde ve dışında sigortacılıkla ilgili diğer meslek kuruluşları ile ilişkiler kurulması,

---

¹⁰⁵ Çevik, Orhan Nuri. **Uygulamada Şirketler Hukuku**, 3.Bası, Yetkin Hukuk Yayınları, Ankara 2002, s.958.

- e. Sigorta şirketleri arasındaki ilişkilerde mesleki dayanışmanın güçlenmesi,
- f. Sigortacılık örf, adet ve teamüllerinin saptanması ve sigortacılık uygulamalarında birlik sağlanması,
- g. Üyeler arasında haksız rekabetin ortadan kaldırılması,
- h. Sigortacılık mesleğinin geliştirilmesi amacıyla yönelik kuruluşlar kurulması, eğitim faaliyetlerinde bulunulması,

amacıyla faaliyetlerini yürütmektedir.¹⁰⁶

Sigortacılık Kanunu 24. maddesi ile TSRSB hakkında düzenlemeler yapılmıştır.¹⁰⁷ Buna göre; Sigorta şirketleri ve reasürans şirketleri, merkezi İstanbul'da bulunan ve kamu kurumu niteliğinde bir meslek kuruluşu olan, Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliğine, ruhsat almalarından itibaren bir ay içinde üye olmak zorundadır.¹⁰⁸

Birliğin görev ve yetkileri şunlardır:¹⁰⁹

---

¹⁰⁶ <http://www.tsrbs.org.tr/tsrbs/Birlik/Hakkımızda>; Kender, HSH, s.86.

¹⁰⁷ Somuncu, s.28.

¹⁰⁸ Bakanlar Kurulu, üye olma zorunluluğunu kaldırmaya yetkilidir.

¹⁰⁹ Kender, HSH, s.86.

- a) Sigortacılık mesleğinin gelişmesini sağlayıcı önlemler almak, bu amaçla araştırma kuruluşları tesis etmek ve bu konudaki araştırma ve çalışmalarını desteklemek.
- b) Türkiye’de sigortacılığı temsil etmek ve tanıtmak için gerekli girişimlerde bulunmak, yurt içi ve yurt dışındaki ilgili kuruluşlara gerektiğinde üye olmak ve delege göndermek.
- c) Gerektiğinde sigorta sözleşmelerine ilişkin rehber tarifeleri hazırlayarak sektörün hizmetine sunmak.
- d) Sigortacılık mevzuatı ile kendisine verilen görevleri yerine getirmek ve aldığı kararların ve önlemlerin uygulanmasını izlemek.
- e) Uyulması zorunlu meslek kurallarını belirlemek, üyelerinin mesleğin gerektirdiği disiplin içinde ekonominin ihtiyaçlarına uygun olarak çalışmalarını sağlamak, üyeleri arasındaki haksız rekabeti önlemek amacıyla, gerekli her türlü tedbiri almak ve uygulamak.
- f) Sigortacılık konusunda eğitim vermek amacıyla ilgili kuruluş ve derneklerle işbirliği yapmak, seminerler ve konferanslar düzenlemek, kitap, dergi ve broşürler yayımlamak.
- g) Gerekli sayı ve nitelikte sigorta inceleme ve araştırma komiteleri kurmak, görev, yetki ve çalışma şekillerini düzenlemek.
- h) Üyelerinin yıllık faaliyet sonuçları hakkında her yıl raporlar hazırlamak ve bu raporları üyelerine ve ilgililere dağıtmak.
- i) Sigortalılarla ilgili bilgilerin tutulmasını sağlamak ve bu amaçla bilgi merkezi oluşturmak.

- j) Sigortacılıkta tahkimin işleyişini düzenlemek ve sigorta hakemlerinin listesini tutmak.

Birlik, ilgili olduğu meslekler konusundaki mevzuat ile almış olduğu karar ve önlemlerin uygulanmasını takip eder ve Müsteşarlıkça alınması talep edilen tedbirleri alır.

Birliğin çalışma esasları ve faaliyetlerinin kapsamı yönetmelikle belirlenir. Sigorta şirketleri ile reasürans şirketleri, Birlik tarafından alınacak karar ve tedbirlere uymak zorundadır.¹¹⁰

Birliğin tüm faaliyetleri Müsteşarlık tarafından denetlenir.

1.2.2.2 Sigorta İhtisas Komiteleri

5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu'nun 33. maddesinde düzenlenmiştir.¹¹¹

Müsteşarlık, bu Kanunun gerekli kıldığı tarife ve talimatlar ile sigortacılığın geliştirilmesi için araştırma ve inceleme yaptırılması amacıyla sigortacılık konusunda bilgi ve uzmanlık sahibi kişilerden oluşacak ihtisas komiteleri kurabilir. Oluşturulacak komitelerin giderleri, Müsteşarlığın bağlı olduğu Bakanlıkça onaylanacak esaslar uyarınca sigortacılık alanında faaliyet gösteren ilgili meslek kuruluşu tarafından karşılanır. İhtisas komitelerinin çalışma usûl ve esasları yönetmelikle belirlenir.

---

¹¹⁰ Birliğin aldığı karar ve tedbirlere zamanında ve tam olarak uymayan üyeler hakkında Yönetim Kurulunca iki bin Türk Lirasından altı bin Türk Lirasına kadar idarî para cezası uygulanır.

¹¹¹ Kender, HSH, s.89.

1.2.2.3 Bağımsız Denetim Kuruluşları

5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu'nda 18/2'de düzenlenmiştir. Buna göre;

“Sigorta şirketleri ile reasürans şirketleri bilançolarının, kâr ve zarar cetvellerinin ve Müsteşarlıkça uygun görülecek diğer malî tablolarının bağımsız denetim kuruluşlarına denetlettirilmesi ve ilan ettirilmesi zorunludur. Müsteşarlık, sigorta şirketleri ve reasürans şirketlerinin bağımsız dış denetim kuruluşlarınca denetlenmelerini düzenlemeye yetkilidir.”¹¹²

1.2.2.4 Sigorta Ekspertleri İcra Komitesi

Sigortacılık Kanunu'nun 26. maddesinde sigorta ekspertleri için TOBB nezdinde bir icra komitesinin kurulması öngörülmüştür.¹¹³ Sigorta Ekspertleri İcra Komitesi, aşağıda belirtilen görevleri yerine getirir: (SK.m.26)

- a. Sigorta ekspertliği faaliyetlerinin adil ve dürüst olması, iş ahlakının sağlanması, meslek mensuplarının mesleğin gerektirdiği özen, disiplin ve dayanışma içinde çalışması amacıyla meslek kurallarını oluşturmak.
- b. Meslek mensupları arasında haksız rekabeti önlemek için gerekli bütün tedbirleri almak ve uygulamak.
- c. Yurt içinde ve yurt dışındaki meslekî gelişmeler ile idarî ve yasal düzenlemeleri izleyerek, bu konuda üyelerini aydınlatmak.

---

¹¹² Kender, HSH, s.89.

¹¹³ Somuncu, s.28.

- d. Sigorta eksperliği faaliyetine ilişkin olarak, ulusal veya uluslararası malî, iktisadî ve meslekî kurum ve kuruluşlar ile ilişkiler kurmak.
- e. Sigorta eksperliği mesleğinin geliştirilmesi amacıyla kurslar tertip etmek, seminer ve konferans gibi eğitim faaliyetlerinde bulunmak.
- f. Sigortacılık ve sigorta eksperliği mesleğine ilişkin gelişmeleri izlemek, bu konudaki yayın ve içtihatları derleyerek meslek mensuplarının yararına sunmak.
- g. Meslekî konularda mütalaa vermek ve yetkili mercilere görüş bildirmek.
- h. Sigortacılık mevzuatı uyarınca sigorta eksperliği yapabilmek için gerekli olan Levhaya kayıt işlemleri ile kayıttan silinme işlemlerini yürütmek.
- i. Sigorta eksperleri hakkında sigortacılık faaliyeti ile ilgili konularda disiplin cezası vermek.
- j. Müsteşarlıkça verilecek diğer görevleri yerine getirmek. (SK.m.26/1)

Sigorta Eksperleri İcra Komitesince, sigorta eksperlerine disiplin cezası verme yetkisi tanınmıştır.¹¹⁴ SEİK bu hakkı mesleğin vakar ve onuruna aykırı fiil ve hareketlerde bulunanlarla, görevlerini yapmayan veya kusurlu olarak yapan yahut görevinin gerektirdiği güveni sarsıcı hareketlerde bulunan sigorta eksperleri hakkında, sigorta eksperliği hizmetlerinin gereği gibi yürütülmesi maksadı ile durumun niteliğine ve ağırlık derecesine göre aşağıdaki disiplin cezaları verilir:¹¹⁵

---

¹¹⁴ Somuncu, s.28.

¹¹⁵ Sigorta Eksperleri İcra Komitesinin aldığı karar ve tedbirlere zamanında ve tam olarak uymayan üyeler hakkında Sigorta Eksperleri İcra Komitesince ikibin Türk Lirasından altıbin Türk Lirasına kadar idarî para cezası uygulanır.

- a. Uyarma; sigorta eksperine mesleğinin icrasında daha dikkatli davranması gerektiğinin yazı ile bildirilmesidir
- b. Kınama; sigorta eksperine görevinde ve davranışında kusurlu sayıldığıının yazı ile bildirilmesidir.
- c. Geçici olarak meslekî faaliyetten alıkoyma; sigorta eksperliği sıfatı saklı kalmak üzere altı aydan az, bir yıldan çok olmamak üzere meslekî faaliyetten alıkoymadır.
- ç) Meslekten çıkarma; sigorta eksperinin meslekten çıkartılarak bir daha bu mesleği icra etmesine izin verilmemesidir.

Sigorta Eksperleri İcra Komitesinin çalışma esas ve usûlleri Müsteşarlığın bağlı olduğu Bakanlığın uygun görüşü ile Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

1.2.2.5 Sigorta Acenteleri İcra Komitesi

Sigortacılık Kanununun 27. maddesinde Sigorta Acenteleri için TOBB nezdinde Sektör meclisi ve sigorta acenteleri icra komitesi oluşturulması öngörülmüştür.¹¹⁶ SAİK aşağıda belirtilen görevleri yerine getirir:¹¹⁷ (SK.m.27/3)

1. Sigorta acenteliği faaliyetlerinin, adil ve dürüst bir biçimde yerine getirilmesi,
2. İş ahlakının sağlanması, meslek mensuplarının dayanışma ve sigorta

---

¹¹⁶ Somuncu. s.28.

¹¹⁷ Ünan, s.12-14.

acenteliği mesleğinin gerektirdiği özen ve disiplin içinde çalışması için meslek kurallarını oluşturmak.

3. Sigorta acenteliğinin etik kurallarını belirlemek ve sigorta acenteliği uygulamalarında birlik sağlanmasına çalışmak.
4. Sigorta acenteleri arasında haksız rekabeti ve haksız uygulamaları ortadan kaldırmak için gerekli bütün önlemleri almak ve uygulamak.
5. Yurt içinde ve yurt dışında sigortacılık ve sigorta acenteliğine ait gelişmeler ile idarî ve yasal düzenlemeleri izleyerek toplayacağı bilgileri mensuplarına ve ilgililere ulaştırmak.
6. Yurt içinde ve yurt dışında sigorta acenteliği ile ilgili diğer meslek kuruluşları ile ilişki kurmak.
7. Sigorta acenteliği mesleğinin geliştirilmesi amacıyla gerektiğinde kurslar tertip etmek, seminer ve konferans gibi eğitim faaliyetlerinde bulunmak.
7. Sigorta acenteliği faaliyeti için gerekli asgarî fizikî şartları belirlemek.
8. Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Yönetim Kuruluna sunulmak üzere yıllık rapor hazırlamak.
9. Sigortacılık mevzuatı uyarınca sigorta acenteliği yapabilmek için gerekli olan Levhaya kayıt işlemleri ile kayıttan silinme işlemlerini yürütmek.
10. Sigorta acenteleri hakkında sigortacılık faaliyetleri ile ilgili konularda disiplin cezası vermek.
11. Sigorta acentelerinde sözleşme düzenlemeye yetkili personelin niteliklerini belirlemek ve bunlara ilişkin sicil tutmak.

12. Müsteşarlıkça verilecek diğer görevleri yerine getirmek.

SASMSAİKKÇUEHY m.18 uyarınca verilebilecek disiplin cezaları şunlardır.¹¹⁸

1. Uyarma; mesleğin icrasında ve davranışlarında daha dikkatli davranması gerektiğinin ilgili sigorta acentesine bir yazıyla bildirilmesidir.
2. Kınama; meslekî tutum ve davranışlarında kusurlu sayıldığı için ilgili sigorta acentesine bir yazıyla bildirilmesidir.
3. Meslekten geçici çıkarma; sigorta acentesinin iki aydan az ve oniki aydan fazla süreli olmamak üzere Levhadan silinmesidir. Kınama cezası alan sigorta acentesine, beş yıl içinde aynı cezayı gerektirecek yeni bir davranışta bulunması halinde meslekten geçici çıkarma cezası verilir.
4. Meslekten uzun süreli çıkarma; sigorta acentesinin kaydının Levhadan beş yıl süre ile silinmesidir. Meslekten geçici çıkarma cezası alan sigorta acentesine, üç yıl içinde kınama cezasını gerektirecek yeni bir davranışta bulunması halinde meslekten uzun süreli çıkarma cezası verilir.
5. Meslekten men; sigorta acentesinin kaydının Levhadan tekrar yazılmamak üzere silinmesi ve bu mesleği bir daha icra edememesidir.

Sigorta acentelerinin, sigorta acenteliği faaliyetine ilişkin olarak verilecek disiplin cezalarında Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile Odalar ve Borsalar Kanununun 87 nci, 88 inci ve 89 uncu maddesinde belirtilen yetkiler Sigorta Acenteleri İcra Komitesi tarafından kullanılır.¹¹⁹

---

¹¹⁸ Ünan, s.15-15.

¹¹⁹ Söz konusu Kanunun 87 nci maddesi, sigorta acenteleri hakkında verilecek disiplin suç ve cezaları için de uygulanır.

Sigorta Acenteleri Sektör Meclisi ile Sigorta Acenteleri İcra Komitesinin çalışma esas ve usûlleri Müsteşarlığın bağlı olduğu Bakanlığın uygun görüşü ile Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

BÖLÜM II

2. SİGORTA ŞİRKETLERİNİN KURULUŞU

2.1 Sigorta Şirketlerinin Anonim Şirket Şeklinde Kuruluşu

5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu'nun 3/1. maddesine göre; "Türkiye'de faaliyet gösterecek sigorta şirketleri ile reasürans şirketlerinin anonim şirket veya kooperatif şirket şeklinde kurulması şarttır." Ticaret Kanunu'nun anonim şirketlerin kuruluş, işleyiş ve sona ermesine ve anonim şirketlerde devlet kontrolüne dair bütün hükümlerine sigorta şirketleri de tabidir. Bunun dışında sigortacılık yapacak olan anonim şirketler için Sigortacılık Kanunu'nda özel şartlar yer almaktadır.¹²⁰

Türk Ticaret Kanununda Anonim Şirketler ile ilgili mevzuat 269 ile 474 maddeler arasındaki dördüncü fasılda hüküm altına alınmıştır.¹²¹ TTK. m. 269/1 hükmünce "Anonim Şirketler, bir ünvana sahip, esas sermayesi muayyen ve paylara bölünmüş olan ve borçlarından dolayı yalnız mamelekiyle sorumlu bulunan şirkettir. Anonim şirketlerde ortakların mesuliyeti taahhüt etmiş oldukları sermaye payları ile mahduttur."¹²²

Doktrinde çeşitli anonim ortaklık tanımları yapılmakla birlikte genel kabul gören tanım: Anonim ortaklık bir ticaret ünvanı altında faaliyet gösteren esas sermayesi

---

¹²⁰ Kender, HSH, s.28.

¹²¹ Kumkale, Rüknettin. **Şirketlerin Kuruluş ve İşleyiş Rehberi**, Ankara 2007, s.38.

¹²² Söz konusu tanım TTKT metninde değiştirilmiştir. TTKT uyarınca anonim ortaklık "sermayesi belirli ve paylara bölünmüş olan, borçlarından dolayı yalnız malvarlığı ile sorumlu bulunan şirkettir. Paysahipleri, sadece taahhüt etmiş oldukları sermaye payları ile şirkete karşı sorumludurlar." Tasarının gerekçesi ve eleştiriler için bkz. Moroğlu, Erdoğan. **Türk Ticaret Kanunu Tasarısı, Değerlendirme ve Öneriler**, 2. Bası, İstanbul 2005, s.86.

muayyen ve paylara bölünmüş, borçlarından dolayı sorumluluğu malvarlığı ile ortakların sorumluluğu ise taahhüt etmiş oldukları sermaye miktarı ile sınırlı olan şirkettir.¹²³

Karşılıklı (mütüel) sigorta şirketlerine baktığımızda ise TTK.1263'te “Birçok şahısların birleşerek içlerinden herhangi birinin duçar olacağı her nev’i tehlikeden (rizikodan) doğan zararları tazmin etmeyi taahhüt etmelerine ‘Karşılıklı Sigorta’¹²⁴ denir.” şeklinde tanımlanmaktadır. Karşılıklı sigorta bir nevi kooperatif ortaklıktır.¹²⁵

Türkiye’de 2008 tarihi itibarıyla 58 sigorta şirketi 2 reasürans şirketi faaliyet göstermektedir. 58 sigorta şirketinden bir tanesi şube şeklinde kurulmuş, (Atradius Credit Insurance NV İstanbul Şubesi) diğer 57 şirket AŞ. şeklinde kurulmuştur. Kooperatif şeklinde kurulan sigorta veya reasürans şirketi ise günümüzde bulunmamaktadır.¹²⁶

Türkiye’de sigortacılık ruhsatı alarak çalışan tek karşılıklı sigorta şirketi olan “Birlik Sigorta Kooperatifi” 19.12.1997 tarihinde Anonim Şirket’e dönüşmüştür.¹²⁷

Ülkemizdeki sigortacılık uygulamasında ve yasal mevzuatında karşılıklı sigorta üzerinde fazlaca durulmamaktadır. Doktrinde kabul edilen yaygın görüş, bunun büyük bir noksanlık olduğu, mütüel sigorta şirketlerinin özellikle ülkemiz gibi zirai ekonominin önemli yer kapladığı ülkemizde mütüel şirketlerinin kurulmasının teşvik edilmesi ve işler hale getirilmesi gerektiği yönündedir.¹²⁸ Türkiye’de mütüel şirketler artmalı ve

---

¹²³ Bahtiyar, Ortaklıklar, s,72; Biton, s,5.

¹²⁴ Deniz rizikolarına maruz kalan üyelerin uğradığı zararların giderilmesi için kurulmuş klüpler (P&I Clubs) karşılıklı (mutuel) sigorta uygulamasına en güzel örnektir. Klüp sigortacılığı hakkında detaylı bilgi için bkz. Kubilay, s.103 vd.

¹²⁵ Can, s.70.

¹²⁶ TSRŞB, Üye Şirketler, <http://www.tsrbsb.org.tr/tsrbsb/Birlik/Uye+Sirketler/>, 23.06.2008.

¹²⁷ Kender, HSH, s.29.

¹²⁸ Damcı, Adnan. **Sigortacılık Faaliyetlerinin Düzenlenmesi ve Denetlenmesi Hakkında Kanun Taslağı Sempozyumu**, SHTD Yayınları, İstanbul 1991, s.26.

hukuki düzenlemeleri kanunda daha açık bir şekilde yapılmalıdır.¹²⁹

TSRŞB'ye üye reasürans şirketleri, Artı Reasürans AŞ. Milli Reasürans T.A.Ş.'dir. Üye Sigorta Şirketleri ise EK 5'de belirtilmektedir.

5684 sayılı Sigortacılık Kanunu uyarınca Türkiye'de sigortacılık alanında faaliyet gösterebilmek için Anonim Şirket ve Kooperatif Şirket olarak örgütlenmiş olmaları gerekmektedir. Bu nedenle bu bölümde sırasıyla Anonim Şirketler ile Kooperatif Şirketlere ilişkin kuruluş işlemlerinden bahsedilecektir.

2.1.1 Anonim Ortaklığın Kuruluşu

Anonim ortaklıklar, iktisadi amaçlara erişebilmek için düşünülmüş bir birleşme türüdür.¹³⁰ Ancak uygulama ve zaman, bu tür örgütlenmenin işlevlerini sadece iktisadi alana munhasır olmadığını, gerçek anlamdaki anonim ortaklıkların sosyal ve politik bakımdan da çok önemli fonksiyonlar ifa ettiğini göstermiş bulunmaktadır.¹³¹

Gerçekten de, anonim ortaklıkların yapısı ve ona egemen olan ilkeler dikkate alındığında, ülke ekonomisinde çok önemli bir rol oynadıkları gözlenmektedir. Her şeyden önce, anonim ortaklıkların en önemli fonksiyonu, dağınık durumda bulunan atıl ve üretime elverişli olmayan küçük tasarrufları bir araya getirmek suretiyle değerlendirmek, bunları işletme sermayesine dönüştürerek yaratıcı ve büyük kaynağa ihtiyaç duyan yatırımlara kanalize etmektir.¹³² Bu da hem iş alanlarının genişlemesine

---

¹²⁹ Kender, Rayegan. **Sigortacılık Faaliyetlerinin Düzenlenmesi ve Denetlenmesi Hakkında Kanun Taslağı Sempozyumu**, SHTD Yayınları, İstanbul 1991, s.31.

¹³⁰ Bu hukuk TTK m.271'de "Anonim Şirketler .... iktisadi maksat ve konular için kurulabilirler" şeklinde ifadesini bulmuştur.

¹³¹ Çevik, A.Ş, s.21.

¹³² Paslı, Ali. **Anonim Ortaklık Kurumsal Yönetimi, Corporate Governance**, Çağa Hukuk Vakfı Yayınları, Ağustos 2005, s.6.

hem de milli üretim ve gelir miktarının yükselmesine yol açar. Anonim ortaklıklar sermaye piyasası araçlarının satımı ve kredi yoluyla ülkeye yabancı sermayenin gelmesinde önemli bir rol oynar.¹³³

Gerek Borçlar gerekse Ticaret Kanununda ortaklıkların dolayısı ile anonim ortaklıkların kuruluşunu tarif eden bir madde bulunmamaktadır. Borçlar Kanununun 520. maddesi genel olarak ortaklık akdini; TTK.m.269 ise anonim ortaklıkların tanımını vermekte; 276. madde de sadece kuruluşun nevelerini göstermektedir.¹³⁴

Kuruluş, “ortaklığın hükmi şahsiyet kazanabilmesi için yapılması kanun tarafından kuruculara yüklenmiş olan işlemlerin tamamlanması” şeklinde tanımlanabileceği¹³⁵ gibi; “anonim ortaklığın malvarlığı, organları ve diğer niteliklerle en azından kanunun emrettiği kadar donatılmış olarak tüzel kişiliğini kazanmış olması” şeklinde de tanımlanabilmektedir.¹³⁶

Kuruluşun niteliğini açıklayan iki teori bulunmaktadır. Bunlardan biri sözleşme teorisi diğeri de oluşum teorisidir.¹³⁷

Anonim ortaklıklar hukukunda ortaklığın kuruluşu için üç sistem bulunmaktadır.

---

¹³³ Anonim ortaklıkların iktisadi fonksiyonları için bkz. Arslanlı, Halil. **Anonim Şirketler, I. Cilt Umumi Hükümler**, İstanbul Fakülteler Matbaası, 3. Bası, 1960, s.3-7; İmregün, Oğuz. **Anonim Ortaklığın Kuruluş Nevileri**, Yasa Yayıncılık, 4. Basım, İstanbul, 1989, s.1-3; Pulaşlı, Hasan. **Şirketler Hukuku**, 3. Bası Nobel Yayınları, İstanbul 2001, s.216-217; **Sorularla Borsa ve Sermaye Piyasası**, İMKB Yayınları, İstanbul 2001, s.3-4.

¹³⁴ Domaniç, Hayri. **Anonim Şirketlerin Kuruluşundan Doğan Hukuki Mesuliyet**, İstanbul, 1964, s.3.

¹³⁵ Domaniç, s.4.

¹³⁶ Poroy, Hayri / Tekinalp, Ünal / Çamoğlu, Ersin. **Ortaklıklar ve Kooperatifler Hukuku**, 9.Bası, İstanbul, 2003, s.271.

¹³⁷ Detaylı bilgi için bkz. Poroy / Tekinalp / Çamoğlu, s. 271; Turgut, Erem. **Ticaret Hukuku Prensipleri**, 8. Bası, İstanbul 1980, s.8; Biton, Erika. **Anonim Ortaklıkların Kuruluşu**, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2006, s.9.

Yasama Sistemi: Anonim ortaklıkların ilk görüldükleri 15–16 ve sonraki yüzyıllarda kullanılan bu sistemde anonim ortaklığın kuruluşu, devletin (kralın) özel bir fermanla verdiği bir imtiyaza dayanır. Devletin, anonim ortaklıkları kendisine rakip gibi gördüğü dönemlerin eseri olan ferman sisteminde, ortaklığın hak ve fiil ehliyeti, organları, yönetimi ve diğer hususlar bu fermanla düzenlenir; devletin izni olmaksızın fermanla düzenlenen konularda herhangi bir değişiklik yapılamaz.¹³⁸

Anonim ortaklıklardaki gelişmeler, kanun hükümleri ile düzenlenmelerinin yanı sıra, özellikle, kurulmalarının kolaylaştırılması zorunluluğunu yakın tarihlerde ve çeşitli ülkelerde hissettirmiştir. Böylece bu sistemden vazgeçilerek izin sistemi benimsenmeye başlamış ardından da normatif sistem benimsenmiştir.

İzin Sistemi: Anonim şirketlerin kurulabilmesi için kanundaki hükümlere riayet edilmiş olması yetmemektedir. Ayrıca Devletten (kamusal makamdan) bir kuruluş izninin alınması şarttır.¹³⁹ İzin verilirken ortaklığın izleyeceği amaç, devletin ve rejimin amaçları ile ekonomi politikaları da değerlendirilir. Kuruluş için devletten izin alınması hukuk sistemlerinde yeri olmayan tarihi bir kalıntıdır.¹⁴⁰

Normatif Sistem: Bu sistemde kuruluş için öngörülen işlemler ve şartlar gerçekleştiğinde ortaklık tüzel kişilik kazanır. Yetkili makam sadece ortaklık sözleşmesinin kanunun emredici hükümlerine uyup uymadığının kontrolünü yapar; kişilerin ve ortaklık konusunun önemi yoktur. İzin sisteminden farklı olarak burada idarenin burada takdir yetkisi yoktur; kanun hükümlerine uyan herkes anonim ortaklık kurabilir.¹⁴¹

---

¹³⁸ Bahtiyar; M / Biçer L, **Anonim Ortaklık Kuruluş Sistemleri ve TTK 273 Değişikliği**, Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, 2004/1-2.

¹³⁹ Arslanlı, s.22.

¹⁴⁰ Bahtiyar, Ortaklıklar, s.81.

¹⁴¹ Bahtiyar, Mehmet. **Ortaklıklar Hukuku**, 3.Bası, Beta, İstanbul, 2007, s.80.

Türk Ticaret Kanunu'nun sistemine baktığımızda izin sistemini, tescil sistemi ile birleştiren bir sistemin benimsenmiş olduğu görülmektedir.¹⁴² Ancak 4884 sayılı kanun ile TTK'da yapılan değişiklikler ile izin alma şartı sadece 2003/3 tebliğinde belirtilen bankalar, özel finans kuruluşları, sigorta şirketleri, halka açık ortaklıklar vb. sınırlı sayılan şirketler için gerekli görülmüştür. İzne tabi olmayan şirketler açısından tescil sisteminin geçerli olduğu genel kabul gören doktrin görüşüdür.¹⁴³ Ancak izne tabi anonim ortaklıklar açısından da bakanlığın yaptığı incelemenin TTK m.280 uyarınca yapacağı incelemenin sadece emredici hükümlere uygunluk denetimi ile sınırlı olduğunun kabulü ile, izne tabi şirketler yönünden de tescil sisteminin geçerli olduğu belirtilmektedir.¹⁴⁴

2.1.1.1 Kuruluş Yöntemleri ve Aşamaları

TTK.'ya göre ani ve tedrici olmak üzere iki kuruluş türü vardır.¹⁴⁵ Bu ayırım sermayenin kimin tarafından taahhüt edildiğine göre yapılır.¹⁴⁶ Ani kuruluşta şirketin tüm payları, kurucular tarafından taahhüt edilmekte iken, tedrici kuruluşta, şirket paylarının bir kısmı kuruculara taahhüt veya temin edilmekte, geri kalan kısım ise halka arz edilmektedir. Yani, tedrici kuruluşun temel özelliği, ani kuruluşta bulunmayan halka başvurma aşamasını içermesidir.¹⁴⁷

Şirket sermayesinin bir kısmının kurucular tarafından taahhüt olunması ve geri kalan kısmı için halka başvurulması düşünülüyorsa Tedrici Kuruluş, şirket sermayesinin

---

¹⁴² Arslanlı, s.23.

¹⁴³ Bahtiyar, s.83; Bahtiyar / Biçer, s.408.

¹⁴⁴ Bahtiyar, s.83; Bahtiyar / Biçer, s.409.

¹⁴⁵ Arslan, İ.Yılmaz / Şenyüz, Doğan / Ergün, Mevci. **İşletme Hukuku**, 2. Bası, Ekin Kitapevi, Ankara, 2005. s.177.

¹⁴⁶ Pulaşlı, s.267; Poroy / Tekinalp / Çamoğlu, s..271.

¹⁴⁷ Bahtiyar, s.84.

tamamı kurucular tarafından taahhüt edilmiş ise, Ani Kuruluş söz konusudur.¹⁴⁸

Ani ve tedrici kuruluşlar da Nakdi ve Mevsuf olmak üzere iki şekilde olabilmektedir.

Şirket mukavelesinde;

1. Kurucular veya idare meclisi üyeleri yahut diğer kişiler lehine özel yararlar kabul olunmuş,
2. Şirkete sermaye olarak nakitten başka şeylerin konması taahhüt edilmiş,
3. Şirketin kurulması ve tüzel kişilik kazanmasından sonra mevcut bir işletmenin satın alınması öngörülmüş ise Mevsuf Kuruluş'tan söz edilir.

Nakdi veya mevsuf kuruluş da ani veya tedrici kuruluş şekilleri ile birleşme hallerine göre Ani Mevsuf veya Tedrici Mevsuf kuruluş şekillerinden biri seçilebilmektedir.

Kuruluş şeklinin karşılaştırılması sırasında dikkat edilmesi gereken bir husus da sermayenin temini sistemidir.

TTK. sabit sermaye sistemini kabul etmektedir. Bu sistemde anonim şirket için düşünülen sermaye önceden belirlenir. Bu sermaye muayyen ve sabittir. Sermayenin azaltıp çoğaltılması ana sözleşmede de değişikliği gerektirmektedir, belirli bir yöntem dâhilinde yapılabilmektedir.

---

¹⁴⁸ Çevik, Orhan Nuri. **Anonim Şirketler**, 4.Bası, Ankara 2002, s.363; Genel finans ortaklıkları Ani usulde kuruluşu seçmek zorundadırlar. (SPKT.S.III.14.R.G:31.07. 1992 -21301)

1982 yılında kabul edilmiş olan 2499 sayılı SerPK. Kanunu Kayıtlı Sermaye sistemini getirmiştir. Kayıtlı sermaye sistemini kabul eden şirketlerde, şirketin esas sermayesi Kayıtlı sermaye olur ve ana sözleşmede belirlenen Kayıtlı Sermaye miktarına kadar yeni hisse senetleri çıkarmak koşuluyla TTK.'nın esas sermayenin artırılmasına ilişkin hükümlerine bağlı kalınmadan sermaye artırımını yapılabilir.¹⁴⁹

2.1.1.1 Kurucu Sıfatı

TTK.'nın 277. maddesine göre bir A.Ş.'nin kurulması için şirkette pay sahibi en az beş kurucunun bulunması şarttır.¹⁵⁰ TTK. 278' e göre de kurucu sıfatının kazanılma koşulları açısından üç farklı grup söz konusudur.

Kural olarak medeni hakları kullanma ehliyetine sahip, yani temyiz kudretini haiz, reşit olan ve kısıtlı bulunmayan gerçek kişiler, anonim şirketlere kurucu pay sahibi olarak katılabilirler veya veya sermaye artışlarında taahhütte bulunabilirler.¹⁵¹ Tüzel kişilerin de anonim şirketlere kurucu olarak katılmaları mümkündür. Ancak kuruluşları ile ilgili statü veya mukavelelerinde buna imkan verilmiş olması ve yeni kurulacak şirketin işgal konusu bakımından da katılmalarını engelleyen bir durum bulunmamalıdır.¹⁵²

Ana sözleşmeyi tanzim ve imza eden ve sermaye olarak ana sözleşmede muayyen parayı veyahut paradan başka bir şeyi koymayı taahhüt eden pay sahipleri, tedrici kuruluşta, ana sözleşmeyi tanzim ve imza etmeksizin paradan başka bir şeyi sermaye olarak koyan pay sahipleri denilmekte ise de bu madde uygulanma kabiliyetini yitirmiştir. Çünkü SerPK. 7, tedrici kuruluşta halka arz edilen payların nakit karşılığı

---

¹⁴⁹ Çevik, A.Ş., s.364.

¹⁵⁰ Pulaşlı, s.217; Aslan / Şenyüz / Ergün, s.178.

¹⁵¹ Bazı konularla uğraçacak şirket kurucuları için kısıtlayıcı hükümler getirilmektedir. Örneğin Sermaye Piyasasındaki aracı şirketlerin kurucularının müflis olmadığına veya yüz kızartıcı bir suçtan dolayı hükümlülüklerinin bulunmadığının belgelenmesi gerekmektedir.

¹⁵² Çevik, Şirketler, s.370.

çıkarılmasını düzenlemiş, dolayısıyla halkın para dışında sermaye koymasını önlemiştir.¹⁵³

Kurucular yukarıda yer alan fıkralarda yazılı muamelelerden birini, üçüncü şahsın hesabına yaptıkları takdirde bu şahıs da kuruluştan doğan sorumluluk açısından kurucu sayılırlar. Bu üçüncü şahıs, kendi hesabına iş gören kimsenin bildiği veya bilmesi gereken hususları bilmediğini ileri süremez.

2.1.1.1.2 Tedrici Kuruluş İşlemleri ve Aşamaları

Tedrici kuruluşta anonim ortaklığın en az yüzde onuna tekabül eden bir kısmının kurucular tarafından taahhüt edildiği; kalan kısmı için ise halka müracaat edildiği bir kuruluş şeklidir. Bu nedenle tedrici kuruluş, ana sözleşme ile tespit edilen sermayenin bir kısmının kurucular tarafından ödenmesi ve kanunda gösterilen şartların yerine getirilerek halka başvurulması şeklinde gerçekleştirilir.

TTK'nun 281. maddesi tedrici kuruluşun "iştirake davet" bölümünü düzenlemiştir. Bunun için izahname hazırlanması gerekmektedir. İzahnamenin hazırlanması bir bakıma kamunun aydınlatılması ilkesinin benimsendiğinin göstergesidir. TTK bu işlemi iştirak SerPK ise halka arz olarak isimlendirmişlerdir.¹⁵⁴

TTK'nın 282. maddesinde ise tedrici kuruluşla ilişkin sirküler düzenlenmiş bulunmaktadır. Sirkülerin sözlük tanımı "genelge- tamim"dir. Uygulamada sirküler birçok kişiye birkonuda bilgi vermek için basılan yazılardır. Sermaye Piyasası Kurulunca, sermayeye katılmak için halka arz izninin verilmesinden sonra, izahname ticaret sicilinde tescil ve ilan edilir. Bu tescilden sonra izahname gazetelerle ilan edilir ve bu ilan ile izahnamenin içeriğini açıklayan sirküler basılarak halka gerekli araçlarla

---

¹⁵³ Bahtiyar, s.84.

¹⁵⁴ Eriş, Gönen **Ticari İşletme ve Şirketler**, Seçkin Yayıncılık, 3. Bası, Ankara, 2004, C.II, s.1666.

duyurulur.¹⁵⁵ (SerPK. Md. 6)

Tedrici kuruluşta yapılması gereken işlemler şoyledir.¹⁵⁶

- 1) Ortaklık ana sözleşmesi TTK ve SPK hükümlerine, kurul düzenlemelerine ve Kanun'un amaç ve ilkelerine uygun olarak düzenlenir, kurucu imzalarını müteakiben noter tarafından onaylanır. (TTK.m.227–279)
- 2) Bakanlık izni alınır. (TTK.m.273 ve STB 2003/3)
- 3) Sözleşme SPK' ya sunulur.(SPK. S.1.T.16) Halka müracaat için izin alınır.
- 4) Hisse senetleri halka arz edilmeden önce aracı kuruluşlar tarafından ön talep toplama yapılabilir.
- 5) Kurucuların halkı ortaklık sermayesine katılmaya çağırabilmeleri için davet izni talep edilir.
- 6) SPK'dan izin alınmasından sonra on beş gün içinde Kurul'un onayından geçmiş izahnamenin tescili için Ticaret sicili Memurluğuna ve ilan için Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi Müdürlüğü'ne başvurulur.
- 7) İzahnamenin tescil ve ilanından en geç bir hafta içinde Kurul onayından geçmiş Sirküler yayınlanır.
- 8) Sirkülerin yayınlanmasından itibaren üç ayı geçmemek üzere Kurul tarafından belirlenen sürede bakiye payları ortaklık veya aracı kurum veya banka

---

¹⁵⁵ Eriş, Ticari İşletme, s.1667.

¹⁵⁶ Biton, s.18; Çevik, s.365.

aracılığı ile halka arz edilir. İştirak taahhütnameleri¹⁵⁷ ile beraber taahhüt edilen miktarlar nakden ve peşin olarak tahsil edilir.

- 9) Halktan nakden ve peşin olarak alınan iştirak taahhüt bedellerinin tamamı bankada açılmış bulunan bloke hesaba yatırılır.
- 10) Satış dönemi sonunda halk tarafından taahhüt edilmeyen pay senetleri ilgililerce taahhüt edilir. Bedeli nakden ve peşin olarak ödenir.
- 11) Satış taahhüt döneminin sona ermesinden itibaren altı gün içerisinde Kurul'a bilgi verilir.
- 12) Sermayenin tamamının ödenmesinden sonra on gün içerisinde ortaklık genel kurulu toplantıya çağrılır. Kuruluş karara bağlanır.(TTK.m.289)
- 13) TTK.m.280 uyarınca Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'na başvurularak kuruluş izni alınır. 4884 sayılı Kanun ile anonim ortaklıkların Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'na başvurarak izin alma koşulu kaldırılmış olmakla beraber, TTK.m.280 hükmünden söz konusu izine ilişkin düzenleme çıkarılmamıştır. STB 2003/ Tebliğ'inde de kuruluş izni alacak ortaklıklar arasında halka açık ortaklıklar da sayılmıştır.
- 14) Tüzel kişiliğin kazanılması amacı ile ticaret sicil Memurluğuna tescil talebi ile başvurulur. İlane tabi hususlar Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilan edilir.
- 15) Sanayi ve Ticaret Bakanlığı adına bloke para çözülür, varsa teminatın iadesi

---

¹⁵⁷ Tekil, Fehiman. **Anonim Şirketler Hukuku**, 2.Bası, İstanbul, 1998, s.94; Somer, Mehmet. **Sermaye Piyasası Kanunu Hükümlerinin Türk Ticaret Kanunu'nun Tedrici Kuruluş Sistemi Üzerindeki Etkileri**, İstanbul, 1990, s.18,37; Arslanlı, s.57.

sağlanır.

16) Tescil ve ilanı müteakiben en geç üç ay içinde taahhütte bulunanlara hisse senetleri verilir.

17) Hisse senetleri satış süresinin sonundan itibaren otuz gün içerisinde borsaya kota ettirmek üzere başvuruda bulunulur.¹⁵⁸

2.1.1.1.3 Ani Kuruluş İşlemleri ve Aşamaları

Ani kuruluş uygulamada en çok kullanılan kuruluş biçimidir. Ani kuruluşta, sermaye tamamen para (nakit) olarak sağlanabileceği gibi, kısmen ayın nevinden sağlanır. Ortaklığın ani kuruluşuna ilişkin düzenlemede, ortaklığın kurucuları ile ortaklığın ilk yönetim kurulu üyeleri ve ilk denetçilerinin ad ve soyadları ile birlikte tabiyetlerini ve ikametgahlarını açıkça gösterilmesi gerekir.¹⁵⁹

Ani kuruluşun aşamaları şu şekildedir:

2.1.1.1.3.1 Ana Sözleşmenin Hazırlanması

Ana sözleşme¹⁶⁰ bir anlamda ortaklığın anayasası niteliğindedir. Bu nedenle ortaklığın başlangıcından sona ermesine kadar tüm hususlarda önemli olabilecek temel bir belgedir; ortaklığın kurulması için birtakım bilgilerin bu belgede gösterilmesi zorunludur. Bazı hususların geçerlilik kazanması için de ana sözleşmeye yazılması gerekmektedir.¹⁶¹

---

¹⁵⁸Biton, s.18-19.

¹⁵⁹ Eriş, Ticari İşletme, s.1742.

¹⁶⁰ Kanun koyucu “esas mukavele” terimini tercih etmiştir. (Bknz. TTK m. 279, 319, 366, 389) Bununla birlikte TTK m. 1464’de “mukavele” ile “akit” sözlerinin aynı anlama geldiği delirtilmiştir. Buradan da hareketle doktrinde “esas sözleşme” ve “ana sözleşme” ifadeleri de yaygın olarak kullanılmaktadır.

¹⁶¹ Bahtiyar, s.85.

Her Şirket t¼r¼nde olduğu gibi burada da bir Şirket ana s¼zleŐmesi tanzim olunup kurucular tarafından imzalanır ve imzalar notere tasdik edilir. İmzaların notere tasdik edilmesi ayın sermayenin geliŐtirilmesinde de bunların Şirkete devri bakımından Şekil Şartına uyulduğu anlamına gelmektedir.¹⁶²

Anonim Şirketlerde esas s¼zleŐmenin yazılı biiŐimde yapılması ve ayrıca TTK 279. maddesinde belirtilen hususları da iŐermesi gerekmektedir.¹⁶³

2.1.1.1.3.2 Ana S¼zleŐmenin İŐeriĐi

Ana s¼zleŐme iŐeriĐine giren ve girebilen t¼m hususları, ana s¼zleŐme iŐeriĐine dâhil olmada ortakların iradesine bağlılık ve geÇerlilik ölç¼tlerinden hareketle üç ana baŐlık altında toplamamız mümkündür: Ana s¼zleŐmede bulunmaları zorunlu olan hususlar, öngör¼lmeleri koşuluyla ana s¼zleŐmede bulunması zorunlu olan hususlar ve ana s¼zleŐmede bulunabilen yani ihtiyari olan hususlardır.¹⁶⁴

2.1.1.1.3.2.1 Ana S¼zleŐmede Bulunmaları Zorunlu Olan Hususlar

Ana s¼zleŐmenin zorunlu iŐeriĐi TTK.m.279'da eksik ve yetersiz olarak tespit edilmiştir.¹⁶⁵

1. Şirketin ticaret unvanıyla merkezinin bulunduğu yer;

---

¹⁶² Ansay, s.46.

¹⁶³ Eriş, Ticari İŞletme, s.1657.

¹⁶⁴ Bahtiyar, s.86.

¹⁶⁵ Moroğlu, Erdoğan. **Anonim Ortaklık Ana S¼zleŐmesi ve Hukuki Niteliği**, Prof. Dr. M. Kemal OĞuzman'ın Anısına Armağan, 2000, s.516; Aslan / Şenyüz / Erg¼n, s. 180.

2. Şirketin maksadıyla mevzuunu teşkil eden muamelenin nev'i ve mahiyeti,
3. Şirketin esas sermayesinin miktarı ile her payın itibari kıymeti, ödeme suret ve şartları,
4. Yönetici ve denetçilerin ne şekilde seçilecekleri ve bunların hak ve görevleri ile imzaya yetkili olanlar,
5. Genel Kurulların davet şekli, toplantıların ne zaman yapılacağı,
6. Ani kuruluş halinde, her ortağın taahhüt ettiği sermayenin türü ve pay miktarı.

Zorunlu hususları içermeyen bir ana sözleşme emredici hükümlere aykırı olacağından geçersiz olacak; izne tabi olan ortaklıklarda Bakanlık izin vermekten, sicil memuru da tescil vermekten kaçınabilecektir.¹⁶⁶

2.1.1.1.3.2.2 Ana Sözleşmede Bulunması Şarta Bağlı Hususlar

Kurulacak anonim şirketlerde;

1. Sermaye olarak paradan başka değerlerin getirilmesinin,
2. Mevcut bir işletmenin veya ayınlının devralınmasının,
3. Kuruluşun nev'i değiştirilme suretiyle yapılmasının,

---

¹⁶⁶ Bahtiyar, s.86.

4. Kuruculara, idari meclisi üyelerine ve diğer kimselere özel menfaat sağlanmasının, söz konusu olduğu hallerde, ana sözleşmelere bu konuları düzenleyen hükümler konulması zorunludur. (TTK.279/24.5)

Şirket bir süre ile sınırlandırılmak isteniyorsa sürenin ana sözleşmede belirlenmesi gerekir. (TTK.m.279/2.8)

Süre tayin edilmiyorsa, şirket süresiz bir zaman için kurulmuş sayılır.

Ticaret şirketleri açısından gayrimenkul mala tasarruf yetkisinin durumu ile ilgili özel bir husus söz konusudur.

Tüzel kişiler lehine tapu sicilinde gayrimenkul mal üzerinde mülkiyet veya diğer bir aynı hakkın tescil edilebilmesi için tüzel kişinin statüsünde “gayrimenkul mala tasarrufa izinli” bulunması gerekmektedir.¹⁶⁷

Ana sözleşmede zorunlu kayıtlar dışında, emredici hükümlere, ahlaka adaba aykırı veya imkansız olmamak koşulu ile başka düzenlemelere de yer verilebilir.¹⁶⁸

2.1.1.1.3.2.3 Ana Sözleşmelerin Düzenlenmesinde Emredici Hükümler

Anonim şirket kurucuları ana sözleşmenin düzenlenmesinde kanunların emredici hükümlerine aykırı olmamak şartıyla istedikleri kayıtları koymakta serbesttirler. Kurucular kanunların emredici hükümlerine aykırı düzenleme yapamazlar.¹⁶⁹

Sermaye Piyasası Kanunu, bazı konular için esas sözleşmelerde hüküm bulunması

---

¹⁶⁷ Çevik, Şirketler, s.375.

¹⁶⁸ Moroğlu, s.516.

¹⁶⁹ Çevik, Şirketler, s.375.

zorunluluğunu öngörmektedir.¹⁷⁰

1. Yönetim kurulunun, imtiyazlı veya itibari değerini üzerinde hisse senedi çıkarılması, pay sahiplerinin yeni pay alma haklarının sınırlandırılması konularında veya imtiyazlı hisse senedi sahiplerinin haklarını kısıtlayıcı nitelikte karar alabilmesi için esas sözleşme ile yetkili kılınması şarttır. (SerPK.12/5)
2. Tahvil ve sermaye piyasası aracı niteliğindeki diğer borçlanma senedi ihraç yetkisi, esas sözleşme ile yönetim kuruluna devredilebilir. (SerPK.13/6)
3. Anonim ortaklıklar, esas sözleşmelerinde hüküm bulunmak şartıyla, kar payı imtiyazı sağlayarak, oy hakkından yoksun paylar ihraç edebilir ve bunları temsil eden hisse senetlerini halka arz edebilirler. (SerPK.14/A)
4. Yönetim kurulu üyeleri ile memur, müstahdem ve işçilere kardan pay dağıtılabilmesi için ana sözleşmede hüküm bulunması şarttır. (SerPK.15/2)
5. Hisse senetleri halka arz yolu ile satılan anonim ortaklıkların ana sözleşmelerinde birinci temettü oranının gösterilmesi zorunludur.

Bu oran, Kurul tarafından tespit olunacak miktardan aşağı olamaz. (SerPK.15/1)

6. Kayıtlı sermaye sisteminin kabul edildiğinin ve miktarının ana sözleşmede belirtilmesi zorunludur. (SerPK.3d)

Kanun hükümlerinin yürürlükten kalkması veya değiştirilmesi halinde emredici hükümlere aykırı olmamak koşulu ile ana sözleşme hükmü olarak geçerliliklerini korur.¹⁷¹

---

¹⁷⁰ Pulaşlı, s.224; Çevik, Şirketler, s.376.

¹⁷¹ Moroğlu, s.520.

2.1.1.1.3.2.4 Ana Sözleşmede Aksi Kararlaştırılabilecek Hususlar

Kanunda anonim şirketlerin faaliyetlerini düzenlemek için getirilmiş olan hükümlerin bir kısmına uyulması ihtiyaridir yani aksine hüküm getirilmesi mümkündür. Ancak bu hususların ana sözleşmede gösterilmesi şarttır.

TTK.'nın 286, 314, 238, 330, 333, 343, 344, 360, 371, 372, 385, 406, 409, 410, 416, 441, 447, 455, 456 maddelerinde belirtilmiş olan hususlar için aksine bir düzenleme getirilmezse eğer kanunda yazılı hükümler uygulanır.¹⁷²

2.1.1.1.3.2.5 Uygulanması Ana Sözleşmede Hüküm Bulunmasına Bağlı Hususlar

Ana sözleşmeye konulması emredilmiş hususlar dışında kanunun boş bıraktığı ya da karar vermeyi kurucuların isteğine bırakmış olduğu konularda ana sözleşmeye düzenleyici hükümler konulması mümkündür. Bu gruba girmekte olan hükümlerin pay sahipleri hakkında uygulanabilmesi için ana sözleşmede bununla ilgili bir hüküm olması şartı aranmaktadır.¹⁷³

2.1.1.1.3.2.6 Ani Kuruluş Halinde Ana Sözleşmenin Düzenlenmesinde Dikkate Alınacak Hususlar

Ani şekilde kurulacak olan bir anonim şirketinin ana sözleşmesinde şu hususlar dikkate alınacaktır:

1. Kuruluşun ani şekilde olduğu ana sözleşmede belirtilecektir.

---

¹⁷² Çevik, Şirketler, s.376; Bahtiyar, Mehmet. **Anonim Ortaklıklar Ana sözleşmesi**, İstanbul, 2001, s.108.

¹⁷³ Çevik, Şirketler, s.376.

2. Ani kuruluşta, sermayeye iştirak taahhüdünde bulunan kimselerin taahhüt ettikleri miktarlar ile isimleri, tabiiyetleri ve adresleri yazılır.
3. Tedrici kuruluşta olduğu gibi, pay sahiplerinin iştirak edeceği bir kuruluş genel kurulu söz konusu olmadığından ani kuruluş usulünde ilk idare meclisi üyelerinin isimleri ve soyadları, ana sözleşmede gösterilir
4. Ani kuruluşta isimleri ana sözleşmede belirtilecek idare meclisi üyelerinin behemehal taahhüt sahipleri arasından olması gereklidir.
5. İdare meclisi üyeliğinde olduğu gibi, ani kuruluş şeklinde şirketin ilk murakıpları da ana sözleşmede gösterilir. İlk murakıplar bir yıl için seçilebilir.¹⁷⁴

2.1.1.1.3.2.7 Ana Sözleşmenin İmzalanması ve Onaylatılması

En az beş kurucu ortağın bir araya gelerek bir anonim şirket sözleşmesi düzenlemeleri gerekir.¹⁷⁵ Ana sözleşme 3 asıl ve 5 örnek olacak şekilde düzenlenir.

Asıl nüshaların altları imzalanır; ancak örnek nüshaların altlarının imzalanmasına gerek yoktur.

Noter asıl nüshalardan birini kendisinde bırakarak, kalan iki nüsha asıl ile 5 örnek nüsha kuruluş işlemleri tamamlanmak üzere şirket ilgililerine verilir.

---

¹⁷⁴ Çevik, Şirketler, s.377.

¹⁷⁵ Pulaşlı, s.217.

Noter mukavelenin altındaki kuruculara ait imzaları onaylama durumundadır.¹⁷⁶

1512 sayılı Noterlik Kanunu'nda m.90'a göre, mukavelenin altında yer alan imzaların onaylanması işlemi imzanın bu imzayı atan kişilerin kendilerine ait olduğunun bir şerhle belgelenmesi şeklinde yapılmaktadır.

Kurucular hem gerçek hem de – kanunda mevcut bir hüküm olmamakla beraber- tüzel kişilerden oluşur.¹⁷⁷

2.1.1.1.3.2.8 Ana Sözleşme Giderleri

Anonim şirket mukaveleleri 488 sayılı Damga Vergisi Kanunu uyarınca Damga Vergisine tabidir. Vergi oranı sermaye miktarına göre kademeli olarak değişmektedir. Bu verginin noterlikteki işlem sırasında ya da mukavelenin tescil ve ilan tarihinden itibaren üç ay içinde makbuz karşılığında ilgili Vergi Dairesine ödenmesi mümkündür.

Ana sözleşmeler, Damga Vergisi Kanunundan ayrı olarak ayrıca 492 sayılı Harçlar Kanunu uyarınca Kanuna ekli 2 sayılı Tablo'da belirtilen oranda harç ödemekle yükümlüdürler.

Noterler yapmış oldukları işlemlerden, Harçlar Kanununa göre aldıkları nispi harcın belirli bir oranında Noter Ücreti alırlar. Ayrıca Noterlik Ücret Tarifesi'ne göre sahife başına farklı ücret da alabilmektedirler.¹⁷⁸

---

¹⁷⁶ Çevik, Şirketler, s.377.

¹⁷⁷ Pulaşlı, s.218; Arslanlı, s.23,45.

¹⁷⁸ Çevik, Şirketler, s.378.

2.1.1.1.3.2.9 Ana Sözleşmenin Usulüne Uygun Düzenlenmemiş Olmasının Sonucu

Anonim Ortaklık ana sözleşmesinin bazı eksiklikleri olmasına rağmen bu ortaklık kurulmuş ve tescil ile ilan edilmiş olabilir. Bu durumda TTK'nın 274/2. maddesi dikkate alınarak STB tarafından ortaklığın feshi davası açılabilir.¹⁷⁹

Anonim şirket ana sözleşmesinde kanunun istemiş olduğu hususların bulunmaması veya eksik yazılmış olması durumunda, bir anonim şirketin kurulmuş olduğu söylenemez. Bu tür sözleşmelerle kurulmuş olan şirket adi şirket sayılır.¹⁸⁰

2.1.1.1.3.3 Kurucu İmzaları ve Noter Onayı

Ana Sözleşme, kurucular tarafından Türk Ticaret Kanunu'nun 279. maddesindeki esasları içeren hususları ihtiva eder vaziyette hazırlanır.¹⁸¹ TTK.279/I "Ana sözleşmenin yazılı şekilde yapılması ve bütün kurucuların imzalarının noterce tasdik edilmesi şarttır." demektedir. Yani ana sözleşme kurucular tarafından noter huzurunda imzalanacak ve imzalar noterce onaylanacaktır.¹⁸²

2.1.1.1.3.4 Sanayi ve Ticaret Bakanlık İzni

Ülkemizde anonim ortaklıkların kuruluşu, Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca verilecek izin şartına bağlanmış olmakla birlikte 4884 Sayılı Kanun ile TTK' da yapılan değişiklikler sonucu bu izin şartı kaldırılmış; yalnızca 2003/3 Tebliği'nde belirtilen bankalar, sigorta şirketleri, özel finans kurumları, finansal kiralama ortaklıkları, faktoring ortaklıkları, holdingler, döviz bürosu işleten ortaklıklar, SerPK'ya tabi ve

---

¹⁷⁹ Eriş, Ticari İşletme, s.1657.

¹⁸⁰ Çevik, Şirketler, s.378.

¹⁸¹ Kumkale, s.51.

¹⁸² Bahtiyar, s.89.

halka açık ortaklıklar, serbest bölge kurucusu ve işleticisi ortaklıklar için gerekli bakanlık izni gerekli görülmüştür.¹⁸³

Sanayi ve Ticaret Bakanlığında yayımlanan Anonim ve Limited Şirketlerin Kuruluş ve Ana Sözleşme Değişikliği İşlemlerine İlişkin Esasları Hakkındaki 2003/3 sayılı tebliğ, 17.06.2003 tarih ve 25141 sayılı resmi gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 4884 sayılı Kanun ile TTK'da yapılan değişiklikler uyarınca Anonim ve Limited Şirketlerin Kuruluş ve Ana Sözleşme Değişikliklerine ilişkin usul ve esasları belirlemek amacıyla 25.07.2003 tarihinde yürürlüğe alınmıştır.¹⁸⁴

2003/3 Tebliği'nin 5. maddesinde belirtilen bu ortaklıkların, ticaret siciline tescil aşamasında, istenen belgelere ek olarak ayrıca Bakanlıkça verilen kuruluş izni yazısının aslını da sicile sunmaları gerekmektedir.¹⁸⁵

Esas mukavele notere onaylatıldıktan sonra kuruluş izni için bir dilekçe ile Sanayi ve Ticaret Bakanlığı İç Ticaret Genel Müdürlüğü'ne başvurulur. Kuruluş izni verilmesi için başvuru sırasında verilecek esas mukavele, bilirkişi raporu ve benzeri belgelerin düzenleme tarihlerinin 3 aydan eski olmaması gerekir.¹⁸⁶ Sigortacılık alanında faaliyet gösterecek şirketlerde Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı Sigortacılık Genel Müdürlüğü'nden alınacak uygunluk yazısı da başvuruya eklenir.¹⁸⁷

Bakanlık izne tabi ortaklık açısından inceleme sonucu izin veya ret kararı verir. Ret

---

¹⁸³ Ansay, Tuğrul. **Anonim Şirketler Hukuku**, 6. Bası, Ankara 1982, s.63.

¹⁸⁴ <http://rega.basbakanlik.gov.tr/Eskiler/2003/07/20030725.htm#14>, Bu tebliğin yayımlanması ile uygulamada olan 13/08/1995 günlü 22373 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmış 1995/1 sayılı tebliğ yürürlükten kaldırılmıştır.

¹⁸⁵ Biton, s.82.

¹⁸⁶ **Sermaye Şirketleri İşlemleri Rehberi**, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, İç Ticaret Genel Müdürlüğü Yayını, Ankara 1984; Tebliğ 1995/I; Çevik, Şirketler, s.379.

¹⁸⁷ Çevik, Şirketler, s.380.

kararı verilmesi durumunda ret kararı aleyhine, idari dava yoluna gidilebilir.¹⁸⁸ Mahkeme tarafından verilecek iptal kararı izin anlamı taşımaz; iptal kararı doğrultusunda Bakanlıktan izin alınması gerekir.¹⁸⁹

AB üyesi ülkelerde sigortacılık faaliyetinde bulunulabilmesi izne tabidir. Bir üye ülkede faaliyet gösteren sigorta şirketleri, diğer üye ülkelerde şube veya umumi vekil vasıtasıyla sigorta sözleşmesi akdedebilir. Bunun için ayrıca izin alınmasına gerek bulunmamaktadır.

AB üyeleri kendi pazar ihtiyaçlarını gerekçe göstererek sigortacılık izni vermekten kaçınmazlar. Bir başvuruyu reddettikleri takdirde, bunu gerekçeli olarak başvuru sahibine bildirmek zorundadırlar. Yetkili makamlar başvuru tarihinden itibaren 6 ay içinde izin vermezler ise başvuru sahibine dava açma hakkı doğar.¹⁹⁰

ABD’de ise pekçok ülkenin aksine piyasaya girme konusunda antitröist yasalar haricinde bir sınırlama bulunmamaktadır. Bir sigorta şirketi piyasaya girmek istediğinde; ruhsat alma zorunluluğunu, organizasyon şekli ve kuruluş yapısı ile ilgili yasal zorunlulukları sigortacılık dışında başka herhangi bir faaliyette bulunmama şartı, hayat, hayat dışı sigortacılığı faaliyeti içinde bulunduğunu kesin çizgilerle belirleme ve son olarak sahiplik yasası ile ilgili sınırlanmaları yerine getirmesi halinde ABD piyasasında sigortacılık faaliyetlerini yürütebilmektedir.¹⁹¹

---

¹⁸⁸ Göle, Celal. **Anonim Ortaklıklarda Ticaret Bakanlığının İzni ve Danıştay**, Batider, 1979–1980, s.455.

¹⁸⁹ Domaniç, Hayri. **Türk Ticaret Kanunu Şerhi**, C.II, İstanbul, 1988, s.245.

¹⁹⁰ Mısırlı, Osman. **Avrupa Birliği Blanço Direktifi ile Türk Yasal Düzenlemeleri ve Uygulamaların Karşılaştırılması**, s.45.

¹⁹¹ Dumanoğlu S / Gedikoğlu H, s.41-57.

2.1.1.1.3.5 Sermayenin Temini İşlemleri

2.1.1.1.3.5.1 Tedrici Kuruluştaki Sermayenin Temini İşlemleri

Tedrici kuruluştaki üçüncü dönemi, anonim şirket için öngörölmüş olan sermayeyi temin etmek amacıyla “halka başvurma” teşkil eder. Bu işlemler “iştirak” olarak tanımlanır. SerPK.’da halka arz olarak adlandırılmaktadır.¹⁹²

Tedrici kuruluş işlemlerine TTK.289 m.ye göre ana sözleşmenin tanzimi işleri ile başlanır. Ancak halka açık anonim ortaklık şeklinde kurulmak istenen anonim şirketler esas sözleşmelerini TTK hükümlerine göre hazırlamakla beraber gerek kuruluş işlemleri gerek faaliyetleri ve işleyişleri ile ilgili olarak SPK mevzuat hükümlerine de uygun olarak hazırlamak zorundadırlar. SPK halka açık anonim ortakların kuruluşuna ilişkin düzenleme öngörmemekle birlikte kuruluşuna, işleyişlerine ve faaliyetlerine etkili olacak birçok hüküm içermektedir.¹⁹³

Seri I No 26 sayılı Tebliğ’de yapılmış olan düzenlemeye göre¹⁹⁴;

1. TTK.280’e göre Sanayi ve Ticaret Bakanlığında kuruluş izni alınmadan önce SPK.’nın düzenlemelerine uygun olarak hazırlanacak ana sözleşme Kurul’un onayına sunulur.

---

¹⁹² Çevik, Şirketler, s.383.

¹⁹³ Pulaşlı, s.222-223.

¹⁹⁴ Çevik, Şirketler, s.383.

2. Kurul tarafından onaylanmış ana sözleşme metni ve ilgili belgelerle birlikte Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'na başvurularak kuruluş izni talep edilir.
3. Bakanlıktan izin alındıktan sonra bu kez halkı ortaklığa davet iznini almak için Kurul'a yeniden başvurulur.

Halkı çağrı için izin alındıktan sonra çağrı işlemine başlanır.¹⁹⁵

1. Aracı kuruluşlar tarafında ön izahname hazırlanır ve yayımlanır. Ön talep toplama süresi 30 günden fazla olamaz.
2. Halkı sermayeyi iştirak daveti için bir izahname hazırlanıp Kurul'a arz edilir. Uygun görülmesi durumunda en geç 15 gün içinde şirket merkezinin bulunduğu yer Ticaret Siciline tescil ettirilir.
3. Kuruluşa iştirak eden pay sahiplerinin taahhüt ettikleri sermaye payının 3 iş günü içinde Sanayi ve Ticaret Bakanlığı adına bir bankada açılmış olan özel hesaba nakit olarak yatırmaları istenir.
4. Bankada özel hesapta toplanmış olan paralar belirlenen sermaye tutarına ulaştığında paranın bloke hesaba yatırıldığını gösteren bir banka mektubu alınır.
5. Satış tarihinin bitmesinden sonra 6 iş günü içinde Kurul durum ile ilgili bilgilendirilir.
6. Kuruluş genel kurulu toplantıya çağrılır.

Sermayenin tamamı kurucular ve taahhüt edenler tarafından yüklenildikten ve payların bedellerinin en az ¼'ü kurucular 10 gün içinde pay sahiplerini Genel Kurul'a

---

¹⁹⁵ Çevik, Şirketler s.383.

davet ederler.¹⁹⁶

Toplantıya gelecek olan pay sahipleri, usulü dairesinde toplanırlar ve gündemde yer alan konuları görüşüp bir karara bağlarlar. (TTK.m.289–297) Alınacak olan kararlar arasında sermaye paylarının bütününe iştirak taahhüt edildiğinden ve pay bedellerinin tamamının nakit olarak ödendiğinin tespit edilmiş olduğu yer alır.

Kuruluş genel kurul kararları ticaret siciline tescil olunur.

4077 sayılı Kanun gereğince, T.C.Merkez Bankası bulunan tüketicinin korunması hesabına ödeme yapılır.

Şirketin kuruluş işlemlerinin tamamlanabilmesi için ticaret siciline tescil ve Türkiye Ticaret Gazetesinde ilanı sağlanır.¹⁹⁷

Tedrici kuruluş şekli uzun formaliteleri yerne getirilmesini gerektirdiği için pek kullanılmamaktadır. Fakat kurucuların yeteri kadar sermayeleri yoksa bu yolu seçerler ancak ülkemizde uygulaması pek yoktur. Uygulama daha çok kurulmuş olan bir anonim şirketin sonradan halka arz yoluyla, halka başvurulmasıdır.¹⁹⁸

Türkiye’de faaliyet gösterecek olan sigorta ve reasürans şirketlerinin kuruluş işlemlerini düzenleyen “Sigorta ve Reasürans Şirketlerinin Kuruluş ve Çalışma Esaslarına İlişkin Yönetmeliğin” İlk Ruhsat Başvurusu” başlıklı 11. maddesinin 4-b bendi uyarınca bulunması gereken “sermayenin nakden ödendiğine ilişkin belgenin onaylı örneği” belgesinden de anlaşılacağı gibi sigorta şirketlerinin kuruluş aşamasında halka arz yoluyla kurulamamaktadır. Yani sigorta ve reasürans şirketleri tedrici kuruluş yoluyla faaliyete geçememektedirler. Ancak daha sonra ilgili SPK mevzuatı hükümlerini yerine getirerek, Hazine Müsteşarlığı izni ile hisselerini halka arz

---

¹⁹⁶ Pulaşlı, s.226.

¹⁹⁷ Çevik, Şirketler, s.383–384.

¹⁹⁸ Pulaşlı, s.223.

edebilmektedirler. Ülkemizde halen faaliyet gösteren sigorta şirketlerinden 7 tanesi halka açılma işlemlerini tamamlamış ve borsada işlem görmektedirler.¹⁹⁹

2.1.1.1.3.5.2 Ani Kuruluşta Sermayenin Ödenmesi Konusuna İlişkin Düzenlemeler

1995 yılında KHK. ile TTK.'nın 285 ve 300. maddelerinde yapılmış olan yeni düzenleme ile kuruluş esnasında taahhüt edilen sermayenin en az 1/4 'ünün bloke edilmesi zorunluluğu ile ilgili hükümler kaldırılmış ve esas sermayenin ödenmesi şekil ve şartları konusunda kurucular serbest bırakılmıştır.

Ticaret Bakanlığı 1995/1 sayılı Tebliği'ne göre;

1. Pay senetlerinin nama yazılı olması halinde;

Sermaye iştirak payının tamamı bir defada peşin ödenmesi kararlaştırılabilir. Sermaye payının 1/4 'ü peşin olarak ödenir, kalan tutarın da en geç üç yıl içinde ödeneceği taahhüt edilebilir.

Peşin bir ödeme yapılmayarak, 1/ 4'ünün şirketin kuruluşunun tescili tarihinden itibaren en geç üç ay içinde, kalanın da en geç üç yıl içinde ödeneceği taahhüt edilebilir.²⁰⁰

2. Pay senetlerinin hamiline yazılı olması halinde iştirak paylarının tamamının peşin ödenmesi gerekmektedir.

3. Paradan başka sermaye konulması durumunda bu taahhüdün şirketin tescil

---

¹⁹⁹ Bu şirketler; Aviva Sigorta A.Ş., Anadolu Anonim Türk Sigorta A.Ş., Anadolu Hayat Sigorta A.Ş., Güneş Sigorta A.Ş., Ray Sigorta A.Ş., Ak Sigorta A.Ş ve Yapı Kredi Sigorta A.Ş'dir.

²⁰⁰ Pulaşlı, s.219.

tarihinden itibaren üç ay içinde yerine getirilmesi gerekir.²⁰¹

2.1.1.1.3.6 Ticaret Siciline Tescil ve İlan

Ana sözleşmenin noterden onaylattırılmasından sonra onay tarihinden itibaren 15 gün içinde şirketin genel merkezinin bulunduğu veya bağlı olduğu yerin Ticaret Sicil Memurluğu'na başvurarak şirketin tescili yapılır.²⁰²

Ortaklık, merkezinin bulunduğu yerin ticaret siciline yapılacak tescil ile tüzel kişilik kazanmaktadır; daha sonra yapılacak ilan ise açıklayıcı niteliktedir.²⁰³

İzne tabi ortaklıklar için Bakanlık tarafından kuruluşa izin verilmiş olması, anonim ortaklığın kuruluşunun tamamlandığı anlamını taşımamaktadır. İzne tabi olmayan açısından da noter tarafından yapılan tasdik işlemi kuruluşun tamamlandığı anlamını taşımaz. Kuruluşun tamamlanabilmesi için ayrıca ortaklık merkezinin bulunduğu yerin ticaret sicil memurluğuna ve şubesi bulunduğu hallerde şubenin bulunduğu yerdeki sicile de merkeze atıf yapılmak suretiyle anonim ortaklığın tescili gerekmektedir. Yani ortaklık, ticaret siciline tescil ile tüzel kişilik kazanır; medeni haklardan yararlanma ehliyetini elde eder.²⁰⁴

Sigorta Şirketlerinin kuruluş ve ana sözleşme değişiklikleri, 4884 sayılı Kanununun 2. maddesi ile değişik Türk Ticaret Kanununun 273. maddesi gereğince Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın iznine tabidir.²⁰⁵ Bu nedenle sigorta şirketlerinin kuruluşunda ticaret

---

²⁰¹ Eriş, Ticari İşletme, s.1731; Çevik, Şirketler, s.384.

²⁰² Kumkale, s.51; Aslan / Şenyüz / Ergün, s.181.

²⁰³ Bahtiyar, s.89.

²⁰⁴ Çevik, A.Ş, s.337.

²⁰⁵ Bakanlık iznine tabi diğer anonim şirketler: bankalar, özel finans kurumları, finansal kiralama şirketler, faktoring şirketleri, holdingler, döviz büfesi işleten şirketler, umumi mağazacılıkla uğraşan şirketler, Sermaye Piyasası Kanununa tabi ve halka açık şirketler, serbes bölge kurucusu ve işleticisi

siciline tescilden önce, ana sözleşme değişikliklerinde ise değişikliğin karara bağlanacağı genel kurul toplantısından önce Sanayi ve Ticaret Bakanlığın'na (İç Ticaret Genel Müdürlüğü'ne) müracaat ederek izin alınması gerekmektedir.²⁰⁶

Tescile tabi hususlar TTK. m.279'da öngörülen ana sözleşmede bulunması gereken asgari unsurlarla hemen hemen örtüşmektedir.²⁰⁷ Tescil ile birlikte ve bunun sonucunda kurucuların ortaklığı kurma konusundaki yetki ve görevleri son bulmaktadır. Anonim ortaklık kendi yetki organları tarafından temsil olunur.²⁰⁸ 2003/3 Tebliği uyarınca kurulacak anonim ortaklık, ana sözleşmenin noter tarafından tasdikinden itibaren, on beş gün içerisinde ortaklık merkezinin bulunduğu yerin ticaret siciline tescil ettirilir. Tebliğde öngörülen bu sistemin dayanağı tescile ilişkin süreleri düzenleyen TTK. m.32'dir. Madde hükmüne göre kanunda aksi düzenlemenin olmaması halinde tescil süresi on beş gündür.²⁰⁹

Şubeler; merkezin sicil kaydına atıf yapılmak suretiyle buldukları yer Ticaret Siciline tescil olurlar.²¹⁰

Tescil talebine;

1. Şirket yetkilileri tarafından imzalanmış şirket kuruluş bildirim dilekçesi,
2. Biri asıl olmak üzere noterce onaylanmış üç nüsha ana sözleşme,

---

şirketlerdir.

²⁰⁶ Kumkale, s.51-53.

²⁰⁷ Kendigelen, Abuzer. **Genel Hükümler ve Anonim Ortaklığın Kuruluşu**, Ticaret Kürsüsünde On beş Yıl Makalelerim, İstanbul 2001, s.323.

²⁰⁸ Çevik, Şirketler, s.386.

²⁰⁹ Biton, s.89.

²¹⁰ Birktaş, Hasan. **Anonim, Limited, Kooperatif Şirketler Ticaret Vekaleti Muameleler**, Çelikkilt Matbaası, 1960, s.16.

3. Temsile yetki olanların şirket unvanları ile noterce düzenlenmiş imza beyannamesi,
4. Ticaret Sicil Tüzüğü'nün 29 uncu maddesine göre düzenlenen taahhütname,
5. Şirket sermayesinin binde biri tutarında tüketici fonu hesabına yapılan ödemeye ilişkin banka dekontu,²¹¹
6. 2003/3 uyarınca Bakanlık iznine tabi şirketler için Bakanlık tarafından verilen izin belgesinin aslı,
7. Şirket kurucusu gerçek şahısların nüfus cüzdanı sureti ile ikametgâh ilmühaberleri,
8. Özel mevzuat gereğince ödenmiş sermaye ile kurulması gereken anonim ortaklıklar ile ana sözleşmelerinde kuruluş esnasında ödenmesi gereken sermayesi olan şirketlerde ödenen sermayeye ilişkin banka ya da özel finans kurum dekontu,
9. Şirketler fuarcılık alanında faaliyet göstermek amacı ile kurulmakta ise şirket ortakları ile imza yetkisine sahip olmayan görevlilerin müflis konkordato ilan etmiş veya taksirli suçlar hariç olmak üzere zimmet, ihtilas, irtikap, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflas gibi yüz kızartıcı suçlardan dolayı hüküm giymemiş olduklarını gösterir belge,
10. Şirket nev'i değişikliği yolu ile kurulmakta ise nev'i değiştiren şirketin öz varlığının tespitine ilişkin bilirkişi raporu ve mahkemenin bilirkişi atama

---

²¹¹ Yapılacak bu ödeme TC. Merkez Bankası veya muhabiri olan TC. Ziraat Bankası nezdinde açılacak olan hesapta toplanmak üzere yatırılır.

kararı,²¹²

Ticaret siciline kanun ile emredilmiş hususlar tescil edilmektedir.²¹³ Tescil edilen her hususun ilanı gerekmemekte; yasada tescili öngörülmemekte olan hususların ilan edilmesi yeterli olmaktadır. Uygulamada ise ortaklık sözleşmesi aynen tescil edilmektedir.²¹⁴ TTK.m.300/2’de tescili öngörülen hükümler şöyledir.²¹⁵

1. Sözleşmenin tarihi,
2. Şirketin ticaret unvanı ve merkezi,
3. Şirketin maksat ve mevzuu ve varsa süresi,
4. Esas sermayesinin miktarı, ödeme suret ve şartları ve hisse senetlerinin itibari değeri,
5. Hisse senetlerinin nevi’leri, hamiline veya nama yazılı oldukları ve muayyen pay senetlerinin bahsettikleri imtiyazlar,
6. Ayın nev’inden sermaye ve devralınan mali kıymetlerle işletmelerin neden ibret olduğu ve bunlara biçilen değerler, kuruculara sağlanan hususi menfaatlerin mahiyeti ve değerleri,
7. Şirketin ne şekilde temsil edileceği,
8. Yönetim kurulu üyeleri ile ortaklığı temsile yetkili kişilerin ad ve soyadları, ikametgâhları ve uyrukları,

---

²¹² Biton, s.89.

²¹³ Tescile ilişkin hususlarda TTK önemli ve esaslı bir değişiklik getirmemiştir. Bkz.(TTK m.24/38)

²¹⁴ İmregün, s.56-57.

²¹⁵ Biton, s.91.

9. Şirketin yapacağı ilanların şekli eğer ana sözleşmede bu hususta bir hüküm varsa idare meclis kararlarının pay sahiplerine ne suretle bildirileceğidir.

Şirket mukavalesinin tescili, anonim şirketlerde kuruculardan şirketi temsil yetkisini haiz olanlardan birisi ve şayet kuruculardan hiçbirisi temsil yetkisine haiz değilse idare meclisi tarafından istenir. (TSN. m.31.5) Ancak belirtmek gerekir ki, anonim ortaklığın tescil ile tüzel kişilik kazanması ve tescilden önce tüze kişiliği dolayısıyla organları bulunmaması sebebiyle yönetim kurulunun tescili talep etmesi mümkün değildir.²¹⁶

Anonim ortaklıkların kuruluşunun tescili için ilgili mevzuat hükümlerine göre aranacak şartların (TST.29/3,60,61,62) yerine getirilmiş olduğunun tespiti ile ortaklığın kuruluşu sicil esas defterine kayıt olunarak (TST. m.85) ilgililere sicil tasdiknamesi verilir. (TST. m.104)²¹⁷

Ancak anonim ortaklığın kuruluşunda ana sözleşmelerinin kanunun emredici hükümlerine aykırı yahut eksik olması, (TTK.m.300) notere imza tasdiki işlemlerinin yapılmamış olması, (TTK. m.279) muteberlik şeklinin yerine getirilmemiş olması gibi esasa ait sebeplerden dolayı tescilin kanuna uygun görülmemesi halinde istek doğrudan reddedilmektedir. (TST. m.29)

Ticaret Sicil Memuru gerekliliği gördüğü durumlarda ticaret odalarından, savcılıktan ve emniyet teşkilatından işletmenin, kurucuların veya pay sahiplerinin mali durumu hakkında gizli araştırma yaptırıp bu araştırmanın sonucunda işletmenin, şirket kurucularının ve büyük miktarda taahhütte bulunan pay sahiplerinin böyle bir taahhüdü yerine getirmeye elverişli mali güçlerinin olmadığına karar verirse tescil talebini reddeder. (TST. m.29)

---

²¹⁶ İmregün, Oğuz. **Anonim Ortaklıklar** , 4.Basım, İstanbul 1989, s.57; Biton, s.92.

²¹⁷ Ticaret sicil memurluğu tarafından yapılan işlemler Harçlar Kanunu hükümlerine göre, Ticaret Sicil Harçlarına tabidir. Biton, s.93.

Kanun ya da tüzüğün tescil için aradığı şartlardan bazılarının eksik olduğu anlaşılırsa bunlar yazı ile ilgili kişilere bildirilerek, kanun ve tüzüğe uygun hale getirilmesi ya da şartlara ait eksikliklerin veya delilerin tamamlanması için gerekli süre verilir. Verilen süre sonunda durum kanuna veya tüzüğe uygun hale getirilmemiş ve deliller tamamlanmamış olduğu takdirde tescil isteği reddedilir. (TST. m.28)²¹⁸

İlanı gereken hususlar, iyi niet sahibi üçüncü kişilere karşı ancak kaydın Ticaret Sicil Gazatesi'nde ilan edildiği, ilanın tamamının aynı nüshada yayınlanmamış ise son kısmının yayınlandığı günü izleyen iş gününden itibaren hüküm ifade eder.²¹⁹ (TTK. m.38/1,2)

2.1.1.1.3.7 Son İşlemler

Ana sözleşmesinin tescil ve ilan edilmesinden sonra tüzel kişiliği kazanmış bulunan ortaklık, faaliyetine başlamadan önce aşağıda belirtilen işlemleri de gerçekleştirmesi gerekmektedir.²²⁰

2.1.1.1.3.7.1 Bloke Paranın Çözülmesi

Özel mevzuata göre ödenmiş sermaye ile kurulması gereken anonim ortaklıklar ile ana sözleşmelerinde kuruluş aşamasında ödenmesi öngörülen sermayesi bulunan ortaklıklarda, kuruluşu takiben kuruluşa ilişkin ilanın yapıldığı gazetenin bir nüshasının, paranın bloke edildiği kuruluşa ibrazı ile bloke sermayenin iadesi talep edilir.²²¹

---

²¹⁸ Biton, s.93.

²¹⁹ Ayrıntılı bilgi için bkz. TTKT. m.37.

²²⁰ Özel iş alanlarında çalışabilmek için özel izin alınması ve burada sayılanlar dışında bazı ek koşullara uyulması gerekebileceği unutulmamalıdır.

²²¹ Çevik, Şirketler, s.387; Çevik, AŞ., s.349.

2.1.1.1.3.7.2 İmza sirküleri Çıkarılması

Şirketin kuruluşu tamamlandıktan sonra yapılacak ön işlemlerden birisi şirketi üçüncü kişiler nezdinde temsil edecek İmza Sirküleri'nin çıkarılmasıdır. Bunun için yapılması gereken işlemler şöyledir:²²²

1. İdare meclisi karar defterinde gerekli kararlar alınır.
2. Bu karar ile notere gidilerek tescil için geçerli imza sirküleri düzenlenir.
3. Ticaret Sicili memurluğunda tescil yaptırılır.

Noterde yaptırılan tescil için geçerli imza sirküleri ve idare meclisi kararının noter onaylı örneği ile beraber bağlı bulunulan Ticaret sicili Memurluğuna başvurularak imza sirkülerinin tescil işlemi yaptırılır.

4. Bağlı bulunulan Ticaret Sicil Memurluğundan tescil ettirilen imza sirküleri, Sicil Memurluğu'ndan alınacak yazı ekinde Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi'ne gönderilerek ilan işlemi yaptırılır.²²³

2.1.1.1.3.7.3 Vergi Dairesine Müracaat

VUK. ve 173 no'lu Genel Tebliğ uyarınca; ticaret siciline müteakiben tüzel kişilik kazanacak olan sermaye ortaklıkları ticaret siciline kaydolunmadan önce ya da ticaret siciline kaydolunmak üzere müracaat edildiği gün, işe başlama bildiriminde bulunacaklardır. Uygulamada ise vergi daireleri ticaret siciline tescilden önce yapılan

---

²²² Kumkale, s.125.

²²³ Çevik, Şirketler, s.388; Çevik, AŞ. s.351; Biton, s.96.

başvuruları kabul etmemektedirler.²²⁴

Türk Ticaret Kanununda yapılan değişiklik ile şirketin kuruluşunun Ticaret Sicilinde Tescilinden sonra Ticaret Sicili Memurluğu'na bu hususu bağlı bulunan vergi dairesine bildirmek zorunluluğu getirilmiştir. Burada işlerin çabuklaştırılması ve vergi dairesine bir an evvel kaydın yapılabilmesi için şirketi kuranlara rehber olma amaçlanmıştır.

Vergi dairesine yapılacak bildirimden posta ile taahhütlü olarak gönderilmesi de mümkündür. Bu takdirde bildirmenin postaya verildiği tarih vergi dairesine verilme günü kabul edilmektedir. İşe başlama zamanında vergi dairesine bildirilmemesi halinde Vergi Usul Kanunu 352. maddesinde uyarınca usulsüzlük cezası öngörülmektedir.²²⁵

Müracaatın usulüne uygun olarak düzenlenmesi halinde şirkete bir vergi numarası verilmekte ve mükellef kimlik kartı düzenlenmektedir.²²⁶

İşe başlamanın tescili için yoklama fişinde belirtilen hususların doğruluğunun araştırması bir ay içerisinde gerçekleştirilir. Vergi dairesi yoklama memurlarının, yoklaması ve tutanak düzenlemelerini takiben vergi dairesine bu tutanakla başvurularak ortaklık için vergi sicil numarası verilir.

Başvuru sonunda hazırlanan vergi levhası vergi dairesine tasdik ettirilerek iş yerinin görünür bir yerine asılır.²²⁷

2.1.1.1.3.7.4 Defterlerin Tasdik Ettirilmesi

Ortaklık kuruluş aşamasında, TTK. m. 66/I 'de yazılı olan defterler (yevmiye

---

²²⁴ Doğrusöz, Bumin / Somer, Mehmet. **Anonim Şirketler**, İstanbul 1992, s.24.

²²⁵ Kumkale, s.113-114; Çevik, Şirketler, s.388-389.

²²⁶ Doğrusöz/Somer, s.25.

²²⁷ Biton, s.96.

defteri, defteri kebir, envanter defteri, karar defteri) kullanılmaya başlanmadan önce tacir tarafından ticari işletmenin bulunduğu yerin ticaret sicili memurluğuna veya notere ibraz edilir. Bu defterler, VUK.' un defterlerin tasdikine ilişkin tasdikine ilişkin hükümlerinde yer alan bilgileri içerecek şekilde tasdik ve imza olunur.²²⁸

2.1.1.1.3.7.5 Meslek Odasına Kayıt

5590 Sayılı Kanunun 9. maddesi uyarınca tacir ve sanayici sıfatına haiz gerçek ve tüzel kiler, şubeleri ve fabrikaların buldukları yerin odalarına ve ajanlıklarına kaydolmaya mecburdurlar.²²⁹ Şirketin kuruluşunun tamamlanıp tescil ve ilan işlemleri bittikten sonra işgal konusuna göre kayıt olması gereken Meslek Odası'na kayıt işlemi yaptırılır.²³⁰

2.1.1.1.3.7.6 Belediyelere Müracaat

Belediyeler Kanunu 15. m.ye göre bazı işletmelerin işletilebilmesi için öncelikle Belediye'den ruhsat alınması gerekmektedir. Bu yerler daha sonrasında Belediye'nin denetimine tabi olmaktadır. Belediye Gelirleri Kanunu'nun 81. maddesine göre de iş yeri açılabilmesi için iş yeri açma izni harcının yatırılmış olması gerekmektedir.²³¹

2.1.1.1.3.7.7 Sosyal Sigortalar Kurumu'na Müracaat

Kuruluşu tamamlanmış olan ortaklıkta çalıştırılacak elemanlar için çalışmaya başlama tarihinden önce ilgili sosyal sigortalar kurumu şubesine başvurularak işyeri sigorta sicil numarası alınır. Bu işlem için doldurulacak iş yeri bildirisi ekinde, Kuruluş Ticaret Sicili Gazetesi, Oda sicil kayıt sureti, şirketin imza sirküleri, yetkililerin nüfus

---

²²⁸ Biton, s.97.

²²⁹ Tekil, Fehiman. **Ticari İşletme Hukuku**, 3. Bası, İstanbul 1997, s.181.

²³⁰ Çevik, Şirketler, s.390.

²³¹ Biton, s.98.

kağıdı örnekleri, yetkililerin ikametgah ilmuhaberleri verilir.²³²

2.1.1.1.3.7.8 Bölge Çalışma Müdürlüğü'ne Müracaat

Kuruluşu tamamlanmış olan ortaklıklarda eleman çalıştırılmaya başlandığı tarihten itibaren on beş gün içerisinde Bölge Çalışma Müdürlüğü'ne başvurularak sicil numarası alınır.²³³

2.1.1.1.3.7.9 Bağ-Kur'a Müracaat

Anonim ortaklığın kurucu ortaklarının Bağ-Kur üyesi olma yükümlülükleri vardır. Kuruculardan emekli, Emekli Sandığı üyesi, SSK üyesi olmayanların kuruluşun yapıldığı ayda Bağ-Kur üyeliği de yapılmalıdır.²³⁴

2.1.1.1.3.8 Kurulmanın Sonuçları

Kurulma neticesinde anonim ortaklık organları faaliyete geçer. Bu andan itibaren ortaklık, organları aracılığı ile temsil edilir. Kurucu yetki ve sıfatları sona erer.²³⁵

Masrafların hâkimiyetini kazanır. Kuruluş tamamlandıktan sonra ortaklık malvarlığına hâkim olur.

Masrafların talep edilmesi, taahhütlerin ortaklığa yükletilmesi, kuruluşun tamamlanmasıyla kurucular ortaklık kuruluş aşamasında yapılan işlemler konusunda hesaplaşırlar.²³⁶

---

²³² Kumkale, s.125; Çevik, Şirketler, s.390.

²³³ Biton, s.98-99; Çevik, Şirketler, s.391.

²³⁴ Biton, s.99.

²³⁵ Poroy / Tekinalp / Çamoğlu, s.284.

²³⁶ Biton, s.100.

2.2 Sigorta Şirketlerinin Kooperatif Şirket Şeklinde Kuruluşu

2.2.1 Kooperatif Şirketlerin Kuruluşu

2.2.1.1 Kooperatif Şirketler Hakkında Genel Bilgi

Kooperatif kelimesi Latince kökenli bir kelime olan “cooperatio” kelimesinden gelir. Bu kelime Latince’de işbirliği anlamındadır.²³⁷ Koopeeratif, aynı ekonomik menfaate sahip ve belirli bir amaca ulaşmak için bir araya gelen kişilerin oluşturduğu bir örgütlenme modelidir. Bu model pozitif hukuk sistemleri tarafından geliştirilmiş olmayıp, sanayileşmenin ilk dönemlerinde yaşam koşulları kötüleşen ve çaresizliklerle boğuşan insanların, söz konusu olumsuz koşullarını düzeltmek ve ekonomilerini geliştirmek amacıyla ortaya çıkmış bir modeldir.²³⁸

Kooperatif, dernekten ve ortaklıktan, çeşitli noktalarda farklılık gösteren bir kişi birliğidir. Kişi birlikleri arasındaki en önemli fark amaçlarındadır. Ortaklıkların amacı kar elde etmek ve paylaşmaktır. Kooperatiflerin ise ne kar paylaşmaya yönelik ticari amaçları vardır ne de amaçlarında ekonomik eğilime rastlanmaktadır. Kooperatifin amacı bireyin ekonomisini geliştirmektir. Bireyin ekonomisinin gelişmesi günlük ihtiyaçlarının uygun fiyatlarla karşılanması, mesleği ile ilgili araçlara kolaylıkla ulaşım kullanabilmesi ve bu şekilde kazancını artırması gerçekleşirse bireyin ekonomisi gelişmiş olur. Kooperatifin amacının kendi kendine yardım olduğu da söylenebilir.

Türk hukukunda kooperatifin amacı sağlayıp koruma olarak ifade edilmiştir. KoopK.m.1’de sağlayıp koruma kavramı daha net anlaşılmaktadır: “Kişiliği haiz olmak üzere ortaklarının belirli ekonomik menfaatlerini ve özellikle meslek ve geçimlerine ait

---

²³⁷ Tekil, Fehiman. **Şirketler Hukuku, C.III, Limited Şirketler ve Kooperatifler**, 2. Bası, İstanbul Otağ Yayınevi, İstanbul 1978, s.80.

²³⁸ Poroy , Reha / Tekinalp, Ünal / Çamoğlu, Ersin. **Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku**, İstanbul 2003, s.946.

ihtiyaçlarını karşılıklı yardım, dayanışma ve kefalet suretiyle sağlayıp korumak amacıyla gerçek ve kamu tüzel kişileri ile özel idareler, belediyeler, köyler, cemiyetler ve dernekler tarafından kurulan değişir ortaklı ve değişir sermayeli teşekküllere kooperatif denir.”

Kooperatifin amacı yasa koyucu tarafından belirlenmemiştir. Kooperatifte ihtiyaçlar kendiliğinden oluşmuş ve amacını yaşam mücadelesi oluşturmuştur.

Kooperatiflerin kökeni çok eskilere dayanmaktadır. Owen’ler, Reiffeisen’ler ve Schulze Dlitzsch’lerle başlamış olan hareket 19.yy. sonlarında gerçekleşmiştir. Bu da kooperatifin yasal düzene bağlanması açısından önemlidir.

Kooperatif hukukunun ana kaynağı 1163 sayılı Kooperatif Kanunu’dur. 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu 10.05.1969 gün ve 13195 sayılı resmi gazetede yayımlanmış ve 11.08.1969 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Söz konusu 1163 sayılı Koop.K.’nin 100. maddesi hükmü ile TTK’nın Kooperatif şirketlerle ilgili 485-502 madde hükümleri yürürlükten kaldırılmış bulunmaktadır.²³⁹

Bir kooperatif en az 7 ortak tarafından imzalanacak ana sözleşme ile kurulur. (Koop. K.m.2) Kooperatif üyelerinin payları ve alacaklarının yanı sıra şirket alacaklarına karşı şirketin borçlarını ödeyememesi durumunda sözleşmeye bağlı olarak taşıdıkları yükümlülükleri önem taşımaktadır.²⁴⁰

Koop.K. m.2/I ile kooperatiflerin en az yedi ortak tarafından kurulacağını öngörmüş

---

²³⁹ Eriş, Ticari İşletme, s.2697.

²⁴⁰ Altuğ, Osman / Ayboğa, Hanifi. **Örneklerle Uygulamalı Şirket Kuruluşları**, 1. Bası, Yasa Yayınları Ankara 1992, s.46-50.

fakat ortak olacakların sayısına yönelik herhangi bir üst sınır getirilmemiştir.²⁴¹

Kooperatifler, faaliyet konusu ve amacı yönünden; üretim, tüketim, hizmet, tarım, kalkınma, kredi ve sigorta kooperatifi şeklinde görülmektedir.²⁴²

Kooperatifler ünvanlarında kooperatifin faaliyet konusunu gösteren bir ibare ile kurulurlar. Kooperatifler ticaret ünvanlarında kamu kurum ve kuruluşların isimlerine yer veremezler. Yine ünvanlarında belirli meslek mensuplarını ifade eden kavram ve ünvanlarına yer veremezler.²⁴³ Kooperatif Kanunu uyarınca “Kooperatif” adını yalnızca bu kanuna göre kurulmuş teşekküller kullanabilmektedirler.²⁴⁴

2.2.1.2 Yasal Tanım

Yasal tanımın unsurları şöyledir:²⁴⁵

1. Kooperatifler tüzel kişiliğe sahip teşekküllerdir.
2. Kooperatiflerin amacı, ortakların ekonomik yararını sağlayıp korumaktır.
3. Amacın yerine getirilmesi için karşılıklı yardım, dayanışma ve kefalet gereklidir.

---

²⁴¹ Demir, Ulaş. **Kooperatifler Kanununa Göre Ortaklıktan Çıkarma**, Güncel Yayınevi, İzmir 2006, s.24; Anonim, Kollektif ve komandit ortaklıklarda da ortak sayısına herhangi bir üst sınır getirilmemiş olmakla birlikte (TTK m.153,243,277), limited ortaklıklarda ortak sayısının elliden fazla olamayacağı öngörülmüştür. (TTK m. 504/1).

²⁴² Erçin, Ferhat. **Türk Hukukunda Kooperatif Tüzel Kişiliğinin Ayrıncı Özellikleri**, Der Yayınları, İstanbul 2004, s.71-72;

²⁴³ Kayar, İsmail **Ticari İşletme Hukuku**, 1. Bası, Detay Yayıncılık, Ankara 2006, s.203-204.

²⁴⁴ Poroy / Tekinalp / Çamoğlu, s.951.

²⁴⁵ Eriş, Gönen. **Uygulamalı Kooperatifler Hukuku**, Seçkin Yayınları, Ankara 2001, s.13.

4. Ortak sayısı ve sermaye değişir niteliktedir.

2.2.1.2.1 Sağlayıp Koruma Amacı

Kooperatifi şirketlerden veya derneklerden ayıran en belirgin özellik “amaç” ta görülmektedir. Şirketler kar elde etmek ve bunu paylaşmak amacıyla kurulurken, dernekler belirli bir ideali amaçlarlar. Kooperatiflerin amacı ise “sağlama ve korumadır” Bu ortakların belirli ekonomik menfaatlerine yönelik olabileceği gibi, özellikle meslek ve geçimlerine yönelik de olabilir.²⁴⁶

KoopK.’ya göre, kooperatifin amacı ortakların belirli ekonomik gereksinimlerinin ve özellikle meslek ve geçimlerine ait ihtiyaçlarının sağlanıp korunmasıdır.²⁴⁷

2.2.1.2.2 Amacın Elde Edilmesi İçin Kullanılan Araçlar

Kooperatiflerin amaçlarına ulaşabilmek için kullandıkları araçları şu şekilde sınıflandırmak mümkündür:

2.2.1.2.2.1 İş Gücü ve Parasal Katkılar

İş gücü ve parasal katkılar hem kooperatifin kişisellik yönünü, hem de Türk Kooperatiflerinin sermayeyi öngördüğünü kanıtlamaktadır.

2.2.2.2.2 Karşılıklı Yardım

Bu araç karşılıklı özverileri, sınırlamaları, yoksun kalmaları ile ortakların birbirlerine yardımcı olmalarını ifade etmektedir. Bu ise kooperatifin felsefi ve ahlaki

---

²⁴⁶ Kurtulan, s.54.

²⁴⁷ Poroy / Tekinalp / Çamoğlu, s.948.

temelini oluşturur. Yardımların maddi olması şart değildir.²⁴⁸

2.2.1.2.2.3 Dayanışma

Dayanışma sorunların üstesinden gelebilmek için maddi ve manevi anlamda birlikte olmak anlamına gelir. Kooperatif ortakları arasındaki bu dayanışma bilinçli olarak yapılmalı ve dayanışma içindeki tüm ortakların payı aynı derecede olmalıdır.²⁴⁹

2.2.1.2.2.4 Karşılıklı Kefalet

Karşılıklı kefalet, hukuki güvencenin sağlanması açısından yardımlaşmayı ifade etmektedir. Birbirlerine kefil olmuş kişiler kredi sorununun güvencesini birbirlerine kefil olarak sağlarlar.²⁵⁰

2.2.1.2.3 Kooperatif Ortakların Nitelikleri

Gerçek kişilerle bazı tüzel kişiler kooperatif ortağı olabilmektedir. Bazı tüzel kişilerden kasıt kamu tüzel kişiliklerinin tümü, kamu iktisadi teşebbüsleri ve derneklerdir. Ortaklıklar ve özellikle de ticaret ortaklıkları kooperatif ortağı olamamaktadır.

Gerçek kişilerin kooperatife girebilmeleri için medeni hakları kullanma yeterliliğine sahip olmaları gereklidir.

Kamu tüzel kişileri ise kooperatiflere ortak sıfatını almaksızın destek de sağlayabilirler.²⁵¹

---

²⁴⁸ Kurtulan, s.55; Poroy / Tekinalp / Çamoğlu, s.949.

²⁴⁹ Kurtulan, s.55.

²⁵⁰ Poroy / Tekinalp / Çamoğlu, s.949.

²⁵¹ Poroy / Tekinalp / Çamoğlu, s.949.

Kooperatif kurabilecek olanlar da aynı zamanda kooperatife ortak olabilecek veya devir suretiyle ortaklığa girebilecek olanlardır.²⁵²

2.2.1.2.4 Değişir Ortaklık

Kooperatifin en belirgin özelliklerinden biri de değişir ortaklı olmasıdır. Kaynak İsviçre Borçlar Kanunu 839. maddesinde bu esasa daha açık olarak şöyle yer verilmiştir: “Şirket her zaman yeni üyeler kabul edebilir. Ortak sayısının değişirliği saklı olmak üzere, ana sözleşme kabul konusunda özel koşullar taşıyabilir. Bununla beraber bu koşullar, kooperatife girmeyi aşırı derecede güçleştirmemelidir.”²⁵³

Burada ortak sayısı değişkendir. Onun için sermaye ve pay sayısı da ortak sayısı ile ilgili olarak değişir. Kooperatifin sermayesi her giren ortak ile kendiliğinden artar ve çıkan ortak ile de kendiliğinden azalmaktadır. Ticaret ortaklıklarında olduğu gibi özel usule uyularak sermayenin artırılmasına ya da azaltılmasına gerek yoktur.

Ortak sayısının belirlenemiyor olması sıfatın kazanılması için bazı şartların gerekmediğini göstermez. Ana sözleşmelerde ortak olabilmenin şartları yer almaktadır. Böylece şartları gerçekleştirenler ortak olabilmektedir.²⁵⁴

2.2.1.2.5 Sermayenin Değişkenliği

Kooperatiflerin değişir sermayeli ortaklar olduğu Koop.K.’nin 1. maddesinde öngörülmüştür.²⁵⁵ Ortaklıklardakinin tersine, kooperatifin sermayesi de sabit değil değişkendir. KoopK. m. 2 ’de “sermaye miktarı sınırlandırılarak kooperatif

---

²⁵² Kurtulan, s.55.

²⁵³ Tekil, Fehiman. **Limited Şirketler ve Kooperatifler Hukuku**, Fakülteler Matbaası, İstanbul 1994, s.88.

²⁵⁴ Poroy / Tekinalp / Çamoğlu, s.950.

²⁵⁵ Eriş, Kooperatifler, s.114.

kurulamayacağına” açıkça hükmetmiştir.

Kooperatiflerde, ortaklıklarda görüldüğü gibi sermayeye rastlanmamaktadır. Kooperatiflerin teorik açıdan sermayesiz olarak kurulmasına hiçbir engel yoktur. Çünkü kooperatifler amacını elde etmek için sermayeden değil karşılıklı yardım, dayanışma ve kefaletten yararlanmaktadır. Ancak KoopK. bunun aksini öngörmektedir.²⁵⁶

Ortak sayısındaki değişirliğin bir sonucu olarak kooperatiflerde sermaye de değişir niteliktedir. Kooperatiflerde sermayenin artırılması veya azaltılması formalitelerine gerek olmaksızın sermaye kendiliğinden değişir.²⁵⁷

Kooperatiflerde sermaye miktarı değişir olmakla birlikte, en az sermaye miktarı 7,00 YTL'nin aşağıya düşmesi söz konusu olmayacaktır.²⁵⁸

2.2.1.2.6 Şirket Niteliği

KoopK.'da şirket olarak nitelendirilmektedir.

2.2.1.2.7 Tüzel Kişilik

Kooperatif tüzel kişiliği olan bir kişi birliğidir. Kooperatif özel bir hukuk tüzel kişisi konumundadır. Tüzel kişilik, kooperatiflerin faaliyetleri amaçları ve çalışma konuları ile sınırlıdır.²⁵⁹

KoopK. 1. maddesinde kooperatiflerin tüzel kişiliği haiz olarak kurulabileceklerini anlatmışlardır. Kaynak İsviçre Borçlar Kanunu 828. maddesi kooperatifin korporatif

---

²⁵⁶ Poroy / Tekinalp / Çamoğlu, s.950.

²⁵⁷ Tekil, Limited Şirketler ve Kooperatifler, s.89.

²⁵⁸ Kurtulan, s.57.

²⁵⁹ Poroy / Tekinalp / Çamoğlu, s.951.

biçimde organize edilmesi gerektiği hükmüne yer vermiştir.²⁶⁰

Kooperatiflerde tüzel kişiliğin başlangıç anı, ticaret siciline tescil anıdır. Bu andan itibaren kooperatifin hak ehliyeti ve fiil ekliyeti başlar.²⁶¹

2.2.1.3 Çeşitleri

Kooperatifler şu şekilde sınıflandırılabilir:

Konuları bakımından: Üretim, tüketim, tarım, kredi ve sigorta kooperatifleri. Her alan da birçok kooperatif oluşturulabilir.

Yer aldıkları kaynak bakımından: KoopK'ya tabi olanlar veya özel kooperatif yasalarına tabi olanlar şeklinde ayırım yapılabilmektedir.

Ölçek bakımından: Kooperatifler ölçek bakımında ikiye ayrılır. Bunlar kooperatifler ve büyük kooperatiflerdir.

Diğer bir ayırım da gerçek kooperatif ve görünüşte kooperatif olarak yapılabilir. Görünüşte kooperatifin anlamı, hukuki açıdan kooperatif olmamasına rağmen yasaların boşluklarından yararlanarak kooperatif işlemi gören ortaklıklar ya da diğer kişi birlikleridir.

Yine kooperatiflerle ilgili sınırlı sorumlu ve sınırsız sorumlu şeklinde ayırım yapılabilmektedir.²⁶²

---

²⁶⁰ Tekil, Limited Şirketler ve Kooperatifler, s.88.

²⁶¹ Kurtulan, Ahmet. **Kooperatifler Kanunu ve Açıklaması**, 5. Bası, Seçkin Yayınevi, Ankara 2007, s.53.

²⁶² Poroy / Tekinalp / Çamoğlu, s.952.

2.2.1.4 Ortak Dışı İşlemler

Kooperatif ie dönük bir kişiliktir. Amacı kendi ortaklarının ekonomilerini geliştirmektedir. Bu nedenle kooperatif tüzel kişiliği kendi ortakları ile işlem yapmaktadırlar. Bu nedenle istisnalar dışında ortak olmayanlarla işlem yapmaları yasaktır.

Ortakdışı işlemleri yapmak onları kar amacına yöneltebilir ve böylece görünüşte kooperatif çıkar ortaya.

Ortakdışı işlemlerin, kooperatifin çalışma konusunu gerçekleştirebilmek ve amacına ulaşmak için yapmak zorunda olduğu işlemlerden ayrılması gerekir. Örneğin, alışma konuları için gerekli olan arsaların, tesislerin, makinelerin alınması, yerlerin kiralanması, taşıma anlaşmalarının yapılması gibi. Bunlar ortakdışı işlemlerden sayılmamaktadır.

Ortakdışı işlem, ortaklarla yapılan ve ortak olanların ekonomilerinin gelişmesine yönelik işlemlerin ortak olmayan nc kişilerle yapılmasıdır. Örneğin, bir kredi kooperatifinde ortak olmayanlara da kredi verilmesi gibi.

İstisna olarak ortakdışı işlemlere izin verilebilmektedir ve bu anlamda bir zorunluluk da söz konusudur. Burada önemli olan şey ölçüyü aşmamak ve kar amacına yönelmemektedir.

Ortakdışı işlemlere ortak sayısını artırmak ve kooperatifi geliştirmek için müsaade edilmelidir. Yani zendirme işlemler yapılmalıdır.

Bazı ortakdışı işlemler ise zorunluluktan doğmaktadır. Örneğin zarara uğramış bir malın nc kişilere satılması gibi.

Ana sözleşmeye konulacak hükümlerle ortakdışı işlemlerden elde edilecek olan

gelir, paylar oranında ortaklara dağıtılabilir. Dağıtılamadığında ise özel bir fonda toplanabilmektedir.²⁶³

2.2.1.5 Ortaklık Senedi

KoopK.m.12'ye göre ortaklık senedi şöyle tanımlanmıştır: “Her ortağın üyelik haklarının, ada yazılı ortaklık senedi ile tescil olunması şarttır. Bu senede kooperatifin unvanı, sahibinin adı ve soyadı, iş ve konut adresi, kooperatife girdiği ve çıktığı tarihler yazılır. Bu hususlar, senet sahibi ile kooperatifi temsile yetkisi olan kimseler tarafından imzalanır. Ortağın yatırdığı veya çektiği paralar tarih sırasıyla kaydedilir. Bu kayıtlar kooperatifin ödediği paralara ait ise ortak imza eder. İmzalı ortak senedi makbuz hükmündedir. Mezkür senet ana sözleşmeyi ihtiva etmek şartıyla ortaklık cüzdanı şeklinde de düzenlenebilir. Ortaklık senetleri kıymetli evrak niteliğinde olmayıp sadece beyyine vesikası hükmündedir.

2.2.1.6 Kooperatif Payı ve Kooperatif Üyeliği

Kooperatif ortaklığı ya da üyeliği ile kooperatif payı birbirinden farklı iki kavramdır. Kooperatif ortaklığı bir ortağın kooperatifte sahip olduğu ortaklık statüsünün adıdır ve ortağın sahibi olduğu kooperatif paylarının tümünden ve ortağın ödediği paraların sağlamış olduğu haklardan oluşur. Yani kooperatif ortaklığı üyelik haklarından ve borçlarından oluşur. KoopK.m.18 ortaklık senedinin ortağın üyelik haklarını temsil ettiğini belirtmektedir. Üyelik senedine kooperatif paylarının tamamı yazılarak kooperatif ortaklığının paylardan oluştuğu gösterilir. Kooperatif ortaklığı yani üyelik sadece pay bedellerinden değil aynı zamanda ortağın kooperatife yatırdığı ve çektiği payları da içermektedir.²⁶⁴

---

²⁶³ Poroy / Tekinalp / Çamoğlu, s.952–953.

²⁶⁴ Poroy / Tekinalp / Çamoğlu, s.954.

2.2.1.7 Kooperatif Şirketlerin Kuruluşu

Kooperatiflerin kuruluşu üç aşamada gerçekleşmektedir. Ana sözleşmenin hazırlanması, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'ndan izin alınması ile tescil ve ilandır.

2.2.1.7.1 Ana Sözleşmenin Hazırlanması

Kooperatifler Kanunu m.2'ye göre "Bir kooperatif en az 7 ortak tarafından imzalanacak ana sözleşme ile kurulur. Ana sözleşmedeki imzaların noterce imzalanması gerekmektedir."²⁶⁵

Ana sözleşmenin hazırlanmasında bazı mecburi kayıtlar vardır. Bunlar da KoopK. m.4'te yer almaktadır. Bu mecburi kayıtlar şöyledir:²⁶⁶

1. Kooperatifin adı ve merkezi,
2. Kooperatifin amacı ve çalışma konuları,
3. Ortaklık sıfatını kazandıran ve kaybettiren hal ve şartlar,
4. Ortakların pay tutarı ve kooperatif sermayesinin ödenme şekli, nakdi sermayenin en az 1/4 nün peşin ödenmesi,
5. Ortakların aynı sermaye koyup koymayacakları,
6. Kooperatiflerin yükümlerinden dolayı ortakların sorumluluk durumu ve derecesi,

---

²⁶⁵ Tekil, Limited Şirketler ve Kooperatifler, s.122; Eriş, Kooperatifler, s.221.

²⁶⁶ Kurtulan, s.86; Eriş, Kooperatifler, s.225

7. Kooperatifin yönetici ve denetleyici organlarının görev ve yetki ve sorumlulukları ve seçim tarzları,

8. Kooperatifin temsiline ait hükümler,

9. Yıllık gelir gider farklarının, hesaplama ve kullanma şekilleri,

10. Kurucuların adı, soyadı iş ve konut adresleri,²⁶⁷

Kooperatife giren her kişi en az bir ortaklık payı almalıdır. Kooperatifte bir ortağın birden fazla Kooperatif payı almasına cevaz verilmiştir. Fakat bunun için KoopK.19/1'e göre ana sözleşme en yüksek sınırı saptanmalıdır. Bir ortaklık payının değeri 100.000 TL'dir. Bir kooperatifte en fazla 5.000 pay taahhüt edilebilir. Kooperatif üst kuruluşlarında pay taahhüdünün üst sınırı 50'dir. Bir ortaklık payının değeri Bakanlar Kurulu kararı ile artırılabilir.²⁶⁸

Ana sözleşmede ayrıca isteğe bağlı hükümler yer almaktadır. Bu hükümler de KoopK.'nin 5.maddesinde düzenlenmiştir. Bu hükümler:²⁶⁹

1. Genel kurulun toplantısı, kararların alınması, oyların kullanılması hakkındaki hükümler,
2. Kooperatifin çalışma şekline dair esaslar,
3. Kooperatifin birliklerle olan münasebetleri,
4. Kooperatifin diğer bir kooperatifle birleşmesine ait hükümler,

---

²⁶⁷ Eriş, Kooperatifler, s.226.

²⁶⁸ Poroy / Tekinalp / Çamoğlu, s.956.

²⁶⁹ Kurtulan, s.91; Eriş, Kooperatifler, s.230.

5. Kooperatifin süresi.²⁷⁰

Bunların yanı sıra ana sözleşmede yorumlayıcı hükümler de yer almaktadır. Kurucular KoopK.m.6'da yer alan iki konuda ana sözleşmede değişik hükümler öngörebilmektedirler. KoopK.m.6 emredici nitelikte olmadığından Kurucuların bu maddenin düzenlediği konuları istedikleri gibi düzenleyebilmektedirler. Eğer ana sözleşme KoopK.m.6'nın öngördüğü konularda hiçbir hüküm içermiyorsa 6.madde uygulanmaktadır.²⁷¹

Madde hükümleri şöyledir:

1. Genel kurul, kooperatifi temsile yetkililer tarafından imzalanan taahhütlü mektuplarla veya mahalli gazete ile köylerde ise yazılı olarak imza karşılığı toplantıya çağrılır.
2. Kooperatifin faaliyeti; kooperatifin amacı ve çalışma konusuyla sınırlıdır.

Kurucular ana sözleşmeyi mecburi hükümlere uyarak hazırlayıp, imzaladıktan ve imzalarını notere onaylattırdıktan sonra, taahhüt ettikleri payların en az dörtte birini (nakdi sermaye taahhütleri için geçerlidir) muteber bir bankaya yatırdıktan sonra, diğer belgelerle birlikte STB' ye başvururlar.²⁷²

2.2.1.7.2 İzin

İzin Hakkında Koop. K. Düzenlemesi (m. 3/ 1,2) anonim şirketlerdeki düzenlemelerden (TTK 280) farksızdır.²⁷³ Kuruluş iznini Sanayi ve Ticaret Bakanlığı vermektedir. STB, ana sözleşmenin KoopK.' nın ihtiyari hükümlerinden ayrıldığını ileri

---

²⁷⁰ Eriş, Kooperatifler, s.230.

²⁷¹ Poroy / Tekinalp / Çamoğlu, s.957.

²⁷² Poroy / Tekinalp / Çamoğlu, s.957.

²⁷³ Tekil, Limited Şirketler ve Kooperatifler, s.122.

sürüp, izin vermekten kaçınmaz. STB eğer izni reddederse uyuşmazlığın çözümü için adli yargıya başvurur.²⁷⁴

Mevcut uygulamada izin merci izin vermeden önce iki yönder inceleme yapmaktadır. Bunlar şekil ve esas yönünden yapılan incelemelerdir. Şekil yönünden yapılan incelemede başvuruda eksik belge bulunup bulunmadığı, bu belgelerle ana sözleşmenin genel kabul gören niteliklerinin bulunup bulunmadığı vb. gibi hususlar incelenmektedir. Esas yönünden yapılan incelemede ise ana sözleşmenin kanun hükümlerine uygun olup olmadığı vs. araştırılmaktadır. Bu araştırma ve incelemelerde tespit edilen eksik hususlar ve düzeltilmesi gereken hususlar tamamlandırdıktan sonra kuruluş izni vermektedir.²⁷⁵

2.2.1.7.3 Tescil ve İlan

KoopK.m.3'e göre ana sözleşme, Ticaret Bakanlığına verilir. Bakanlığın kuruluşa izin vermesi halinde, kooperatif merkezinin bulunduğu yer ticaret siciline tescil ve ilan olunur. Tescil tüzel kişilik kazandırır. Tescilden önce kooperatif adına işlem yapanlar bunlardan kişisel ve müteselsil olarak sorumludurlar. (KoopK. m.7)²⁷⁶

2.2.1.7.3.1 Tescil

Kooperatifler, Kooperatif merkezinin bulunduğu yerin bağlı olduğu sicil memurluğuna başvurularak tescil ve ilan olunur.²⁷⁷ Tüzel kişiliği veren işlem tescildir. İlan üçüncü kişiler ve ticaret sicilinin olumlu etkisi açısından önem taşır.²⁷⁸

---

²⁷⁴ Poroy / Tekinalp / Çamoğlu, s.957.

²⁷⁵ Kurtulan, s.74.

²⁷⁶ Tekil, Limited Şirketler ve Kooperatifler, s.122.

²⁷⁷ Eriş, Kooperatifler, s221.

²⁷⁸ Poroy / Tekinalp / Çamoğlu, s.957.

Talebin kimler tarafından yapılacağı TTK./29'da düzenlenmiştir. Tescil talebi, ilgililer tarafından yetkili sicil memurluğuna yapılır. Kurucu ortaklardan birinin, kendisinin veya temsil yetkisi verilmiş vekillerinin tescil talebi ile başvurusu yeterlidir.

Kooperatifin tescilini talep süresi 15 gündür. Bu süre ilgili Bakanlığın, kuruluş izninin verilmiş olduğunun kooperatife bildirildiği tarihten itibaren başlar. (TTK.m.32)

Tescil talebi dilekçe ile olur. Buna tescil dilekçesi denir. Dilekçe, kooperatifi temsile yetkili kimselerin imzalarını taşır ve kooperatifin tescili talebini içerir. TTK./31'e göre dilekçe sahipleri hüviyetlerini ispata zorunludurlar.

1) Sicil memuruna verilecek belgeler:²⁷⁹

- a) Noter ve ilgili Bakanlıkça onaylanmış 8 adet sözleşme,
- b) Sermayenin nakdi kısmının ödenmesine ilişkin Banka mektubu veya kasa makbuzu,
- c) Kooperatif merkezinin bulunduğu yerin belediye başkanlığından verilmiş bir Ticari Durum Tasdiknamesi,
- d) 1163 sayılı Kanununun 4.maddesine istinaden düzenlenecek olan 2 nüsha beyanname.

Söz konusu olması durumunda,

- e) Yabancı uyruklu kişiler, Türkiye'de ikamet ettiklerine dair Emniyet

---

²⁷⁹ Kurtulan, s.74.

Müdürlüklerinden almış oldukları ikametgâh tezkeresi'nin noterden onaylı bir örneğini almaları gerekir. Yabancı uyruklu ortağın koyacağı sermaye için Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkındaki Karar hükümleri uygulanır. Aynı sermaye koyulmuş ise bilirkişi raporu ve mahkeme kararı örneği verilir.

f) Tescil işleminin tek aşamada yapıldığı durumlarda kooperatifi temsile yetkili olanların noterden onaylı iki imza beyannamesi alması gerekir.

g) Yönetim kurulu üyeleri ana sözleşmede gösterilmiş ise;

i. Yönetim kurulu karar defteri notere tasdik ettirildikten sonra, yönetim kurulu üyelerinin görev bölümü ile temsil ve ilzam kararının noter onaylı 2 örneği,

ii. Yönetim kurulu üyelerinin imza beyannamesi,

iii. Yönetim kurulu üyelerinin noter tasdikli nüfus cüzdanı suretleri,

iv. Yönetim kurulu üyelerinin ikametgâh belgeleri,

Sicil memurluğunun TTK./34 'e göre inceleme görevi bulunmaktadır.²⁸⁰ Sicil memuru, tescil için aranılan kanuni şartların mevcut olup olmadığını incelemek ve ana sözleşmelerin emredici hükümlere aykırı olup olmadığını ve Kanunun zorunlu tuttuğu esasları içerip içermediğini araştırmakla yükümlüdür.²⁸¹ Sicil memuru, tescili istenilen olayın tescili için Türk Ticaret Kanunu ve Ticaret Sicil Nizamnamesinin öngörmüş olduğu bütün şartların yerine getirilmiş olup olmadığını

---

²⁸⁰ Kurtulan, s.76.

²⁸¹ Kayar, s.171.

re'sen araştırır.

Memurun yaptığı inceleme sonucunda Kanun ve Nizamnamenin tescil için aramış olduğu şartlardan bazılarının eksik olması durumunda bunlar yazı ile ilgili kişilere bildirilir. Eksikliklerin tamamlanması için uygun bir süre verilir. Bu süre içerisinde durum Kanuna ve Nizamnameye uygun bir hale getirilmemişse tescil isteği reddolunur.

Sicil memuru ihtiyaç duyduğunda ticaret odası, savcılık tarafından veya Emniyet Teşkilatı tarafından, işletmenin ve ortaklarının mali durumu hakkında gizli bir araştırma yaptırıp bunun sonucuna göre işletmenin dilekçede bildirilen durumda olup olmadığını veyahut ortakların mali durumunun işletmenin gerçekten faaliyete geçtiği kısımlar itibariyle işletmeyi işletmeye elverişli olup olmadığı değerlendirilir.

Sicil memuru, tescile ait istekte tamamlanması gereken eksikleri gördüğü ya da tamamen reddedilmesini gerekli bulduğunda bununla ilgili kararını tescil isteğine ait dilekçeye ekleyeceği bir kâğıt üzerine yazar. Karada dilekçenin tarihi; dilekçeyi verenin adı, soyadı ve sıfatı; isteğin konusu ve reddin nedenleri ve karar tarihi açıkça yer alır. Red kararı dilekçeyi veren kuruculara resen ve HUMK hükümlerine göre veya imza karşılığında elden tebliğ edilir.²⁸²

TTK.36'ya göre sicil memurunun kooperatifin kuruluşunun tescil talebini kısmen ya da tamamen reddetmesi halinde sicil memurunun kararına karşı, sicilin bağlı olduğu sicil mahkemesi nezdinde bir dilekçe verilmek suretiyle itiraz edilerek kararın kaldırılması ve tescil ve ilan yapılması istenir. İtiraz süresi tebliğ tarihinden itibaren 8 gündür. İtiraz hakkı talebi reddedilen kişiye aittir. İtiraz işlemi duruşma yapılmadan sadece evrak üzerinde inceleme yapılarak karara bağlanır.²⁸³

---

²⁸² Kurtulan, s.77; Kayar, s. 173.

²⁸³ Karahan, Sami. **Ticari İşletme Hukuku**, 4. Bası, Mimoza Yayınları, Konya 2006, s.120.

Tescil edilecek hususlar: ²⁸⁴

- a) Ana sözleşme tarihi,
- b) Kooperatifin amacı, konusu ve varsa süresi,
- c) Kooperatifin unvanı ve merkezi,
- d) Kooperatifin sermayesi ve bunun nakdi kısmına karşılık olarak ödenen en az miktar ve her ortaklık payının değeri,
- e) Ortaklık payı belgelerinin ada yazılı olduğu,
- f) Ayni sermaye ve devralınan akçalı kıymetlerle işletmelerin neden ibaret oldukları ve bunlara biçilen değerler,
- g) Kooperatifin ne suretle temsil olunacağı ve denetleneceği,
- h) Yönetim Kurulu üyeleriyle kooperatifi temsile yetkili kimselerin ad ve soyadları,
- i) Kooperatifin yapacağı ilanların şekli ve ana sözleşmede de bu hususta bir hüküm varsa yönetim kurulu kararlarının pay sahiplerine ne suretle bildirileceği.²⁸⁵

Kooperatifler, lüzum gördükleri takdirde memleket içinde ve dışında şubeler açabilirler. Şubeler, merkezin sicil kaydına atıf yapılmak suretiyle buldukları yer ticaret siciline tescil olunurlar.²⁸⁶

---

²⁸⁴ Kurtulan, s.78.

²⁸⁵ Eriş, Kooperatifler, s. 221-222.

²⁸⁶ Eriş, Kooperatifler, s 222.

Tescil talebinin usulüne uygun olduğunu gören sicil memuru tescil işlemini tamamlar. Kooperatifin kuruluş tescili sicil defterine kaydolunur. Tescil işleminin dayandığı tüm belgeler ile ilanları havi gazeteler üzerine sicil defterinin tarih ve numaraları yazılmak suretiyle saklanır.²⁸⁷

Kooperatif kuruluşunun tescilinden sonra ilgiliye bir sicil tasdiknamesi verilir. Bu tasdiknamede:

- j) Kooperatifin adı,
- k) Merkezin adresi,
- l) Kooperatifin amacı ve konusu,
- m) Kooperatifin mahiyeti,
- n) Kooperatifin temsilcileri,
- o) Sicil memurluğunun adı, vesikanın verildiği tarih, memurun sicil numarası ve imzası ve memurluk mührü.

Ticaret sicilinden beklenen şey, hukuken önemli olan hususların duyurulması olduğu için tescil kural olarak sadece haber verici niteliktedir. Fakat kanun koyucu bazı durumlarda tescile hususi bir hukuki sonuç bağlamıştır. Bu durumda tescilin tesiri kurucu nitelik kazanır. Kooperatifin tescil ve kaydında durum böyledir. Kooperatif tescil ile tüzel kişilik kazanır. Kuruluş işlemi dönemi tüzel kişiliğin kazanılması ile sona erer. Bu andan itibaren kooperatif artık doğmuş sayılır ve böylece kendisine ait olan hakları kullanma ehliyetine sahip olur. Tüzel kişiliğin kazanılması için ticaret siciline

---

²⁸⁷ Kurtulan, s.78.

tescil yeterlidir. Ticaret siciline tescil kurucu nitelik taşır.²⁸⁸

Tescilin tüzel kişilik yönünden diğer etkileri şöyledir:

- a) Kuruluşu tamamlanan kooperatif malvarlığına sahip olur. Bu nedenle bankaya yatırılmış olan para kooperatife verilir.
- b) Aynı sermaye getirilmesi durumunda kooperatifin tüzel kişilik kazanmasından sonra mülkiyet hakkının tapuya tescili talep edilebilir.
- c) Paradan başka taşınır bir malın sermaye olarak konulması halinde kooperatif tescil anından itibaren bu mal üzerinde malik sıfatıyla doğrudan doğruya tasarrufta bulunabilir. (TTK.285) Kooperatifin ticaret siciline tescil tarihi, sürelerin işlemesine başlangıç tarihi olarak kabul edilir.

Bir kooperatif için ana sözleşme hazırlanmış Bakanlık onayı alınmış fakat Ticaret siciline tescil işlemi gerçekleştirilmemiş olabilir. Bu durumdan haberdar olan ticaret sicili memuru kooperatif kurucularıyla temasa geçer ve kendilerini sözle tescile davet eder. Buna uyulmazsa yazıyla ihtar edilir eğer yine de tescil yapılmazsa konu mahkemeye intikal ettirilir. Mahkeme evrak üzerinde karar vererek kooperatifin tescil edilmesi için kararını kooperatife tebliğ eder; tebliği alan kooperatif tescil talebinde bulunmazsa mahkemenin kararına istinaden ticaret sicili memuru kooperatifi re'sen tescil ederek tescil harçlarının tahsil edilmesi için ilgili Defterdarlığa bildirilir. Defterdarlık tescil harçlarını tahsis edemezse icrai takibe geçilir.

Tescil şartı ihmal edildiği takdirde de kooperatif adına yapılmış işlemler için adi şirket hükümlerinin (BK. M.520 vd.) uygulanması gerekecektir.²⁸⁹

---

²⁸⁸ Eriş, Kooperatifler, s.221.

²⁸⁹ Tekil, Limited Şirketler ve Kooperatifler, s.88

2.2.1.7.3.2 İlan

Kooperatif kuruluşu tescil olunduktan sonra üçüncü kişilere duyurulması gerekir. Bu da Ticaret Sicil Gazetesinde yapılacak ilan ile sağlanır. Kanun, ana sözleşmenin tamamının değil sadece üçüncü kişiler açısından önemli olanların ilanını emretmiştir. İlan üçüncü kişiler ile ticaret sicilinin olumlu etkisi açısından önem taşır.²⁹⁰

1. İlanın hukuki mahiyeti: Kooperatif ana sözleşmesinin ilan edilmemesi tüzel kişiliğin doğmasına engel olmaz. İlanın hukuki mahiyeti üçüncü kişiler açısından bağlayıcı sonuçlar doğurmasında görülür. Bir hususun üçüncü kişiler tarafından bilindiğinin kabul edilebilmesi için Ticaret Sicili Gazetesi'nde ilan edilmiş olması gerekir.

Ticaret Sicili Gazetesi'nde ilan edilen hususların üçüncü kişiler tarafından bilinmediği ileri sürülemez. (TTK.39/1)

Ancak, TTK.39/2'ye göre, tescil edilmiş olması gerekirken tescil edilmemiş ya da tescil edilip de ilan edilmemiş olan bir husus, ancak bunu bildikleri ispat edilmek şartıyla, üçüncü kişilere karşı dermehan edilebilir.

2. İlan uygulaması: Kooperatifler açısından, KoopK.3.ve TTK.m.300'de belirtilen konuların ilan zorunluluğu vardır. Bunların dışında olanların ilanı ancak ilgilinin yazılı olarak istemesi halinde mümkündür.
3. Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi'ne başvurma: Ticaret Sicil Memurluğundan alınan ilan müsveddesi metni yayımlanmak üzere Türkiye Ticaret Sicil Gazetesi Müdürlüğü'ne gönderilir.

Gazete müdürlüğüne gönderilen ilanlar, geliş tarihinden itibaren başlayarak en geç

---

²⁹⁰ Poroy / Tekinalp / Çamoğlu, s.957.

on gün içinde yayımlanır.²⁹¹

Ana sözleşmeye konulması zorunlu olan tüm hükümlerin tescil ve ilanının, kuruluş sırasında tescil ve ilanı zorunlu olan tüm hususlarında ana sözleşmeye konulmasının zorunlu tutulması herikisi arasındaki paralelliğin sağlanması açısından önemlidir.²⁹²

2.2.1.8 Ortak Sifatının Kazanılması ve Kaybedilmesi

2.2.1.8.1 Açık Kapı İlkesi

Kooperatifin amacı ortakların giriş ve çıkışı açısından ona bir özellik vermektedir. Kooperatif ekonomilerini geliştirmek isteyenlere ya da korunmaya gereksinim duyan kişilere kapatılamaz. Kooperatif bir ticaret ortaklığında olduğu gibi belli sayıdaki kişilerin bir araya gelip kar elde etmek için sermayelerini birleştirdikleri kapalı bir kurum değildir. Kooperatif ticari bir amaç gütmeyen, ortakların günlük gereksinimlerini ve mesleklerine ilişkin gereksinimlerini birleşerek sağladıkları bir kişi birliğidir. Bu nedenle Kooperatifte en önemli ilke açık kap ilkesidir. Koop.K.'nın 1 ve 2. maddesi kooperatifin değişir ortaklı ve değişir sermayeli olması esası kabul edilmiştir. Kooperatifin en temel özelliklerinden olan değişir ortaklılık, kooperatifteki ortak sayısının her zaman değişebilmesini ifade eder.²⁹³ İlke, ortak sayısının belirli rakam ile sınırlandırılmaması, girmenin yöneticilerin ya da bazı etkili kimselerin istekleri yerine objektif şartların gerçekleştirilmesine bağlanması ve bu koşulların çok zorlaştırılmaması anlamını taşımaktadır.

Açık kapı ilkesine göre kooperatifler, hizmetlerinden faydalanabilecek ve kooperatif ortaklığının yükümlülüklerini kabul eden herkese, cinsel, sosyal, siyasal, ırksal ve dinsel

---

²⁹¹ Çevik, Orhan Nuri. **Kooperatifler Hukuku Uygulaması ve İlgili Mevzuat**, 5.Baskı, Yetkin Hukuk Yayınları, Ankara 1999, s.267-279.

²⁹² Kurtulan, s.79.

²⁹³ Aykan, Filiz. **Kooperatif Üyeliğinden Çıkarılma ve Çıkarılma Kararına İtiraz Davası**, Bilge Yayınevi, Ankara 2007, s. 27.

ayrım yapılmaksızın açıktır.²⁹⁴

Başka bir açıdan bu ilke, ortak olabileceklerin sayısının sınırlandırılmaması, kooperatife ortak olmanın kooperatif yöneticilerinin veya bazı etkili kişilerin isteklerine değil, sadece objektif şartların yerine getirilmesi şartına başlanması ve bu şartların gereğinden fazla zorlaştırılmaması anlamına gelmektedir.²⁹⁵

Açık kapı ilkesi herkesin her istediği biçimde kooperatife girebileceğini ifade etmemektedir. İlke ortaklar açısından keyfiliğe yer bırakmaz. Önemli olan nokta kooperatif ve onun amacının elde edilmesi olanaklarının sağlanmasıdır. Bu yüzden ana sözleşmeler ortak olabilmek için istenilen şartları belirtebilir. Dolayısıyla ana sözleşmede öngörülen şartların yerine getirmek şartıyla herkese kooperatife girme imkanı sağlanmıştır.²⁹⁶ Ana sözleşmede, kooperatife girişte dikkate alınmak üzere, maddi, yöresel, kişisel veya mali nitelikte şartlar öngörülerek açık kapı ilkesine sınırlamalar getirilebilir.²⁹⁷ Yönetim kurulu ortaklar ile ortak olmak için müracaat edenlerin ana sözleşmede gösterilen ortaklık şartlarını taşıyıp taşımadıklarını araştırmak zorundadır.²⁹⁸

Kişiler sadece kendi rızaları ile kooperatife ortak olabilirler. Hiç kimse bir kooperatife ortak olmaya zorlanamaz. Bu sebeple, kooperatifin hizmetlerine ihtiyaç duymadığını ya da beklentilerini karşılamadığını düşünen ortak, kooperatiften çıkmakta serbesttir. Bu bakımdan açık kapı ilkesi, kooperatiften serbestçe çıkmayı da ifade ettiği gibi, ortağın çıkma hakkını (Kook.K m.10) güvence altına alan bir fonksiyona da

---

²⁹⁴ Kara, Mustafa. **Kooperatifçilik**, Bolu 2003 s.47; Erçin, s.165.

²⁹⁵ Erçin, s.166.

²⁹⁶ Demir, s.23.

²⁹⁷ Tekinalp, Ünal. **Kooperatiflerde Ortakların Kişisel Niteliklerinin Önemi, Ortak Sifatının Kazanılması ve Yitirilmesi**, İstanbul 1972 s.96; Şimşek, Edip. **Kooperatif Ortaklıklar**, Ankara 1981, s.56.

²⁹⁸ Tekil, Limited Şirketler ve Kooperatifler, s.103.

sahiptir.²⁹⁹

Ortak sayısı bazen kooperatifin niteliğinden dolayı sınırlanabilmektedir. Bu nedenle nitelikten doğan sınırlamalar açık kapı ilkesine aykırı değildir.

Açık kapı ilkesi iki yanlıdır. Kooperatiften ayrılmak isteyenler serbestçe ayrılabilir. Zorunlu kooperatifçilik ilkesi ile serbest kooperatifçilik ilkesi arasındaki fark bu noktada kendini gösterir. Fakat her isteyen istediği zaman ayrılamaz. Açık kapı ilkesi kooperatifin korunması ilkesi ile tamamlanmıştır.

Ana sözleşme uyarınca giriş ve çıkışlar için bazı ödemeler öngörülebilmektedir. Sermaye payı haricinde giriş ödentisi, kayıt ücreti gibi bazı ödemeler ana sözleşmede yer alabilmektedir. Ancak yedek akçeler karşılığı adı altında da bir para istenebilir. Yedek akçeler karşılığı, başarılı olan ve malvarlığını çalışmalar ile artırmış olan değerli aktiflere sahip bir kooperatife sonradan girmek isteyenler yalnızca giriş ödentisi ya da katılma payını öderlerse, anılan malvarlığından yararlanma hakkına sahip olurlar. Ancak malvarlığının oluşturulmasında hiçbir katkıları olmamıştır. Bu nedenle yedek akçeler karşılığı malvarlığından yararlanmanın karşılığı olarak ödenen ek bir tutardır.

Açık kapı ilkesi ne girme ne de çıkma konusunda mutlaktır. Kooperatifin özelliği ve diğer sebepler onu nispi duruma getirmektedir.³⁰⁰

2.2.1.8.2 Kooperatifin Korunması İlkesi

Bu ilke açık kapı ilkesinin uzantısı ve onu tamamlayıcı bir nitelikte bir ilkedir. Açık kapı ilkesi kooperatife giriş ve çıkıştaki serbestliği ifade etmekle birlikte, bu serbesti mutlak bir serbesti anlamını taşımayıp, kooperatife girişte ve çıkışta bazı şartların öngörülebilmektedir. Zira ortaklara tanınan çıkma hakkının serbestçe kullanılması, bazı

---

²⁹⁹ Mülayim, Ziya Gökalp. **Kooperatifçilik**, Ankara 1999, s. 69-70; Erçin, s.65.

³⁰⁰ Poroy / Tekinalp / Çamoğlu, s.960-961.

hallerde kooperatifi zarara uğratma tehlikesine yol açabilmektedir.³⁰¹ Az sayıda ortağa sahip olan kooperatiflerde bir veya birkaç ortağın aynı anda ayrılmak istemesi halinde kooperatifin malvarlığı dengesi bozulabilecek, kooperatifin gerçekleştirmeyi öngördüğü işler aksayacak ve hatta kooperatifin amacı imkansız hale gelecektir.³⁰² Ortak kooperatiften ayrılabilir; ancak bu çıkışı kooperatife zarar vermemesi gerekmektedir. Bu nedenle kanun koyucu bir yandan ortağa çıkma hakkını verirken diğer yandan da kooperatifi koruyucu bazı hükümler öngörerek kooperatif ile ortağın menfaatlerini dengelemeye çalışmıştır.³⁰³ KoopK’da çıkış payının hesabı, ödenme zamanı ve geciktirilmesi yönünden koruyucu hükümler yer alır. KoopK.m.10’da şöyle denmektedir: “Her ortağın kooperatiften çıkma hakkı vardır. Çıkma keyfiyetinin kooperatifin mevcudiyetini tehlikeye düşürmesi halinde ayrılmak isteyen ortağın, muhik bir tazminat ödenmesine dahi hüküm ana sözleşmeye konulabilir.” M.11’de ise çıkma hakkının kullanılmasının ana sözleşme ile en fazla 5 yıl sınırlanabileceği hükmü yer almaktadır. Ancak kooperatifin korunması ilkesi hiçbir şekilde ortağın kooperatiften ayrılmasını önleyemez.³⁰⁴

2.3 Sigorta Şirketlerinin Sahip Olması Gereken Diğer Özellikler

Sigortacılık faaliyetleri ile uğraşacak müesseselerin belli bir hukuki statüye sahip olmaları gerekmektedir. Bu statü yukarıda da detaylı olarak açıklandığı üzere genellikle tüm karma ve liberal ekonomi sistemlerinde uygulayan memleketlerde olduğu gibi şirketimizde de anonim şirket veya kooperatif şirket şeklinde örgütlenmeler sigortacılıkla uğraşabilmektedirler.³⁰⁵

Türkiye’de yabancı sigorta şirketlerinin çalışmaları hususu ve şartları Sigortacılık

---

³⁰¹ Demir, s.32.

³⁰² Deryal, Yahya. **Kooperatiflerde Ortak Sıfatının Kazanılması, Kaybedilmesi ve Hukuki Sonuçları** (Yayımlanmamış Doktora Tezi) İstanbul 1994. s.190.

³⁰³ Deryal, s.61 ve 190

³⁰⁴ Poroy / Tekinalp / Çamoğlu, s.962.

³⁰⁵ Bozer, Murakabe, s.11.

Kanunu'nun 3, 22 ve 23. maddelerine göre 6/7/2007 tarihli Bakanlar Kurulu kararı ile düzenlenmiş durumdadır.

“Sigortacılık Sektöründeki Uluslararası Faaliyetlere İlişkin Karar” ın yabancı sigorta ve reasürans şirketlerinin Türkiye’de çalışma şartlarını düzenleyen maddesi şu şekildedir:³⁰⁶

1. Yabancı sigorta şirketleri ile yabancı reasürans şirketleri, Türkiye’de ancak şube açmak suretiyle faaliyet gösterebilir. Şube açacak şirketlerin Türkiye’ye ayrılan ödenmiş sermayelerinin Türkiye’de kurulu sigorta şirketleri ve reasürans şirketleri için belirlenen tutardan az olmaması ve faaliyette buldukları ülkelerde sigortacılık yapmaktan yasaklanmamış olması şarttır.
2. Türkiye’de şube açmak suretiyle faaliyette bulunan yabancı sigorta şirketleri ve yabancı reasürans şirketleri, ikinci şubelerini açtıkları tarihten itibaren en geç bir ay içinde Hazine Müsteşarlığına ayrıca bir beyanname vererek Türkiye’deki şubelerinden birini diğer şubeleri temsile yetkili ve sorumlu yönetim merkezi olarak göstermek zorundadır. İkinci ve müteakip şubeler izne tabi değildir.
3. Türkiye’deki merkez şubelerde yönetim kurulu yetki ve sorumluluklarını taşıyan ve şube müdürünün de dâhil olduğu en az üç kişilik bir müdürler kurulu kurulur. Merkez şube müdürleri ile müdür yardımcıları, Türkiye’de kurulu sigorta şirketleri ve reasürans şirketlerinin genel müdür ile genel müdür yardımcısı gibi değerlendirilir.
4. Müdürler kurulu, denetçiler, şube müdürü ve şube müdür yardımcıları, Türkiye’de kurulu sigorta şirketleri ve reasürans şirketlerinin teşkilatı için öngörülen düzenlemelere; yabancı sigorta şirketi ile yabancı reasürans şirketlerinin Türkiye’deki faaliyetleri de, Türkiye’de kurulu sigorta şirketleri ve reasürans şirketleri için öngörülen düzenlemelere tabidir.

---

³⁰⁶ Kender, HSH, s.94.

Sigorta Murakabe Kanunu m.6'da yabancı ve reasürans şirketlerinin Türkiye'de çalışmaları şube tesis etmeleri şartına bağlanmaktaydı.

Türkiye'de faaliyet gösterecek olan yabancı sigorta ve reasürans şirketleri, Bakanlar Kurulu Kararındaki şartlar haricinde Sigortacılık Kanununun hükümlerine tabidirler.

Sigorta şirketlerinin ayrıca sahip olması gereken özellikler şöyledir:

2.3.1 Kooperatif Şeklinde Kurulacak Olan Sigorta Şirketlerinin Özellikleri

5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu'nda 3- (1) de şu hüküm bulunmaktadır: “Sigorta şirketleri ve reasürans şirketleri, sigortacılık işlemleri ve bunlarla doğrudan bağlantısı bulunan işler dışında başka işle iştigal edemez.”

Karşılıklı sigorta şirketinin yapmış olduğu sigorta işlemleri diğerlerinden farklıdır.

En önemli fark bunlarda primin çok defa sabit olmayarak her yılın sonunda, o yıl içinde gerçekleşen riziko ve ödenen tazminat miktarına göre ayarlanmasıdır. Sigorta hukukunda bu husus göz önünde bulundurularak sürekli olarak sabit primli sigorta ve karşılıklı sigorta tefriki yapılmaktadır.³⁰⁷

5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu'nun 3-(3) ve (4).Maddelerinde Kooperatif şirketler ile ilgili şu hükümler yer almaktadır:

Üyeleri dışındaki kişilerle sigorta sözleşmesi yapmayan kooperatif şeklinde kurulan sigorta şirketleri ve reasürans şirketlerinin;

---

³⁰⁷Kender, HSH, s.29.

1. Mütuel (karşılıklı) sigortacılık yapması,
2. Ortak sayısının iki yüzden az olmaması,
3. Yöneticilerine herhangi bir ayrıcalık vermemesi,

zorunludur.

(4) Kooperatiflerin, üyeleri dışındaki kişilerle sigorta sözleşmesi yapabilmesi, bu hususun ana sözleşmelerinde açıkça yer alması şartıyla Müsteşarlığın iznine tabidir. Kooperatif üyeleri dışındaki kişilerle sigorta sözleşmesi yapılabilmesi için kooperatiflerin sermayelerini, Müsteşarlıkça belirlenecek miktara yükseltmesi zorunludur.”

Türkiye’de sigortacılık ruhsatı alarak çalışan bir tek karşılıklı sigorta şirketi vardır ki o da “Birlik Sigorta Kooperatifi” idi. Bu şirket 19.12.1997’de anonim şirkete dönüşmüştür. Şu an Türkiye’de kooperatif biçiminde kurulmuş olan sigorta şirketi bulunmamaktadır.

2.3.2 Sigorta Şirketlerinin Başka Konuda Çalışmamaları

Sigorta şirketleri bizzat iştigal konuları ile ilgisi olmayan taahhüt ve işlere girişemezler.³⁰⁸ Sigorta şirketleri bir ticari işletmedir. Sigortacılığın mahiyeti, bu işi yapacak olan şirketlerin aynı zamanda başka bir ticari faaliyette bulunmamalarını gerektirmektedir. Çünkü sigorta şirketlerinin mali gücünün daima sigortalıların alacaklarını karşılamaya yeterli halde tutulma zorunluluğu söz konusudur. Şirketin mali kaynaklarının farklı işlerde de kullanılması uygun olmayan sonuçlara varabilir.³⁰⁹

---

³⁰⁸ Can, s.76.

³⁰⁹ Sigorta şirketlerinin iştigal konuları ile ilgili olmayan taahhüt ve muamelelere girişip girişmediklerini araştırma görevi Sigorta Denetleme Kurulu’na aittir.

Birçok yabancı hukukta olduğu gibi³¹⁰ Türkiye’de de sigorta şirketleri, sigortacılıktan başka alanda ticari faaliyette bulunamazlar.³¹¹

2.3.3 Kurucuların Sahip Olması Gereken Özellikler

Anonim şirket şeklinde kurulacak sigorta şirketlerinin kurucularının;

1. Müflis veya konkordato ilan etmiş olmaması,
2. Bir sigorta veya reasürans şirketinin kurucusu veya ortağı olmanın gerektirdiği malî güce ve itibara sahip bulunması,
3. Tasfiyeye tâbi tutulan finansal kuruluşlarda ve hakkında 20 nci maddenin ikinci ve üçüncü fıkrası hükümleri uygulanan şirketlerde oy hakkının ya da sermayesinin doğrudan veya dolaylı yüzde on ve daha fazla bir oranda veya bu oranın altında olsa bile denetim ve yönetime etkili olabilecek şekilde denetim ve yönetim kurullarına üye belirleme imtiyazı veren pay sahibi olmaması,
4. Taksirli suçlar hariç olmak üzere affa uğramış olsalar dahi süreli hapis veya sigortacılık mevzuatına aykırı hareketlerinden dolayı hapis veya birden fazla adlî para cezasına mahkûm edilmemiş yahut cezası ne olursa olsun basit ve nitelikli zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, görevi kötüye kullanma gibi yüz kızartıcı suçlar ile kaçakçılık suçları, resmî ihale ve alım satımlara fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini

---

³¹⁰ Almanya, Avusturya, İtalya, İspanya, Portekiz, İsveç, Norveç, Fransa’da sigorta şirketlerinin sigorta ve onunla ilgili hangi muameleleri yapabilecekleri kanunda sayılmıştır.

³¹¹ Kender, HSH, s.31.

aklama, Devlet sırlarını açığa vurma veya vergi kaçakçılığı suçlarından dolayı hüküm giymemiş olması,

5. Tüzel kişi olması halinde bu tüzel kişinin yönetim ve denetimine sahip kişilerin, malî güç dışında kurucularda aranan diğer şartları taşıması gerekmektedir.

Maddede yer alan anonim şirket kurucularının sahip olmaları gereken özellikler arasında “mali güce ve itibara ifadesi sahip bulunması” ibaresi yer almaktadır. Sigorta şirketlerinin kurucularında aranan bu itibarlı olma şartı Avrupa Birliği direktiflerine uygun olarak getirilmiştir.³¹²

İtibara ilişkin değerlendirmenin yapılabilmesi için göz önünde tutulması gereken hususlar Sigorta ve Reasürans Şirketlerinin Çalışma Esaslarına İlişkin Yönetmelik'te şu şekilde yer almaktadır:³¹³

(2) Kanununun 3 üncü maddesinin ikinci fıkrasının (a) bendi uyarınca, şirket kurucusu olmanın gerektirdiği mali güç ve itibar, ilgilinin;

1. Reel, finansal ve taşınmaz varlıklarına,
2. Borçlarına ve yükümlülüklerine,
3. İş planının kapsadığı süre boyunca ortaya çıkması muhtemel zararları finanse edebilme kapasitesine,
4. Vergi borcu bulunup bulunmadığına,
5. Sosyal güvenlik prim borcu bulunup bulunmadığına,

---

³¹² Somuncu, s.5.

³¹³ Kender, HSH, s.41.

6. Son beş yıl içinde kullandığı krediler ve finansman kaynakları dolayısıyla icra takibine uğrayıp uğramadığına,
7. Mali, güç ve itibarı tespit etmeye yönelik Müsteşarlıkça uygun görülecek diğer hususlara,

göre değerlendirilir.

İtibar sahibi olma şartı, kurcularla beraber, yönetim kurulu üyeleri, genel müdür ve yardımcıları, murahhas üyeler ve denetçilerde de aranmaktadır. Sigorta ve reasürans şirketlerinin hakim hissedarı tüzel kişilerin yönetim ve denetiminde bulunan kişilerde de mali güç dışında diğer kutucularda aranan şartlar aranmaktadır.³¹⁴

2.3.4 Sigorta Şirketlerinin Tacir Sıfatı

Ticaret hukukunda sigortacılık yapan şirketler tacir sıfatına sahiptirler. Karşılıklı sigorta müesseseleri de bu hükme tabidirler.³¹⁵

Tacir olmanın ticaret hukuku, iflas hukuku ve kamu hukuku açısından birtakım hukuki sonuçları vardır. Bütün bunlar sigorta işletmeleri için de söz konusudur.³¹⁶

Ticaret hukuku açısından önemli olan sonuçlar şunlardır:

1. Sigorta işletmesi için ticaret unvanının ve varsa şubelerinin ticaret siciline tescil ve ilanı gerekir.

---

³¹⁴ Somuncu, s.6.

³¹⁵ Karayalçın, Yaşar. **Ticaret Hukuku, I, Giriş - Ticari İşletme**, 3. Bası, Ankara 1967, s.165.

³¹⁶ Bu konuda detaylı bilgi için bkz. Poroy, Reha. **Ticari İşletme Hukuku**, 2. Bası, 1977, s.91 vd.

2. Şirket işlemlerini ticaret unvanı ile yapması gerekmektedir. Anonim şirketlerde ticaret unvanı, şirketin nevi olan anonim şirket ile çalışma konusu olan sigorta kelimelerini içermek şartıyla serbestçe seçilebilir. Anonim şirket ibaresi kısaltılmış biçimde de yazılabilir. (TTK.m.45)
3. Ticari defterlerin tutulması ve süresi içinde bunların saklanması gereklidir.
4. Şirketin borçlarının ticari olması esastır. Sigorta sözleşmesinden doğan borç ve ihtilaflar ticari mahiyettedir ve bu nedenle ticaret mahkemelerinin yetkisine dâhildir.
5. Tacir olmanın sonuçlarından biri de basiretli bir iş adamı gibi davranma mecburiyetidir.³¹⁷

---

³¹⁷ Kender,HSH, s.32.

BÖLÜM III

3. SİGORTA ŞİRKETLERİNİN FAALİYETE GEÇMESİ

3.1. Ruhsat

3.1.1 Genel Olarak

Her ülkede olduğu gibi, ülkemizde de sigortacılık sektörü sıkı bir denetime tabidir.³¹⁸ Sigorta herşeyden önce itimada, güvene dayalı bir müessesedir.³¹⁹ Diğer mali piyasalarda olduğu gibi sigortacılıkta da “güven” unsuru çok önemlidir. Sigortalının ödediği prim karşılığında hemen alabileceği bir mal veya hizmet bulunmadığına göre, sigorta şirketinin taahhüdünü yerine getireceğine ve getirebileceğine güvenmesi gerekmektedir.³²⁰

Bu güvenin tesisi, sigorta şirketinin ödeme kabiliyetinin (sermaye ve likidite yeterliliğinin) sağlanması ile mümkündür. Bu yeterliliğin sağlanması ve sigorta mukavelesinin gereği gibi icrasının temini, devletin sigorta sektörüne müdahalesinin en önemli ve her ülkede kabul edilen sebebinin teşkil eder. Sigortacılıkta esas olarak sigortalılar topluluğunun ekonomik menfaatlerine hizmet edildiğinden böyle bir müdahalenin temeli Anayasa’da mevcut bulunmaktadır.³²¹ Sigortacılığın ve başta sigorta şirketlerinin kontrolü sigortalıları korumak için vardır.³²²

---

³¹⁸ Can, s.61.

³¹⁹ Kender, HSH, s.33; Çeker, s.17.

³²⁰ Taçbaşı, İbrahim. **Sigorta Sektöründe Denetim ve Gözetim, I. Ulusal Sigorta Senpozyumu Sunumu**, TSRSB Yayınları, İstanbul 2005, s. 397.

³²¹ T.C. Anayasası m.48/2

³²² Arseven, s.58.

Özel sigorta şirketleri TTK hükümlerine göre denetlemeye tabi oldukları gibi, Sigortacılık özel yasa düzenlemeleri ile de kontrol altına alınmışlardır. Bu suretle sigorta şirketleri bir taraftan kendi organları marifetiyle iç denetime tabi tutulurken, diğer taraftan da bu şirketler üzerinde Ticaret Bakanlığı vasıtasıyla dış denetim tesis edilmiştir.³²³

Yürürlükteki mevzuatta sigorta şirketlerinin devlet tarafından kontrolü yönünden anonim veya kooperatif sigorta şirketi fark gözetilmemektedir.³²⁴

Sigorta şirketlerinin kontrolüne dair hükümler mahiyetleri açısından ikiye ayrılabilir:

Birinci gruptaki hükümler sigortacılık yapacak olan müesseselerin mali ve teknik bünyelerinin düzenlenmesi ile ilgilidir. Bir taraftan sigorta şirketlerinin kuruluş formu, sermaye miktarı ve ödeme şekli ile ayırması gereken ihtiyatlar ve teminatların tayini; diğer taraftan da tarifelerin tespiti için kullanılacak teknik kuralların kontrolü söz konusu olmaktadır. Bu hususlar sigortacılığın mali ve teknik açıdan kontrolüdür.

İkinci grupta olanlar ise, sigortacı karşısında ekonomik açıdan daha zayıf durumda bulunan sigortalıların korunması için sigorta sözleşmesindeki şartların tespitine dair hükümler yer almaktadır. Bu husus, kanundaki amir hükümler ve sigorta genel şartlarını tasdikleyerek temin edilmektedir. Bu da sigorta şirketlerinin hukuki açıdan kontrolüdür.³²⁵

Sigorta ortaklıklarının üzerindeki devlet kontrolünün hukuki niteliği devletin kamu yararı amacıyla oluşturduğu görevlerden “yönetmelik”³²⁶ alanına girer. Buradaki yönetmelik, klasik anlamda algılanan bir kolluk değil, ekonomik kolluk olarak

---

³²³ Bozer, Ali. **Sigorta Hukuku**, Güzel İstanbul Matbaası, Ankara 1965. s. 37.

³²⁴ Bozer, Sigorta, s.58.

³²⁵ Kender, HSH, s.34.

³²⁶ 1993/47 sayılı Anayasa Mahkemesi kararı için bkz.22.11.1992 tarihli Resmi Gazete.

nitelendirilen özel bir kolluktur. Ekonomik kolluğun oluşturulmasının sebebi ekonomik kamu düzeninin sağlanmasıdır. Devletin sigortacılık alanındaki ekonomik kolluk faaliyetleri; izin verme, yasaklama ve yaptırımları uygulama yöntemleri olarak karşımıza çıkar.³²⁷

Sigorta Şirketlerinin faaliyete geçmeden önce devlet tarafından kontrolünde başlıca üç sistem mevcuttur.³²⁸ Bunlar: Aleniyet Sistemi, Normatif Sistem ve Maddi (Meterial) Kontrol Sistemleridir ki bunlar, kurulmuş olan şirketin çalışmaya başlaması için gerekli şartları tespit ederler.

Ülkemizde sigorta şirketleri, kuruluşundan şirketin sona ermesine kadar her aşamada denetim altında tutulmaktadır. Bu denetimi sağlayabilmek için Sanayi ve Ticaret Bakanlığı ile birlikte, Sigorta Murakabe Kurulu, Sigorta Teftiş Kurulu, Tarife Komiteleri, Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliğine önemli görevler yüklenmiştir.³²⁹

Sigorta şirketlerinin Devlet tarafından kontrolü 3 aşamada yapılmaktadır. Bunlar, kuruluş aşamasında, faaliyet süresinde ve faaliyetin durdurulması aşamasındadır.³³⁰ Konumuz itibariyle bu bölümde sigorta şirketlerinin kuruluş aşamasındaki kontrolü üzerinde durulacaktır. Başlangıçtaki kontrolde öne çıkan en belirgin kontrol mekanizması ruhsatnamedir. Sigorta şirketi olarak faaliyette bulunabilmek için gerekli şartları tamamlayarak ruhsatname alınmış olması gerekmektedir.³³¹

Ruhsatname alma zorunluluğu ve yine başlangıçta aranan kuruluş sermayesi de

---

³²⁷ Kubilay, s.222-224.

³²⁸ Kender, Rayegan. **Türk Hukukunda Devletin Sigorta Şirketlerini Murakabesi**, İstanbul 1968, s.13 vd., Kender, HSH, s.35.

³²⁹ Çeker, s.18.

³³⁰ Uyanık, s.504; Bozer, Ali. **Sigorta Şirketlerinin Murakabesi**, Sigorta Hukuku Türk Derneği Yayınları, Sevinç Matbaası,1968, s.11. vd.

³³¹ Çeker, s.18.

başlangıçtaki kontrolün bir tezahürüdür.³³²

3.1.1.1 Ruhsat Başvurusu

Sigorta ve reasürans şirketleri muameleye başlayabilmek için Kanunda belirlenen belgeleri tevdi ederek ruhsatname almaya mecburdurlar.³³³ “Ruhsat”, izin müsaade almak demektir. İdare hukukunda “İzin” idare amirleri tarafından verilen müsaadedir. Bir şeye izin verildiğini belirten belgeye “ruhsatname” denir.³³⁴

Sigortacılık faaliyetine girişebilmek için sigorta şirketinin kurulması yeterli değildir. Ayrıca her sigorta dalı için ayrı ayrı ruhsat alınması ve teminat yatırılması da gerekmektedir.³³⁵ Bu ruhsat, sigorta şirketlerine faaliyet göstermekte oldukları her bir branş için ayrı ayrı verilir. Ruhsat Ticaret Siciline tescil edilir³³⁶ ve Türkiye çapında basımı ve dağıtımını yapılan günlük en az iki gazetede ilan ettirilir.³³⁷

Sigortacılık Kanunu ile 7397 sayılı Sigorta Murakabe Kanununun 2. maddesinin 1. fıkrasında yer alan sigorta şirketi kuruluşu için gerekli bulunan; Hazine Müsteşarlığı'nın bağlı bulunduğu Bakanlığın vereceği “kuruluş izni”nin³³⁸ kaldırılmıştır. Kuruluş öncesi ön izin kaldırılarak AB mevzuatına uyum sağlanmıştır.³³⁹ Uyum sağlanan AB kuralı hayat sigortaları dışındaki sigorta şirketlerinin işleyişi hakkındaki 24 Temmuz 1973

---

³³² Bozer, Murakabe, s.11.

³³³ Çevik, Şirketler, s.946.

³³⁴ Çevik, Şirketler, s.942.

³³⁵ SK. 34. maddesi hükmünce ruhsatsız faaliyet gösterenlerin işyerleri, Bakan'ın talebi üzerine valiliklerce bir yılı geçmemek üzere kapatılacağı gibi, ilan ve reklamları da durdurulur ya da toplatılır.

³³⁶ SK. m. 34/2-c maddesi hükmü uyarınca tescil ve ilan işlemlerinin yapılmaması halinde Müsteşarlık tarafından sekizbin Türk Lirası idari para cezası uygulanır.

³³⁷ Can, Mertol. **Sigorta Hukuku**, İmaj Yayınevi, Ankara 2005,s.72; Çeker, s.18; Bozer, Sigorta Hukuku, s.22; Kubilay, s.143.

³³⁸ Can, s.71; Somuncu, s.5; Ünan, s.3.

³³⁹ Genç, s.52.

tarihli 73/239 sayılı bir Konsey Yönergesidir.³⁴⁰

Sigortacılık Kanununda sigorta şirketlerinin faaliyet geçebilmeleri için Ruhsat almalarını öngören 5. madde şu şekildedir:³⁴¹

1. Sigorta şirketleri ve reasürans şirketleri, faaliyete geçebilmek için, faaliyet göstermek istedikleri her bir sigorta branşında Müsteşarlıktan ruhsat almak zorundadır. Alınan ruhsatlar, ticaret siciline tescil ve Ticaret Sicil Gazetesi ile Türkiye çapında dağıtımı yapılan ve tiraj bakımından ilk on sırada yer alan günlük gazetelerden ikisinde ilan ettirilir.
2. Sigorta şirketleri hayat ve hayat dışı sigorta gruplarından sadece birinde faaliyet gösterebilir. Bu gruplarda yer alan sigorta branşları Bakan tarafından belirlenir.³⁴²

Yeni Sigortacılık Yasası ile şirketler için branşlar itibariyle asgari sermaye miktarı öngörülmüştür.³⁴³ Bu suretle de AB direktiflerine uyum sağlanmıştır.³⁴⁴

Ruhsat alma şartlarının Sigortacılık Kanunu'nda tıpkı mülga SMK'da olduğu gibi kanunda düzenlenmeyerek, bu hususa ilişkin düzenleme ilgili yönetmeliğe bırakılmıştır. SK.m.5 hükmünde ruhsat verilmesi için hiçbir şart aranmamıştır ve Sigortacılık Kanunu' nun diğer hükümlerinde de bu hususa dair bir düzenleme bulunmamaktadır. Ruhsat verilmesinin şartları SRŞKÇEY' de düzenlenmektedir. Bu durum ilgili hususun hukuk tekniğine uygun olarak düzenlenmediğini ortaya koymaktadır. Belirli bir konuda ekonomik faaliyette bulunmaya ilişkin SRŞKÇEY' de yer alan bu şartlar çalışma serbestisinin sınırlandırılması niteliğinde olduğundan Anayasa' nın 13. maddesi hükmü

---

³⁴⁰ Kender, HSH, s.38-39.

³⁴¹ Kender, HSH, s.39.

³⁴² Burada Müsteşarlık Hazine Müsteşarlığıdır. Bakan ise, Müsteşarlığın bağlı olduğu Bakandır.

³⁴³ Somuncu, s.6.

³⁴⁴ Genç, s.52.

uyarınca kanun hükmü ile düzenlenmelidir. Yönetmeliğin amacı kanun hükmünün uygulanmasını sağlamak olduğundan sadece usul ve şekle dair hükümler konabilir.³⁴⁵

3.1.1.1.1 Ruhsat Başvurusunda Aranacak Nitelikler

Ruhsat alınmasının esas şartlarını belirleyen Kanunun 3. maddesi uyarınca; “Türkiye’de faaliyet gösterecek sigorta şirketleri ile reasürans şirketlerinin anonim şirket veya kooperatif şeklinde kurulmuş olması şarttır. Sigorta şirketleri ile reasürans şirketleri, sigortacılık işlemleri ve bunlarla doğrudan bağlantısı bulunan işler dışında başka işle iştigal edemez.” hükmü getirilmiştir.³⁴⁶ Böylece Sigortacılık Kanunu ile sigortacılık alanında faaliyette bulunabilecek şirketleri anonim şirket ve kooperatif şirket ile sınırlandırılmıştır.³⁴⁷

Sigortacılık faaliyetleri hayat sigortaları ve hayat dışı sigortalar olmak üzere iki ana gruba ayrılır. Sigorta şirketleri hayat ve hayat dışı sigorta gruplarından sadece birinde faaliyet gösterebilirler.³⁴⁸

Ruhsat başvurusunda bulunacak anonim şirket veya kooperatif şirketin, hisse senetlerinin nakit karşılığı çıkarılması ve halka açık anonim şirketlerde halka açık olan kısım hariç olmak üzere tamamının nama yazılı olması gerekmektedir. (SK.m.3/2-b)

Bir holding bünyesinde faaliyet gösterecek sigorta şirketlerinin holding şirketinin finansal durumunun da sigortacılık faaliyetlerini idame ettirmeye yeterli olması aranmaktadır. (SK.m.3/2-c)

Anonim şirketlerin sigortacılıkla iştigal edebilmeleri için, sigorta ile reasürans

---

³⁴⁵ Aral, s.230.

³⁴⁶ SK. m. 34/2-a maddesi hükmünce uyarınca başka işlemlerle iştigal yasağına aykırı davranılması halinde Müsteşarlık tarafından yirmibeşbin Türk Lirası idari para cezası uygulanır.

³⁴⁷ Bozer, Sigorta Hukuku, s.20; Can, s.76.

³⁴⁸ Can, s.76.

şirketlerinin ödenmiş sermaye tutarlarının, ruhsat talep edilen sigorta branşları için öngörülen sermaye tutarları ile verilmek istenen teminata bağlı olarak, beş milyon Türk Lirasından az olmaması gerekmektedir.³⁴⁹ (SK.m.5/3)

Üyeleri dışındaki kişilerle sigorta sözleşmesi yapmayan kooperatif şeklinde kurulan sigorta şirketleri ve reasürans şirketlerinin; mütüel (karşılıklı) sigortacılık yapması, ortak sayısının ikiyüzden az olmaması, yöneticilerine herhangi bir ayrıcalık vermemesi zorunludur. (SK. m.3/3)

Kooperatiflerin, üyeleri dışındaki kişilerle sigorta sözleşmesi yapabilmesi, bu hususun ana sözleşmelerinde açıkça yer alması şartıyla Müsteşarlığın iznine tabidir. Kooperatif üyeleri dışındaki kişilerle sigorta sözleşmesi yapılabilmesi için kooperatiflerin sermayelerini Müsteşarlıkça belirlenecek miktara yükseltmesi zorunludur. (SK. m.3/4)³⁵⁰

Üyeleriyle sigorta sözleşmesi yapmak üzere kooperatif şeklinde kurulan sigorta şirketlerinde 1163 sayılı Kooperatifler Kanununa göre bir ortaklık payının değeri 1.000.000.-TL'dir³⁵¹ ve kooperatife giren ortaklar en çok 5000 pay taahhüt edebilirler. Ortaklık payının değeri, Bakanlar Kurulu kararı ile arttırılabilir.³⁵² (Koop.K.m19/2)

Sigortacılık Kanununun 3. maddesinde sigorta şirketlerinin kurucularına ilişkin olarak birtakım nitelikler aranmaktadır.³⁵³

Sigorta veya reasürans şirketinin hâkim hissedarı tüzel kişilerin yönetim ve denetimine sahip kişilerde de, malî güç dışında sigorta şirketi ve reasürans şirketi kurucularında aranan şartlar aranır.

---

³⁴⁹ Bozer, Sigorta Hukuku, s.22.

³⁵⁰ Bozer, Sigorta Hukuku, s.21.

³⁵¹ 24.12.2002 tarih ve 2002/5089 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı RG.10.01.2003,S.24989.

³⁵² Bozer, Sigorta Hukuku, s.22.

³⁵³ Detaylı bilgi için bkz. tez çalışmamızın 2.3.3 bölümü; Kender, HSH, s.39-40.

Sigortacılık Kanununda yer alan kurucuların sahip olmaları gereken nitelikler incelendiğinde sigorta sektöründe bir anlamda “temiz eller” arandığı anlaşılmaktadır. Bu güven unsurunun çok büyük yer tuttuğu sigorta sektöründe gerekli ve olumlu bir yaklaşımdır. Ancak kurucular için aranan “mali güce ve itibara sahip olma” ifadesi dikkat çekmektedir.³⁵⁴ Mali güç ve itibar şartının değerlendirilmesi Sigorta ve Reasürans Şirketlerinin Kuruluş ve Şalışma Esaslarına İlişkin Yönetmelik m.5/2’de belirlenen kriterlere göre değerlendirilir. Bu değerlendirmede, denetim makamına belirli ölçüde bir takdir yetkisi verilmiştir. Özellikle (a) bendinde yer alan “reel, finansal ve taşınmaz varlıklarına” ifadesi sınırı belli olmayan bir ölçü getirmektedir.³⁵⁵

Kanun ve Yönetmelik hükmünde yer alan “mali güç” şartı AB hukukunda mevcut değildir. Bankalar Kanunundan (m.7/2-b) alınmıştır. AB hukukunda, kurucu ve ortakların, sigortacılığın sağlıklı ve verimli bir şekilde yürütülmesini sağlayacak niteliklere sahip olunması istenmiş, şirket yöneticilerinde ise, dürüstlük ve mesleki deneyim sahibi olma şartı aranmıştır.³⁵⁶

SK.m.3/2-a hükmü ile sigorta ve reasürans şirketlerinin kurucu ve ortaklarında bu nitelikte bir şirketin kurucusu ve ortağı olabilmenin gerektirdiği mali güç şartı aranmaktadır. Kurucu ve ortaklarda mali güç şartı aramak sigorta ve reasürans şirketlerinin nev’i olan anonim şirket göz önünde bulundurulduğunda gerekmemektedir. Zira sermaye şirketi niteliğindeki anonim şirketlerde şirket borçlarından dolayı kendisi birinci derecede bütün malvarlığı ile sorumlu olup, şirket alacaklılarına karşı şirket ortaklarının herhangi bir sorumluluğu bulunmamaktadır. Bu bağlamda şirket borçlarından dolayı 3. kişilere karşı hiçbir sorumluluğu bulunmayan şirket kurucu ve ortaklarında mali güç şartı aramak bu bağlamda yerinde bir düzenleme değildir.³⁵⁷

---

³⁵⁴ Kender, HSH, s.42.

³⁵⁵ Kender, HSH, s.41; Ünan, s.1.

³⁵⁶ Somuncu, s.5.

³⁵⁷ Aral, s.104-105.

3.1.1.1.2 İlk Ruhsat Başvurusu

Sigorta şirketleri faaliyete geçebilmek için, faaliyet göstermek istedikleri her bir sigorta branşı ve bu branşlar altında verilen teminatlar için Müsteşarlıktan ayrı ayrı ruhsat alabilir. Münhasıran talep edilmediği durumlarda ilgili sigorta branşı için verilmiş olan ruhsat, branş altında yer alan tüm teminatları kapsar.³⁵⁸

Kuruluş işlemlerinin gerçekleştirilmesinden ve Ticaret Siciline tescil ve ilân işlemlerinin tamamlanmasından sonra ruhsat başvurusunda bulunan şirket, ruhsat talep edilen sigorta branşları ve verilmek istenen teminatlar için öngörülen sermaye tutarlarına bağlı olarak ödenmiş sermayesini Müsteşarlıkça belirlenecek miktara yükseltmek zorundadır. Bu husus kanunda şöyle ifade edilmektedir.

“Kuruluş işlemlerini tamamlayan ve ruhsat talebinde bulunan sigorta şirketleri ile reasürans şirketleri, ödenmiş sermayelerini, ruhsat talep edilen sigorta branşları için öngörülen sermaye tutarları ile verilmek istenen teminatlara bağlı olarak, beş milyon Türk Lirasından az olmamak kaydıyla, Müsteşarlıkça belirlenecek miktara yükseltmek zorundadır. Müsteşarlık, söz konusu miktarı, Türkiye İstatistik Kurumu tarafından açıklanan Üretici Fiyatları Endeksi artış oranını aşmamak kaydıyla artırmaya yetkilidir.” (SK m.5/3).

Bu kapsamda, kuruluş işlemlerini tamamlayarak ruhsat talebinde bulunan sigorta şirketleri ile reasürans şirketlerinin, ruhsat talep ettikleri her bir sigorta branşı ve bu

---

³⁵⁸ Sigortacılık Kanununun 5. maddesi uyarınca; sigortacılık faaliyetleri, hayat sigortaları ve hayat dışı sigortalar olmak üzere iki ana gruba ayrılmıştır ve kanunda bu gruplarda yer alan sigorta branşlarının Bakan tarafından belirleneceği hükme bağlanmıştır. Bu konuda ilgili Devlet Bakanlığı tarafından sigorta branşlarını belirleyen 2007/1 sayılı ‘Sigorta Branşlarına İlişkin Tebliğ’ çıkarılmıştır.

branşlar altında verilen teminatlar için Kanunun 5/3 hükmünde öngörülen 5 milyon YTL'ye ilaveten tesis etmeleri gereken minimum sermaye tutarları Hazine Müsteşarlığı tarafından 12.07.2007 tarih ve 2007/4 sayılı genelge ekinde gösterilen tablo ile belirlenmiştir. Bu tabloya göre; sigorta şirketlerinin hayat dışı sigorta branşlarının tamamı için 6.600.000,-YTL, hayat grubu için 5.700.000,-YTL; reasürans şirketleri için hayat dışı gruptaki asgari ödenmiş sermaye miktarı 4.000.000,-YTL, hayat grubu için ise 3.000.000,-YTL'dir.³⁵⁹

Ruhsat talebine eklenmesi gereken belgeler (4) fıkarda yer almaktadır.³⁶⁰

Kuruluş işlemlerinin ilgili mevzuat hükümlerine uygun şekilde gerçekleştirilmesinden, Ticaret Siciline tescil ve ilan işlemlerinin tamamlanmasından ve üçüncü fıkarda yer alan sermaye şartının yerine getirilmesinden sonra, ruhsat almak üzere aşağıda yer alan belgelerle birlikte Müsteşarlığa başvurulur.

1. Ana sözleşmenin yayımlandığı Ticaret Sicil Gazetesinin noter onaylı bir nüshası,
2. Sermayenin nakden ödendiğine ilişkin belgenin onaylı örneği,
3. Bu Yönetmeliğin 12 nci maddesinde belirtilen içerikte hazırlanacak İş Planı,
4. Ruhsat talep edilen branşta sunulacak ürünler, uygulanacak tarifeler, bunların hesaplanma yöntemleri ve poliçe örnekleri,
5. Kanununun 17 nci maddesi uyarınca tesis edilen teminatlara ilişkin belgelerin tasdikli örnekleri,

---

³⁵⁹ Bozer, Sigorta Hukuku, s.21.

³⁶⁰ Kender, HSH, s.43.

6. Tasfiyeye tâbi tutulan finansal kuruluşlarda ve hakkında Kanunun 20 nci maddesinin ikinci ve üçüncü fıkrası hükümleri uygulanan şirketlerde oy hakkının ya da sermayesinin doğrudan veya dolaylı yüzde on ve daha fazla bir oranda veya bu oranın altında olsa bile denetim ve yönetime etkili olabilecek şekilde denetim ve yönetim kurullarına üye belirleme imtiyazı veren pay sahibi olmadığına ilişkin olarak kurucular tarafından verilecek taahhütname,³⁶¹
7. Kurucuların müflis olmadıklarına ve konkordato ilan etmiş olmadıklarına ilişkin yetkili mercilerden alınacak belgelerin aslı,
8. Kurucuların son ödeme tarihi geçtiği hâlde ödenmemiş vergi ve sosyal güvenlik prim borcu bulunmadığına ilişkin ilgili kuruluşlardan alınacak belgelerin aslı veya tasdikli örneği.

Gerçek kişi kurucular için;³⁶²

1. Sigorta Şirketleri ve Reasürans Şirketlerinin Kurucularına/Hisse Devralacaklara İlişkin Bilgi ve Beyan Formu,³⁶³
2. Noter onaylı nüfus cüzdanı sureti,
3. Arşiv kaydını da içeren, son altı ay içinde alınmış adli sicil belgesi,

Tüzel kişi kurucular için;³⁶⁴

1. Sigorta Şirketleri ve Reasürans Şirketlerinin Kurucularına/Hisse

---

³⁶¹ Bknz. Ek 4.

³⁶² Kender, HSH, s. 43.

³⁶³ Bknz. Ek 2.

³⁶⁴ Kender, HSH, s. 43.

Devralacaklara İlişkin Bilgi ve Beyan Formu³⁶⁵

2. Ana sözleşmesinin tasdikli sureti,
3. Yönetim ve denetimine sahip kişiler için bu Yönetmeliğin 6 ncı maddesinin dördüncü fıkrasında sayılan belgeler,
4. Hâkim ortağın yönetim ve denetimine sahip kişiler için bu Yönetmeliğin 6 ncı maddesinin dördüncü fıkrasında belirtilen belgeler,
5. Yönetmeliğin 20 nci maddesinde belirtilen esaslar çerçevesinde, hisse tutarları ve iştirak oranlarını da içerecek şekilde hazırlanmış doğrudan, dolaylı ve imtiyazlı pay sahipliğini gösterir cetvel,
6. Faaliyet konusu, yatırım ve işletme alanları ile ilgili açıklamalar ve mevcutsa son faaliyet raporu, son üç yıla ilişkin bilanço ve gelir tabloları, tüzel kişi kurucunun dahil olduğu sermaye grubuna ait bağımsız denetim şirketinin onayını taşıyan, varsa son üç yıla ait konsolide bilanço ile gelir tabloları,
7. Yönetim kurulu üyeleri, denetçiler, genel müdür ve genel müdür yardımcıları ve başka bir unvanda istihdam edilseler bile yetki ve görevleri itibarıyla genel müdür yardımcısına denk ve daha üst konumda görev yapan diğer yöneticilere ilişkin Yönetmeliğin 6 ncı maddesinin dördüncü fıkrasında belirtilen belgeler.

Ruhsat talebine eklenecek olan belgelerden biri de “İş Planı”dır. Bu planın içeriği m.12’de açıklanmaktadır.³⁶⁶ Yeni Kanun ile sigorta şirketlerine iş planı hazırlama

---

³⁶⁵ Bknz. Ek 3

³⁶⁶ Kender, HSH, s.44.

zorunluluğu getirilmiştir.³⁶⁷ İş Planı şu hususları içerir:

1. şirketlerin kuruluş amacı ile en az ilk üç yıldaki faaliyetlerine ilişkin tahminlerini ve yükümlülüklerini sürekli olarak yerine getirebileceğini ayrıntılı bir şekilde ortaya koyan Faaliyetlerin gerektirdiği idari ve organizasyonel yapının oluşturulması için gerekli tahmini maliyet ve bu maliyetin finansman kaynakları,
2. Öngörülen iç denetim sisteminin yapılanmasına ilişkin ayrıntılar,
3. Öngörülen organizasyon yapısı,
4. Faaliyet gösterilmesi planlanan sigorta grubu ve branşları,
5. Hedeflenen pazar payı,
6. Kullanılacak dağıtım kanalları ve bunlarla ilgili ayrıntılar,
7. Reasürans politikasının temel ilkeleri,
8. İstihdam edilmesi planlanan personel ve aktüerlere ilişkin ayrıntılar,
9. Kuruluş giderleri dışında öngörülen yönetim giderleri,
10. Faaliyet göstermek istedikleri her bir branş için hedeflenen prim üretimi ve teknik karlılığa ilişkin iyimser ve kötümser tahminler,
11. Tahmini bilanço,
12. Yükümlülükleri karşılayacak finansal kaynaklar ve sermaye yeterliliği ile

---

³⁶⁷ Somuncu, s.7.

ilgili tahminler.

Kuruluş işlemlerinin tamamlanmasından itibaren bir yıl içinde ruhsat başvurusunda bulunmamış sigorta şirketleri ve reasürans şirketleri, ticaret unvanlarında sigorta şirketi veya reasürans şirketi ibaresini kullanamaz. (SK.m.5/4)³⁶⁸

3.1.1.1.3 Müteakip Ruhsat Başvuruları

İlgili branşta faaliyet göstermek üzere ruhsat almak isteyen şirketin, aşağıda yer alan bilgi ve belgelerle Müsteşarlığa başvurması gerekir.

1. Bu Yönetmeliğin 14 üncü maddesi uyarınca hazırlanacak olan Fizibilite Raporu,
2. Reasürans plan ve programı,
3. Teknik karşılıklar ve bunların yatırılacağı varlıklara ilişkin ayrıntıları içeren bilgiler,
4. Ruhsat talep edilen branşta sunulacak ürünler, uygulanacak tarifeler, bunların hesaplanma yöntemleri ve poliçe örnekleri.

İlgili branşta ruhsat almak için gereken Fizibilite Raporu şu hususları içerir.³⁶⁹

1. Ruhsat talep edilen branşta faaliyet gösterme amaçları,

---

³⁶⁸ 5684 Sayılı Kanununun 34. maddesi hükmünce: “Sigortacılık Kanununun, 5. maddesine aykırı olarak ruhsatsız faaliyet gösteren işyerleri Bakan’ın talebi üzerine valiliklerce bir yılı geçmemek üzere geçici olarak kapatılacağı gibi ilan ve reklamları da durdurulur ya da toplatılır.”

³⁶⁹ Kender, HSH, s.45.

2. Ruhsat talep edilen branşla ilgili pazar değerlendirmesi,
3. Prim tahsilât, ürün pazarlama ve aracılarla ilgili faaliyet politikaları,
4. Üç yıllık prim üretim hedefleri ve teknik karlılık beklentileri,
5. Ruhsat talep edilen branşta istihdam edilmesi öngörülen personel ve kurulması planlanan teknik donanıma ilişkin bilgiler,
6. Faaliyet gösterilecek branşa ilişkin sektöre kazandırılacak yenilikler, yeni ürün ve hizmetler,
7. Yeni branşla ilgili yükümlülükleri karşılayacak finansal kaynaklar ve sermaye yeterliliği ile ilgili tahminler.

3.1.1.2 Ruhsat Talebinin Değerlendirilmesi

Ruhsat talebinin reddedilmesinin sebepleri 6. maddede açıkça gösterilmiştir.³⁷⁰
Ruhsat talebi;

1. Sigorta şirketleri ve reasürans şirketlerinin kurucuları ile yönetici ve denetçilerinin bu Kanunda öngörülen şartları taşımaması,
2. İş planına ve ibraz edilen belgelere göre sigorta sözleşmesine taraf olanların hak ve menfaatlerinin yeterince korunamayacağının anlaşılması veya yükümlülüklerin sürekli ve yeterli olarak yerine getirilebilecek şekilde

---

³⁷⁰ Somuncu, s.7; Kender, HSH, s.44.

oluşturulmaması,

3. Başvurunun yeterli beyan ve bilgileri içermemesi veya bu Kanunda öngörülen şartları taşımadığının anlaşılması,
4. Sigorta şirketleri ve reasürans şirketlerinin, gerekli teknik donanım ya da yeterli sayıda nitelikli personele sahip olmadığının veya ruhsat talep edilen alanda sigortacılık yapma yeterliliğinin bulunmadığının yapılan denetimle tespit edilmesi,

hallerinden en az birinin gerçekleşmesi durumunda reddedilir.

Ruhsat başvurularının değerlendirilmesi Yönetmeliğin 16.maddesinde şu şekilde düzenlenmiştir:³⁷¹

Tüm bilgi ve belgelerin Müsteşarlığa eksiksiz verilmesi kaydıyla, Müsteşarlıkça yapılacak değerlendirme sonucunda ruhsat alması uygun görülenlere, ilk ruhsat için en geç üç ay, müteakip ruhsatlar için en geç iki ay içinde ruhsat verilir. Alınan ruhsatlar, ruhsatnamenin Müsteşarlıkça gönderilmesinden itibaren bir ay içinde, ticaret siciline tescil ve Ticaret Sicil Gazetesi ile Türkiye çapında dağıtımı yapılan ve tiraj bakımından ilk on sırada yer alan günlük gazetelerden ikisinde şirketçe ilan ettirilir. İlanların yapıldığı gazetelerin birer nüshası on iş günü içinde Müsteşarlığa gönderilir.

Bazı hallerde de denetim makamının takdir yetkisinin varolup olmadığı anlaşılammaktadır. Şöyle ki; SK.m.5 hükmünde ruhsat verilmesi için hiçbir şart aranmamıştır ve Sigortacılık Kanunu' nun diğer hükümlerinde de bu hususa dair bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu nedenle denetim makamının bu hususta kanundan doğan bir takdir yetkisinin olup olmadığı anlaşılammaktadır. Oysa ülkemizde benimsenen maddi devlet kontrolü sisteminde, sigortalıların korunması amacıyla bu

---

³⁷¹ Kender, HSH, s.45.

konuda idareye kanunda belirtilen ölçüde bir takdir yetkisi verilmektedir.³⁷²

3.1.1.3 Ruhsat Talebinin Reddi

Sigorta Murakabe Kanununun (eski) 3. maddesi, “Ruhsat verilmesi ve iptalini” düzenlemekteydi. Madde 3/2’ye göre; sigorta ve reasürans şirketleri aralıksız olarak bir yıldan fazla süre ile yeni sigorta ve reasürans sözleşmesi akdetmemeleri durumunda ruhsatnameleri iptal edilir.”

5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu’nun 7. maddesinin 1. fıkrasında ruhsat iptali ile ilgili hükmü şöyledir:

“Ruhsatın verildiği tarihten itibaren bir yıl içinde veya Müsteşarlığın uygun görüşüyle yapılanlar hariç olmak üzere aralıksız olarak altı ay süre ile sigorta veya reasürans sözleşmesi akdedilmemesi durumunda sigorta ya da reasürans şirketlerinin ilgili branş veya bütün branşlardaki ruhsatları Müsteşarlık tarafından iptal edilebilir.”

AB direktiflerinde olduğu gibi, ruhsat iptal nedenleri şirketlerin mali durumlarıyla ilişkilendirilerek düzenlenmiştir.³⁷³

Şirketlerin çalışma süreleri içerisinde sözleşmeye ara vermesi durumunda, ruhsatın iptali anında mevcut sözleşmelerin ne olacağı 7/2’de açıklanmıştır.³⁷⁴

“Ruhsatı iptal edilen şirketler, altı ayı geçmemek üzere Müsteşarlık tarafından verilecek süre içinde iptal edilen ruhsatla bağlantılı portföylerini devretmek zorundadır. Aksi takdirde Müsteşarlık re’sen devir de dâhil olmak üzere portföyün tasfiyesine

---

³⁷² Aral, s.232.

³⁷³ Genç, s.52.

³⁷⁴ Kender, HSH, s.47.

yönelik her türlü tedbiri almaya yetkilidir.”

İptal keyfiyeti 7397 sayılı murakabe kanununda olduğu gibi ticaret siciline tescil ve Ticaret Sicil gazetesini ile türkiye çapında basımı yapılan en az iki gazetede ilan ettirilir.³⁷⁵ Sigortacılık Kanununda, Murakabe kanununda da yer alan ilan yükümlülüğü aynen korunmuş, ancak ilan yapılacak gazetelerin tiraj bakımından ilk on sorada yer alan günlük gazetelerden seçilmesi zorunluluğunu getirmiştir. Bu da kamunun aydınlatılması açısından yararlı bir düzenlemedir.

3.2 Teşkilat

3.2.1 Sigorta Şirketlerinin Teşkilatı

5684 sayılı Sigortacılık Kanunu'na göre sigorta sözleşmesi veya reasürans işlemleri yapabilecek şirketlerin anonim şirket veya karşılıklı sigortacılık yapmak üzere kooperatif şeklinde kurulmuş olmaları gerektiğine önceki bölümlerde ayrıntılı bir şekilde değinilmiştir. Yerli şirketler gibi yabancı şirketler de Türkiye'de sigortacılık yapabilirler ancak yabancı sigorta şirketleri Türkiye'de şube açmak suretiyle faaliyette bulunabilirler.³⁷⁶

Sektörde çalışma yetkisi alan şirketlerin örgütlenme sistemleri çok farklı olabilmektedir. Yinede her sigorta şirketi kendi bünyesine göre iç teşkilata sahip olmakla beraber hukuk, aktüerya, poliçe, teftiş, reasürans, hasar, istatistik gibi bazı

---

³⁷⁵ Can, s.73.

³⁷⁶ Sigortacılık Kanunu Md.3; Sigorta Şirketleri ve Reasürans Şirketlerinin Kuruluş ve Çalışma Esaslarına İlişkin Yönetmelik Md.5 (RG. 21.08.2007, S 26602); ayrıca bk. Sigortacılık Sektöründeki Uluslararası Faaliyetlerine İlişkin Bakanlar Kurulu Kararı (Karar Sayısı: 2007/12467) (RG 03.08.2007, s. 26602) , Bozer, Sigorta Hukuku, s.15.

servisler bütün sigorta şirketlerinde bulunmaktadır.³⁷⁷ Sigorta şirketlerinin organizasyon sistemini iç organizasyon ve dış organizasyon olmak üzere ikiye ayırıp incelemekte fayda görülmektedir.³⁷⁸

Bugün için yer ve zaman farkı gözetmeksizin, bütün sigorta şirketleri için geçerli olabilecek bir organizasyon şeması yapmak mümkün değildir. Ülkelerin sigorta uygulamaları arasında sigorta işletmelerinin iç organizasyonu bakımından, büyük farklar olduğu gibi herhangi bir ülkenin sigorta uygulamasında yer alan sigorta işletmeleri arasında da önemli organizasyon farkları vardır.³⁷⁹

Bununla birlikte bütün işletmeler için geçerli olabilecek bazı genel prensipler ve bünye ile ilgili özellikler tespit edilebilir. Bir şirketin organizasyon yapısını belirlerken, o işletmenin, faaliyet branşlarının sayısı, uygulanacak yönetim biçimi, işletmenin büyüklüğü, teknolojik değişimlere uygunluk, ve bölümler arasında kesintisiz iş akışının sağlanabilmesi kriterlerinin herşeyden önce göz önünde tutulması gerekmektedir.³⁸⁰

Sigorta şirketleri bir ticari işletme olmaları itibariyle, her işletmede bulması gereken genel müdür, yeteri kadar genel müdür yardımcısı, hukuk birimi, muhasebe ve personel birimi gibi teşkilata sahiptirler. Bunun yanında sigortacılık faaliyetleri nedeniyle teknik, aktuerya, hasar, tahsilat gibi özel bazı servislerin kurulmasına da ihtiyaçları bulunmaktadır. Bu birimler sigorta şirketlerinin iç organizasyonunu oluşturur.³⁸¹

Yetki ve sorumluluk bakımından ele alındığında; sigorta teşebbüslerinde de diğer

---

³⁷⁷ Can, s.73.; Bozer, Sigorta Hukuku, s.15.

³⁷⁸ Bozer, Sigorta Hukuku, s.15; Özbolat, Murat. **Temel Sigortacılık**, Geliştirilmiş 2. Bası, Seçkin Yayıncılık, İstanbul 2007, s.134.

³⁷⁹ Özkan, s.406.

³⁸⁰ Özkan, 409.

³⁸¹ Bozer, Sigorta, s.14.

teşebbüslerde olduğu gibi, yetki yukarıdan aşağıya doğru, sorumluluk ise; aşağıdan yukarıya doğru verilmekte olduğu tespit edilmektedir. Karşılıklı sigorta birlikleri dışında kalan sigorta işletmelerinde yetkinin kaynağı, işletmenin ortakları olduğu halde, karşılıklı sigorta birliği şeklinde kurulmuş olan sigorta teşebbüslerinde bizzat sigortalılarda toplanmış bulunmaktadır.

Gerek anonim şirket şeklinde gerekse karşılıklı sigorta birliği şeklinde kurulmuş olan sigorta işletmelerini, genel kurul tarafından seçilen yönetim kurulu yönetir. Yönetim kurulu ayrıca, yetkilerinin bir kısmını, yönetim kurulunca tayin edilen yöneticilere aktarabilir. Sigorta işletmelerinde bu yetki aktarılması genellikle bölümlerin meydana getirilmesi şeklinde olmaktadır. Bu bölümlerin oluşturulmasında göz önüne alınan etkenler; işletme fonksiyonları, üretilen mal ve hizmetler, müşteri, zaman vb. gibidir.

Yönetim bölümleri; genel yönetim, dış hizmetler, yatırım ve denetleme bölümlerinden oluşur. Genel yönetim bölümünün başlıca görevleri işletme içerisinde koordinasyonu sağlamak, işletmenin esas konularında kararlar almak, işletmenin genel politikasını tespit etmek ve işletmenin yönetimi ile ilgili hususları kararlaştırmaktır.³⁸²

Bu yetki aktarımı bölümlerin kurulması biçiminde olmaktadır. Bölümlerin kuruluşunda işletme ile ilgili faaliyetler sıralanmakta, gruplara ayrılmakta, ödev ve görevler belirlenmekte, bu ödev ve görevler ayrı bölümlerde toplanmakta, bu bölümler arasındaki yetki ilişkileri belirlenmektedir. Daha sonra işletme içi faaliyetler ile işletme dışı faaliyetler birbirinden ayrılmaktadır. Sigortanın bünyesi, bölümlerin meydana gelmesi bakımından sürekli bir oluşum içindedir. Sürekli olarak artan sigorta gereksinimleri ve gelişen sigorta tekniği sürekli olarak yeni sigorta bölümlerinin ortaya çıkmasına yol açmaktadır.

---

³⁸² Pekiner, Kamuran. **Sigorta İşletmeciliği**, Sermet Matbaası, 1. Basım, İstanbul 1974, s.102.

3.2.1.1 Organları

3.2.1.1.1 Genel Kurul

Genel Kurul, kanun ve esas mukavele hükümlerine göre toplanan pay sahiplerinin anonim şirketin iradesini belirtmek ve karar almak için bir araya gelmeleri ile oluşur. Kararları uygulama (icra) yetkisi bulunmamaktadır. Bu nedenle de bir kurul olarak sorumluluğu bulunmamaktadır. Sorumluluk genel kurulun kararını uygulayan organlara ve bu organ üyelerine yüklenir. ³⁸³ Anonim Şirkette genel kurul en üst organdır. ³⁸⁴

Anonim ortaklıklarda pay sahibi olanların, mali ve yönetimle ilgili olmak üzere, iki bölümde açıklanabilecek hakları bulunmaktadır. Bu haklardan oy kullanma hakkı ise, çok önemli bir yer tutmaktadır. Anonim ortaklıklarda genel kurul olağan ve olağanüstü olmak üzere iki biçimde toplanabilirler. Ayrıca, ortaklığın tedrici kuruluşta ve sermaye arttırımında yaptığı genel kurul toplantıları da bulunmaktadır.

Olağan toplantı her hesap devresi sonundan itibaren 3 ay içinde ve yılda en az 1 defa yapılan toplantılardır. Olağanüstü toplantı ile ortaklık bakımından gerek duyulduğu zamanda yapılan toplantı veya toplantılardır. ³⁸⁵

Olağan ve olağanüstü olarak genel kurul şeklinde biraraya gelen pay sahipleri şirketin kanunen yetkili kılındıkları işleri hakkında karar vermek yetkisini haizdirler. ³⁸⁶
Bu yetkiler:

- 1- Şirket esas mukavelesinin değiştirilmesine, bu arada sermayenin arttırılıp

---

³⁸³ Çevik, Şirketler, s.460,463.

³⁸⁴ Aslan / Şenyüz / Ergün, s.195; Can,s.73.

³⁸⁵ Eriş, Ticari İşletme, s.2065.

³⁸⁶ Çevik, Şirketler, s.462.

- azaltılmasına karar verme, (TTK.389,391,396)
- 2- Şirket tarafından belgeler çıkartılmasına (intifa senedi, imtiyazlı pay senedi, tahvil vb.) karar verme, (TTK.401,402,423)
  - 3- Şirket organlarının seçim ve azli konularında karar verme, (TTK.312,316,347,348,350)
  - 4- Şirket organlarının ibra etme, (TTK.369,380)
  - 5- Bilanço ile kar ve zarar hesabının tasdik etme, (TTK.327,369,457)
  - 6- Karın dağıtılmasına ilişkin tekliflerin karara bağlanması, (TTK, 458,466,469,470,472)
  - 7- Şirketin feshine karar verme (TTK.458)
  - 8- Şirket işlemlerinin murakıp aracılığı ile denetlenmesine kararını verme, şeklinde sayılabilmektedir.

Genel kurulun bazı yetkileri, kamu yararı veya bazı hakların korunması bakımından kısıtlanmıştır. Örneğin GK esas mukavelede belirlenen “konu” dışında kararlar alamaz. Yine 3. kişilerin hakları üzerinde etkili olabilecek nitelikte ve pay sahiplerinin müktesep haklarında bu kişilerin rızaları hilafında kararlar alamamaktadır.³⁸⁷ TTK'nun 317. maddesine göre, anonim ortaklık, yönetim kurulu (idare meclisi) tarafından idare ve temsil olunur. Bunun doğal sonucu olarak, yönetim kurulu gerek iç ilişkide ortaklara karşı, gerekse dış ilişkide üçüncü kişilere karşı

---

³⁸⁷ Çevik, Şirketler, s.462.

ortaklığı temsil eder.³⁸⁸

Kooperatif sigorta şirketlerinde, sigortalılar şirketin genel kurulunu teşkil ederler.³⁸⁹

3.2.1.1.2 Yönetim Kurulu

Anonim Şirketin görev ve yetkileri yönünden genel kuruldan sonra en önemli organı Yönetim Kurulu (idare meclisi) dir. Yönetim kurulu gerçek kişilerden oluşur ve anonim şirketler yönetim kurulu tarafından temsil edilirler.³⁹⁰

Sigorta işletmeleri GK tarafından seçilen yönetim kurulu tarafından yönetilmektedir. Yönetim kurulu, anonim şirket biçiminde kurulan sigorta şirketlerinde ortaklar tarafından, karşılıklı sigorta şirketi tarafından biçiminde kurulan sigorta şirketlerinde ise sigortalılar tarafından seçilmektedir.

Yönetim kurulu işbaşına gelir gelmez yapacağı ilk iş toplanarak üyeler arasında bir başkan ve başkanın bulunmadığı zamanlarda ona vekalet etmek üzere bir başkan vekili seçmelidir. Başkanın görevi: idare meclisinin gündemini hazırlamak, idare meclisini toplantıya davet etmek, görüşmeleri kanunlarda ve esas mukavelede belirtilen esaslar dahilinde idare etmek ve verilen kararların uygulanmasını sağlamaktır.³⁹¹ Yönetim kurulu kanunda ve şirket ana sözleşmesinde verilen yetki ve görevleri yürütür. Bunlar şirket ana sözleşmesinde yazılı amaç ve konular ile sınırlıdır.³⁹²

Yönetim kurulu başkan ve üyeleri, yönetim kurulundaki görevlerini ifa için, yönetim kurulu toplantıları bakımından temsilci veya vekil atayamazlar. Ancak, bunların dışında yani yasanın buyurucu kural ve anasözleşmede özel yasaklanmış

---

³⁸⁸ Eriş, Ticari İşletme, s.1819.

³⁸⁹ Bozer, Sigorta, s.14.

³⁹⁰ Çevik, Şirketler, s.400., Aslan /Şenyüz/Ergün, s. 182.

³⁹¹ Çevik, Şirketler, s.411.

³⁹² Aslan / Şenyüz / Ergün, s. 184.

işlemler dışında, yönetim kurulu üyelerinin bir vekille temsil edilmesi mümkündür. ³⁹³

Yönetim kurulu, işletmenin problemlerini çözebilmek amacıyla kendi içinde bazı komiteler kurabilmektedir. Bunlar yönetim komitesi, finansman komitesi, denetim komitesi ve sigorta tetkik komitesi gibi komitelere dir. ³⁹⁴

Sigorta şirketleri ve reasürans şirketlerinin yönetim kurulları genel müdür dâhil beş kişiden az olamazlar. ³⁹⁵ Genel müdür, yönetim kurulunun doğal üyesidir. (SK.m.4) Genel müdürde pay sahibi olma şartı aranmaz. (SRŞY.m.6) Bu noktada şirket ana sözleşmesinde belirlenen sayı içerisinde genel müdür de dahildir. ³⁹⁶

5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu 4. maddesi yönetim kurulu üyesi olabilmek için; malî güç dışında sigorta şirketi ve reasürans şirketi kurucularında aranan şartları taşıması; YK üyelerin çoğunluğunun en az dört yıllık yüksek öğrenim görmüş olması ve sigortacılık, iktisat, işletme, muhasebe, hukuk, maliye, matematik, istatistik, aktüerya veya mühendislik alanlarında en az üç yıl deneyimi olan kişilerden seçilmesi şartını getirmiştir. ³⁹⁷ Ayrıca, YK Murahhas üyelerinin genel müdürde aranan şartları taşıması zorunludur. (SRŞY.m.6) ³⁹⁸

İdare meclisinde, ölüm, istifa, üyeliğin kaybedilmesi gibi nedenlerle bir üyelik açılırsa, idare meclisi ilk genel kurul toplantısına kadar görev yapmak üzere boşalan yer için atama yapabilir. ³⁹⁹

---

³⁹³ Eriş, Ticari İşletme, s.1778.

³⁹⁴ Özkan, s.411.

³⁹⁵ Can, s.74; Kubilay, s.219.

³⁹⁶ Hazine Müsteşarlığı 6.07.2008 tarih ve 2008/22 sayılı, Sigorta ve Reasürans Şirketlerinin Genel Müdürlerinin Yönetim Kurulu Üyeliğine İlişkin Genelge,

³⁹⁷ SK.m.34/2-b hükmü uyarınca bu nitelikleri taşımayan kişilerin şirketçe atanmasından ve bu nitelikleri taşımayan kişilerin bu görevleri üstlenmelerinden dolayı uyarılan şirketin ya da ilgilinin, bu uyarının gereğini bir ay içinde yerine getirmemesi halinde sekizbin Türk Lirası idari para cezası uygulanır.

³⁹⁸ Kender, HSH, s.42; Can, s.74; Özbek, s.136.

³⁹⁹ Çevik, Şirketler, s.403.

Sigorta ve reasürans şirketlerinin kuruluş ve çalışma esaslarına ilişkin yönetmeliğinin 6. maddesine göre yönetim kurulu üyelerinin sahip olması gereken özellikler şu şekildedir:

1. Türk Ticaret Kanunu ve Kooperatifler Kanununun ilgili hükümleri saklı kalmak kaydıyla, yönetim kurulu üyelerinin Kanunun 4 üncü maddesinin ikinci fıkrasında sayılan niteliklere sahip olması gerekir. Yönetim kurulu üyelerinde aranan deneyimin belirlenmesinde ilgili alandaki fiili çalışma süresi esas alınır.
2. Yönetim kurulu üyelerinde aranacak itibar, bu Yönetmeliğin 5 inci maddesinin ikinci fıkrasının (ç) ile (f) bentlerinde sayılan hususlar dikkate alınarak değerlendirilir.
3. Genel Müdür hariç yönetim kurulu üyelerinin seçilmelerinden itibaren veya herhangi bir nedenle üyeliğin boşalması hâlinde görevlendirilmelerini izleyen on iş günü içinde, aşağıda yer alan belgeler şirket tarafından düzenlenecek bir yazı ekinde Müsteşarlığa gönderilir.
  - a) Sigorta Şirketleri ve Reasürans Şirketlerinin Yönetim Kurulu Üyeleri, Denetçileri ve Yöneticilerine İlişkin Bilgi ve Beyan Formu (Ek: 1).
  - b) Arşiv kaydını da içeren, son altı ay içinde alınmış adli sicil belgesi.
  - c) Müflis olmadıklarına ve konkordato ilan etmediklerine ilişkin yetkili makamlardan alınacak belgelerin aslı.
  - ç) Son ödeme tarihi geçmiş vergi ve sosyal güvenlik prim borcu bulunmadığına ilişkin ilgili kuruluşlardan alınacak belgelerin aslı veya tasdikli örneği.

- d) Tasfiyeye tâbi tutulan finansal kuruluşlarda ve hakkında Kanunun 20 nci maddesinin ikinci ve üçüncü fıkrası hükümleri uygulanan şirketlerde oy hakkının ya da sermayesinin doğrudan veya dolaylı yüzde on ve daha fazla bir oranda veya bu oranın altında olsa bile denetim ve yönetime etkili olabilecek şekilde denetim ve yönetim kurullarına üye belirleme imtiyazı veren pay sahibi olmadığına ilişkin taahhütname (Ek:4).
- e) Noter onaylı nüfus cüzdanı sureti.
- f) Noter ya da ilgili üniversite/yüksek okul tarafından onaylanmış diploma sureti.
4. Görevlendirilen yönetim kurulu üyelerinin gerekli nitelikleri taşımadığının tespit edilmesi durumunda, Müsteşarlık bu kimselerin görevden alınmasını talep eder. Şirket bu talebi derhal yerine getirmek ve ilgilinin görevden alındığını en geç beş iş günü içinde Müsteşarlığa bildirmek zorundadır.
5. Şube açmak suretiyle Türkiye’de faaliyet gösterecek yabancı sigorta şirketleri veya reasürans şirketlerince, açılan şubede yönetim kurulu yetki ve sorumluluklarını taşıyan, şube müdürünün de dahil olduğu en az üç kişilik bir müdürler kurulu kurulur. Müdürler kurulu üyeleri hakkında da bu madde hükümleri uygulanır.

Yönetim kurulu üyeleri için “mali güç” aranmaması çok isabetli olmuştur. Yöneticilerde, eğitim ve deneyim şartı aranması da isabetli ve AB hukukuna uygun bulunmaktadır. Yine, SRŞY.m.4/6. fıkrada denetçiler için “mali güç” aranmaması da doğrudur.⁴⁰⁰

Yönetim Kurulu üyelerinin görevleri ve yetkilerine dayanarak yaptıkları işlemler

---

⁴⁰⁰ Kender, HSH, s.42.

nedeniyle sorumlulukları söz konusudur. Bu sorumluluk halleri, ödemelerin doğru olmamasından doğan sorumluluk, dağıtılan ve ödenen kar paylarının hakiki olmamasından doğan sorumluluk, kanunen tutulması gereken defterlerin mevcut olmaması veya intizamsız bir suretle tutulmasından doğan sorumluluk, genel kurul kararlarının sebepsiz olarak yerine getirilmemesinden doğan sorumluluk, müdürlerin sebebiyet verdikleri zararlardan doğan sorumluluk, TTK ve diğer kanunlarda öngörülen sorumluluk halleri olarak sıralanmaktadır.⁴⁰¹

3.2.1.1.3 Genel Müdür ve Yardımcıları

Genel müdür, yönetim kurulu tarafından atanır. Genel müdür, işletmenin bütün bölümleri üzerinde denetim yetkisine sahiptir.⁴⁰² Başlıca görevi, bölümler arası koordinasyonu ve bölümlerin verimli çalışmasını sağlamaktır. Sigorta ve reasürans şirketlerinin genel müdür ve yardımcılarının en az 4 yıllık yükseköğrenim görmüş olmaları ve genel müdürlüğe atanacakların en az 10 yıl, genel müdür yardımcılarının en az 7 yıl sigortacılık, bankacılık, iktisat, işletmecilik, muhasebe, hukuk, maliye, matematik, istatistik veya mühendislik alanlarından en az birinde bilgi ve deneyim sahibi olmaları gerekmektedir.⁴⁰³

Teşkilat ve faaliyet alanı geniş olan anonim şirketlerde idare meclisinin şirket işlerini bilfiil idare etmesi imkansız hale geldiğinden iş ve muamelelerin yürütülmesi hususunun müdürlere tevdiine imkan verilmiştir.⁴⁰⁴

Yönetim kurulu üyeliği ile genel müdürlük sıfatının aynı kişide birleşmesi de mümkündür ki bu takdirde murahhas müdürden söz edilir. Bu müdürlere genel müdür de denilmektedir. Genel müdür, idare meclisinin haiz olduğu, idare yetkilerinin hepsine

---

⁴⁰¹ Çevik, Şirketler, s.435-438.

⁴⁰² Özkan, s.411.

⁴⁰³ Özbolat, s.136-137.,

⁴⁰⁴ Aslan /Şenyüz/Ergün, s.192.

veya bazılarına sahip bulunan müdürdür. Hem karar verme hem de yürütme görevlerini icra ederler. (TTK.319/2)

Müdür ise, kanunun pay sahipleri ve üçüncü kişilerin menfaatleri bakımından, idare meclisinin uhdesinde bıraktığı yetki kapsamının dışındaki şirketin işlerini, idare meclisinin emir ve talimatı altında yürüten memur (icra müdürleri) durumundadır. Şirket muamelelerinin icra safhasına taalluk eden kısım için tayin edilir. Dış ilişkilerde şirketi temsile yetkili ancak idare hakları daraltılmış ticari mümessil durumundadır. (TTK.342)⁴⁰⁵

Bu duruma göre, icra müdürleri ortaklığın iç ve dış ilişkilerinde icra ile görevli ve murahhas müdürler ise yönetime ilişkin karar almada görevli müdürlerdir.⁴⁰⁶

Sigortacılık Kanunu 4. maddesinde sigorta şirketinde çalışacak Genel müdür ve yardımcılarının, malî güç dışında sigorta şirketi ve reasürans şirketi kurucularında aranan şartları taşıması, en az dört yıllık yüksek öğrenim görmüş olması ve genel müdürlüğe atanacakların en az on yıl, sigortacılık veya sigortacılık tekniği ile ilgili konulardan sorumlu genel müdür yardımcılıklarına atanacakların yedi yıldan az olmamak üzere sigortacılık, iktisat, işletme, muhasebe, hukuk, maliye, matematik, istatistik, aktüerya veya mühendislik alanlarının en az birinde; diğer genel müdür yardımcılıklarına atanacakların da sorumlu olacakları alanda en az yedi yıl deneyim sahibi olması şarttır. Genel müdür yardımcılıklarından en az birinin sigortacılık veya sigortacılık tekniği ile ilgili konulardan sorumlu olması zorunlu kılmaktadır.⁴⁰⁷

Bir sigorta işletmesinde, işletmenin büyüklüğüne göre, bir ya da birkaç tane genel müdür yardımcısı bulunabilir.⁴⁰⁸ Genellikle yönetsel ve üretimle ilgili alanlarda bir ya da birkaç bölümün sorumlusu olara görev yaparlar. Genel müdür olmaması halinde

---

⁴⁰⁵ Çevik, Şirketler, s.447.

⁴⁰⁶ Eriş, Ticari İşletme, s.2021.

⁴⁰⁷ Kender, HSH, s.42.

⁴⁰⁸ Özkan, s. 412.

içlerinden birisi genel müdüre vekâlet eder. Her genel müdür yardımcısı kendisine bağlı seksiyonun görev ve başarısından sorumludur.

Başka unvanlarla istihdam edilseler dahi, yetki ve görevleri itibarıyla genel müdür yardımcısına denk veya daha üst konumlarda görev yapan diğer yöneticiler de genel müdür ve genel müdür yardımcılarında ilişkin hükümlere tâbidir.

Müdürlerin nasıl ve hangi organ tarafından tayin edileceği hususları esas mukavele ile tespit edilir. Esas mukavelede bu hususta bir hüküm yoksa tayin yetkisi yönetim kurulundur.⁴⁰⁹ (TTK.343)

Sigorta ve reasürans şirketlerinin kuruluş ve çalışma esaslarına ilişkin yönetmeliğinin 8. maddesine göre genel müdür, genel müdür yardımcısı, diğer yöneticiler ve imza yetkisine haiz çalışanların özellikleri şu şekildedir:⁴¹⁰

1. Şirket genel müdürlüğüne ve genel müdür yardımcılıklarına atanacakların Kanunun 4 üncü maddesinin üçüncü fıkrasında sayılan niteliklere sahip olması gerekir.
2. Genel müdür, genel müdür yardımcısı ve diğer yöneticilerde aranacak itibar, bu Yönetmeliğin 5 inci maddesinin ikinci fıkrasının (ç) ile (f) bentlerinde yer alan hususlara göre değerlendirilir. Genel müdür ve genel müdür yardımcılarında aranan deneyimin belirlenmesinde ilgili alandaki fiili çalışma süresi esas alınır.
3. Bu kimselere ilişkin olarak bu Yönetmeliğin 6 ncı maddesinin dördüncü fıkrasında belirtilen belgeler, yapılacak atamadan önce şirket tarafından

---

⁴⁰⁹ Çevik, Şirketler, s.448.

⁴¹⁰ Kender, HSH, s.42.

Müsteşarlığa gönderilir. Belgelerin eksiksiz biçimde Müsteşarlığa ulaşmasını izleyen on iş günü içinde Müsteşarlıkça olumsuz görüş bildirilmemesi durumunda ilgili kişilerin ataması yapılabilir.

4. Genel müdür veya genel müdür yardımcısı olarak görev yapanların herhangi bir nedenle görevden ayrılmaları hâlinde şirketçe ve görevden ayrılan kişi tarafından Müsteşarlığa hitaben düzenlenecek bir yazı ile görevden ayrılma nedenlerinin ayrılış tarihinden itibaren on iş günü içinde bildirilmesi zorunludur.
5. Başka unvanla istihdam edilseler dahi, yetki ve görevleri itibarıyla genel müdür yardımcısına denk veya daha üst konumlarda görev yapan diğer yöneticiler de genel müdür ve genel müdür yardımcılarına ilişkin hükümlere tâbidir.
6. Murahhas üyelerin de genel müdürde aranan şartları taşıması zorunludur.
7. Genel müdür ve genel müdür yardımcıları dışındaki şirket çalışanlarından birinci derece imza yetkisini haiz olanların, Kanunun 3 üncü maddesinin ikinci fıkrasının (a) bendinin 4 numaralı alt bendinde sayılan niteliklere sahip olması gerekir. Şirket, gerekli nitelikleri haiz olduğunu gösterir belgelerle birlikte bu kişilerin güncel listesini Müsteşarlığın denetimine hazır bulundurur. Söz konusu liste, ilgililerin aranan nitelikleri taşıdıklarına dair şirket genel müdür ve genel müdür yardımcısının beyanını içeren bir yazı ekinde her yılın Ocak ve Temmuz aylarının ilk haftasında Müsteşarlığa gönderilir.
8. Türkiye'de şube açmak suretiyle faaliyette bulunan yabancı sigorta şirketleri ve reasürans şirketlerinin merkez şube müdürleri ile müdür yardımcıları, Türkiye'de kurulu sigorta şirketleri ve reasürans şirketlerinin genel müdür ve genel müdür yardımcısına ilişkin hükümlere tâbidir. Şubenin birinci derece imza yetkisini haiz diğer çalışanları hakkında bu maddenin yedinci fıkrası

hükmü uygulanır.

Şirket müdürlerinin göreve tayini ve azli veya görevinin sona ermesi halleri yönetim kurulu tarafından ticaret siciline tescil ve ilan ettirilir.⁴¹¹

Müdürlerin görev ve yetkileri, şirket ile yapılacak hizmet sözleşmesinde belirlenir. Bu hizmet sözleşmesinin esalarının bir iç yönetmeliğe dayandırılması da mümkündür. Müdürler görevlerini yerine getirirken işleri için gerekli ihtimamı göstermek, şirketin zararına sebebiyet vermemek için hususi bir gayret sarfetmek, basiretli bir işadamı gibi davranmak zorundadır. Müdürler görevleri icabı öğrendiği şirkete ait imalat ve ticaret sırlarını saklamak ve pay sahiplerine, üçüncü kişilere söylememekle yükümlüdür. Aksine hareket edilmesi halinde şirketin uğrayacağı zararı tazmin ederler. (TTK.57/8)

Hisse senetleri borsalar veya teşkilatlanmış diğer piyasalarda işlem gören genel müdür ve yardımcıları malik oldukları anonim şirkete ait hisse senetleriyle ilgili olarak kurulan kamuoyu aydınlatmak açısından gerekli gördüğü bilgileri, belirlenecek şekil ve esaslar dahilinde kurula bildirmekle yükümlüdürler. (SPK. 16/A-2)⁴¹²

Müdürler, yasa ve ana sözleşme veya işgörme şartlarını tespit eden diğer hükümlerle yüklenilen mükellefiyetleri gereği gibi veya hiç yerine getirmemeleri halinde yönetim kurulu üyelerinin sorumluluklarına ilişkin hükümler uyarınca uyarınca, ortaklığa, pay sahiplerine ve ortaklık alacaklılarına karşı sorumlu olurlar.⁴¹³

3.2.1.1.4 Denetçiler

Anonim şirketlerde genel kurul ve yönetim kurulundan başka bulunması zorunlu olan bir diğer organ da denetim (murakabe) organıdır. Sigorta ve resürans şirketlerinin

---

⁴¹¹ Eriş, Ticari İşletme, s.1832.

⁴¹² Çevik, Şirketler, s.451-452.

⁴¹³ Eriş, Ticari İşletme, s.2022.

denetçileri iki kişiden az olamaz.⁴¹⁴ TTK murakıplık için Türk vatandaşlığı dışında başka bir nitelik aramamıştır. Ancak Sigorta Şirketleri yasal düzenlemeler ile için özel hükümler getirilmiştir.

Sigorta şirketlerinde, Denetçilerin, malî güç dışında sigorta şirketi ve reasürans şirketi kurucularında aranan şartları taşımaları, en az dört yıllık yüksek öğrenim görmüş olmaları ve sigortacılık, iktisat, hukuk, maliye, işletme ve muhasebe alanlarında en az üç yıl deneyimi olan kişilerden seçilmesi şarttır. (SRŞY.m.4/6)⁴¹⁵

Sigorta şirketleri ile reasürans şirketleri; tüm iş ve işlemlerinin, sigortacılık mevzuatı ve ilgili diğer mevzuata, şirketin iç yönergeleri ile yönetim stratejisi ve politikalarına uygunluğunun sürekli kontrol edilmesi, denetlenmesi ile hata, hile ve usûlsüzlüklerin tespiti ve önlenmesi amacıyla risk yönetim sistemleri de dahil olmak üzere etkin bir iç denetim sistemi kurmak zorundadır. İç denetim, dışarıdan hizmet alımı yoluyla da yapılabilmektedir. (SRŞY.m.4/8)⁴¹⁶

İdare meclisi üyeleri ve bunların yakın akrabaları aynı zamanda denetçi olamazlar. Murakıplar şirketin memuru olamayacakları gibi, şirkette memur olanların da memuriyetten ayrılmadıkça murakıp olmaları mümkün değildir. Murakıplığa seçilecek kimselerin tabi oldukları statü hükümlerinin bu görevi almalarına mani olmaması gerekir.⁴¹⁷

Sigorta ve reasürans şirketlerinin kuruluş ve çalışma esaslarına ilişkin yönetmeliğinin 7. maddesine göre denetçilerin sahip olması gereken özellikler şu şekildedir:

---

⁴¹⁴ Can, s.74.

⁴¹⁵ Kender, HSH, s.42.

⁴¹⁶ Kender, HSH, s.42; Somuncu, s.6.

⁴¹⁷ Çevik, Şirketler, s.454.

1. Şirketlerin denetçileri iki kişiden az olamaz. Denetçilerin Kanunun 4 üncü maddesinin altıncı fıkrasında sayılan niteliklere sahip olması gerekir.
2. Denetçilerde aranacak itibar, bu Yönetmeliğin 5 inci maddesinin ikinci fıkrasının (ç) ila (f) bentlerine göre belirlenir. Denetçilerde aranan deneyimin belirlenmesinde ilgili alandaki fiili çalışma süresi esas alınır.
3. Denetçilerin göreve başlamasını izleyen on iş günü içinde, bu Yönetmeliğin 6 ncı maddesinin dördüncü fıkrasında belirtilen belgeler şirket tarafından Müsteşarlığa Sigorta ve reasürans şirketlerinin kuruluş ve çalışma esaslarına ilişkin yönetmeliğin 6. maddesi gönderilir. Denetçilerin gerekli nitelikleri taşımadığının tespit edilmesi durumunda, Müsteşarlık bu kimselerin görevden alınmasını talep eder. Şirket, bu talebi derhal yerine getirmek ve ilgilinin görevden alındığını en geç beş iş günü içinde Müsteşarlığa bildirmek zorundadır.
4. Yabancı sigorta şirketleri ve yabancı reasürans şirketlerinin Türkiye'deki şubelerinin denetçileri hakkında da bu madde hükümleri uygulanır.

Anonim şirketlerde 5 den fazla olmamak üzere bir veya daha çok denetçi bulunur. Denetçiler kurul halinde çalışırlar ve başkanı olmaksızın görev yaparlar. Süreleri sona eren denetçiler tekrar seçilebilirler.⁴¹⁸

Denetçilerin görevlerini yapabilmeleri işlemlerle ilgili bilgi ve belgeleri elde edebilmesine bağlıdır. Denetçiler görevleri gereği, sözlü ve yazılı, tüm açıklamaları öğrenmek, belgeleri istemek yetkilerine sahiptir.

---

⁴¹⁸ Aslan / Şenyüz / Ergün, s.193.

Denetçilerin tayin, seçim ve azillerinde, keyfiyet yönetim kurulu tarafından derhal ilgili ticaret sicili memurluğuna bildirilerek tescil işlemi yaptırılır ve ayrıca ticaret sicili gazetesinde de ilan ettirilir.

Şirketin ilk murakıpları, şirketin kurulmasında yolsuzluk vaki olup olmadığını incelemekle yükümlüdür. (TTK.m.308)

Denetçilerin görevleri 4 ana grupta belirlenmektedir. Bunlar denetleme görevleri, şikayetleri inceleme görevleri, nezaret görevi ve idari görevleridir. Denetçiler de, yönetim kurulu üyeleri gibi, kanun veya esas mukavelelerin kendilerine yükledikleri görevleri hiç veya gereği gibi yapmazlar ise, bu hususta kusursuz olduklarını ispat etmedikçe sorumluluktan kurtulamazlar. (TTK.M.359) ⁴¹⁹

3.2.1.1.5 İç Denetim Birimi

Kurum ve kuruluşlar ile kişiler görevleri, işlevleri ve faaliyetleri ile ilgili olarak açıklamalar yapmakta, bildirimlerde bulunarak çeşitli isteklerde bulunmakta, kararlar alıp uygulamakta, belirli görüş ve iddialar ileri sürerek bunların doğruluk ve güvenilirliğini savunmaktadır. Ancak bu bildirim ve iddiaların uygunluğu, doğruluğu ve güvenilirliği tartışılabilir. Amaçlara uygun ve tutarlı karar verebilmek için karar işleminde yararlanılan bilgilerin geçerli ve güvenilir olması gerekmektedir.

Güvenilir ve geçerli olmayan bilgi, kaynakların etkin ve verimli kullanılmasını engelleyerek örgütlere ve karar alıcılara zarar verebilmektedir. Bildirimlerin herhangi bir incelemeye tabi tutulmaksızın doğru ve güvenilir olduğu varsayımı doğrudan önel bir yargıya dayanmaktadır. Karar alıcıların doğru karar alabilmeleri için açıklanan bilgilerin doğruluğunu ve güvenilirliğinin araştırılması gerekmektedir. Bilgilerin doğruluğunu araştırıp, kanıtlayacak bir inceleme, verilecek kararın sağlığını ve

---

⁴¹⁹ Çevik, Şirketler, s.457-460.

nesnellğini artıracaktır.⁴²⁰ Bu amaçla sigorta şirketleri kendi bünyelerinde denetim bölümleri oluşturmaktadır. Böylece şirket gelirlerinin takibini ve denetimi yapılmaktadır.⁴²¹ Şirketin kendi birimlerince yapılan bu denetim “iç denetim” faaliyetidir ve dış denetimden ayrıdır.

Sigorta işletmesi büyüdükçe gerek sigorta tekniği bakımından gerekse muhasebe yönünden, birçok hatanın meydana gelmesi kaçınılmaz. Bu hataların düzeltilmesi ile daha verimli çalışılacağından hataların giderilmesi, hata kaynaklarının önlenmesi ve yok edilmesi zorunludur. Bu amaçla denetim bölümü yılın değişik zamanlarında, şubeler, acentalar ve işletmenin çeşitli bölümlerinde yapacağı denetlemler ile işletme faaliyetlerinin verimliliği sigortacılık tekniği ve muhasebe yönünden olumsuz bir şekilde etkileyen bu hata kaynaklarını tespit ederek ortadan kaldırmaya ve bu suretle işletmenin rakip işletmeler karşısındaki rekabet gücünü arttırmaya çalışır.⁴²²

Denetim bölümü genel kurula bağlı olarak çalışır. Sigortacılık Kanununa göre, sigorta ve reasürans şirketlerinin denetçileri ikiden az olamaz ve en az 4 yıllık yüksek öğrenim görmüş olmaları ve sigortacılık, bankacılık, iktisat, hukuk, maliye, işletmecilik ve muhasebe alanlarının birinde en az 3 yıllık deneyim sahibi olmaları gerekmektedir. Ayrıca denetçilerin mali güç dışında sigorta ve reasürans şirketi kurucularında aranan şartları da taşımaları gerekmektedir.⁴²³

Bu amaçla yayımlanan SREŞİSİY ile; şirket varlıklarının korunmasını, faaliyetlerin etkin ve verimli bir şekilde Sigortacılık Kanununa ve ilgili diğer mevzuata, şirket içi politikalar ile kurallara ve sigortacılık teamüllerine uygun olarak yürütülmesini, muhasebe ve finansal raporlama sisteminin güvenilirliğini, bütünlüğünü ve bilgilerin zamanında elde edilebilirliğini sağlamak amacıyla Sigorta ve Reasürans Şirketlerinde iç

---

⁴²⁰ Yüksek Denetleme Kurulu, Denetimin İşlevi,

http://www.ydk.gov.tr/egitim_notlari/denetim.htm#d1a, 22 Mart 2008.

⁴²¹ Özbolat, s.138; Bozer, Sigorta, s.17.

⁴²² Özkan, s.415.

⁴²³ Özbolat, s.136.

denetim sisteminin kurulması zorunluluğu getirilmiş ve işleyişe ilişkin çok detaylı düzenlemeler yapılmıştır.⁴²⁴

Yine SK.m. 4/8 uyarınca sigorta şirketleri, tüm iş ve işlemlerini sigortacılık mevzuatı ve ilgili diğer mevzuata, şirketin iç yönergeleri ile yönetim stratejisi ve politikalarına uygunluğunu sürekli kontrol edilmesi, ve denetlenmesi amacıyla etkin bir iç denetim sistemi kurmak zorundadır. Bu amaçla çıkarılan SREŞİSİY m. 4 hükmü de paralel olarak; Sigorta Şirketleri, maruz kaldıkları risklerin izlenmesi ve kontrolünün sağlanması amacıyla, faaliyetlerinin kapsamı ve yapısıyla uyumlu ve değişen koşullara uygun, tüm bölge müdürlükleri ve birimleri ile yürürlüğe konulan düzenlemelerde öngörülen usul ve esaslar çerçevesinde yeterli ve etkin iç sistemler kurmak, işletmek ve geliştirmekle yükümlülüğünü getirmiştir.⁴²⁵

İç denetim birimi de bu iç sistemlerin en önemli unsurudur ve yapmış oldukları iç denetim planı kapsamında faaliyet gösterirler. Şirkette iç denetim faaliyeti, iç denetim birimi ya da teftiş kurulu tarafından yürütülür. İç denetim biriminde şirketin büyüklüğüne, faaliyetlerinin karmaşıklığına, yoğunluğuna, kapsamına ve risk düzeyine bağlı olarak, Kanun ve ilgili mevzuat ile şirket içi düzenlemelerde öngörülen denetim hizmetlerinin aksatılmadan ve bu hizmetlerin gerektirdiği seviyede yerine getirilmesi amacıyla yeterli sayıda iç denetçi veya müfettiş çalıştırılır.

İç denetim birimi yöneticisinin en az dört yıllık üniversite mezunu, beş yıllık sigortacılık ve/veya finans alanlarından birinde deneyime sahip olması şarttır. İç denetim birimi yöneticisi, iç denetim faaliyetlerini denetim faaliyetlerine yönelik politika ve uygulama usulleri ile iç denetim planları çerçevesinde yürütür.

İç denetim sisteminin amacı, üst yönetime şirket faaliyetlerinin Kanun ve ilgili diğer

---

⁴²⁴ Somuncu, s.6.

⁴²⁵ SK.m34 hükmü uyarınca, etkin bir iç denetim sistemi kurulması ve yeteri kadar iç denetim elemanı çalıştırılmaması zorunluluğuna aykırı davranılması halinde, uyarılan şirketin 6 ay içinde durumunu düzeltilmemesi halinde onbin Türk Lirası idari para cezası uygulanır.

mevzuat ile şirket içi strateji, politika, ilke ve hedefler doğrultusunda yürütüldüğü ve iç kontrol ve risk yönetimi sistemlerinin etkinliği ve yeterliliği hususunda güvence sağlamaktır.

İç denetim sisteminden beklenen amacın sağlanabilmesi için denetim çalışanları, şirketin tüm yurt içi ve yurt dışı şube, bölge müdürlüğü, acente ve genel müdürlük birimleri ile tam konsolidasyona tabi ortaklıkları nezdinde, dönemsel ve riske dayalı denetimler yaparak; iç kontrol ve risk yönetimi birimlerinin uygulamaları ile yeterlilik ve etkinliklerini; muhasebe kayıtları ile finansal raporların doğruluğu ve güvenilirliğini; operasyonel faaliyetlerin, belirlenmiş olan usullere uygunluğu ile bunlara ilişkin iç kontrol uygulama usullerinin işleyişine uygunluğunu kontrol ederler.

Bunun yanında elektronik bilgi sistemi güvenilirliği gözden geçirilir, işlemlerin, Kanuna ve ilgili diğer mevzuata, şirket içi strateji, politika ve uygulama usulleri ile diğer iç düzenlemelere uygunluğu denetlenir. Şirket içi düzenlemeler çerçevesinde yönetim kuruluna yapılan raporlamalar ile Müsteşarlığa yapılan raporlamaların doğruluğu, güvenilirliği ve zaman kısıtlamalarına uygunluğu denetlenir. Eksiklik, hata ve suiistimaller ortaya çıkarılır; bunların yeniden ortaya çıkmasının önlenmesine ve şirket kaynaklarının etkin ve verimli olarak kullanılmasına yönelik görüş ve önerilerde bulunulur.

İç denetçiler görev ve sorumluluklarını tarafsız ve bağımsız olarak icra eder. Bu amaçla iç denetçilerin, iç denetim birimi yöneticisi ve yönetim kurulu haricinde, şirket yönetiminde yer alan hiçbir kişiye karşı hesap verme sorumluluğunun bulunmaması ve görevlerinin icrasında menfaat çatışmalarından uzak olmaları sağlanır. (SREŞİSİY.m.14)

Yönetim kurulunca, iç denetçilere görev ve sorumluluklarını etkin bir şekilde yerine getirebilmeleri için, şirketin tüm bölüm ve birimlerinde inisiyatif kullanabilecek, tüm personelinden bilgi alabilecek ve tüm kayıt, dosya ve verilerine ulaşabilecek yetkiyi haiz olmaları sağlanır.

İç sistemlerin oluşturulması, etkin, yeterli ve uygun bir şekilde işletilmesi, geliştirilmesi, muhasebe ve finansal raporlama sisteminden sağlanan bilgilerin güvence altına alınması, şirket içindeki yetki ve sorumlulukların belirlenmesi nihai olarak yönetim kurulunun sorumluluğundadır. (SREŞİSİY.m.5)

Bunu gerçekleştirmek için:

a) Şirketin organizasyon yapısını ve insan kaynakları politikasını oluşturmak, üst düzey yönetimin atanmasında aranılacak kriterleri belirlemek,

b) İç sistemlere ilişkin strateji ve politikalar ile uygulama usullerini yazılı olarak belirlemek, bunların etkin bir şekilde uygulanmasını, idame ettirilmesini ve birbirleri ile koordinasyonunu sağlamak,

c) İç sistemler kapsamındaki faaliyetlerin yürütülmesinden sorumluların seçimine karar vermek, bunların görev, yetki ve sorumluluklarını belirlemek konu ile ilgili personelin çalışma usul ve esaslarını onaylamak, gerekli kaynakların tahsisini sağlamak,

ç) Şirketin genel ve her bir risk türü itibarıyla risk yönetimine ilişkin politika ve stratejilerini, üstleneceği risk seviyesini ve bunlara ilişkin uygulama usullerini yazılı olarak belirlemek, yöneticiler ya da çalışan personel itibarıyla azami risk limitleri tahsis etmek

zorundadır.

Sigorta ve reasürans şirketlerinin kuruluş ve çalışma esaslarına ilişkin yönetmeliğin 9. maddesinde yöneticilerin yapamayacağı işler açıklanmıştır:

1. Şirketin yönetim kurulu üyeleri, denetçileri ile şirket adına imza atmaya yetkili olanlar, görevli oldukları şirketin acenteliğini yapamaz, brokerlik yahut sigorta eksperliği ile iştigal edemez, bu faaliyetleri gerçekleştirmek üzere kurulmuş bulunan şirketlere ortak veya yönetim ve denetim kurulu üyesi

olamaz, şirketin faaliyet alanı ile ilgili konularda ücret karşılığı iş ilişkisine giremez. Bu sınırlamalar söz konusu kimselerin eş ve velayeti altındaki çocukları için de geçerlidir.

2. Yabancı sigorta şirketleri ve yabancı reasürans şirketlerinin Türkiye'deki şubelerinin müdürler kurulu üyeleri, denetçileri ve şube adına imza atmaya yetkili olanlar, görevli oldukları şubenin acenteliğini yapamaz, brokerlik yahut sigorta eksperliği ile iştigal edemez, bu faaliyetleri gerçekleştirmek üzere kurulmuş bulunan şirketlere ortak veya yönetim ve denetim kurulu üyesi olamaz, şirketin faaliyet alanı ile ilgili konularda ücret karşılığı iş ilişkisine giremez. Bu sınırlamalar söz konusu kimselerin eş ve velayeti altındaki çocukları için de geçerlidir.

Yine Ticaret Kanununun 334. maddesiyle de yönetim kurulu üyelerinin, anonim şirketle ticari işlem yapma yasağı bulunmaktadır. Buna göre şirketin konusuna giren bir işlem yönetim kurulu üyesi ile yapılamaz. Yasa koyucu, yönetim kurulu üyelerinin ortaklıktaki yetkilerini göz önüne alarak bu yetkilerinin kötüye kullanılması olasılığından hareketle bu yasağı getirmiştir.⁴²⁶

3.2.2 Hizmet ve Teknik Birimleri

Bir sigorta şirketinde bulunan hizmet ve teknik birimler aşağıdaki gibidir.

3.2.2.1 Satış ve Pazarlama Bölümü

Genel müdür yardımcısına bağlı olarak çalışan, satış müdürü organizasyonu ile satış elemanlarının bulunduğu birimde rekabet koşullarında en yüksek pazar payını elde etmek ve korumak, ürünlerin pazar payını geliştirmek, şirket politikasına göre hedefler

---

⁴²⁶ Aslan /Şenyüz/Ergün, s.186.

doğrultusunda, şirket ürünlerinin tanıtımını ve pazarlamasını yapmaktır.⁴²⁷

Sigorta şirketleri, prim üretimlerini sağlamak amacıyla gerek şirket içerisinde direkt satış ekipleri oluşturarak gerekse de aracı kurumlar vasıtasıyla satış işlemlerini gerçekleştirirler. Gerçekleştirilen satış işlemlerinin takibi, aracı kurumların satış hedeflerinin belirlenmesi, müşterilerin ihtiyaçlarına yönelik oluşturulacak ürünlerin hazırlanmasına destek vermek ve sektördeki gelişmelerin takip edilerek pazarlama stratejilerinin oluşturulması da yine bu bölümün görevlerindedir.⁴²⁸

3.2.2.2 Hasar Bölümü

Hasar bölümü, meydana gelen hasar tutarlarının belirlenmesi ve tazminatların ödenmesi işlemlerini yürütür.⁴²⁹ Görevleri genel olarak şöyledir:

1. Öncelikle, sigorta eksperlerinin yardımı ile meydana gelen hasarı değerlendirerek hasar miktarını belirlemek,
2. Sigortalının üzerine düşen yükümlülükleri yerine getirip getirmediğini araştırmak,
3. Tazminat hesaplaması sırasında eksik ya da aşkın sigorta olup olmadığına dikkat etmek,
4. Böylelikle sigortalıya ödenecek tazminat tutarını kesinleştirmek,
5. Ayrıca ilk sigortacı durumunda olan sigorta işletmesinin, reasürans ve

---

⁴²⁷ Özbolat, s.137.

⁴²⁸ Güvel/Güvel, s.161-162

⁴²⁹ Bozer, Sigorta, s.14.; Özkan, s.418.

koasürans sigortacılarının bu tazminat içerisindeki paylarını belirlemek,

6. İşlemler tamamlandıktan sonra kendi işletmesinin muhasebe ve reasürans bölümlerine haber vermek; reasürans ve koasürans sigortacılarını hasar hakkında bilgilendirmek.⁴³⁰

3.2.2.3 Aktüerya ve İstatistik Bölümü

İstatistik servisi belli bir süre içinde, rizikonun çeşidine göre, gerçekleşme ihtimalini inceler. Aktüerler ise bu istatistiksel sonuçları faydalanmak suretiyle sigortalıların sayısına, sigorta süresine, sigortalı süresine, sigortalı şeyin cinsine ve içinde bulunduğu şartlara göre, büyük adetler kanununa dayanarak, sigorta ettirenlerden tahsil edilmesi gereken prim miktarını ve ayrılması gereken karşılıkların miktarını tayin eder.⁴³¹

Sigorta şirketinin taraf olacağı sözleşmelerle ilgili istatistik ve aktüerya hesaplarını üstlenmiş olan birimdir.⁴³² Aktüer bir anlamda sigorta matematikçisidir. Sigortacılık tekniği ile buna ilişkin yatırım, finansman ve demografi konularında olasılık ve istatistik teorilerini uygulayarak, sigorta şirketlerinin tarifelerini, riziko primlerini, rezerv ve kar paylarını hesaplar ve teknik bilançolarını hazırlar. Bu bölümün başlıca görevleri şöyle sıralanabilir:

1. Sigorta ürünlerinin fiyatlandırılması,
2. Sigorta bölümleri için ayrılacak rezervlerin belirlenmesi,
3. Sigortalılara dağıtılacak kar paylarının hesaplanması.

---

⁴³⁰ Güvel/Güvel, s.163.

⁴³¹ Bozer, Sigorta, s.14; Özkan, s.416.

⁴³² Can, s.74; Atabek,s.17.

SK.m.21 uyarınca sigorta şirketleri ve reasürans şirketleri yeterli sayıda aktüerle çalışmak zorundadır.⁴³³ Aktüerler müsteşarlık nezdinde Aktüerler Sicili'ne kaydolurlar ve sicile kayıt olunmadan aktüerlik yapılamaz. Aktüerlik ünvanının kazanılması ile aktüerlerin görev ve yetkilerine ilişkin usul ve esaslar SAY ile belirlenmiştir.⁴³⁴

3.2.2.4 Reasürans Bölümü

Sigorta edilmiş riskin, belirli bir kısmı veya tamamının yeniden sigorta edilmesine reasürans (reinsurance) denir.⁴³⁵ Sigorta şirketlerine tek başına yüklenmeleri mali, açıdan mümkün olmayan riskleri, sigortalama imkanı vermektedir ve bu yönüyle sigortacı ile reasürörün dayanışmasını temsil etmektedir.⁴³⁶

Sigorta şirketleri üzerlerine aldıkları riskleri dağıtmak maksadıyla bunların bir kısmını tekrar sigortalamak durumundadır.⁴³⁷

Genellikle sigortacılar, belirlenmiş risk sınıflarındaki hasarlarda kaybetmeye hazır oldukları maksimum rakamları içeren kabul limmitlerini belirtirler. Bu limitler sigortacıların mali durum ve prim gelirleri ve şirketin geçmiş dönemlerde hasarlarla ilgili elde ettikleri deneyimlere göre belirlenmektedir.⁴³⁸

Yeniden sigorta eden şirkete reasürör, rizikoyu yeniden sigorta ettiren şirkete ise sedan denir. Sedan ile reasürör arasındaki devir sözleşmesine ise trete denir. Reasürör, rizikonun gerçekleşmesi durumunda sigortacının ödeyeceği tazminatın kendi payına

---

⁴³³ Özbolat, s.140; Somuncu, s.25.

⁴³⁴ SK.m.34/2-i uyarınca aktüer çalıştırma zorunluluğuna uyulmaması halinde onsekizbin Türk Lirası idari para cezası Müsteşarlıkça uygulanır.

⁴³⁵ Kubilay s.168.

⁴³⁶ Çuhacı, s.236.;Özkan, s.417.

⁴³⁷ Bozer, Sigorta, s.16.

⁴³⁸ Ererdi, Cemal. **Yangın Sigortacılığı**, Genişletilmiş 2. Baskı, İstanbul 1998. s.167.

düŖen kısmını ödemekle yükümlüdür. Reasürörler kendilerine iş sağlayan Sedan'a üretim giderlerini de paylaşan bir komisyon öder.

Reasürans işlemleri her sigorta bölümü tarafından ayrı ayrı yapılabileceği gibi bütün reasürans işlemleri için özel bir reasürans bölümü de kurulabilecektir. Böylece tüm reasürans işlemleri bu bölüm tarafından yürütülecektir.⁴³⁹

Sigorta ortaklıklarının karlılığını etkileyen en önemli unsurlardan biri yeterli, güvenli ve iyi şartlarla gerçekleştirilmiş reasürans programlarıdır. Reasürans sigorta şirketlerini olağandışı hasarlara karşı korumaktadır.⁴⁴⁰

3.2.2.5 Hukuk Bölümü

Hukuk servisinin görevi, şirket ürünlerinin yasalar karşısında uygunluğunu denetleyerek hukuki hatanın oluşmamasını sağlamaktır. Özellikle sigorta genel şartlarına aykırı durumun oluşmamasını kontrol etmektir. Ayrıca şirket ile müşterileri ve üçüncü şahıslar arasında oluşabilecek hukuk itilaflarını çözümlenmek ve şirket menfaatine aykırı hukuki olayları oluşmasına engel olmak gibi görevleri bulunmaktadır.⁴⁴¹

Hasar halinde meydana gelebilecek anlaşmazlıklarla ilgili olarak, dava açmak, üçüncü kişilerin işletme aleyhine açtıkları davaları izlemek, işletme yöneticilerine hukuki konularda istişari bilgi vermek gibi faaliyetler bu bölümün başlıca görevleri arasındadır.⁴⁴² Bu birim hukuk müşavirliğinden ayrı olarak teşkil olduğunda dahi iki birim arasında koordineli çalışmaya matuf bir hiyerarşik bağ kurulur.⁴⁴³

---

⁴³⁹ Güvel/Güvel, s. 164-165.

⁴⁴⁰ Kubilay, s. 168.

⁴⁴¹ Özbolat, s.138.

⁴⁴² Özkan, s. 417.

⁴⁴³ Can, s.75.

3.2.2.6 Personel Bölümü

İşletme çalışanları ile ilgili işlemlerin yapıldığı bölümdür.⁴⁴⁴ Birçok şirkette İnsan Kaynakları birimi olarak da isimlendirilmektedir. Başlıca görevleri şunlardır:

1. Öncelikle, sigorta faaliyetinin kesintisiz ve en iyi biçimde yürütülebilmesi için gerekli personelin hazır bulundurulması,
2. Çalışanların ücret ve maaşlarının belirlenmesi,
3. Sosyal güvenlik işlemlerinin yürütülmesi,
4. Yıllık izinlerin düzenlenmesi.

3.2.2.7 Muhasebe ve Tahsilât Bölümü

Muhasebe bölümü, sigorta işletmesinin prim, komisyon ve her çeşit giderle ilgili hesap kayıtlarını tutar. İşletmenin varlıkları ve borçları ile ilgili değişiklikleri izler. Faaliyet dönemi sonunda kar zarar hesabını düzenler ve çıkaracağı bilanço ile işletmenin gerçek durumunu ortaya koyar.⁴⁴⁵

Tahsilât bölümü, sigortalılardan primlerin tahsili ve primlerin izlenmesi ile görevli bir bölüm olup genellikle muhasebe bölümüne bağlı olarak faaliyette bulunmaktadır.⁴⁴⁶

---

⁴⁴⁴ Özkan, s.417.

⁴⁴⁵ Özkan, s.418.

⁴⁴⁶ Güvel/Güvel, s.167.

3.2.2.8 Teklifname Kabul Bölümü

Sigorta şirketleri kendisine yapılan bir başvuruyu değerlendirirken, öncelikli sigortalı bilgilerinin yer aldığı teklif formunu riziko açısından değerlendirir. Sigortalanacak iktisadi kıymetin bedeline göre sigorta şirketi bir eksper marifetiyle risk teftişi yapabilir. Uygulamada pek sık rastlanmamakla birlikte risk teftişini sigorta yaptırmak isteyen taraf da yaptırabilir. Sigortalanacak kıymetin risk durumuna göre de riziko kabul ya da reddedilir.⁴⁴⁷

3.2.2.9 Poliçe Düzenleme Bölümü

Poliçe düzenleme bölümünün görevi, sigorta talebinin kabul edilmesinden sonra sigorta poliçesini düzenlemektedir. Poliçenin hazırlanmasında yasa ve sözleşme ile gösterilen koşullara uyulmasına dikkat edilir.⁴⁴⁸

3.2.3 Bölge Müdürlükleri ve Şubeler

Sigorta şirketlerinde hizmet alanı genişledikçe bu hizmeti karşılayabilmek için genel müdürlüğün öngördüğü bölgelerde genel müdürlüğe bağlı bölge müdürlükleri ve şubeler kurulmaktadır. Bölge müdürlükleri genel müdürlük adına işleri yönetir, direktif verir ve denetlerler. Bölge müdürlüklerinin kurulması, kaldırılması ve sınırlarının değiştirilmesi, merkezinin ve adının değiştirilmesi gibi idari işlemleri genel müdürlük tarafından yapılırlar.

Sigorta şirketleri kurdukları bölge müdürlükleri ile şubeleri Müsteşarlığa bildirmekle yükümlüdürler.

---

⁴⁴⁷ Özkan, s.416.

⁴⁴⁸ Güvel / Güvel, s.168-170.

Bölge müdürlükleri genel müdürlüğün küçük bir kopyası gibidir. Fakat her türlü işlemi yapamazlar. Çoğu zaman büyük meblağlı hasar ve poliçe işlemleri genel müdürlük tarafından takip edilmektedir.⁴⁴⁹

Bununla birlikte bölge müdürlükleri ve şubeler şirketin sigorta hizmetlerinin daha geniş bir coğrafi bölgeye götürülmesi ve müşteri potansiyelinin artırılması açısından çok önemli bir yer tutmaktadırlar.

3.2.4 Dış Organizasyon

Sigorta şirketlerinin yukarıda değinilen iç organizasyonları dışında bir de dış organizasyonları vardır. Bunlar sigortalılar, sigorta ettirenlerle sigorta şirketi arasındaki bağlantıyı kurarlar, müşteriyi bulurlar, bunları sigorta hususunda bilinçlendirirler ve sigorta akdi yapmaya ikna ederler.⁴⁵⁰ Sigorta şirketi, sigorta üretimini yani topladığı prim tutarını arttırabilmek amacıyla sigortalanacak kişilere ulaşmaya çalışır. Bunun gerçekleşmesi için de geniş bir örgütlenme gerekmektedir. Dış organlar, sigorta işletmelerinin daha geniş çevrelere ulaşabilmek için iyi birer aracı kuruluşlardır. Müşteriler, kendi tercih ve ihtiyaçlarına en uygun sigorta şirketleriyle temasa geçebilmek ve en iyi fiyat üzerinde anlaşmaya varabilmek için aracılardan yardımına ihtiyaç duymaktadır.

Türkiye’de 5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu’nda sigorta aracıları acente ve broker olmak üzere iki gruba ayrılmıştır.

3.2.4.1 Sigorta Acenteleri

Bir sigorta aracısı olan acente, TTK.’nın 116/1 maddesinde, “Ticari mümessil, ticari vekil, satış memuru veya müstahdem gibi tabi bir sıfatı olmaksızın bir sözleşmeye

---

⁴⁴⁹ Özkan, s.409-410.

⁴⁵⁰ Arseven, s. 50.

dayanarak muayyen bir yer veya bölge içinde daimi surette ticari bir işletmeyi ilgilendiren akitlerde aracılık etmeyi veya bunları o işletme adına yapmayı meslek edinen kimseye acente denir.” şeklinde tanımlanmış bulunmaktadır.⁴⁵¹

Acente, tacir yardımcılarındandır.⁴⁵² Tacir yardımcıları, tacire bağlı olup olmamaları açısından bağlı ve bağımsız tacir yardımcıları olmak üzere ikiye ayrılır. Sigorta acenteleri, bağımsız tacir yardımcılarıdır.

Sigorta acentaları bir şirkete bağlı, fakat kendi nam ve hesabına çalışan ve genellikle sigorta poliçesini imzalama yetkisi olan müstakil aracı tüccarlardır.⁴⁵³

TTK. m.12’de acentelikle uğraşmak üzere kurulan müesseseler ticarethane sayılmıştır. Ticarethane, TTK. m.11’e göre ticari işletme sayılmıştır. Bir ticari işletmeyi kısmen dahi kendi adına işleten kimseye tacir denmektedir. Sigorta acenteliği işiyle uğraşan adi ortaklık ortakları da (gerçek veya tüzel kişi) tacir sıfatına sahiptir.

Acentelik sözleşmesi kural olarak, herhangi bir şekle tabi değildir. Ayrıca, sigorta acentesi, sigorta sözleşmeleri düzenleyecekse, sözleşme yapma yetkisinin sigorta ortaklığı tarafından özel ve yazılı bir muvaffakat ile verilmesi gerekir. Sözleşme yapma yetkisi veren belgenin acente tarafından Ticaret Sicili’ne tescil ve ilan ettirilmesi zorunludur. Tescil ve ilandan önce acentelik faaliyetinde bulunulamaz.⁴⁵⁴

TTK. m.’118’e göre aksi yazılı olarak kararlaştırılmadığı sürece, müvekkil, aynı zamanda ve aynı yer veya bölge içinde aynı ticaret dalı için birden fazla acente tayin edemeyeceği gibi, birbirleriyle rekabette bulunan müteaddit ticari işletmeler hesabına aracılık yapamaz. Acente her şeyden önce aracılık yaptığı sigorta şirketinin menfaatini

---

⁴⁵¹ Ulaş, s.10; Çeker, s.22.

⁴⁵² Kubilay, s.239.

⁴⁵³ Arseven, s.52; Özkan, s.420.

⁴⁵⁴ Özkan, s.421; Kubilay, s.242; Çeker, s.22.

korumakla görevlidir. Türkiye uygulamasında acente aynı yer ve bölgede birkaç sigorta şirketi ile aynı zamanda çalışabilmektedir.⁴⁵⁵

Bir işletmenin ticari işletme sayılabilmesi için gerekli unsurlardan biri de devamlı olarak faaliyette bulunmasıdır. Sigorta acenteliği faaliyeti ile uğraşmak üzere kurulan işletmelerin ticari işletme niteliğine sahip olmaları, bu işletmenin devamlı olarak sigorta acenteliği faaliyetinde bulunmalarına bağlıdır.

Sigorta acenteleri, sigorta sözleşmelerinin yapılmasına aracılık edebilirler veya sigorta ortaklığı adına sigorta sözleşmeleri aktebilirler. Bu yüzden sigorta acenteleri “aracılık yapan sigorta acenteleri” ve “akit yapan sigorta acenteleri” olarak gruplandırılabilirler.”⁴⁵⁶

5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu’nda m.2 (1) de yer alan “Tanımlar” da, 1) bendinde sigorta acentesinin tanımı şöyle yapılmaktadır:

“Sigorta acentesi: Ticari mümessil, ticari vekil, satış memuru veya müstehdam gibi tabi bir sıfatı olmaksızın bir sözleşmeye dayanarak muayyen bir yer veya bölge içinde daimi bir surette sigorta şirketlerinin nam ve hesabına sigorta sözleşmelerine aracılık etmeyi veya bunları sigorta şirketleri adına yapmayı meslek edinen, sözleşmenin akdinden önce hazırlık çalışmalarını yürüten ve sözleşmenin uygulanması ile tazminatın ödenmesinde yardımcı olan kişidir.”

Burada söylenen, sigorta akdinin yapılmasındaki aracılık hizmetinden başka bir şey değildir. Sigorta tazminatının ödenmesinde yardımcı olmak ise esasen akit yapan acentenin görevleri içindedir. Sigorta şirketi ile sigortalı olacak kişi arasında yer alan ve bilgi verip satışı sağlayan kişi veya kuruma sigorta aracısı; sigortacıya bir sözleşme ile

---

⁴⁵⁵ Özbolat, s.142.

⁴⁵⁶ Kubilay, s.240–243.

bağlı çalışanlarına ise acente denilmektedir.⁴⁵⁷

5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu'nun 23. maddesinde, acentelik yapmanın şartları düzenlenmiştir. Bu madde ile sigorta acenteliğini tam bir kurum haline getirilmiştir. Bu çok önemlidir çünkü sigorta sözleşmesinin yapılmasında acenteler, sigorta ettirenlere sözleşmenin şartları hakkında doğru bilgi vererek hukuka uygun bir şekilde sözleşme belgelerini düzenlemekle yükümlüdürler.⁴⁵⁸ Yine aynı madde ile acenteler için TOBB nezdinde levhaya kayıt olma zorunluluğu getirilmiştir.⁴⁵⁹

Sigorta Acentelerinin Yönetmeliği 14 Nisan 2008 tarihinde yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu yönetmelik; sigorta acenteliği yapacak gerçek ve tüzel kişilerin niteliklerine ve faaliyetlerine dair usul ve esasları düzenlemektedir. Ayrıca acentelerin niteliklerine, kuruluşlarına, faaliyetlerine, tesis edecekleri teminatlara, tutacakları defter, belge ve kayıt düzeni ile yapamayacakları işlere ilişkin usul ve esasları kapsar.⁴⁶⁰

Geniş ve güvenilir acente ağı sigorta şirketleri için daha fazla üretim yapabilmenin şartlarından biridir. Dolayısıyla satış pazarlaması içinde acentenin önemi büyüktür.⁴⁶¹

3.2.4.2 Sigorta Brokerleri

Broker, sigortalıyı temsil yetkisi bulunan bağımsız tacir yardımcılarındandır.⁴⁶² Sigorta veya reasürans sözleşmesi yapmak isteyenleri temsil ederek, bu sözleşmelerin yaptırılacağı şirketlerin seçiminde tamamen tarafsız ve bağımsız davranarak ve teminat almak isteyen kişinin hak ve menfaatlerini sözeterek sözleşmelerin akdinden önceki hazırlık çalışmalarını yürütmeyi ve gerektiğinde sözleşmelerin uygulanmasında veya

---

⁴⁵⁷ Sergici, Erdoğan. **Sigorta ve Pazarlama - Makaleler**, Can Matbaa, İstanbul 2001.s.19.

⁴⁵⁸ Kender, HSH, s.105.

⁴⁵⁹ Somuncu, s.26; Ünan, s.6.

⁴⁶⁰ **Sigorta Acenteleri Yönetmeliği** metni için bkz. 14 Nisan 2008 tarih 26847 sayılı Resmi Gazete.

⁴⁶¹ Sergici, s.293.

⁴⁶² Kubilay, s.257.

tazminatın tahsilinde yardımcı olmayı meslek edinen gerçek veya tüzel kişilere Sigorta Brokeri denilmektedir.⁴⁶³

Prensip olarak Brokerler sigorta şirketine bağlı değildir. Müşteriyi bulur, onu bilinçlendirir, bazen kendi mühendis bürolarında o işletmenin hangi şartlarla, hangi tür sigortayı yaptıracığını inceler ve en iyi sözleşme ve ödeme şartlarıyla hangi sigorta şirketine sigorta yaptıracığını tespit eder ve bunu sigortalıya bildirir. Bu durumda broker sigorta ettirenin bir ajanıdır ve aracı komisyonunu da ondan alır.⁴⁶⁴

Brokerlik faaliyeti, sigorta brokerliği ve reasürans brokerliği olmak üzere ikiye ayrılır. Sigorta brokerliği, sigorta sözleşmesine aracılık edilmesi, reasürans brokerliği ise reasürans sözleşmelerinde aracılık yapılmasını ifade eder.⁴⁶⁵ TTK. m.12/12'ye göre tacirdirler.⁴⁶⁶

5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu'nda brokerler, "Aktüerler ve Brokerler" başlığını taşıyan 21 inci maddenin (2), (3), (4) ve (5) fıkralarında düzenlenmiştir. Şöyle ki:

(2) Brokerlik, Müsteşarlıktan alınan brokerlik ruhsatı ile yapılır. Müsteşarlık, ruhsat ile ilgili işlemlerin incelemeye ve onaya hazır hale getirilmesi hususunda ilgili sivil toplum ve meslek kuruluşlarına görev verebilir. Brokerlerin görev ve yetkilerine ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir.

(3) Sigorta şirketlerinin, sigorta acentelerinin ve sigorta eksperlerinin ortakları, yönetim ve denetimde bulunan kişiler ve bunlar adına imza atmaya yetkili olanlar ile mesleki faaliyette bulunan şirket çalışanları; brokerlik yapamaz, tüzel kişi brokerin yönetim ve denetim kurullarında görev alamaz, imzaya yetkili olarak çalışamaz, bunlara ortak olamaz ve bunlardan ücret karşılığı herhangi bir iş kabul edemez. Bu

---

⁴⁶³ Özbolat, s.150, Özkan, s.439.

⁴⁶⁴ Arseven, s.51.

⁴⁶⁵ Özkan, 439., Kubilay, 257-258., Çeker, s.28.

⁴⁶⁶ Kender, HSH, s.114.

sınırlandırmalar söz konusu kimselerin eş ve velayeti altındaki çocuklar için de geçerlidir.

(4) Sigorta brokerliği yapması yasaklananlar, brokerlik ile ilgili faaliyetlerde çalıştırılmaz ve her ne şekilde olursa olsun bu kişilerle brokerlik mesleğinin icrası için işbirliği yapılamaz.

(5) Sigorta brokerleri ve bunların yanlarında çalışanlar, işleri dolayısıyla öğrendikleri bilgi ve sırları ilgililerin izni olmaksızın açıklayamaz. Ancak suç teşkil eden hallerin yetkili mercilere duyurulması zorunludur.”

Kanunun 2.1/d maddesinde brokerin tanımı “Sigorta veya reasürans sözleşmesi yaptırmak isteyenleri temsil ederek, bu sözleşmelerin yaptırılacağı şirketlerin seçiminde tamamen tarafsız ve bağımsız davranarak ve teminat almak isteyen kişilerin hak ve menfaatlerini gözeterek sözleşmelerin akdinden önceki hazırlık çalışmalarını yürütmeyi ve gerektiğinde sözleşmelerin uygulanmasında veya tazminatın tahsilinde yardımcı olmayı meslek edinen kişiyi ifade eder” şeklinde yapılmıştır.⁴⁶⁷

Acente ile broker mahiyeti itibariyle farklıdır. Broker daha çok sigortalının tarafında bulunan bir aracıdır. Özel hallerde sigorta şirketi buna bazı yetkiler verebilir ancak bu mahiyetini değiştirmez.

Broker belirli bir sigorta şirketine devamlı olarak aracılık etmez, muayyen bir bölgeye bağlı değildir.⁴⁶⁸

Broker, komisyon (brokeraj) karşılığı sigorta üretimi yapan bir gerçek veya tüzel kişidir. Sigorta brokerleri sigorta şirketlerinden, reasürans brokerleri ise reasürans şirketlerinden kuruluş masrafları adı altında veya brokeraj dışında dolaylı- dolaysız,

---

⁴⁶⁷ Bozer, Sigorta Hukuku, s.16-17.

⁴⁶⁸ Kender, HSH, s.112.

karşılıklı- karşılıksız hiçbir şekilde çıkar sağlayamazlar.⁴⁶⁹

Sigorta ve Reasürans Brokerleri Yönetmeliği; 3/6/2007 tarihli ve 5684 sayılı Sigortacılık Kanununun 21 inci maddesine dayanılarak sigorta ve/veya reasürans brokerliği yapacak gerçek ve tüzel kişilerin niteliklerine ve faaliyetlerine dair usul ve esasları düzenleme ve brokerlerin niteliklerine, kuruluşlarına, faaliyetlerine, tutacakları defter, belge ve kayıt düzeni ile yapamayacakları işlere ilişkin usul ve esasları belirlemek üzere, 21 Haziran 2008 tarihli resmi gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.⁴⁷⁰

3.2.4.3 Sigorta Prodüktörleri

Yine bir sigorta aracısı olan ve fakat acentelerin aksine olarak bir sigorta şirketine bağlı olmaksızın faaliyet gösteren prodüktörler, 7397 sayılı kanunda sigorta ettiren ve sigortacıya bağlı olmaksızın çeşitli sigorta dallarında sigorta olmak isteyenlere bilgi vererek sigorta sözleşmesinin şartlarının müzakere ve tehlikenin konusu ve özelliklerine göre sigorta teklifnamesini hazırlamada yardımcı olan ve çalışmalarının karşılığı olarak komisyon alan gerçek ve tüzel kişiye prodüktör denilmektedir.⁴⁷¹

Bir kişinin bu mesleği yürütebilmesi için Türkiye Sigorta ve Reasürans Aracıları Birliğinden prodüktör belgesi alması gerekmektedir.⁴⁷² Sigorta prodüktörleri sigorta ettirenin ve sigortacının temsilcisi durumunda değildir.⁴⁷³

Prodüktörlerin alacağı komisyon oranları bakanlık tarafından belirlenir.⁴⁷⁴

---

⁴⁶⁹ Güvel /Güvel, s.179; Özkan, s.439.

⁴⁷⁰ **Sigorta ve Reasürans Brokerleri Yönetmeliği** için bkz. 21 Haziran 2008 tarih 26913 sayılı Resmi Gazete.

⁴⁷¹ Ulaş, s.24.

⁴⁷² Çeker, s.28.

⁴⁷³ Kubilay, s.251; Özkan, s.436.

⁴⁷⁴ Çeker, s.28.

Prodüktörlerin tanımı ve çalışma esasları Sigorta Murakabe Kanununda ve 2 Ağustos 1995 tarih 22362 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan Sigorta Prodüktörleri Yönetmeliğinde belirtilmiştir. Fakat 5684 sayılı yeni Sigortacılık Kanununda uygulamadan kaldırılmıştır. AB yasal mevzuat içerisinde prodüktör türü bir uygulama bulunmamakla beraber bazı ülkelerde sigorta ürünlerini pazarlayan prodüktörler bulunmaktadır.⁴⁷⁵

---

⁴⁷⁵ Özbolat, s.154.

SONUÇ

Son yıllarda mali sektörde yaşanan gelişmelere paralel olarak sigortacılık alanında da büyük atılımların gerçekleşmesi ve sigortacılığın giderek yaygınlaşması, şirket birleşmelerinin çoğalması ve yabancı yatırımcıların Türk Sigortacılık Piyasasına artan ilgileri gibi nedenlerle, sektörün büyüyen ihtiyaçlarına cevap verici nitelikte ve rekabet gücünü artırıcı yönde gerekli yasal düzenlemelerin yapılmasına ihtiyaç duyulmuş; yine Türkiye ve AB mevzuatının uyumlaştırılması çalışmaları çerçevesinde, mevcut kanunun da yetersizliği nedeniyle değişiklik yapılması gereğinin ortaya çıkmıştır.

Bu nedenlerle yasa koyucu, "5486 sayılı Sigortacılık Kanunu"nu yürürlüğe almıştır. Uzun süredir çıkması beklenen kanun her ne kadar bazı tartışmaları beraberinde getirse de sektörde olumlu karşılanmış ve peşpeşe çıkartılan ikincil mevzuat ile de sigortacılık sektörüne ciddi katkılar sağlayacağı kanısı yaygındır.

Yürürlüğe giren 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu ile, sigorta ve reasürans şirketlerinin faaliyetlerinin, varlıklarının, iştiraklerinin, alacaklarının, özkaynaklarının, borçları ile mali bünyeyi ve idari yapıyı etkileyen tüm unsurlarının, tespit ve tahliline yönelik yeni düzenlemelerin daha etkin bir denetimi sağlamayı hedeflemiştir.

Yeni sigortacılık kanunu ile sigorta şirketlerinin kuruluşu ve faaliyete geçmesi ile ilgili de detaylı düzenlemeler yapılmıştır. Şirket kuruluşlarında SMK'da bulunan ön izin kaldırılması, minimum sermayenin 5 milyon YTL olarak belirlenmesi, minimum sermayeye ilave olarak branş bazında sermaye uygulamasının kabul edilmesi, ilk 3 yıl için "İşletme Planı" hazırlanması ilkesi benimsenmesi, ruhsat talebinin Müsteşarlıkça reddinin açık kurallara bağlanması, kurucu, yönetici ve denetçiler için getirilen şartların belirlenmesi ve güvenilir kişi olma şartı getirilmesi, Sigortacılık Kanunu ile Sigorta ve Reasürans Şirketlerinin kuruluşlarına ilişkin başlıca yeniliklerdir. Kooperatif şeklinde örgütlenmeler de yeniden düzenlenmiştir. Ülkemizde halihazırda kooperatif şekliyle faaliyet gösteren sigorta şirketi bulunmamakla beraber kurulması söz konusu olduğu takdirde SK düzenlemeleri çerçevesinde işlemleri yapılacağından bu şirket tipine ilişkin düzenlemeler de kanunda yerini bulmuştur.

Şirketler için branşlar itibariyle asgari sermaye miktarı öngörülme suretiyle AB direktifleriyle uyum sağlamıştır. Sigorta şirketlerine branş ve alt branş bazında faaliyet gösterebilme ve doalısıyla faaliyet gösterdikleri branşlarda uzmanlaşma hedeflenmiştir.

Sigorta ve reasürans şirketlerinin faaliyetine ilişkin getirilen yenilikler de; yükümlülük karşılama yeterliliği uygulaması ve minimum garanti fonu düzenlemesi yapılması, teknik karşılıkların yeniden düzenlenmesi ve ilave teknik karşılıklar getirilmesi, şirketler için iç denetim sistemi kurulması zorunlu kılınması, mali bünye zafiyeti sayılan hallerin eskisine göre daha da somutlaştırılması, müdahale sisteminin daha etkin kılınması ve teminat sisteminin yeniden düzenlenmesi ve tarifelerde ilke olarak serbesti getirilmesi, hayat dışı sigorta şirketlerine de aktüer çalıştırma zorunluluğu getirilmesi şeklinde sıralanabilir.

Sigorta şirketlerinin faaliyetlerini yaparken işleyebilecekleri suç ve kabahatlere ilişkin idari ceza/adli ceza ayırımına gidilmiş olup, ekonomik suça ekonomik ceza ilkesi benimsenmiş ve yapılan düzenlemelerde, yeni Türk Ceza Kanunu ile Kabahatler Kanunu dikkate alınmıştır.

Türkiye’de de AB’de olduğu gibi, sigorta şirketleri hayat-hayat dışı sigorta branşlarından birinde faaliyet gösterebilir. Gerekli mesleki niteliklere sahip kişilerce yönetilme gerekliliği şeklindeki AB direktifi ile uyum sağlanmıştır. AB’ye uygun olarak ruhsat iptali ile ilgili düzenlemeler yapılmıştır. Sigorta ve reasürans şirketleri, yükümlülükleri için AB’ye uygun olarak yeteri kadar karşılık ayırmak zorundadır. Sigorta ve reasürans şirketlerine asgari özkaynak tutma yani minimum garanti fonu zorunluluğu getirilmiştir. Sigorta ve reasürans şirketlerinin denetiminde risk odaklı denetim sistemi benimsenmiştir.

Sigorta ve reasürans şirketlerinde iç denetim ve risk yönetim sistemi getirilmiştir. Mali bünye zaafiyeti nedeniyle şirkete müdahalenin nedenleri ise şöyledir: Şirketin minimum garanti fonu tutarını karşılayamaması, gerekli teminatın tesis edilmemesi, teknik karşılıkların veya teknik karşılıklara uygun varlıkların bulunmaması, yükümlülüklerin yerine getirilememesi veya getirilmemesi, mali bünyesinin sigortalıların hak ve menfaatlerini tehlikeye düşürecek derecede zayıflamakta olmasıdır. AB ile uyum açısından tarifeler kural olarak serbest bırakılmıştır. AB’ye uyumu sağlamak amacı ile Bakanlar Kuruluna yurt dışında yaptırılacak sigortalıların kapsamını genişletme konusunda yetki verilmiştir.

Sigorta ve Reasürans şirketlerine iç kontrol sistemleri kurma zorunluluğu getirilmiş olup her şirketin yeteri sayıda iç denetim elemanı çalıştırması zorunluluğu getirilerek mali bünyenin ve faaliyete ilişkin icrai işlemlerin etkin bir şekilde denetlenmesi hedeflenmiş, bu konudaki yönetim kurulunun yükümlülükleri arttırılmıştır.

Son olarak sigorta şirketlerindeki organizasyonel yapısına değindiğimizde burada iç organizasyon olarak şirket içinde yer alan yönetim ve diğer çalışan kadroların ne yaptıkları detaylandırılmış, dış organizasyon bölümünde ise sigorta şirketlerinin prim üretimlerini gerçekleştirmek amacıyla sahip oldukları acente, broker ve prodüktör gibi satış kanalları anlatılmıştır.

Yeni kanun kapsamında sigorta şirketlerinin dış organizasyonlarının en önemli unsurları olan sigorta acenteleri ve eksperler için TOBB bünyesinde mesleki örgütlenme getirilirken, Sigortacılık Eğitim Merkezi kurularak sigorta alanında sendikasyon türü yapılanmalara imkan verilmiştir.

EKLER

EK 1: Sigorta Şirketleri ve Reasürans Şirketlerinin Yönetim Kurulu Üyeleri, Denetçileri ve Yöneticilerine İlişkin Bilgi ve Beyan Formu

A. KİŞİSEL BİLGİLER		FOTOĞRAF	
ADI-SOYADI :			
DOĞUM YERİ VE TARİHİ :			
UYRUĞU :			
ANA ADI :			
BABA ADI :			
İKAMETGAH ADRESİ :			
VERGİ KİMLİK NO:	T.C. KİMLİK NO:		
B. MESLEKİ BİLGİLER			
ATANDIĞI ŞİRKET:	GÖREVİ:		
TEMSİL ETTİĞİ TÜZEL KİŞİ ⁽¹⁾ :			
MEZUN OLDUĞU ÜNİVERSİTE ve FAKÜLTE:	BÖLÜM:		
ÖNCEKİ MESLEKİ DENEYİMİ ⁽²⁾			
	İŞYERİ UNVANI ⁽³⁾	GİRİŞ-AYRILIŞ TARİHİ	GÖREV UNVANI
1			
2			
3			
4			
5			
6			
C. MALİ BİLGİLER			

1. HÂLİHAZIRDA ORTAK OLDUĞU ŞİRKETLER ⁽⁴⁾

	ŞİRKET ÜNVANI	HİSSE TUTARI (YTL)	ORTAKLIK PAYI (%)	İMTİYAZLI PAY SAHİPLİĞİ ⁽⁵⁾
1				
2				
3				
4				
5				
6				

2. GEÇMİŞTE ORTAK OLDUĞU ŞİRKETLER ⁽⁴⁾

	ŞİRKET ÜNVANI	HİSSE TUTARI (YTL)	İŞTİRAK ORANI (%)	İMTİYAZLI PAY SAHİPLİĞİ ⁽⁵⁾
1				
2				
3				
4				
5				

D. DİĞER BİLGİLER

SON BEŞ YIL İÇİNDE YURT İÇİ VEYA YURTDIŞI BANKALARDAN VEYA DİĞER MALİ KURUMLARDAN KULLANDIĞI KREDİLER VEYA BAŞKA FİNANSMAN KAYNAKLARI DOLAYISIYLA İCRA TAKİBİNE UĞRAMIŞ OLUP OLMADIĞI:

Aşağıda imzası bulunan ben ....., bu beyannamede yer alan tüm bilgilerin gerçek ve doğru olduğunu ve 5684 Sayılı Sigortacılık Kanununa istinaden çıkarılmış bulunan Sigorta Şirketleri ve Reasürans Şirketlerinin Kuruluş ve Çalışma Esaslarına İlişkin Yönetmeliğe göre uygun olduğunu beyan ederim. ..../...../.....

ACIKLAMALAR :

- (1) (1) Sadece tüzel kişiyi temsilen atanan yönetim kurulu üyelerince doldurulacaktır.
- (2) (2) 5684 Sayılı Sigortacılık Kanununun 4 üncü maddesinde sayılan nitelikler ve Sigorta Şirketleri ve Reasürans Şirketlerinin Kuruluş ve Çalışma Esaslarına İlişkin Yönetmeliğin 6, 7, 8 inci maddelerinde yer alan mesleki deneyime ilişkin kriterler göz önünde bulundurularak değerlendirilecektir.
- (3) (3) Çalışılan kurumun, işverenin ya da şirketin adı ya da ticari unvanı yazılacaktır.
- (4) (4) İştirak oranı, iştirak edilen şirketin sermayesinin % 10 veya daha fazlası ise doldurulacaktır.
- (5) (5) Ortak olunan şirkette imtiyazlı pay sahipliği bulunup bulunmadığı, bulunması hâlinde imtiyazlı pay oranı yazılacaktır.

NOT: Formda ayrılan kısımların yeterli olmaması hâlinde ek form kullanılabilir.

EK 2: Sigorta Şirketleri ve Reasürans Şirketlerinin Kurucularına/ Hisse Devralacaklara İlişkin Bilgi ve Beyan Formu

(Gerçek Kişiler)

A. KİŞİSEL BİLGİLER		FOTOĞRAF	
ADI-SOYADI :			
DOĞUM YERİ VE TARİHİ :			
UYRUĞU :			
ANA ADI :			
BABA ADI :			
İKAMETGÂH ADRESİ :			
ÖĞRENİM DURUMU :			
VERGİ KİMLİK NO:	T.C. KİMLİK NO:		
B. MESLEKİ BİLGİLER			
HALEN ÇALIŞTIĞI İŞYERİNİN UNVANI VE ADRESİ :			
MESLEĞİ VE GÖREV UNVANI:			
DAHA ÖNCE ÇALIŞTIĞI İŞYERLERİ			
	İŞYERİ UNVANI ⁽¹⁾	GİRİŞ-AYRILIŞ TARİHİ	GÖREV UNVANI
1			
2			
3			
4			
5			
C. MALİ BİLGİLER			

1. ORTAĞI OLDUĞU ŞİRKETLER ⁽²⁾

	ŞİRKET ŐNVANI	FAALİYET ALANI	HİSSE TUTARI (YTL)	İŞTİRAK ORANI (%)	İMTİYAZLI PAY SAHİPLİĞİ ⁽³⁾
1					
2					
3					
4					
5					
6					
7					
8					

2. SAHİP OLDUĞU FİNANSAL VARLIKLAR ⁽⁴⁾

	TÜRÜ	BULUNDUĞU FİNANSAL KURULUŞ	PİYASA DEĞERİ
1			
2			
3			
4			
5			
6			
7			
8			
9			
10			

3. SAHİP OLDUĞU GAYRİMENKULLER ⁽⁵⁾

	YERİ	CİNSİ	PAFTA	ADA	PARSEL	TAKYİDAT LARI
1						
2						

3						
4						
5						
6						
7						
8						
9						
10						

4. SAHİP OLDUĞU DİĞER VARLIKLAR ⁽⁶⁾

	VARLIĞIN CİNSİ	PİYASA DEĞERİ
1		
2		
3		
4		
5		
6		

5. SON BEŞ YILA AİT GELİR İDARESİNE BEYAN EDİLEN GELİR VE TAHAKKUK EDEN GELİR VERĐİSİ

	YILI	BEYAN EDİLEN GELİR	TAHAKKUK EDEN GELİR VERĐİSİ
1			
2			
3			
4			
5			

6. GERÇEK VE TÜZEL KİŞİLERE BORÇLARI

	ALACAKLININ ADI/UNVANI	ALACAĞIN		
		TÜRÜ	MİKTARI	VADESİ
1				
2				

3				
4				
5				
6				
7				
8				

D. TAAHHÜT EDİLEN SERMAYENİN KARŞILANACAĞI KAYNAKLAR

1	
2	
3	
4	
5	

E. SON BEŞ YIL İÇİNDE YURT İÇİ VEYA YURTDIŞI BANKALARDAN VEYA DİĞER MALİ KURUMLARDAN KULLANDIĞI KREDİLER VEYA BAŞKA FİNANSMAN KAYNAKLARI DOLAYISIYLA İCRA TAKİBİNE UĞRAMIŞ OLUP OLMADIĞI:

F. HAKKINDA AÇILMIŞ BİR KAMU DAVASININ BULUNUP BULUNMADIĞI; VARSA DAVANIN KONUSU:

G. DAHA ÖNCE TÜRKİYE'DE VEYA BAŞKA BİR ÜLKEDE SİGORTACILIK VEYA REASÜRANS ALANINDA FAALİYET GÖSTERMEK AMACIYLA İZİN İÇİN BAŞVURUDA BULUNUP BULUNMADIĞI, BULUNDU İSE FAALİYETİN HANGİ ALANDA OLDUĞU VE BAŞVURU REDDEDİLMİŞ VEYA ALINAN İZİN İPTAL EDİLMİŞ İSE NEDENLERİ:

H. SİGORTACILIK VEYA REASÜRANS ALANLARINDAKİ FAALİYETLERİNDEN DOLAYI HERHANGİ BİR ÜLKEDE HAKKINDA VERİLMİŞ BİR KISITLAMA BULUNUP BULUNMADIĞI:

Aşağıda imzası bulunan ben ....., bu beyannamede yer alan tüm bilgilerin gerçek ve doğru olduğunu ve 5684 Sayılı Sigortacılık Kanununa istinaden çıkarılmış bulunan Sigorta Şirketleri ve Reasürans Şirketlerinin Kuruluş ve Çalışma Esaslarına İlişkin Yönetmeliğe göre uygun olduğunu beyan ederim. ..../...../.....

İmza

ACIKLAMALAR :

- (1) (1) Varsa çalışılan kurumun, işverenin ya da şirketin adı ya da ticari unvanı yazılacaktır.
- (2) (2) İştirak oranı, iştirak edilen şirketin sermayesinin % 10 veya daha fazlası ise doldurulacaktır.
- (3) (3) Ortak olunan şirkette imtiyazlı pay sahipliği bulunup bulunmadığı, bulunması hâlinde imtiyazlı pay oranı yazılacaktır.
- (4) (4) Sahip olunan nakit para, döviz, yerli para/döviz mevduat, repo, yatırım fonu, hisse senedi, tahvil ve bono bu kısma yazılacaktır.
- (5) (5) Sahip olunan tüm gayrimenkuller, varsa takyidatları ile birlikte, bu kısma yazılacaktır.
- (6) (6) (4) numaralı dipnotta sayılan finansal varlıklar dışında kalan ve parasal değeri olan her türlü varlık bu kısma yazılacaktır.

NOT: Formda ayrılan kısımların yeterli olmaması hâlinde ek form kullanılabilir.

EK 3: Sigorta Şirketleri ve Reasürans Şirketlerinin Kurucularına/ Hisse Devralacaklara İlişkin Bilgi ve Beyan Formu

(Tüzel Kişiler)

A. GENEL BİLGİLER		
UNVANI	:	
MERKEZİ VE KURULUŞ TARİHİ	:	
ÖDENMİŞ SERMAYESİ	:	
FAALİYET KONUSU	:	
ADRESİ	:	
VERGİ KİMLİK NUMARASI	:	
TEL. NO:	8. FAKS NO:	9. WEB SİTESİ:
YÖNETİM KURULU ÜYELERİ:		
ADI-SOYADI	T.C. KİMLİK NO	
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
DENETÇİLER:		
ADI-SOYADI	T.C. KİMLİK NO	
1		
2		
3		
B. MALİ BİLGİLER		
1. TÜZEL KİŞİ BİR TİCARİ ŞİRKET İSE ORTAKLIK YAPISI		
ORTAĞIN ADI SOYADI VEYA UNVANI	HİSSE TUTARI (YTL)	İŞTİRAK ORANI (%)

1			
2			
3			
4			
5			

2. SON ÜÇ YILA AİT BAZI BİLANÇO BÜYÜKLÜKLERİ

YILI	NET KARI (ZARARI)	ÖZKAYNAKLARI	AKTİF TOPLAMI

3. İŞTİRAKLERİ ⁽¹⁾

	ŞİRKET ÜNVANI	FAALİYET ALANI	HİSSE TUTARI (YTL)	İŞTİRAK ORANI (%)	İMTİYAZLI PAY SAHİPLİĞİ ⁽²⁾
1					
2					
3					
4					
5					
6					
7					
8					
9					
10					

4. SON BEŞ YILA AİT GELİR İDARESİNE BEYAN EDİLEN NET KAR/ZARAR VE TAHAKKUK EDEN KURUMLAR VERGİSİ

YILI	BEYAN EDİLEN NET KAR/ZARAR	TAHAKKUK EDEN KURUMLAR VERGİSİ
1		
2		
3		
4		
5		

5. TAAHHÜT EDİLEN SERMAYENİN KARŞILANACAĞI KAYNAKLARIN AYRINTILI DÖKÜMÜ

1

2

3

4

5

C. SON BEŞ YIL İÇİNDE YURT İÇİ VEYA YURTDIŞI BANKALARDAN VEYA DİĞER MALİ KURUMLARDAN KULLANDIĞI KREDİLER VEYA BAŞKA FİNANSMAN KAYNAKLARI DOLAYISIYLA İCRA TAKİBİNE UĞRAMIŞ OLUP OLMADIĞI:

D. ŞİRKETİN HALEN TARAF OLDUĞU ÖNEMLİ HUKUKİ İHTİLAFLAR HAKKINDA AYRINTILI AÇIKLAMA:

E. DAHA ÖNCE TÜRKİYE'DE VEYA BAŞKA BİR ÜLKEDE SİGORTACILIK VEYA REASÜRANS ALANINDA FAALİYET GÖSTERMEK AMACIYLA İZİN İÇİN BAŞVURUDA BULUNUP BULUNMADIĞI, BULUNDU İSE FAALİYETİN HANGİ ALANDA OLDUĞU VE BAŞVURU REDDEDİLMİŞ VEYA ALINAN İZİN İPTAL EDİLMİŞ İSE NEDENLERİ:

F. SİGORTACILIK VEYA REASÜRANS ALANLARINDAKİ FAALİYETLERİNDEN DOLAYI HERHANGİ BİR ÜLKEDE HAKKINDA VERİLMİŞ BİR KISITLAMA BULUNUP BULUNMADIĞI:

Aşağıda imzası bulunan ben ....., bu beyannameye yer alan tüm bilgilerin gerçek ve doğru olduğunu ve 5684 Sayılı Sigortacılık Kanununa istinaden çıkarılmış bulunan Sigorta Şirketleri ve Reasürans Şirketlerinin Kuruluş ve Çalışma Esaslarına İlişkin Yönetmeliğe göre uygun olduğunu beyan ederim.

...../...../.....

İmza

ACIKLAMALAR :

- (7) (7) İştirak oranı, iştirak edilen şirketin sermayesinin % 10 veya daha fazlası ise doldurulacaktır.
(8) (8) Ortak olunan şirkette imtiyazlı pay sahipliği bulunup bulunmadığı, bulunması hâlinde imtiyazlı pay oranı yazılacaktır.

NOT: Formda ayrılan kısımların yeterli olmaması hâlinde ek form kullanılabilir.

EK 4: TAAHHÜTNAME

T.C. BAŞBAKANLIK HAZİNE MÜSTEŞARLIĞINA

Tasfiyeye tâbi tutulan finansal kuruluşlarda ve hakkında 5684 Sayılı Sigortacılık Kanununun 20 nci maddesinin ikinci ve üçüncü fıkrası hükümleri uygulanan şirketlerde oy hakkım bulunmadığımı ya da sermayesinin doğrudan veya dolaylı yüzde on ve daha fazla bir oranda veya bu oranın altında olsa bile denetim ve yönetime etkili olabilecek şekilde denetim ve yönetim kurullarına üye belirleme imtiyazı veren pay sahibi olmadığımı beyan ve taahhüt ederim. .... / ..... / .....

(Ad/Soyad)

(İmza)

EK 5: TÜRKİYE’DE FAALİYET GÖSTEREN SİGORTA ŞİRKETLERİ LİSTESİ *

Acıbadem Sağlık ve Hayat Sigorta A.Ş.	Genel Yaşam Sigorta AŞ.,
Aksigorta AŞ.	Generali Sigorta AŞ.,
AIG Sigorta AŞ.	Deniz Hayat Sigorta AŞ.,
AIG Hayat Sigorta AŞ.	Güneş Sigorta AŞ.,
Anadolu Anonim Türk Sigorta Şirketi,	Güven Sigorta T.A.Ş.,
Anadolu Hayat Emeklilik AŞ.	Güven Hayat Sigorta AŞ.,
Ankara Anonim Türk Sigorta Şirketi,	Hür Sigorta AŞ.,
Ankara Emeklilik AŞ.,	Inter Sigorta AŞ.,
Axa Oyak Sigorta AŞ.,	Işık Sigorta AŞ.,
Axa Oyak Hayat Sigorta AŞ.,	Hdi Sigorta AŞ.,
Aviva Sigorta AŞ.,	Ergoİsviçre Sigorta AŞ.,
Avivasa Hayat ve Emeklilik AŞ.,	Ergoİsviçre Hayat Sigorta AŞ.,
Atradius Credit Insurance N.V. Türkiye İstanbul Şubesi,	Koç Allianz Sigorta AŞ.,
Başak Groupama Sigorta AŞ.,	Koç Allianz Hayat ve Emeklilik AŞ.,
Başak Groupama Emeklilik AŞ.,	Liberty Sigorta AŞ.,
Batı Sigorta AŞ.,	Magdeburger Sigorta AŞ.,
Birlik Sigorta AŞ., Birlik Hayat Sigorta AŞ.,	Merkez Sigorta AŞ.,
Cardif Hayat Sigorta AŞ.,	New Life Yaşam Sigorta AŞ.,
Cardif Sigorta AŞ.,	Ray Sigorta AŞ., Rumeli Sigorta AŞ.,
Civ Hayat Sigorta AŞ.,	Rumeli Hayat Sigorta AŞ.,
Coface Sigorta AŞ.,	Teb Sigorta AŞ.,
Demir Sigorta AŞ.,	Ticaret Sigorta AŞ.,
Demir Hayat Sigorta AŞ.,	T.Genel Sigorta AŞ.,
Euroko Sigorta AŞ.,	Türk Nippon Sigorta AŞ.,
Fortis Emeklilik ve Hayat AŞ.,	Euro Sigorta AŞ.,
Fiba Sigorta AŞ.,	Vakıf Emeklilik AŞ.,
Finans Emeklilik ve Hayat AŞ.,	Yapı Kredi Sigorta AŞ.,
Garanti Emeklilik Hayat AŞ.,	Yapı Kredi Emeklilik AŞ.

* Alfabetik Sıralanmıştır.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

Acınan, Hilmi. *Sigorta'nın Temel Prensipleri*, 1. Bası, Talat Matbaacılık, İstanbul 2005.

Altuğ, Osman / Ayboğa, Hanifi. *Örneklerle Uygulamalı Şirket Kuruluşları*, 1. Bası, Yasa Yayınları, Ankara 1992.

Ansay, Tuğrul. *Anonim Şirketler Hukuku*, 6. Bası, Ankara 1982.

Aral, İrem. *Türk Hukukunda ve AB Direktiflerinde Hayat Dışı Sigortacılığın Denetimi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi HF., İstanbul 2008.

Arseven, Haydar. *Sigorta Hukuku*, 1. Bası, İstanbul 1987.

Arslan, İ. Yılmaz / Şenyüz, Doğan / Ergün, Mevci. *İşletme Hukuku*, 2. Bası, Ekin Kitapevi, Ankara, 2005.

Arslanlı, Halil. *Anonim Şirketler, I. Cilt Umumi Hükümler*, 3. Bası, İstanbul Fakülteler Matbaası, İstanbul 1960.

Atabek, Reşat. *Sigorta Akdinin Yorumu*, Sigorta Hukuku Dergisi, C.I.S.2, Ankara 1982.

Aykan, Filiz. *Kooperatif Üyeliğinden Çıkarılma ve Çıkarılma Kararına İtiraz Davası*, Bilge Yayınevi, Ankara 2007.

Bahtiyar, Mehmet. *Ortaklıklar Hukuku*, 3. Bası, Beta, İstanbul 2007.

Bahtiyar, Mehmet. *Anonim Ortaklıklar Anasözleşmesi*, İstanbul 2001.

Bahtiyar, Mehmet. *Anonim Ortaklık Kuruluş Sistemleri ve TTK 273 Değişikliği*, Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, İstanbul 2004/1-2.

Berk, Niyazi. *Sigortacılıkta Risk Yönetimi*, İstanbul 1992.

Birktaş, Hasan. *Anonim, Limited, Kooperatif Şirketler Ticaret Vekaleti Muameleleri*, 1. Bası, Çelikkilt Matbaası, İstanbul 1960.

Biton, Erika. *Anonim Ortaklıkların Kuruluşu*, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Üniversitesi, İstanbul 2006.

Bozer, Ali. *Sigorta Hukuku*, Gözden Geçirilmiş 2. Bası, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara 2007/XII. (Sigorta Hukuku)

Bozer, Ali. *Sigorta Hukuku*, Güzel İstanbul Matbaası, Ankara, 1965. (Sigorta)

Ali Bozer, *Sigorta Şirketlerinin Murakabesi*, Sigorta Hukuku Türk Derneği Yayınları, Sevinç Matbaası, 1968. (Murakabe)

Bulutlu, Sema. *Sigorta Şirketlerinde Hasar Servislerinde Etkili Müşteri İletişimi*, Yüksek Lisans Tezi, Bilgi Üniversitesi, İstanbul 2008.

Can, Mertol. *Sigorta Hukuku*, İmaj Yayınevi, Ankara 2005.

Çeker, Mustafa, *Yargıtay Kararları Işığında Sigorta Hukuku*, Karahan Kitapevi, 2. Bası, Adana 2004.

Çevik, Orhan Nuri. *Uygulamada Şirketler Hukuku*, Yetkin Hukuk Yayınları, 3. Bası, Ankara 2002. (Şirketler)

Çevik, Orhan Nuri. *Anonim Şirketler*, Gözden Geçirilmiş, Güncellenmiş 4.Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2002. (A.Ş.)

Çevik, Orhan Nuri. *Kooperatifler Hukuku Uygulaması ve İlgili Mevzuat*, 5.Baskı, Yetkin Hukuk Yayınları, Ankara 1999. (Kooperatifler)

Çuhacı, Y. Kemal. *Açıklamalı Sigorta ve Reasürans Terimleri Sözlüğü*, Milli Reasürans Yayınları, Ceyma Matbaacılık, İstanbul 2004.

Demir, Ulaş. *Kooperatifler Kanununa Göre Ortaklıktan Çıkarma*, Güncel Yayınevi, İzmir 2006.

Deryal, Yahya. *Kooperatiflerde Ortak Sıfatının Kazanılması, Kaybedilmesi ve Hukuki Sonuçları*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 1994.

Dikici, M. Fatih. *Ticaret Hukuku II. Kıymetli Evrak Hukuku – Deniz Ticareti Hukuku-Sigorta Hukuku*, Ankara 2002.

Doğrusöz Bumin / Somer Mehmet. *Anonim Şirketler*, İstanbul 1992

Domaniç, Hayri. *Anonim Şirketlerin Kuruluşundan Doğan Hukuki Mesuliyet*, İstanbul 1964.

Domaniç, Hayri. *Türk Ticaret Kanunu Şerhi*, C.II, İstanbul 1988.

Duman, Şebnem. *Türk Sigorta Sektöründe Boş Kapasiteler ve Ekonomik Kayıplar*, İstanbul 1990.

Dumanoğlu, Sezayi / Gedikoğlu Hacer. *Türkiye, Avrupa Birliği ve ABD'de Sigorta Uygulamaları Muhasebesi ve Yükümlülük Karşılama Yeterliliği*, Türkmen Kitapevi, İstanbul 2004.

Erçin, Ferhat. *Türk Hukukunda Kooperatif Tüzel Kişiliğinin Ayırıcı Özellikleri*, Der Yayınları, İstanbul 2004.

Erem, Turgut. *Ticaret Hukuku Prensipleri*, 8. Bası, İstanbul 1980.

Ezerdi, H.Cemal. *Sigortacılığımızın Tarihi*, Art Line Reklam, İstanbul 1998.

- Ereği, H. Cemal. *Yangın Sigortacılığı*, Genişletilmiş 2. Baskı, İstanbul 1998.
- Ereği, H. Cemal. *Risk Yönetimi*, Sigortacı Dergisi Eki, Ağustos 2000, Sayı 231.
- Eriş, Gönen. *Ticari İşletme ve şirketler*, Seçkin Yayıncılık, 3. Bası, Ankara 2004. (Ticari İşletme)
- Eriş, Gönen. Uygulamalı Kooperatifler Hukuku, Seçkin Yayıncılık, 3. Bası, Ankara 2001. (Kooperatifler)
- Genę, Ahmet. *İngiliz Sigortacılık Sistemi*, Seçkin Matbaacılık, Milli Reasürans Yayınları.
- Göle, Celal. *Anonim Ortaklıklarda Ticaret Bakanlığının İzni ve Danıştay*, Batider, 1979–1980.
- Güvel, Enver Alper/ Güvel, Afitap Öndaş. *Sigortacılık*, 3.Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2006.
- İmregün, Oğuz. *Anonim Ortaklığın Kuruluş Nevileri*, 4.Bası, Yasa Yayıncılık, İstanbul 1989.
- İmregün, Oğuz. *Anonim Ortaklıklar*, 4.Bası, İstanbul 1989.
- Kara, Mustafa. *Kooperatifçilik*, Bolu 2003.
- Karahan, Sami. *Ticari İşletme Hukuku*, 4.Basım, Mimoza Yayınları, Konya 2006.
- Karayalçın, Yalçın. *Ticaret Hukuku, I, Giriş - Ticari İşletme*, 3. Bası, Ankara 1967.
- Kayar, İsmail. *Ticari İşletme Hukuku*, 5. Bası, Detay Yayıncılık, Ankara 2006.

Kender, Rayegan. *Türk Hukukunda Devletin Sigorta Şirketlerini Murakabesi*, Fakülteler Matbaası, İstanbul 1968. (Murakabe)

Kender, Rayegan. *Türkiye 'de Hususi Sigorta Hukuku*, 9.Bası, Arıkan, İstanbul, 2008. (HSH)

Kendigelen, Abuzer. *Genel Hükümler ve Anonim Ortaklığın Kuruluşu*, Ticaret Kürsüsünde On beş Yıl Makalelerim, İstanbul 2001.

Kubilay, Huriye. *Uygulamalı Özel Sigorta Hukuku*, Barış Yayınları Fakülte Kitabevi, İzmir 2003.

Kumkale, Rüknettin. *Şirketlerin Kuruluş ve İşleyiş Rehberi*, 6. Bası, Seçkin Yayınevi, Ankara 2007.

Kurtulan, Ahmet. *Kooperatifler Kanunu ve Açıklaması*, 5. Bası, Seçkin Yayınevi, Ankara 2007.

Kuşçu, Sinan. *Sigorta Talep Teorisi ve Türkiye Uygulamaları*, Erzurum 1996.

Mısırlı, Osman. *Avrupa Birliği Blanço Direktifi ile Türk Yasal Düzenlemeleri ve Uygulamaların Karşılaştırılması*.

Moroğlu, Erdoğan. *Anonim Ortaklık Ana Sözleşmesi ve Hukuki Niteliği*, Prof. Dr. M.Kemal Oğuzman'ın Anısına Armağan, 2000.

Moroğlu, Erdoğan, *Türk Ticaret Kanunu Tasarısı, Değerlendirme ve Öneriler*, 2. Bası, İstanbul 2005.

Nomer, Cahit / Yunak, Hüseyin. *Sigortanın Temel Prensipleri*, Ceyma Matbaacılık, İstanbul 2000.

Mülayim, Ziya Gökalp. *Kooperatifçilik*, Ankara 1999.

Oksay, Suna. *Sigortacılık Kanunu ve İlgili Yönetmeliklerin Sigorta Eğitimi Açısından Değerlendirilmesi*, 2010 Yılında Sigortacılık Konulu, III. Ulusal Sigorta Sempozyumu, İstanbul 2007.

Özay, Ferhan, *Mal Sigortaları Ders Notları*, Marmara Üniversitesi BSY, İstanbul 2007.

Özay, Ferhan. Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Yüksekokulu Sigortacılık Bölümü, *Yangın Sigortası Ders Notları*, İstanbul 2006.

Özer Kabukçuoğlu, Dilek. *AB'ye Uyum Süresinde Türk Sigorta Mevzuatı Çalışmaları*, TSRŞB I. Ulusal Sigorta Sempozyumu Bildiri Kitabı, İstanbul 2005.

Özbolat, Murat. *Temel Sigortacılık*, Genişletilmiş 2.Basım, Seçkin Yayıncılık, İstanbul 2007.

Özkan, Mehmet. *Sigorta İşlemleri ve Muhasebesi*, İstanbul 1998.

Paslı, Ali. *Anonim Ortaklık Kurumsal Yönetimi, Corporate Governance*, Çağa Hukuk Vakfı Yayınları, Ağustos 2005.

Pekiner, Kamuran. *Sigorta İşletmeciliği*, Sermet Matbaası, 1. Basım, İstanbul 1974.

Poroy, Reha / Tekinalp, Ünal / Çamoğlu, Ersin. *Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku*, 9. Bası, Beta Yayınları, İstanbul 2003.

Poroy, Reha. *Ticari İşletmeler Hukuku*, 2. Bası, 1977.

Pulaşlı, Hasan. *Şirketler Hukuku*, 3. Bası, Nobel Yayınları, İstanbul 2001.

Sergici, Erdoğan, *Sigorta ve Pazarlama - Makaleler*, Can Matbaa, İstanbul 2001.

Somer, Mehmet. *Sermaye Piyasası Kamunu Hükümlerinin Türk Ticaret Kamunu'nun Tedrici Kuruluş Sistemi Üzerindeki Etkileri*, İstanbul, 1990.

Somuncu, Bülent. *5684 Sayılı Sigortacılık Kamunu ve İlgili Yönetmelikleri Elementer Sigorta Şirketlerinin Gelişimi Açısından Değerlendirilmesi*, 2010 Yılında Türk Sigorta Sektörü Konulu III. Ulusal Sigorta Sempozyumu, İstanbul 2007.

Şimşek, Edip. *Kooperatif Ortaklıklar*, Ankara, 1981.

Taçbaşı, İbrahim. *Sigorta Sektöründe Denetim ve Gözetim Konulu Sunumu*, Avrupa Birliğine Uyum Sürecinde Türk Sigorta Sektörü Konulu, I. Ulusal Sigorta Sempozyumu, TSRSB Yayınları, İstanbul 2005.

Tekil, Fehiman. *Şirketler Hukuku, C.III, Limited Şirketler ve Kooperatifler*, 2. Bası, İstanbul Otağ Yayınevi, 1978. (Şirketler)

Tekil, Fehiman. *Limited Şirketler ve Kooperatifler Hukuku*, Fakülteler Matbaası, İstanbul 1994. (Limited Şirketler ve Kooperatifler)

Tekil, Fehiman. *Ticari İşletme Hukuku*, 3. Bası, İstanbul 1997. (Ticari İşletme)

Tekil, Fehiman, *Anonim Şirketler Hukuku*, 2.Bası, İstanbul 1998. (AŞ)

Tekinalp, Ünal. *Kooperatiflerde Ortakların Kişisel Niteliklerinin Önemi, Ortak Sifatının Kazanılması ve Yitirilmesi*, Fakülteler Matbaası, İstanbul 1972.

Ulaş, Işıl. *Uygulamalı Sigorta Hukuku Mal ve Sorumluluk Sigortaları*, 6.Bası, Turhal Kitabevi Yayınları, Ankara 2007.

Uyanık, Atilla. *AB'ye Uyum Sürecinde Sigorta Sektöründe Etkin Bir Denetim İçin Gerekli Olan Finansal Raporlama Standartları*, Avrupa Birliğine Uyum Sürecinde Türk Sigorta Sektörü Konulu, I. Ulusal Sigorta Sempozyumu, TSRSB Yayınları, İstanbul 2005.

Ünan, Samim. *Sigortacılık Kanunu'nun Sigorta Sektörünün Gelişimi Açısından Değerlendirilmesi*, 2010 Yılında Türk Sigorta Sektörü Konulu III. Ulusal Sigorta Sempozyumu, İstanbul 2007.

Yavuz, Cevdet. *Türk Borçlar Hukuku, Özel Hükümler*, Genişletilmiş ve Yenilenmiş 4. Bası, İstanbul 1996

Yücesan, Osman. *Nakliyat Tekne ve Emtea Sigortaları* İstanbul Emek Matbaacılık, 2004.

ANONİM KAYNAKLAR

Sermaye Şirketleri İşlemleri Rehberi, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, İç Ticaret Genel Müdürlüğü Yayını, Ankara 1984.

Sorularla Borsa ve Sermaye Piyasası, İMKB Yayınları, İstanbul 2001.

Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Hakkında Hükümet Gerekçesi, TBMM Zabıt Ceridesi, Devre 10, CXII, Sayı 109.

YARARLANILAN LİNKLER

<http://www.tsrbs.org.tr/tsrbs/Sigorta/Sigortanın+tarihi/> *Sigortanın Tarihi* (Erişim Tarihi 05.05.2007 – 20.06.2008)

<http://www.tsrbs.org.tr/tsrbs/Birlik/Hakkımızda/>(Erişim tarihi 11.09.2008)

[http://www.hazine.gov.tr/stat/finans/ti45.htm/14 Mayıs 2008/](http://www.hazine.gov.tr/stat/finans/ti45.htm/14%20Mayıs%202008/) *Sigortacılık* (Erişim Tarihi 14.05.2008)

http://www.hazine.gov.tr/mevzuat/sigortacılık_mevzuat.htm */Sigortacılık*(Erişim Tarihi 20.06.2008)

<http://rega.basbakanlik.gov.tr/Eskiler/2003/07/20030725.htm#14> (Erişim Tarihi 05 Eylül 2008)

<http://www.tsev.org.tr/files/downloads/egitim/DrAhmetGenc.pdf>/ *Türk Sigorta Sektörünün Gelişimi ve AB Uyumu Komulu Sunum* (Erişim Tarihi 12.02.2008)